P. SIXTI V.

FVLMEN BRVTVM

In HENRICVM ſereniſs. Regem Nauarræ, & illuſtriſs. HENRICVM Borbonium, Principem olim Condæum, euibratum.

Cuius multiplex nullitas ex PROTESTATIONE patet.

Cui, præter alia, ſubiuncta eſt Diſputatio ROBERTI BELLARMINII Soc. Ieſ. de Primatu Epiſcopi Rom. & ad eam RESPONSIO.

Item

ALCIATI, CVIACII, & HOTOMANI Coniecturæ de falſitate l. inter claras 8. C. de Summ. Trinit.

Cum SYNOPSI & INDICE neceſſario.

NAHVM. 3.

Reuelabo pudenda tua in faciem tuam: & oſtendam in gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam.

BENEDICTIONES S.D.N. PAPAE SIXTI V. IN REGEM NAVARRVM ET PRINCIPEM CONDAEVM.

Pag. 1.

Exercemus arma militiæ noſtræ contra duos iræ filios, Hēricum Borbonium, QVONDAM Nauarræ regem, & Henricum item Borbonium, OLIM Principem Condenſem. Ille hæreſes ab ineunte adoleſcentia ſecutus, pertinax earum patrocinium exercuit.

Pag. 2.

Idem reuolutus in cœno, caput, dux, & propugnator hæreticorum & perduellium, arma contra regem ſuum Chriſtianiſsimum aduerſus ipſum & reliquos catholicos ſumpſit: ciues regni ad ſuam capeſſendam impietatem verberibus coëgit: conciliabula hæreticorum habenda curauit.

Pag. 3.

Princeps Condæus vtroq; parente hæretico genitus, patris & matris ſecutus hæreſes, viam patris ſui impiiſsimi catholicæ eccleſiæ perſecutoris ingreſſus, bellorum ciuilium & ſeditionum auctorem ſe præbuit, omne feritatis & ſæuitiæ genus exercuit: proles deteſtabilis ac degener familiæ Borboniorum.

Pag. ead.

Pronuntiamus illos eſſe hæreticos, in hæreſes relapſos, impœnitentes, hæreticorum duces & fautores, & læſæ maieſtatis diuinæ reos, & fidei Chriſtianę hoſtes, priuatos illum Nauarræ regno, hunc & vtrumque eorumque poſteros omnibus principatibus, ducatibus, dominiis, & feudis, honoribus & officiis regiis: fuiſſe & eſſe inhabiles & incapaces ad illa retinenda.

Pag. 4.

Ac pariter priuatos, incapaces, & inhabiles ad ſuccedendum in ducatibus, principatibus, ac regnis, & ſpecialiter in regno Franciæ: & ex abundanti nos illos illorumque poſteros priuamus in perpetuum & inhabilitamus ad ſucceſsionem in ducatibus, principatibus, dominiis, & re-

& regnis, & ſignanter in Franciæ regno.

Pag. ead.

Proceres, feudatarios, vaſſallos, & cæteros omnes qui illis quomodocunque iurauerint, ab eiuſmodi iuramento & fidelitatis & obſequij debito abſoluimus & liberamus: & interdicimus ne illis audeant obedire.

Pag. ead.

Monemus & hortamur Francorum Regem Chriſtianiſsimum vt ad executionem noſtræ ſententiæ incumbat. Datum Romæ 5. Id. Sept. anno 1585.

Reſponſio ex Pſal. 109.

Domine, maledicent illi, & tu benedices: qui inſurgent in me, confundentur: ſeruus autem tuus lætabitur.

Epigramma

IN

SIXTVM, aliàs SEXTVM, QVINTVM.

Omnia conuerſo declinant ordine Romæ,
Quod verè ſignum eſt, Roma, tui interitus.
Adnumerare ſolent Papæ, (creſcentis imago
Imperij quod erat) ſed modò dinumerant:
Dinumera ſubitò, SIXTE, *atq; imponito finem,*
Vt ſis ex numero, qui fueras numerus.

B. C. P.

APPEL.

APPELLATIO
SEV
RECLAMATIO REGIS NAVARRAE, & PRINCIPIS Condæi, oppoſita futili excommunicationi Sixti quinti, qui nomen vſurpat Papæ Romani: allata Romam per virum quendam nobilem: & ibi locis quatuor deſtinatis publicis denunciationib. affixa 6. Octobris, 1585.

HENRICVS Dei gratia Rex Nauarræ, Princeps Bearnæ, & primus Parium Franciæ, reclamat, & ſe opponit putidæ illi excommunicationi, quam Sixtus V. dictus

Papa Romæ, vibrauit in conſeſſu Cardinalium, quinto Idus Septemb. proximi ſuperioris, aduerſus ſuam maieſtatem; & celſitudinem Principis Condei: hancque impiam, iniuſtam, & falſam affirmat : & ab eadem appellat more maiorum ad curiam Parium Franciæ : inter quos eam obtinet dignitatem, qua primus in ordine cenſeatur. Quod ad confictum crimen hæreſeos attinet, de quo falsò, & iniuſtè ab illo Sixto, qui nomen Papæ ſibi arrogat, accuſatur: ait, & affirmat hunc (ſalua eius ſanctitate) falsè, nequiter & malitiosè mentitum eſſe: huncque ipſum fore hæreticum omnium maximum: quemadmodum recipit probare in concilio libero, & ſecundùm leges congregato : in quo, ſi ſui copiam non fecerit; nec illius iudicio ſe ſubmiſerit, repugnando legibus ſuorum canonum propriis; hunc exiſtimabit turbulentum & temerarium tyrannum, Antichriſtum, & inſignem

hære-

hæreticum : Perſequeturque eum hoc nomine,& ſucceſſores ſuos bello ſempiterno: vt ſe vindicet de iniuria ſibi, & toti familiæ Regum Franciæ illata; vti rerum præſentium ſtatus, & neceſſitas poſtulat. Si antehac iſti inflati homunciones perinde vt hic Sixtus (quum obliti officij, & extra metas ſuæ vocationis prolapſi, diuina cum humanis confunderent) ſuæ temeritatis pœnas dederunt regibus & principibus maioribus ſuis, cum eadem animi magnitudine ſit præditus, hanc gratiam à DEO ſe impetraturum ſperat, qua munitus vindicet iniuriam hanc ſuo regi, ſuæ familiæ, & curijs omnium Parlamentorum Franciæ factam. Tandem rogat atque obſecrat omnes Principes,reges & ciuitates veræ pietatis ſtudioſos (quorum etiam intereſt cauere ab hac tyrannide) vt ſibi auxilium ferant: Rogat etiam omnes huic coronæ Franciæ fœdere iunctos,vt coniunctis cum illo viribus ſe-

ſe obiiciant tyrannidi & vſurpationi i-
ſtius Papæ & confœderatorum ſuorũ
in Gallia & alibi: qui conſpirarunt ad-
uerſus Deum, Regem, & coronam Frã-
ciæ, tanquam hoſtes quietis publicæ
& pacis Orbis terrarum. Eodem mo-
do proteſtatus eſt Henricus Bor-
bonius Princeps Con-
dæus.

LITERAE NAVARRENI REGIS, AD AMPLISSIMVM SENATVM PARISIENSIS CVRIAE.

DOMINI, *ego vos ipſos opto & appello iudices eorum omnium quæ geſta ſunt ab eo tempore, quo Gallia noſtra his poſtremis motibus diuexatur. Etenim videre potuiſtis quàm variis modis hoſtes huius Regni & mei fecerint periculũ patientiæ meæ: vidiſtis etiam, quantum apud me potuerint reuerentia in Regem & publicum regni bonum, vt in meo dolore iuſtiſsimo me ipſum continerem. Interea verò is fuit euentus huius adminiſtrationis meæ, vt hoſtes Regis & Regni contra me autoritate & armis fuerint confirmati: quam grauiſsimam iniuriam non dubito quin agnoſcatis inferri mihi. Itaq; meam patientiam atq; obſequium eò cogi video,*

vt

vt rebellionis iſtorum det pœnas, & oportere vt ex domeſticorum arca ſatisfiat exteris, & famulis de filiorum fam. peculio. Hoc autem Domini (ne quid diſsimulem, ſed ex veritate quod res eſt, proloquar) mihi eſt acerbiſsimum. Ego verò fretus ſum protectione Dei, iudicio Galliæ, veſtris teſtimoniis, & autoritate Regis Domini mei (de hoc enim planè ſum confirmatus) ſinceritatem meã approbante. Dolet mihi hoc regnum exagitari tam miſerè: ſed nouit Deus, qui in culpa ſint, eorumq́ pœnas perſequuturus eſt. Dolet mihi infeſtari populum calamitatibus: ſed quis pacem de induſtria conturbauerit, conſtat: conſtat, quanta me premat neceſsitas vt mihi caueam. Fruſtra vobis, Domini, in mẽtem reuocaturus eſſẽ conditiones antè à me propoſitas. Vidiſtis, & nouiſtis optimè an non dignæ eſſent quarũ haberetur ratio. Vnum reſtat, vt vos omnes orem pro ea fide & religione iuramenti quo obſtricti eſtis in Galliam, vt conſpirationi quã videtis factam ad euerſionem illius, veſtra obſiſtat autoritas.

ritas. Saltem exitiali huic inſtituto ne adeſte autoritate veſtra; ſaltem votis veſtris fauete ijs qui vitam ſuam ſunt parati profundere ad amoliendã funeſtam hanc diſſipationem regni. A vobis nihil cupio aut poſtulo quàm quod iudicaturi eſtis ex veſtra ipſorum conſcientia. Si cauſſæ æquitas eſt à me, approbetis poſtulo: ſin autem ſecus, ſtatuatis, Domini, quòd ex officio veſtro & huius Regni vſu fore putabitis. Teſtem Deum appello, me Regi Domino meo eſſe & fuiſſe fidelem: à me diligi Galliam: à me viros bonos & virtutis amantes coli qui defendunt Galliam: à me acerbiſſimũ dolorem percipi ex confuſione & calamitate, quam video in omnem ſtatum irruere. Hunc oro, Domini, vt vobis, quos ſemper eſſe duxi Galliæ columina, adſit virtute ſua: vt rebus ita nutantibus reportare poſſitis laudem, quam ſua virtute ſæpe maiores veſtri pepererũt, quòd huius regni corpus opera veſtra ſtabilitum confirmatumq́; fuerit. Hunc quoq; ſpero eam gratiam erga me collaturum eſſe, vt ego in hac cauſſa

Regi Domino meo ſeruiam, & mihi boni quique Franci amãtes regni tam bene præſtent officium ſuum, vt opera mea exitium hoſtium ſuorum breui, & ſubditorum ſuorum tranquillitatem viſurus ſit: quam ad rem certum & deliberatum eſt mihi ſanguinem & vitam meam exponere. Hîc igitur, Domini, finem ſcribendi faciam, Deum orans vt vos in fide clientelaq; ſua ſeruet incolumes. Ex Marſano monte, vndecimo die Octobris 1585.

Regi Domino meo ſeruiam, & mihi boni quique Franci amãtes regni tam bene præſtent officium ſuum, vt opera mea exitium hoſtium ſuorum breui, & ſubditorum ſuorum tranquillitatem viſurus ſit: quam ad rem certum & deliberatum eſt mihi ſanguinem & vitam meam exponere. Hîc igitur, Domini, finem ſcribendi faciam, Deum orans vt vos in fide clientelaq́ue ſua ſeruet incolumes. Ex Marſano monte, vndecimo die Octobris 1585.

Σύνοψις, libri totius ordinem & ſummam oſtendens, quæ hæc eſt:

- [...]PÆ SIX-[...]TI V. cuius [...]ta recitatur pag. 35. [a]duerſus Se[re]niſs. Regẽ [N]auarræ, & [I]lluſtriſſimũ [P]rincipem [C]ondæum, declaratio[n]em (ſicuti [e]x olim
  - Bonifacij IIX. *contra Philippum Pulchrũ.* 168.
  - Martini V. *contra Carolũ* VI. *pag.*169.
  - Benedicti XIII. *cõtra eundem. pag.*171.
  - Sixti IV. *contra Florentinos. p.* 172.
  - Aliorum *Pontificum contra diuerſos Impp. pag.*173.
  - Bruta *fulmina) ipſo iure nullã eſſe. pag.*8. 139.178. *idq́; propter*
    - 1. Temerarij *Iudicis incompetẽtiam. pag.*2. *à maxima Chriſtianitatis parte damnati.*
      - 1. *Impietatis. pag.*3. *qua Papa*
        - Diuinitatẽ *ſibi adſciſcens. p.*3.
          - Deum *ſe appellari, pag.*4.
          - Eccleſiam *ſponſam ſuam eſſe, pag.*5.
          - Vnum *ſe facere cum Chriſto conſiſtorium, pag.* 6.
          - Animas, *quot velit, liberare ſe poſſe*
          - Gloriatur *Antichriſt⁹, proinde iudicat⁹*
            - Oratione *Eberhardi, Epiſcopi Salisburgenſis: pag.*8.
            - Querimonia *Friderici II. Imperatoris. ibid.*
        - Chriſtianã *religionẽ illudit, ac deridet, facto ipſo. pag.*9. *vbi exempla*
          - Gregor[ij] VII. *qui Henrico III. Imperatori oranti perniciem [mo]l[it]ur. pag.*9.
          - Syluest[ri] II. *qui Diabolò adiuuante, Papa conſtitutus. pag.*10.
          - Ioann[is] XXII. *hæreſeos à Sorboniſtis damnati. pag.*11.
          - Sixti IV. *qui autor exſtitit interficiendi Iuliani Medicis, ad ſig[num] eleuatæ Euchariſtiæ, pag.*11. *quę albo equo inter lix[as] & calones, & curtiſanas præmitti, cùm Papa peregrè [pr]oficiſcitur, ſoleat. pag.*12.13.
        - Commentitias *religio[nes] in Eccleſiam introduc[it] pag.*15: *vnde*
          - Monachorum *innumerabiles copiæ, p.* 15.
          - Commenta *miraculorũ & doctrinarum fabuloſa, pag.*14. *veluti*
            - Franciſcanorum. *p.*16.
            - Dominicanorum. *pag.* 17.
      - 2. Tyrannidis *in Eccleſia occ[up]atæ, pag.*37. *cuius titulum atque cauſſam [af]fert*
        - Decretum *Chriſti. pag.*38.
        - Donationem *Conſtantini. pagina* 46.
      - 3. Corruptæ *religionis. p.*47. *dum Scripturæ ſacræ addit traditiones maiorum, de*
        - Imagun[cu]lis *in formam Agni effictis, quibus de collo ſuſpenſis, [p]eccata hominum purgari poſſint. pag.*48.
        - Baptiſm[o c]ampanarum, *& ea de re Maximiliani I. Imperato[ris] querela. pag.*48.
        - Mediato[ri]bus, *ac deprecatoribus plurimis. pag.*50.
        - Purgato[ri]o. *ibid.*
        - Sacrame[n]tis, *alijs quinque. pag.*51.
        - Coniugi[o] *Clericis interdicto: certa Antichriſti nota. pagina* 52.
        - Operibu[s], *quæ vitam æternam promereantur. ibid.*
        - Calice *in Cœna Dominica laicis non præbendo, pag.*53.
        - Admurmurationibus *in Eccleſia Latinè Sacerdotum & mulier[cu]larum. ibid.*
        - Corpor[e] *Chriſti quotidie per Sacerdotes pro viuis & mortuis ſacrificando. ibid.*
      - 4. Sacrilegij. *p.*54 *quod Simoniã appellãt, qua Romæ palàm pretio diuenduntur*
        - Sacerdotia: *vnde*
          - Varia *æruſcationum nomina, & tituli, pagina* 55.
          - Opes *maximæ Romam importatæ. pag.* 56. *in primis ex Gallia.* 57. &c.
        - Scelerũ *impunitas (taxa pœnitentiaria) pag.* 63. *deteſtata iampridem ab*
          - Alberico. *pag.* 64.
          - Petro *Ferrarienſi. pag.* 64. 65.
      - 5. Maieſtatis *imminutæ, læſæ, conculcatæ. p.*66. *(cuius*
        - Teſtimonia. *pag.*68.
        - Tituli *atq; auctoritas ex donatione Conſtãtini. p.* 68. *recenſentur) cõ probatæ exemplo*
          - Adriani. *pag.*70.
          - Alexandri. *pag.*71.
          - Sixti IV. *pag.*72.
          - Bonifacij IIX. *pag.*73.74.
          - Papatus *deniq; [s]uus adſciſcentis ſibi vaſallos Reges*
            - Angliæ, *pag.*75.
            - Arragoniæ. *pag* 76.
            - Croatiæ *& Dalmatiæ. pag.* 76.
            - Daniæ. *pag.*77.
            - Franciæ. 78.
            - Germaniæ. *pag.*79.
            - Hiſpaniæ. *pag.* 80.
            - Hungariæ. *pag.*81.
            - Poloniæ. *ibid.*
            - Ruſſiæ. *ibid.*
            - Siciliæ. *pag.*82.
            - Scotiæ. *ibid.*
      - 6. Perduellionis, *& factionum hoſtilium. pag.*83. *ad euertendum potiſſimùm Galliæ*
        - Reges
          - Iulij II. *contra Ludouicum* XII. *pag.*84.
          - Innocentij III. *contra Philippũ Auguſtum. p.*88. *etc.*
        - Populum, *ſub Rege*
          - Franciſco I. *pag.*95.
          - Henrico II. *pag.*96.
          - Franciſco II. *ibid.*
      - 7. Falſi. *pag.*99. *ſubiectarũ corruptarũmve tabularum: quò pertinet*
        - Inſtrumẽtum *donationis Conſtantini, quod falſum & ementitum argumentis* 25. *oſtenditur. pag.*100. &c. 118.
        - Ementita *Romanæ ſedis in Patriarchas poteſtas. pag.*120. &c. 124.
        - Gregorij XIII. *in editione iuris Canonici demonſtrata falſitas. pag.*126.
    - 2. Allegationis *falſitatem. pag.*130. *ab ipſiſſimo hæretico commiſſa.* 138. &c.
    - 3. Ordinis *iudicialis defectum. pag.*140. 142.
    - 4. Conceptæ *formulæ ſtultitiam. pag.*145. &c.

t

u-

BRVTVM FVLMEN PAPAE SIXTI V. ADVERSVS HENRIcum ſereniſſimum Regem Nauarræ,& Illuſtriſs. Henricum Borbonium Principem Condæum.

Vnà cum proteſtatione & declaratione multiplicis nullitatis.

QVOD nuper à Papa Sixto V. Franciſcano ꝓnunciata Declaratio eſt, pauloque pòſt edita & promulgata, vt Henricus Sereniſs. Rex Nauarræ, itemq́; Henricus Borbonius Illuſtriſſimus Princeps Condæus primùm tanquam hæretici notorij ex cõmunione Chriſtianorum arcerentur,tum vt imperiis, honoribus, dignitatib. omnibus,ac potiſſimùm ſpe legitimæ ſucceſſionis regni Galliæ abdicarentur: deinde vt eorum clientes ac vaſſalli fidelitatis iuramento,quo illis obſtricti ſunt, ſoluerentur, poſtremò vt à potentiſſimo Rege Galliæ vi,ferro,armis, & caſtris oppugnarentur: De ea re Supradicti Sereniſſimi & Illuſtriſſimi Principes ita proteſtati ſunt: bona Catholicorũ omnium pace,ſaluaq́; religionis vtriuſq; concordia quam iidem Principes magnopere in Gal-

lia

lia conſeruari cupiunt, proſcriptionem, ſiue declarationem illam Papæ monachi Franciſcani, contra iura omnia diuina & humana pronuntiatam, editam, ac promulgatam fuiſſe: ob eamque cauſſam ipſo iure nullam, ac pro nulla habendam eſſe: totamque illam furibundam execrationem nihil eſſe, niſi brutum Papatus R, fulmen, cuius inanes, vani ac ventoſi ſunt impetus: idque quatuor præcipuè de cauſſis: nempe, propter temerarij iudicis incompetentiam, allegationis falſitatem, ordinis iudicialis defectum, & conceptæ formulæ ſtultitiam: de quibus eo, quo propoſitæ ſunt, ordine, deinceps diſſeremus.

DE IVDICIS INCOMpetentia.

PRIMA igitur Nullitatis cauſſa eſt, temerarij iudicis incompetentia, quæ ex eo perſpicitur, quòd Papatus Romanus, qui ſibi hoc in tantos Principes iudicium ſumpſit, iampridem à maxima Chriſtianitatis parte, nempe Anglia, Scotia, Dania, Suecia, maxima Germaniæ, itemq; maxima Heluetiæ parte ſeptem grauiſſimorum criminum nomine damnatus eſt: nimirum impietatis, tyrannidis in eccleſia occupatæ, corruptæ religionis, ſacrilegij, maieſtatis, perduellionis, & falſi. Certum eſt autem, etiam ſi nondum tantorum criminum damnatus fuiſſet, ſed reus duntaxat factus, tamen, non dico iudicem ei eſſe non licere, ſed ne infimum quidem ac tenuiſſimum hominem, vllius culpæ aut delicti accuſare, priuſquam illis ſe omnibus criminibus idoneè purgaſſet: tantùm abeſt, vt in hoc rerum ſtatu tantos & tam illuſtres ac potentes Principes tanti ſceleris, præſertim inauditos, & cauſa indicta, condemnare poſſit. l. neganda, 19. C. de his qui accuſ. non poſſunt. l. ſi qui reus, 5. ff. de public. iudic, quod idem

idem ab ipſis Canoniſtis traditur.4.quęſt.1.c.1.25.q. 1.c.omnes 24. quæſt.1. c. ait, & duobus capp. ſeqq. Quinetiam illud accedit, quod cùm in hac ſupradictorum principum cauſa de re & ſtatu ipſius Papatus potiſſimùm agatur, nulla nec ciuilis, nec naturalis ratio patitur, eum rei ſuæ iudicem ſedere, ſibique de re propria ius dicere. l. qui iuriſdictioni, ff. de iuriſd.l.1.C.ne quis in ſua cauſ.iud.l.Iulianus, 17. de iudi. Quòd ſi Papa iudex in hac cauſa non eſt idoneus, ſed incompetens & incongruus, quemadmodum ex iis quæ poſteriùs dicentur, dilucidè conſtabit: ſequitur, vt ſententia ab eo pronuntiata ipſo iure nulla ſit, & per ſe, ac ſine appellatione vlla concidat.l.1.& paſſ.C.ſi à non compet. iud. l.6.§. quod ſi quis.ff.de iniuſt. rupt. teſt. Plurimum autem momenti habiturum eſſe apud magiſtratus, atque ordines, ac præſertim apud Parlamenta regni Gallici ſupradictæ maximæ Chriſtianitatis partis iudicium atque auctoritatem, dubitare non poſſumus: cùm omnium gentium hoc ius eſſe conſtet, vt in deliberationibus, pręſertim arduis & grauibus, ſemper ex maioris partis ſententia iudicetur. l. item ſi vnus, 17. §. vlt. & l. ſequent. ff. de recep. arbit. præſertim vbi maior pars non tantùm ex perſonarum numero, verum etiam ex vniuerſi ordinis modo & quantitate cenſetur: veluti cùm è tribus iudicum partibus duæ diſceſſionem faciunt: putà octo è duodecim.l.3. de decret, ab ordin.fac.l. 3. & l. 4. ff.quod cuiuſque vniuer.l. nominationum, 46. Cod. de decurio. l. quod maior, 19. ff. ad municipal. Angliam autem, Scotiam, Daniam, Sueciam, maximam Heluetiæ & Germaniæ ſuperioris & inferioris partem facilè duas Chriſtianitatis partes è tribus obtinere, ac proinde magnum apud ordines & parlamenta Galliæ pondus atque auctoritatem habituras, pro ſingulari noſtro de prudentia illorum iudicio am-

bigere nec poſſumus, nec debemus. Quin ne illud quidem prætermittendum videtur, Papam non tantùm à maxima Europæ parte pro incongruo & incompetente iudice reiectum eſſe, verùm etiam ab iis Eccleſiis & nationibus, quæ in Africa, Aegypto, Syria, Oriente, Aſia, & Græcia nomen ſuum inter Chriſtianas Eccleſias profitentur.

CRIMEN IMPIETATIS MVLtiplex, ac primum de arrogata diuinitate.

PRimum igitur crimen, cuius à maxima Europæ parte Papatus conuictus & condemnatus eſt, dicimus eſſe Impietatem, eamq; triplicem: primùm, quia Papa ſibi Diuinitatem aſciſcit: deinde religionem Chriſtianam illudit ac deridet: poſtremò falſas & commentitias religiones in Eccleſiam inducit. Primæ impietatis teſtimonia hæc ſunt: Papa Deum ſe appellari, & gaudet, & gloriatur. diſt. 96. c. ſatis: vbi ſcriptum ita eſt: *Satis oſtenditur à ſeculari poteſtate nec ligari prorſus, nec ſolui poſſe Põtificem, quem conſtat à pio Principe Conſtantino Deum appellatum: cùm nec Deum poſſe ab hominibus iudicari manifeſtum ſit.* Quem locum Auguſtinus Steuchus patronus Papæ vehementiſſimus, eiuſdemq; Bibliothecarius in lib. de donat. Conſtant. pag. 141. laudãs, & commemorans, ita ſubiungit: *Audis ſummum Pontificem à Conſtantino Deum appellatum, & habitum pro Deo? Hoc videlicet factum eſt, cùm eum præclaro illo edicto decorauit, Adorauit vti Deum, vti Chriſti & Petri ſucceſſorem: diuinos honores ei, quoad eius potuit, contulit, velut viuam Chriſti imaginem veneratus eſt.* Hæc Steuchus in ſupradicto libro, edito Lugduni anno 1547. Ex eodem impietatis genere: illud eſt gloſſæ

in

in præfat. Clement. *Papa nec Deus eſt, nec homo, ſed neuter eſt inter vtrumque.* itemque illud alterum in c.fundamenta, de elect. in 6. vbi, cùm in textu ſcriptum eſſet, Papam nulli homini ſubeſſe, ita ſubiungit: *Et in hac parte Papa non eſt homo, ſed Dei vicarius.* Sequitur altera blaſphemia, ex lib. Ceremon. Pontifical.1.tit.7. *Papa,* inquit, *in nocte natiuitatis Domini benedicit enſem, quem poſtea donat alicui principi, in ſignum infinitæ potētiæ Pontifici collatæ: iuxta illud: Data eſt mihi poteſtas in cœlo & in terra.* Item: *Dominabitur à mari vſq; ad mare & à flumine vſque ad terminos orbis terrarum.* Sed nulla capitalior vſquam, ac deteſtabilior blaſphemia reperitur, quàm illa eſt in c. quoniam, de immunit. in 6. vbi Papa Eccleſiam catholicam ſponſam ſuam appellat. *Nos Iuſtitiam noſtram,* inquit, *& Eccleſiæ Sponſæ noſtræ nolentes negligere, &c.* Nam inter omnes conſtat, ſolius Chriſti eſſe hoc proprium, vt vir Eccleſiæ appelletur, Eccleſia ipſius ſponſa: velut apud Paulum 2. Corinth. 10. *Adiunxi vos vni viro, ad exhibendam virginem caſtam Chriſto.* Sed alia audiamus. quale illud eſt 1. diſtin. 93. Papa is eſt, cui tota parere debet Eccleſia. Item, c. inter corporalia, de tranſlat. prælat. quando Papa diſſoluit matrimonium, videtur quòd ſolus Deus diſſoluit: quia Papa canonicè electus eſt Deus in terris. Feli. in c. ego N. De iureiur. Papa gerit vicem in terris, non puri hominis, ſed veri Dei. Item c. ſi Papa, diſtin. 40. ſi Papa cateruas animarum in inferos detruderet, non tamen cuiquam liceret ex illo quærere, Cur id facis? Ecquis eſt de Chriſtiana religione bene ſentiens, qui in his verborum portentis non certiſſimum Antichriſtum agnoſcat? de quo Paulus ita loquitur 2. Theſſal. 2. *Patefiet homo ille nefarius, filius, inquam, ille perditionis, ſeſe opponens, & efferens aduerſus id quod dicitur Deus, aut Numen: adeò, vt in templo Dei ſedeat oſtentans ſe quaſi ſit Deus.* Quid?

quod etiam profiteri ac palam prædicare auſus eſt, tantam eſſe vim,tantamque ſanctitatem ſedis ſuæ, vt quicunque ganeo,& quantumuis impius, periurus,ſceleratus in ea conſederit, confeſtim ex illa ſeſſione ſanctimoniam hauriat? cuius nefariæ blaſphemiæ teſtimonium hoc extat in c.non nos, diſtin. 41. *Beatus Petrus perennem meritorum dotem cum hereditate innocentia tranſmiſit ad poſteros,quod illi conceſſum eſt per actuum lucem, ad illos pertinet, quos par conuerſationis ſplendor illuminat. Quis enim Sanctum dubitet eſſe, quem apex tantæ dignitatis attollit? in quo ſi deſint bona acquiſita per meritum, ſufficiunt quæ à loci prædeceſſore præſtantur.* Quid? Annon illam audire fabulam videmur,quam poetæ de tripode Pythia confinxerunt, & alta quadam ſpecu, vnde anhelitus ſic afflabatur,vt ſimulatq; Pythia vates in illa tripode conſediſſet, hauſto à tergo diuinationis ſpiritu, confeſtim oracula funderet? Strab. 9. & tamen execrata illa Papæ Symmachi blaſphemia paulò pòſt in c. multi, apertiſſimè Chryſoſtomi verbis coarguitur: ex quo & aliis ſexcentis Gratianici Decreti locis de illius libri ſtultitia exiſtimari poteſt. Sed age nunc alia teſtimonia proferamus. Papa eſt Deus in terris,ſecundùm Bal.in l.vlt.C.ſentent.reſcind.Decius in c.1.de conſtitut.Felin in c.ego N.de iureiur. Papa & Chriſtus faciunt vnum conſiſtorium: ita quod excepto peccato poteſt Papa quaſi omnia facere,quæ poteſt Deus,& à nemine poteſt iudicari: ſecundùm Abb.in c. licet, de elect. & quæ facit, facit vt Deus, non vt homo: c.inter incorp.de tranſlat.præla.Cardin. Pariſ. in conſil. 63. num.162. volum.4. Papa eſt quoddam numen, & quaſi viſibilem quendam Deũ præ ſe ferens: vt ait Ludouicus Gomeſ.in reg.cãcel. Papa poteſt de iniuſtitia facere iuſtitiam. c. debitus, de appellat.Papa poteſt contra Apoſtolum diſpenſare, & contra canones Apoſtolorum. 38. diſtinct. c.lector.

c.lector.87. diſtinct. presbyter. Papa eſt ſupra ius. c. propoſuit, de conceſ. præben. Factum à Papa reputari debet factum à Deo. cap. quanto, de tranſla. prælat. quarum blaſphemiarum partem enumerat Philip. Dec. in conſil. 137. diligenter pro tenui, num. 3. volum. 1. Iaſon autem præter illa ſuperiora ex eorundem Canoniſtarum ſententia hæc recenſet. quę tamen (vt facilè apparet) non probat. *Papa eſt omnia, & ſuper omnia*, ſecundùm Baldum in l. barbarius, De officio Præto. *Papa ſupra ius, contra ius, & extra ius omnia poteſt*: ſecundùm Bald. in c. cum ſuper, de cauſ. prop. & poſ. *Papa eſt dominus dominantium, & ius Regis regum habet in ſuos ſubditos*: ſecundùm Bald. in c. Eccleſia, vt lit. pend. *Papa poteſt mutare quadrata rotundis*: ſecundùm Hoſtienſ. in c. cùm veniſſent, de iudic. *De potentia Papæ dubitare ſacrilegium eſt.* l. ſacrilegij, Codic. de crimi. ſacrileg. *Papa enim eſt cauſa cauſarum vnde non eſt de eius poteſtate inquirendum, quum primæ cauſæ nulla ſit cauſa*: ſecundùm Bald. in d. c. Eccleſia, vt lit. penden. *& nemo poteſt dicere Papæ, cur ita facis?* ſecundùm Specul. in tit. de leg. §. nunc oſtendendum. verſ. 89. & Bald. in prælud. feud. Hæc ad verbum Iaſon in conſil. 145. circa primam, num. 3. vol. 1. quæ eadem rurſus, paucis propè mutatis verbis inculcat, in conſil. 95. requiſitus, colum. pen. volum. 4. Satis multa videmur primæ impietatis Papalis argumenta propoſuiſſe, vt iam ab illuſtribus Regis Galliæ conſiliariis, & Parlamentorum ſenatoribus intelligi poſſit, non ſine iuſtiſſimis & grauiſſimis cauſis Papatum à multo maxima Chriſtianitatis parte reprobatum ac repudiatum fuiſſe, ſed tamen alia quædam inſuper addemus, atque illud imprimis: *Papam tantam habere tum in Purgatorio, tum in inferis poteſtatem, vt quantum quantum velit animarum numerum, quæ in illis locis cruciantur, per ſuas indulgentias*

liberare, & confeſtim in cœlis & beatorum ſedibus collocare poſſit: vt eſt in Bulla Clementis vj. & apud Ant. Florent. part. 3. tit. 22. cap. 6. Papam habere tantam in cœlo poteſtatem, vt quem velit hominem defunctum canoniſare, & in Diuorum numerum referre poſſit, etiam inuitis Epiſcopis & Cardinalibus omnibus. Hæc Troilus Maluit. in tract. de canoniſ. ſanct. 3. dub. Ex quibus & aliis conſimilibus licebit agnoſcere, quam vera illa fuerit Eberardi Salisburgenſis quondam Archiepiſcopi oratio annis ab hinc ducentis habita in publico Imperij Germanici cōuentu, quam ex Annalium Ioh. Auentini lib. vij. proferemus, edito Ingolſtadij anno 1554. *Flamines illi Babyloniæ,* inquit, *ſoli regnare cupiunt: ferre parem non poſſunt. nō deſiſtent, donec omnia pedibus ſuis proculcarint, atque in templo Dei ſedeant, extollanturque ſuper omne id quod colitur. fames opum, ſitis honorum inexplebilis eſt. Quò plura auido conceſſeris, eò plura appetit. porrige digitum, & manum concupiſcet. Qui ſeruus ſeruorum eſt, dominus dominorum, proinde ac ſi Deus foret, eſſe cupit. Ingentia loquitur, quaſi Deus ſit. Leges commutat, ſuas ſancit, contaminat, diripit, ſpoliat, fraudat, occidit, perditus homo ille, quem Antichriſtum vocare ſolent: in cuius fronte blaſphemiæ nomen ſcriptum eſt, Deus ſum: errare non poſſum. In templo Dei ſedet, longè lateque dominatur.* Hæc Eberardus, quinetiam apud eundem Auentinum eodem libro, hæc Imperatoris Friderici II. querimonia extat in epiſt. ad Ottonem Bauariæ Ducem, ſcripta: *Pontifices Romani affectant dominationem atque Diuinitatem, nempe, vt ab omnibus haud aliter, imò magis quàm Deus timeantur. Nam multos Antichriſtos ineſſe Romanenſibus illis conſtat: nec vllos alios exitio Chriſtianæ religioni eſſe.* Et paulò pòſt: *Homo ille, qui dicitur Papa, diuitiis nimirum auctus, maximo Chriſtianæ pietatis detrimēto omnia ſibi licere more tyrannorum putat. rationem actuum nemini, Quaſi*

ſit

ſit Deus, reddere vult. Id quod ſoli Deo conuenit, vſurpat: ſe errare, vlláue mendacij religione aſtringi non poſſe: credi ſibi impudentiſſimè, ſimulq́ue imperioſè poſtulat. Hæc ille. Quinetiam Eraſmus in Annot. Noui Teſtamen. 1. ad Timot. c. 1. teſtatur, ſuo tempore in Theologorum ſcholis diſputari hæc conſueuiſſe. *An Papa poſſit abrogare id, quod ſcriptis Apoſtolicis decretum eſt, an poſſit aliquid ſtatuere, quod pugnet cum doctrina Euangelica, an poſſit nouum articulum condere in fidei ſymbolo. Vtrum maiorem habeat poteſtatem quàm Petrus, an parem. Vtrum poſſit præcipere Angelis: An poſſit vniuerſum purgatorium tollere. Vtrum ſimplex homo ſit. (O deteſtandam blaſphemiam) an quaſi Deus participet vtranque naturam cum Chriſto: an clementior ſit quàm fuerit Chriſtus, cùm is non legatur quenquam à purgatorij pœnis reuocaſſe: An ſolus omnium non poſſit errare. Sexcenta id genus diſputantur magnis editis voluminibus. Idq́ue à magnis Theologis, præſertim profeſſione religionis inſignibus.* Hæc totidem verbis Eraſmus, Annotat. pag. *663.*

CRIMEN ILLVSAE RE-*ligionis.*

SED hæc, dicet fortaſſe quiſpiam, verborum tantùm impietas & blaſphemia eſt. Facta igitur eiuſdem Papatus impia & nefaria è multis pauca, quaſi exempli cauſa, proferamus: vt quiuis intelligat, Papas multis ab hinc ſeculis, Chriſtianam religionem irriſui ac ludibrio habuiſſe. Atque illud imprimis Gregorij ſeptimi, quod Benonis Cardinalis verbis exponemus. *Imperator Henricus* III, inquit, *ſolitus erat frequenter ire ad orationẽ, ad eccleſiam ſanctæ Mariæ, quæ eſt in monte Auentino: Hildebrandus autem, qui poſtea Papa factus, Gregorius ſeptimus appellatus eſt, cùm per exploratores ſuos omnia eius ope-*

ra ſollicitè inquireret,locum,in quo frequentiùs Imperator orabat,notari fecit: & quendam promiſſa pecunia ad hoc induxit, vt ſupra trabes eccleſiæ occultè lapides magnos collocaret,& ita aptaret, vt de alto ſupra caput orãtis demitteret, & ipſum contereret. Quod miniſter tanti ſceleris cùm feſtinaret implere,& lapidem magni ponderis ſuper trabes aptare vellet, lapis pondere ſuo eum traxit: & fracta ſub trabibus tabula, & lapis, & ille miſer homo Dei iudicio in pauimentum eccleſiæ cecidit, & eodem lapide penitus contritus eſt. Cuius rei geſtæ ordinem poſtquam Romani cognouerunt,pedem illius miſeri fune ligauerunt,& triduo per plateas vrbis ad exemplum trahi fecerunt. Imperator autem ſolita clementia iuſſit eum ſepeliri. Hactenus Beno. Vnde intelligitur quàm deteſtabilis Papæ impietas fuerit, qui neque loci, in quo Imperator orabat, & quem Papa ſacrũ ſibi eſſe profitetur,neque temporis quo idem orabat, rationem habens, ſed cæco furori atque amentiæ ſuæ ſeruiens, Imperatori ac principi ſuo perniciem molitus eſt. Age porrò, & aliud impietatis teſtimonium ex eodem Benone proferamus. *Ioãnes Portuenſis Epiſcopus*,inquit,*qui intimus fuerat à ſecretis Hildebrandi,aſcendit in ambonem beati Petri, & inter multa, audiente clero & populo ait: Tale quid fecit Hildebrandus, vnde deberemus viui incendi, ſignificans de ſacramento corporis Domini,quòd Hildebrandus,reſponſa diuina contra Imperatorem quærens iniecit igni, contradicentibus Cardinalibus qui aſſiſtebant ei.* Præclara hæc ſunt pietatis Papalis teſtimonia in Gregorio VII. Nunc aliud de Syluestro II. proferamus ex lib. Ioannis Stellæ Veneti, ad Patriarcham Aquileienſem, Romanæ eccleſiæ tituli S. Marci presbyterum, Cardinalem. *Poſtremò*,inquit,*Romanus Pontifex,Diabolo adiuuante,fuit conſtitutus,hac tamen lege,vt poſt eius obitum & in anima & in corpore totus illius eſſet, cuius fraudibus tantam adeptus eſſet dignitatem. Poſt hoc quæſiuit Sylueſter*

C

neſter à Diabolo, quandiu in pontificatu victurus eſſet? Reſpondit, quamdiu, inquit, in Hieruſalem celebrabis, viues. Poſtremò quarto Pontificatus ſui anno, cùm quadrageſimali tempore in Baſilica ſanctæ crucis in Hieruſalem Romæ ſacrificaret, fato ſe moriturum ſtatim cognouit. Vnde pœnitentia ductus, errorem ſuum coram populo confeſſus eſt: rogauitque omnes, vt corpus ſuum diabolicis artibus ſeductum membratim detruncarent, diſiectũque ac laceratum ſuper currum imponerent, & eo loci ſepelirent, quo ſponte ab equis foret vectum. Ferunt itaque Dei nutu, (vt ſcelerati diſcant apud Deum veniæ locum ſibi relictum eſſe, modò in vita pœnituerint) equos ipſos ſponte ad Lateranenſem eccleſiam perueniſſe, ibidemque ſepultum fuiſſe. Hæc Stella Venetus. Extat etiam Ioannis Gerſonis Pariſienſis academiæ rectoris ſermo quidam Paſchalis, in quo ſcriptum reliquit, Papam Ioannem XXII. contendiſſe, animas impiorum nõ puniri ante diem iudicij, quam illius hæreſim fortiter Sorbonica eiuſdem Pariſienſis academiæ ſchola damnauit, & Papam illum ad retractationem compulit. Ex eodem impietatis genere illud eſt, quod Raphaëlis Volaterrani verbis proponemus ex ipſius libro Geogr. V. vbi de Papa Sixto IV. cuius hic noſter Quinctus & nomen ſumpſit, & pietatem imitatur, commemorans, ita ſcribit: *Conſcio & adiuuante Pontifice coniurati Florentiam veniunt, & in ædem ſanctæ Reparatæ manè omnes ad miſſam & ſacrificium conueniunt. Saluiatus interim cum ſuis clam armatis templo diſcedens, in curiam, vt vexilliferum alloquatur, alio ſimulato negotio proficiſcitur, eo tamẽ cõſilio, vt orta cæde in templo ipſe præſto eſſet, qui curiam ſimul cum magiſtratu inuaderet. Igitur dato ſigno, cùm Euchariſtia tolleretur* (notetur inſigne pietatis papalis teſtimonium: Cõſtituto, inquit, ſigno cùm Euchariſtia tolleretur) *Bandinus Iulianum Medicem Laurentij fratrẽ confodit. Antonius, q primas ſibi partes depopoſcerat, Laurẽtiũ ex*

altera parte aggreditur, poſt tergum: paululumque infra iugulum ferit. Cùm ille ſtatim ad clamorem conuerſus ictum vitaret, iterare vulnus volentem properè ſuperfugit in ædis ſacrarium proximum. Tum legatus Papæ (qui ſignum illud cædis faciendæ contulerat, dum Euchariſtia tolleretur) *à ciuibus comprehenſus, & è templo in curiam ductus, ac cuſtodiæ traditus, pro viri dignitate tractatus eſt. Interea Saluiatus Piſanus Epiſcopus, qui cum vexillifero de induſtria ſermonem protrahebat, vt finem expectaret, ſtatim comprehenſus, eodem die ad curiæ feneſtras ſuſpenſus fuit. Quo nuntio Pontifex accepto, Laurentium Medicem (quem fuga ſalutem ſibi quæſiiſſe docuimus) ſacris interdicit, quod Dei ſacerdotes legatumque attigiſſet, bellumque Florentinis apertè decreuit.* Hæc Volaterranus. Ex quibus perſpicuum cuiuis eſſe poteſt, quanti ſuam Euchariſtiam Papæ facere ſoleant, in qua tamen adorãda, circumgeſtanda, veneranda, & omni honoris genere afficienda, religionem omnem Chriſtianam poſitam eſſe volunt. Sed aliud argumentum proferendum eſt. Nam quid certius ad demonſtrandam Paparum impietatem afferri poteſt, quàm quod omnium ſermone celebratur, moris eſſe Romæ, quoties Papæ peregrè proficiſcuntur, vt illa Euchariſtia equo alicui ſtrigoſo & exili impoſita, cuius ex collo tintinnabulum propendeat, agaſoni cuidam committatur, & inter lixas & calones cæteraque impedimenta, quaſi aduentus Papæ prænuntia, præmittatur. Nam in libro Ceremon. Pontifical. 1. ſect. cap. 3. ſcriptum ita eſt: *Poſt eos ducitur per familiarem ſacriſtæ rubro indutum, & baculum in ſiniſtra habentem equus albus, manſuetus, portans ſacramentum corporis Chriſti, habẽs ad collum tintinnabulum bene tinniens. Poſt ſacramentum equitat immediatè ſacriſta: qui, vt cæteri prælati, habet equum totum coopertum bocaſino, &c.* Item ſect. 12. cap. 1. *Ducitur poſt hos equus albus, phaleratus,*

tus, manſuetus & pulcher, cum tintinnabulo ad collum bene ſonante, qui capſulam vehit cum ſacratiſſimo Chriſti corpore. Item ca. 4. *Ante Pontificem ſemper præfertur crux per ſubdiaconum, & poſt crucem portatur corpus Chriſti ſuper equum album, cum campanella, &c.* atque hæc quidem pompæ Papalis inſtituta ſunt: ſed inſtituta duntaxat. Nam qui Romæ frequentes ſunt, ſummo conſenſu & de præcurſore iumento, & de eodem inter impedimenta præmitti ſolito atteſtantur. Extat liber à Iohanne Monlucio Epiſcopo Valentino ſcriptus, qui Romæ plurimas Regis Galliæ nomine legationes obiit, & de religione ad Reginam matrem inſcriptus: cuius pag. 101. verba hæc ſunt, ex Gallico in Latinum conuerſa: *Quoties Papa peregrè proficiſcitur, ne nimium honorem Euchariſtiæ ſuæ præbere videatur, non illam manibus ſuis geſtat: ſed eam triduo vel quatriduo ante ſuum ex vrbe egreſſum præmittit, equi tergo impoſitam, cui comites adiungit cantores, muliones, agaſones, ceteráque aulæ ſuæ impedimenta, hoc eſt, calones, lixas, & curtiſanas* (verba illius hæc ſunt.) *Tum Papa qui ſe ipſius vicarium eſſe prædicat, ſequitur, ſtipatus Cardinalibus, Epiſcopis, & alijs eiuſdem generis primatibus. Vbi ad oppidum aduentat, tum id quod appellat corpus Chriſti, quod aliquandiu ibi quieuit, extra oppidum ei obuiam affertur: ſtatimque nutu inter ſe ſine vlla voce, conſalutant, ſimul illud iterum ante ſe præmittit, ſed quanto cum honore? Papa ſub vmbone honorifico in vrbem inuehitur: corpus Chriſti ſub dio defertur. Quid opus fuerat illud Roma efferre, & in alterum oppidum deportare, cùm parrœcia nulla ſit, quæ hoc genere non abundet? quid neceſſe eſt illud præmittere, quarto, ſexto, decimo ante Papæ aduentum die? Si eo conſilio Papa iſtud inſtituit, vt ſibi obuiam ad comitandum & cohoneſtandum ſuum in vrbem ingreſſum referatur, nullum tam tenue eſt oppidulum, vbi non eiuſmodi corpora reperiantur, ſi Roma*

efferri oportet, quidni Papa ipſe exportat, aut certè ſecum deportari iubet: potius, quàm inter iumenta ſarcinaria & calones illud præmittit? Atqui ſi ad pluuiam cœlitus impetrandam (vt Lutetiæ & aliis locis fieri conſueuit) ſignum alicuius ſancti ſanctæue ex vno templo in alterum deportetur, moris eſt, vt magna pompa & celebritate hominum id fiat: vt cruces, vexilla, tædæ ardentes, & alia ornamenta præferantur. Quinetiam plerunque ij qui ſimulacra illa deportant corpore nudi, ac linteis tantùm amicti, aut certè nudis pedibus ingrediuntur. Et Papam non pudebit præmittere id quod credi vult eſſe corpus Chriſti, cum paruula laternula, & in capſula incluſum, equi tergo impoſitum, ſtipatum aulæ ſuæ fecibus? Cui veriſimile fiet, eum qui ſe caput eccleſiæ profitetur, tantum in ſe facinus admiſſurum fuiſſe, ſi verè credidiſſet Ieſu Chriſti corpus ſub illo ſacramento corporaliter fuiſſe? Hæc Monlucius. quibus addi etiam illud poterit, quod ex multorum Paparum auctoritate comprobatum, & palam in Romana ipſius eccleſia receptũ ex libro conformitatum beati Franciſci: fol. 72. *Frater Franciſcus dicendo miſſam, in calice araneam inuenit: quam nolens proiicere, bibit cum ſanguine, poſtea fricans crus, & ſcalpens: vbi pruritum ſentiebat, ipſa aranea à crure exiuit ſine læſione fratris.* Item fol. 67. *Quidam nomine Bonelus noluit credere quòd hoſtia conſecrata eſſet corpus Domini: & dixit quòd ſua aſina comederet hoſtias: quod audiens B. Antonius, miſſam celebrauit, & hoſtiam conſecratam aſinæ detulit, & oſtendit, ſtatim aſina genu flexit, & capite inclinato reuerentiam exhibuit, quod videns Bonelus, catholicus eſt factus.* An non ex huius aſinæ ſchola didiciſſe Papa videtur, qđ ſuperiùs diximus: cùm ad illum Euchariſtia refertur, moris eſſe vt eam nutu & demiſſo capite ſalutet?

DE CONFICTIS RELI-gionibus.

REſtat tertium Papalis impietatis argumentū. Nam cùm & religionis Chriſtianæ & Dei colendi formā à Chriſto & ipſius Apoſtolis præſcriptam, atq; in noui Teſtamēti libris traditam habeamus, & Deus toties eos execretur, qui cōmentitias religiones in Eccleſiam inuehunt: tamen Papatus noua nobis religionum figmenta inuexit, adeò abſurda & ridicula, vt in tanta calamitate gratiæ tamen Deo immortali agendæ ſint, quòd tantam improbitatem non niſi in ſtolida ingenia paſſus eſt incidere. Figmenta religionum hæc ferè ſunt: primùm innumerabiles monachorum copiæ, Auguſtinianorum, Battutorum, Benedictinorum, Bernardinorum, Carmelitarum, Capuchinorum, Cartuſianorum, Cæleſtinorum, Dominicanorum, Fratrum ignorantium, Franciſcanorum, Hieronymitanorum, Maturinorū: quorum ordines ſinguli proprias habeat, & ab aliis ſeparatas. cucullatarum togarum formas, variis coloribus diſtinctas: ſinguli proprias ac diuerſas Deorum ſuorum colēdorum, atque (vt apertè loquuntur) religionis ſuæ præſcriptas formulas, ritus atque inſtituta, longè aliorum diſſimilia. Eorum autem tanta multitudo eſt, vt in Europa noſtra facilè excurrere numerus putetur ad millia quingenta, cuius rei non difficilis coniectura eſt: nam Sabellicus Ennead. 9. lib. 6. ſcriptum reliquit, Franciſcanorum ſectam vſque adeò per vniuerſum Orbem pullulaſſe, vt quadraginta prouincias obtinuerit, & ſub qualibet plures cuſtodias conuentus (Guardianos vocant) & ſexaginta millia hominum exiſſe, adeò vt magiſter vniuerſi ordinis, quem Generalem vocant, ſæpiùs auditus ſit Papæ expeditionem in Turcas paranti polliceri, ex Sera-

phici

phici Franciſci familia triginta bellatorum millia, qui bellica munera grauiter obire poſſent: nihil ſacrorum cultu interpellato. Deinde commenta ſunt miraculorum & doctrinarum adeò fabuloſa, vt iam pleroſq; illorum tantæ ſtultitiæ non modò pigeat, verùm etiam pudeat. Neque veriſimile cuiquã hoc tempore videretur, tantam humani quondam generis vanitatem fuiſſe, tantamque religionis caliginem, niſi documenta Sole ipſo clariora extarent. Nam apud Romanos quidem & alias profanas gentes figmenta religionum fuiſſe abſurdiſſima, nemo inficiatur, ſed miſeri mortales per ea tẽpora in terris ac tenebricoſis nubibus, & quaſi nocte illuni, hoc eſt, ſine vllis Scripturæ ſacræ monimentis verſabantur. Verùm vbi eiuſdem ſcripturæ libri extiterunt, vbi Chriſtus tanquam Solis iubar generi hominum illuxit, cui veriſimile videretur, Sathanam & Papas tantùm per emiſſarios ſuos potuiſſe, vt in tanta luce tamen hominum oculos quaſi faſciis præſtringeret? Age igitur, & aliquot iſtius generis figmentorum exempla ex Franciſcanorum & Dominicanorũ monimentis depromamus. Nam cùm hic Papa Sixtus ex illa Franciſcanorum colluuione prodierit, videndum eſt, cuiuſmodi religionis formam ex illa ſchola nobis afferat. Primo igitur loco prodeat peruulgatum illud oraculum, quod ex libro Conformitatum Franciſcanarum paſſim in Eccleſia R. receptum atque approbatum eſſe docebimus. Franciſcum, Petri Bernardonis filium, in ecſtaſi cum Chriſto commiſſum, atque compoſitum totidem plagis ac ſtigmatibus, iiſdemque in locis à Chriſto compunctum fuiſſe, quot Chriſtus in cruce pendens affectus fuerat: ob eamq; cauſam eum appellari Ieſum Typicum: hoc eſt, quaſi Ieſu crucifixi antitypum, vt quemadmodum character in cera ſignum imprimit, ita Chriſtus ſua in Frãciſci corpore

pore vulnera impreſſerit: quemadmodum Ieſus Chriſtus eſt imago Patris, ita Franciſcus ſit imago Chriſti: denique vt Chriſtus in Franciſci corpore tanquam imago in ſpeculo appareat. Vnde illud in eiuſdem libri fronte nefarium atque abominandum crimen:

Franciſce, IESV TYPICE, *dux normaq; Minorum,*
Sedes nobis perpetuè da regni cœlorum.

Iam verò vt quiuis intelligat, cuiuſmodi ſtigmatiſatio illa fuerit, quam eccleſia Romana credi ab omnibus fidelibus ſtatuit, operæpretium eſt, verba ipſa ſcriptoris attendere: ſiue potius monachi noſtri Papæ Sixti, qui publicam illi ſcriptori fidem atque auctoritatem adiungi ſtatuit. Nam fol. 228. *Non ſolùm*, inquit, *manus & pedes fuerunt perforati, ſed conclauati, ita quod claui in eis apparuerunt. deinde clauorum capita erant nigra: cùm tamen carni vel neruis ſimiles eſſe deberent, ex quibus facti erant: Tertiò capita clauorum erant oblonga & repercuſſa, cùm tamen martellus nec ictus affuerit. Quartò in loco oſſoſo & non molli ſtigmata ſunt impreſſa. Quintò licet claui eſſent carnei, vel neruei, ad inſtar tamen ferri erant duri, fortes & ſolidi. Sextò ipſi claui non erant breues, ſolùm acumina habentes, ſeu capita: ſed erant longi ad partem aliam reſultantes. Septimò, claui non ſtabant ex parte alia longi, ſed recuruati, ſic vt digitus intra recuruationem arcualem ipſorum immitti valeret. Octauò cùm claui eſſent facti ex carne, vel neruis, & ex vtraq; parte pedum & manuum reſultarent, & excederent, profectò non erant nec pedes, nec manus deformatæ, vel contractæ. Nonò claui erant circunquaq; à carne alia reparati, vt peciæ circùmcirca ponerentur, propter ſanguinis reſtrictionem. Decimò claui mouebantur, & tamen à manibus, nec à pedibus remoueri poterant cùm B. Clara & alij hoc facere attentaſſent. Vndecimò cicatrices clauorum & lateris per tantum*

tantum tempus non ſunt putrefactæ, ſcilicet per duos annos & vltra. Duodecimò vulnus laterale erat ad inſtar vulneris lateris Chriſti. Inſuper miraculum erat, quomodo B. Franciſcus, cùm maximum haberet dolorem ex apertione corporis in quinque locis, videlicet manibus, pedibus, & latere, & ſanguis iugiter à locis prædictis emanaret, potuerit per tantum tempus viuere, ſcilicet poſt biennium quod ſuperuixit à ſtigmatum ſuſceptione. Audíſne hæc Monache Bardocuculle noſter, qui cùm per tot annos Franciſcanici ordinis Antiſtes generalis, & magiſter ſummus fabulas iſtas in tuis ſcholis tradideris, nunc eiuſdem ordinis columen, & vniuerſæ (vt ais) Eccleſiæ Paſtor factus, eadem hæc portenta nobis pro diuinis oraculis tradere conaris? Quid? an ſiquid in te aut Franciſcanis tuis pudoris aut verecundiæ reſideret, maneretne Blæſis, nobili Galliæ ciuitate, nefarium illud de Franciſco Bernardone palam pro templi foribus inſcriptum elogiũ: Quæretur peccatum illius: & non inuenietur? Sed iuuat nos, vnde iſtis oraculis auctoritatem aſciſcat, paulisper exponere. Nam paucis pòſt verſibus ita loquitur: *Diabolus dixit, quod Chriſtus videns Franciſcum ſibi datum pro ſignifero tanti ordinis; ipſi ſuorum vulnerum ſtigmata impreſſit, & clauos in manibus & pedibus, & in latere dextro, vulnus. Hæc Diabolus, & quare ſit factum, Diabolus adiuratus à quodam ſacerdote de veritate dicenda, poſt plura, per os mulieris apud Rauennam morantis, nomine Zanteſe, ſic inquit: In cœlo ſunt tantùm duo ſignati, ſcilicet Chriſtus & ſtomachoſus Franciſcus. Sciens igitur Chriſtus ſe daturum illi ſtomachoſo bullam ſuorum ſtigmatum, non permiſit illi accipere à Papa bullam, manu hominis fabricatam. Hæc Diabolus:* Verba hæc ſunt totidem literis exſcripta ex eodem Conformitatum lib. fol. 230. col. 4. & fol. 231. col. 1. Ex quibus intelligi licet, quantum auctoritatis iſtis oraculis & huic præclaro illorum teſtimonio à Sathana prolato

lato debeatur: cùm neque Chriſtus,neque Apoſtoli ferre potuerint, vt vllum ſibi teſtimonium præberet. Nunc generoſi & illuſtres Regis Galliarum conſiliarij pro ſua prudentia deliberent,cùm Sixtus IV. & Sixtus V. ambo Franciſcani, & Franciſcanorum antiſtites, & alij Papæ complures cõmentitias iſtas, & blaſphemas fabulas in Eccleſiam inuexerint, ac tandiu ſua auctoritate confirmarint, hodieque tantopere confirment: vtrum iure an iniuria ſint à maxima Chriſtiani orbis parte ſceleris atque impietatis damnati. De quo vt commodiùs deliberare poſſint,alterum item locum ex eod. lib.fol.231.ſubiũngemus, vbi ſcriptum ita eſt: *Franciſcus in monte ſacro Aluerniæ corporaliter eleuatus eſt, vt frater Leo ſocius eum vidit. Aliquando enim inuenit eum in aëre, per tantum ſpatium eleuatum, quòd vix poterat tangere pedes eius; & tunc ipſos amplexabatur cum lachrymis, aliquando inuenit eum vſque ad medios fagos eleuatum à terra. Aliquando inuenit eum in tanta altitudine eleuatum, quòd vix eum videre poterat. Et ſæpe inuenit eum frater Leo cum Chriſto loquentem.* O bone Ieſu! quis eſt, cùm iſta portenta verborum audit,qui non toto corpore perhorreſcat? Nam quid aliud eſt populo iſta pro concione tradere,quàm Franciſcum Deum corporatum facere, eumq; Chriſtiano populo adorandum proponere? Et tamen tetriora etiam ac turpiora ſequuntur. Nam fol. 232. Franciſcus ipſe his loquens verbis inducitur: *Poſt hæc D. Ieſus crucifixus manus ſuas corpori meo applicauit, & primò manibus, ſecundò pedibus, tertiò ſtigma lateris cum vehementiſſimo dolore ſenſi: & cùm magna voce clamoris mei qualibet vice impreßit, & verba quædam ſecreta mihi dixit, quæ nulli adhuc homini reuelaui.* Ecquem hoc ſeculo tam excordem futurum Cucullifer Sixtus noſter putat, vt iſtis blaſphemis ac nefariis fabulis fidem habeat? vſque eóne conſiliarios Regis Galliæ & parla-

mentorum ſenatores ſtupidos ac bardos fore arbitratur, vt non impia iſta commenta ſimul cum illorum auctore Petri Bernadonis filio execrentur? Niſi dicat fortaſsè quiſpiam, quibus in clauſtris & carceribus monachorum hæc nata ſunt, in iis eadem hæc arcana concludi,& quaſi myſteria Cereris coërceri : neque quemquam eſſe hodie tam expertem ingenij,qui non has norit eſſe fabulas aniles,& delirantium ſomnia. Verùm ex aduerſo ecce nobis in manibus decreta Paparum horrifica, quibus ſeueriſſimè interdicunt, ne quis de hiſtoriarum iſtarum fide dubitare audeat: ſanciuntque vt in Eccleſia catholica Romana recipiantur ſi quis ſecus ſenſerit, tum is pro hæretico & ſchiſmatico habeatur. Nam eiuſdem libri fol. 234. col. 3. ſcriptum ita eſt: *Papa Gregorius* IX. *de ſanctitate B. Franciſci, & de eius ſtigmatibus plures bullas fecit, in quibus aſſerit B. Franciſcum ſtigmata D. Ieſu veraciter in ſuo corpore impreſſa à Chriſto habuiſſe:* Et hoc tenendum mandat fidelibus,*& credendum, & ſub nota hæreſis puniendum, oppoſitum ſapientem: Dominus Alexander* IV.*qui ſtigmata vidit propriis oculis B.Franciſci, ipſo B. Franciſco adhuc viuente, qui in bulla ſic loquitur: Stigmata in eiuſdem ſancti corpore, dum adhuc vitali ſpiritu foueretur, viderunt oculi fideliter intuentes, & certiſſimi contrectantium digiti palpauerunt. Tertiò D. Papa Nicolaus* III. *dedit ſimilem bullam. Quartò D. Papa Benedictus* XII. *Et cùm S.Romanæ Eccleſiæ determinatio ſit veriſſima, & certiſſima (ipſa enim Romana Eccleſia tanquam magiſtra ſequenda eſt in omnibus. diſt.11. in fi.diſt.12.c. 1.& ſeq.& diſt.22.c.reputatur,diſt.22.c.omnes, in fine. & qui contra eam loquitur,hæreticus reputatur.diſt.22. c.omnes,quòd ipſa nunquam à tramite Apoſtolicæ traditionis errauit.24.q.1. ad quam in dubijs & arduis eſt recurrendum.diſt.11.c.palam,diſt.12.præceptis. 24.q.1.c. quoties, ipſaq́; valet omnes iudicare,de ipſa iudicare nulli permit-*

*permittitur.*11.*q.*3.*epiſcopo.*§.*Sola,*17.*q.*4.*nemini.) & ipſa Eccleſia Romana declarauit B. Franciſcum ſtigmatiſatum à Chriſto, vt patet ex bullis præfatis. Quare hoc eſt firmiſſimè, tanquam verum, tenendum, & oppoſitum tenentem vt Hæreticum ab omnibus diſpiciendum: & præſertim cùm dicti duo ſummi Pontifices Gregorius & Alexander, non ſolùm oculis propriis viderint, ſed fide dignis teſtibus hoc eſſe atteſtatum dicant expreſſè.* Et mox col.3. *Sextò B. Franciſci ſtigmatizatio authenticatur etiã teſtimonio malignorum ſpirituum, de quibus ſuprà dictũ eſt.* Hactenus ex libro Conformitatum fol. vt dixi, 234. vt iam perſpicuum omnibus eſſe poſſit, non de nihilo eſſe, quod tantopere hæc vrgemus. Neque enim pro leuibus nugis & ludicris narrationibus hæc haberi Monachus noſter Regum & Principum excõmunicator patietur: præſertim cùm in Franciſcanorum cœno tandiu volutatus, nunc illius ſe ordinis patronum ac defenſorem profitetur: & eos pro hæreticis haberi iubet, qui eccl. Rom. non vſquequaque fidem atque authoritatem adiungent. Qua de re nè cui dubium eſſe poſſit, non vno hæc illius libri loco traduntur, hoc eſt, folio 234. verum etiam in ipſo libri exordio fol. tertio, his verbis: *In quo ſancta prodigioſa ſtigmatizatio facta eſt? Certè in nullo alio, niſi in beato patre noſtro Franciſco: vt aſſerit Eccleſia Romana, & fidelibus ingerit ad credendum. Deinde etiam Papa Benedictus feſtum de ſtigmatibus colendum conceſſit ordini.* Quinetiam Antoninus Epiſcopus Florentinus, libro Hiſtorial. 3. tit. 24. §. 10. ita loquitur: *Papa Alexander* IV. *anno* CIↃ CCLIIII. *montem Aluerni propter impreſſionem ſacrorum ſtigmatum ibi factam in corpore S. Franciſci in ſpecialem protectionem aſſumens immediatè, Romanæ Eccleſiæ ipſum ſubijciens, B. Franciſcum multis laudibus extollendo, montem illum ſacrum à fratribus nunquam relinqui præcepto efficaci mandauit. Eodem anno Anagniæ*

exiſtens miſit vnum ſeruum Chriſti fidelibus literas deferentem, iuxta ſeriem literarum Gregorij IX. *de ſacris ſtigmatibus B. Franciſci, in quibus innuit ſe illa proprijs oculis vidiſſe. Item alias literas miſit Archiepiſcopo Genuenſi, præcipiendo vt illos qui de imagine S. Franciſci in Eccleſia S. Mariæ & miniſterio S. Xiſti malitioſè deleuerant ſtigmata, citaret perſonaliter coram ipſo, pro meritis recepturos vltionem. inhibendo ſub interminatione anathematis ne quis de cætero ſimilia attentaret. Nicolaus tertius Papa circa annum* CIↃ CCLXXX. *miſit literas vniuerſis Chriſti fidelibus de ſacris Franciſci ſtigmatibus certum teſtimonium continentes.* Hæc Antoninus. vt iam dubium nemini eſſe debeat, quin Chriſtiani omnes, præſertim hoc Monacho Franciſcano in eccleſia dominante, comparati eſſe debeant, vel ad ſubeunda ſupplicia ſchiſmaticis & hæreticis conſtituta: vel ad iſta Franciſcanorum commenta pro diuinis oraculis, ab eccleſia Romana traditis, amplectenda. Atque vt maior & commodior optionis facultas ſit, non alienũ videtur, alia quædam ex eodem Conformitatũ volumine inſignia proferre, quale illud eſt fol. 66. *Quidam ciuis,* inquit, *dormiuit, & raptus in cælum vidit Chriſtum, B. Mariam, & alios ſanctos, qui proceſſionaliter ibant omnes, Chriſto & matri reuerentiam exhibentes. Sed cùm B. Franciſcum non viderent, Angelo ipſum ducenti dixit, Vbi eſt B. Franciſcus, cum ſuis in iſto loco? Angelus reſpondit: Expecta & videbis B. Frãciſcum, & quem ſtatum habet, & vidit: & ecce, Chriſtus eleuauit brachium dextrũ, & de ipſius vulnere laterali exiuit B. Franciſcus cum vexillo crucis explicito in manibus, & poſt ipſum maxima multitudo fratrum, & aliorum. Tunc ciuis ille bona ſua dedit fratribus, & factus eſt frater minor.* Item fol. 2. *B. Franciſcus repræſentationem faciens Natiuitatis, Chriſtum in vlnis habuit: & dum oraret Virginem, vt ſibi conſolationem de Ieſu paruulo faceret, Virgo ipſa pulcherrima aſtitit, & in brachiis B. Franciſci à principio*

cipio noctis vſque ad diem, tenendum & oſculandum præbuit & conceſſit. Ridicula hæc ſunt, dicet aliquis: & planè nugatoria: ſed hæ nugæ (vt quondam dictum eſt) ſeria ducunt, ſimul ex iis intelligitur, quàm impiè Papæ illi ſuperiores eccleſiæ Chriſtianæ in confingendis religionibus illuſerint, cũ Bartholomæi neſcio cuius Piſani opera in his conſarcinandis fabulis, & S. ſcripturæ loco imperitæ multitudini obtrudendis ſint vſi. Quid? vtrùm hæc ludicra dicenda ſunt, an verò deteſtanda & execrabilia, quæ fol. 18. his verbis ſcripta ſunt: *Franciſcus plus fuit, quàm Ioannes Baptiſta, quia Ioannes Baptiſta tantùm fuit pœnitentiæ prædicator, Franciſcus fuit prædicator, & ordinis pœnitentiæ inſtitutor. ille fuit præcurſor Chriſti: hic prædicator & ſignifer Chriſti, qua in re Ioannem ipſum excedit. Item, Ioannem Franciſcus præcedit, quia plures ad Dominum conuertit, & plurib. in locis, videlicet in toto Mundo. Ioannes duos annos & parum plus prædicauit: Franciſcus* XVIII. *annos. Ioannes verbum de pœnitentia accepit à Domino: Franciſcus à Domino & à Papa: quod plus eſt. Ioannes Baptiſta qualis eſſet futurus, per Angelum patri, per Spiritum ſanctum, & Prophetas fuit declaratus. S. Franciſcus verò à Prophetis, à D. Ieſu Chriſto, item per Angelũ matri & famulis in ſpecie peregrini declaratus. S. Ioannes in vtero & extra prophetauit: B. Frãciſcus in vtero, id eſt, in carcere apud Peruſium captus, cum gaudio ſe magnum futurum prædixit. S. Ioannes amicus ſponſi: B. Franciſcus ſimilis Domino Ieſu Chriſto. Ioannes mundo ſingulariſſimus fuit ſanctitate: Franciſcus excellentiſſimus fuit ad Chriſtum præ aliis, ſtigmatiſationis conformitate. S. Ioannes in ordine Seraſico ſublimatus: B. Franciſus in ipſo ordine Seraſico ſublimatus: B. Frãciſcus in ipſo ordine in ſede Luciferi collocatus.* Quid eſt Chriſtianam religionem, & ſacram de Ioanne Baptiſta hiſtoriam irridere, ſi hoc non eſt? O Deus, vltionum domine, quandiu monſtra iſta Paparum ſacroſan-

croſanctæ Maieſtati tuæ, tam contumelioſè illudere patiêre? quandiu eos impunè in templo tuo ſanctiſſimo debacchari ſines? At enim locus eſt, in eodem illo blaſphemiarum promptuario alius propè deteſtabilior. nam pag. 39. *Franciſcus*, inquit, *eſt melior Apoſtolis, quia illi nauem tantùm & alia reliquerunt, non tamen veſtimentum, quod in dorſo habebant. B. verò Franciſcus non ſolùm omnium terrenorum facultati abrenuntiauit: ſed etiam pannos & fœmoralia reiecit, atque mundum corpore & mente ſe obtulit brachiis Crucifixi: quod de nullo alio ſancto legimus. vnde bene poterat Chriſto dicere: Reliqui omnia, & ſecutus ſum te.* Vbi ſunt Pharaones, & Pharaonum deteriores ſatrapæ, qui Magorum præſtigias Moſis miraculis potiores ducunt: & his ſe monachalibus portentis oblectari ſimulant, vt plebem imperitam à Scripturæ ſacræ lectione ac ſtudio remoueant: & ſuis ciuibus quaſi pro pecudibus ac brutis abutantur? Credita tamen hæc ſunt ſuperioribus ſæculis. nec mirum, cùm Paulus tam apertè prædixerit, Antichriſtum venturum cum efficacia Satanæ, cum omnipotentia, & ſignis, & prodigiis mendacibus: & cum omni fraude iniuſtitiæ, in iis qui pereunt, pro eo quòd amorem veritatis non receperunt, vt ſalui fierent. Propterea igitur mittet illis Deus efficaciam deceptionis, vt credant mendacio: vt omnes qui non crediderunt veritati, damnentur. 2. Theſſal. 2.

FIGMENTVM DOMINICANÆ religionis.

VErùm hæc quidem de confictis in Franciſci Bernardonis perſona religionibus hactenus dicta ſint: deinceps de alterius monachi nomine Dominici, commentis videamus. in quibus

primus ei nefariæ comparationi debetur locus, qua Dominicus (ignoſcat nobis Deus miſericordiæ Pater, qui has blaſphemias commemorare cogimur) cum Deo Chriſto contenditur. Nam apud Antoninum Epiſcopum Florentinum in Hiſtorial. part. 3. tit. 23. & tit. 24. ſcriptum ita eſt: *Dominus Chriſtus*, inquit, *eſt Dominus abſolutè & auctoritatiuè. Dominicus poſſeßiuè. Ipſe habuit multas viſiones diuinas: ſemel vidit Chriſtum volentem Mundum iudicare, & finire: ſed Virgo Maria rogauit quòd expectaret, & mitteret prædicatores Dominicum & Franciſcum. & iterum cùm vidit cœlum apertum, & de omni genere religionum fratres in gloria: & ſuos Dominicanos non vidit, ſed à filio Dei fuit dictum, quòd erant ſub chlamyde Virginis Mariæ, quos ibi vidit: & dicit quidam magiſter ordinis minorum, qui compoſuit librum magnum de B. Dominico valde magiſtralem, quòd in dicta viſione poſſet dici, quòd tunc viderit Dominicus Deum per eſſentiam, ſicut Paulus in raptu. Apparebit autem magna ſimilitudo eius ad Chriſtum, ex diſcurſu vitæ & operum eius. Itaque quia Domino Chriſto ſimilis aptiſſimè denominatus eſt Dominicus. Dominus ait: Ego ſum lux Mundi: Eccleſia de Dominico canit: Vos eſtis lux Mundi. Domino prophetæ omnes teſtimonium perhibent, Actorum decimo. De Dominico & ordine ſuo Zacharias cap. vndecimo, dixit in perſona Dei: Aſſumpſi mihi duas virgas, vnam appellaui Decorem, aliam Funiculum. Decor eſt ordo Prædicatorum: Funiculus ordo minorum: quia funiculo manifeſto cinguntur. Antequã Dominicus naſceretur in Mundo, imagines duorum depictæ cernebantur Venetiis, in eccleſia S. Marci: quarum vna erat ad modum religioſi, in habitu ordinis prædicatorum, cum lilio in manu. Altera ſimilitudinem habebat Apoſtoli Pauli, prout pingi conſueuit: ſuper quam ſcriptum erat:* Agios Paulus. *ſub figura verò ad pedes, ſic:* Per iſtum itur ad Chriſtum. *ſub figuram alteram ſcriptum erat:* Agios Dominicus. *ſub*

ipſo verò ,Facilius itur per iſtum. Nec mireris de ſcri-
ptura huiuſmodi, quia doctrina Pauli, ſicut & cæterorũ
Apoſtolorum, erat doctrina inducens ad fidem. Doctrina
Dominici ad obſeruationem conſiliorum, & ideò facilius
per ipſum iter ad Chriſtum. 2. Dominus naſcitur ſuper
terram nudam, ſed ne nimis lædatur à frigore, à matre Vir
gine in præſepio collocatur. Dominicus natus infantulus,
ſub nutricis cuſtodia poſitus, egreſſus è lectulo, quaſi iam
carnis delitias abhorreret, ſuper nudam terram iacere ſæ-
pius eſt repertus. 3. Domino nato ſydus corruſcans emi-
cuit, quod magos ad ipſum perduxit, per eum Mundum v-
niuerſum illuminandum inſinuans. Dominicus oritur,
& ſuper baptizandum mater ſpiritualis ſtellam aſpexit
in fronte, nouum iubar præmonſtrans ſeculi. 4. Dominus
duodennis à parentibus in templum adductus in eo per-
manſit puer ſolus. Dominicus à propinquis in puerilibus
annis ad eccleſiam fertur diuino imbuendus officio in ea
relictus. 5. Abinde vſque ad iuuenilem ætatem de Domi-
no authenticè nihil reperimus, niſi quia proficiebat æta-
te, vt verus homo, ſapientia & gratia apud Deum & ho-
mines: ſed hoc apparenter. Dominicus autem non ſolùm
corpore creſcebat, ſed & mente virtualiter. 6. Dominus
cùm à Ioanne baptizaretur in Iordane, deſcendit Spiritus
ſanctus in columba ſuper eum, ad deſignandam plenitu-
dinem gratiæ, deſertumque petiit. Dominicus fame inua-
leſcente in vniuerſis Hiſpaniæ partibus cùm videret egen
tes plurimos, neminemque conſolatorem, in feruore ſpiri-
tus, venditis libris & ſupellectili, pretium pauperibus
diſperſit, & dedit, & Spiritu ſancto quaſi nouiter & ap-
parenter repletus, ſtatim regulam ſub Didaco Epiſcopo
apprehendit, vt alterum baptiſmum & ſpirituale deſer-
tum à delitiis & mundanibus ſequeſtratum. 7. Domi-
nus poſt diſcipulos congregat paucos, & in breui multi-
plicat, mittens eos binos ad prædicandum regnum Dei.
Dominicus ex modicis ad vitam religioſam ſecum aſſum-
ptis, ad multitudinem prouehitur copioſam, quos ad euan

geliſan-

geliſandum deſtinauit,& ſanandum infirmos. 8. Dominus elegit paupertatem in ſe & Apoſtolis: ſed habebat loculos à fidelibus oblata conſeruãs, eosq; Iudas deferebat: ſed Dominicus verus erat paupertatis amator, fratres ſuos ad ipſam exhortans. 9. Dominus quando ducebat diſcipulos, ita famelicos, vt per ſata tranſeuntes, ſpicas vellentes manibus confricarent ad edendum: & cùm eſſet iam meridies fatigatus ex itinere miſit eos in Sichar, ad emendum cibos, & inde fortè præfame non lotis manibus manducabant aliquando. De qualitate ciborum ſatis creditur non comediſſe carnes, niſi agnum Paſchalem, propter obſeruantiam Legis. Dominicus Patriarcha, qui aliquando totam quadrageſimam, non quidem ſine cibo, ſed pane & aqua peregit, hanc aſperitatem ſuis moderauit, vinum & lacticinia concedens. 10. *Fortè aliquis dicet à ſimilitudine diſcrepare, quòd Dominus diſcipulis ſuis dixerit: Neque calciamenta habebitis in pedibus: cùm tamen Dominicus cũ ſuis calciati procedant in publicum. Sed ſciendum, quòd mandatum illud temporale extitit ſuper quo diſpenſauit in vltima cœna. nam & Dominum calceatum videre poſſumus in eo quod ait Baptiſta: Cuius non ſum dignus ſoluere corrigiam calceamentorũ eius. Petro quoque in Actis dictum fuit ab Angelo: Accipe caligas tuas. niſi quis dicat caligatum fuiſſe, ſed non calceatum. quod non eſt conſuetum. Et Marcus optimus eius imitator calceamẽtum eius fractum cerdoni obtulit ad reſarciendum. ſic igitur Dominus & diſcipuli aliquando calciati, aliquando diſcalciati inceſſerunt. Et ſic Dominicus in vrbibus calciatus, extrà, in itinere frequenter diſcalciatus habebat.* 11. *Dominum natum non alia perſona quàm mater ſua virgo Maria pannis inuoluit: & iam adulto tunicam ſuam inconſutilem, & alias veſtes mater ipſa conſilio manuum ſuarum texuit: cuius autẽ coloris fuerit non inuenitur, ne videlicet eo noto falſi Prophetæ induti minus agnoſcerentur eſſe lupi rapaces. Dominico & ordini ſuo Beatiſſima virgo Maria habitum geſtãdum oſtendit,*

*ac etiam colorem. Nam beato Reginaldo grauiter infir-
manti apparuit, & ſanauit, habitum oſtendens quo Do-
minicus cũ filiis ſuis eſſet induendus: Cappa videlicet ma-
gna, & tunica cum ſcapulari, albis.* 12. *Dominus & Domi-
nicus virgo vterque mente & corpore, & humilis valde,
vt Scripturæ cõclamant: ſic Dominicus virgo puriſſimus
& humilis multùm.* 13. *Dominicus cum Chriſto propriũ
non poſſidebat lectulum, poſt lachrymarum fluuium vix
humi dans corpuſculum.* 14. *Domini oratio ſemper fuit
exaudita, cùm voluit. vnde & Patri dixit: Ego ſciebam,
quia ſemper me audis. nam etſi in horto cùm orauit calicẽ
à ſe transferri, non fuerit exauditus: hoc ideo, quia ſecun-
dùm ſenſualitatem poſtulans, ſecundùm rationem exau-
diri nolebat. Dominicus autem cuidam religioſo viro ſibi
familiari in dominica locutione inſinuauit, nũquam ſe à
Deo aliquid poſtulaſſe, quod ad votum non obtinuerit.*
15. *Dominus Apoſtolos ſui exemplo ad vitam mixtam, id
eſt, contemplatiuam & actiuam prædicando dedicauit:
matrem eius Virginem & Magdalenam ad contemplati-
uam. Maria enim ſtabat ſecundùm pedes Domini, & au-
diebat verbum eius.* Luc. 10. *Martham verò, & alias mu-
lieres ad actiuã. Sic Patriarcha Dominicus, vt alter Noë,
arcam ſuæ religionis ex lignis bitumine charitatis cõglu-
tinatis tricameratam fecit. Fratres vnà ſecum ad contem-
planda cœleſtia, & prædicãda ſalutis proficua in vna col-
locans: moniales recluſas ad contemplationem aſſumens,
in ſecũda vtriuſque ſexus homines ad actiuam applicans,
qui dicerentur de pœnitentia fratres & ſorores, ſeu mili-
tia Ieſu Chriſti in terra manſione.* 16. *Diſcipuli Chriſti
ſcilicet* LXXII. *ſemel ſcandalizati ex doctrina Chriſti,
quam non intelligebant, receſſerunt ab eo: quibus receden-
tibus Chriſtus remanentibus ſecum ait: Numquid & vos
vultis abire? At Petrus pro omnibus reſpondit: Domine,
ad quem ibimus? Et B. Dominicus, cùm ſecũ haberet ali-
quos diſcipulos, vna die tentati receſſerunt ab eo: tantùm
remanentibus tribus, quib⁹ Dominicus ait: Numquid &*

vos

voſ vultis recedere? Cui vnus reſpōdit: Abſit pater vt relicto capite ſequamur pedes. Demùm ſicut & diſcipuli Chriſti, qui receſſerant, redierunt ad eum: ita & diſcipuli Dominici oratione eius reuerſi ſunt. 17. *Dominus multas deriſiones, detractiones, & perſecutiones vſque ad mortem fortiter tolerauit, quærentium eum in verbo capere, aliquādo lapidare, aliquando præcipitare. Dominicus contumelias ſubſannationes, & oblocutiones nō curauit: ita vt quidam paleas à tergo ei pro deriſu alligarent: alij lutum, & alia in eum vilia iacerent.* 18. *Dominus dilexit nos, & lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo. Dominicus verò charitatis perfectione nō vacuus, noctem impendebat Deo, meditationi & orationi vacans. Trinam diſciplinam quaſi quotidie de manu propria, nō cordula, ſed catena ferrea vſque ad ſanguinis effuſionem capiebat: pro ſuis culpis vnam, quæ minimæ erant: pro in purgatorio exiſtentibus, aliam: tertiam pro ijs qui verſantur in Mundo.* 19. *Dominus cùm iter faceret verſus Hieruſalem, videns ciuitatem fleuit ſuper eam, multaque prædixit occulta cordium, & euentus futurorū, propter quod in laudem eius dicebatur: Propheta magnus ſurrexit in nobis. Dominicus cùm ciuitatibus propinquaret, cernens mente, amarè flebat, propter peccata eorum, multaq; vt verus Propheta occulta & futura reuelauit: ſicut mortem Regis Arragonum in bello: conuerſionem hæretici Adiu futuram, quem propterea liberari iuſsit ab incendio.* Hactenus Antoninus: ex quibus potentiſſimi Regis Galliarum Conſiliarij exiſtimare poterunt: vtrum iure an iniuria maxima Chriſtianitatis pars figmenta iſta religionum à Papis inducta repudiarit,: cùm adeò nefariè ac ſceleratè auſi ſunt monachum Dominicum tanquam idolum in Eccleſia Dei adorandum proponere, eumque cum Chriſto Deo & Conſeruatore noſtro contendere. Neque enim audiendus erit, ſi quis dicat, monachales iſtas eſſe quiſquilias, quas eruditi viri & graues aſpernantur.

Quod

Quod enim ſuperiùs de Franciſcanicis eiuſdem generis nugamentis dictum eſt,idem hoc loco de Dominicanis dicimus:cùm in Eccleſia Romana pro diuinis oraculis receptæ ſint, aut eas Chriſtianis omnibus venerandas eſſe, aut conſtituta hæreticis ſupplicia ab iſto furcifero,cucullifero,cordigerulo monacho expectanda. Sed iam alia audiamus.Nihil videtur ad hanc impietatem addi poſſe.Verumtamen experiamur. Nam idem Antoninus capite ſequenti vbi Chriſti & Dominici miracula inter ſe comparat, pag.187. ita loquitur: 1. *Dominicus tres in vrbe Roma reſuſcitauit, filium viduæ, quod Pontifici notum publicari noluit: ſed præ humilitate omnino Dominicus recuſauit. Architectum à fratribus conductum, & à muro ſuper eum diruto conquaſſatum: & Neapoleonem Cardinalem de foſſa noua nepotem, ex equo lapſum, & totum dilaceratum. Satis credo & alios Dominum ſuſcitaſſe, propter quod dicit in plurali, Matth.*11.*Mortui reſurgent, ſcilicet per me: cùm tamen adhuc non niſi filiam Archiſynagogi rediuiuam feciſſe habeatur, ſecundùm Euangelia. Sic & B. Dominicus alios mortuos, etſi non ita notorios, viuificaſſe inuenitur. Quid enim illos* XL. *peregrinos,qui in flumine magno, iuxta Tholoſam nauigio ferebantur,cùm naui ſubmerſa ſub aquis diu ſtetiſſent, ſacra oratione à B.Dominico ex aquis exierunt ſoſpites: niſi vitæ redditos exiſtimemus, vel in aquis vt piſces conſeruatos?* 2. *Deus bis famelicos pane multiplicato ſatiauit, aquamque conuertit in vinum. Dominicus bis panes diuinitus fratribus procurauit, Romæ & Bononiæ: deferentibus angelis à pane cœleſti: vnde & ſuauiſſimos. Vegetem vacuā vino redundare fecit, & vice altera lympham in vinum ſuaue conuertit.* 3. *Chriſtus febricitātem Simonis ſocrum febri perfectè ſanauit, & languidos multos. Dominicus mulierem quartanariam ex toto liberam reddidit.* 4. *Exibant dæmonia à multis, clamantia & dicentia: Quia tu es filius Dei. Dominicus à dæmonibus vexatos*

vexatos in anima & corpore plurimos liberatos effecit. 5. Chriſtus immortalis effectus bis ianuis clauſis ad diſcipulos intrauit: Dominicus verò adhuc mortalis (quod mirabilius eſt) in Eccleſiam clauſam noctu ingreſſus eſt, ne fratres excitaret. 6. Dominus poſtquam tranſiuit ex hoc Mundo, innumerabiles homines ad viam veritatis attraxit: Dominicus quamuis millia hæreticorum ab erroribus reuocaſſet, tamen poſt tranſitum eius multò plures. O ſpem miram quam dediſti (canit eccleſia de B. Dominico) mortis hora te flentibus, Dum poſt mortem promiſiſti, Te profuturum fratribus. 7. Et vt perueniamus ad calcem, Dominus ait: Data eſt mihi poteſtas in cœlo & in terrâ. Hæc poteſtas non parùm eſt communicata Dominico, cœleſtium, terreſtrium, & inferorum. Nam angelos ſanctos in ſui miniſterium habebat, ſed & ipſi angeli accedentes in humana ſpecie ad fratres, panes ad eſcam miniſtrabant eis. Si de elementis loquimur, vim virtutis ſuæ oblitus eſt ignis: quando ter libellus eius doctrinæ in flãmas traditus, ter exiuit illæſus penitus, libris aduerſantiũ hæreticorum ſubitò combuſtis. Signo crucis obedit pluuia ex aëre copiosè deſcendens, dum nec gutta vna eum itinerantem tangit, tota regione illo imbre inundata. Aqua fluminis in quod libri eius per ipſum tranſeuntis ceciderant, nec humectare valuit: ſed poſt dies à piſcatoribus loco piſcis de aquis extracti illæſi & ſicci, ac in capſa fuiſſent, ei ſunt reſtituti: Terra quoq; quæ metalla continet, in pecunia ſibi neceſſaria non defecit. nam cùm flumine quodam tranſito per nauiculam nauclerus naulum poſtularet à B. Dominico, illeque vt pauper ſe pecuniam non habere aſſeueraret, importuniuſq; nauclerus ille per cappam tenens naulum peteret, B. Dominicus oratione facta in terram aſpiciens vidit pecuniam ſibi neceſſariam ibi iacentem, qua illi oblata, ſe liberauit: ſed & (quod maius eſt) cùm quidam clericus continere non poſſet, oſculata manu B. Dominici à miſſa redeuntis cum odore ſuaui, tantus conſtitutus virgo in me[illegible]em eius diffuſus eſt, vt poſtea

facilè

facilè contineret. Quid de infernalibus dicam? Certè ad nutum eius dæmones contremiſcebant, nec imperium eius recuſare valebant. Quod patet: quando apparentem ipſum in forma fratris ſecum duxit per conuentus officinæ, ſcilicet dormitorij, chori, refectorij, locutorij, & poſtea capituli, & interrogauit de ſingulis locis, quid cũ fratribus ibi lucraretur? quæ omnia coactus eſt explicare. Hęc Antoninus. Ex quibus diiudicandũ Regiis conſiliariis relinquimus, vtrúmne hæc vera Chriſti religio ſit, Eccleſię ab Apoſtolis tradita, an verò cõmentitia Sathanæ fabula, conſultò à Papis in Eccleſiam inducta, vt vel ſacræ Scripturæ legendæ ſtudium extingueretur, vel certè par vtrique auctoritas tribueretur? Sanè dubiũ nemini fore ſperamus, quin iam Papatus ementitarum & confictarum religionum apertiſſimè ſit conuictus: ac proinde ſi Regem Nauarrum ac Principem Condæum ex eius Eccleſiæ communione, quæ Portenta illa tuetur, eiiciat, non illos ex Chriſti Eccleſia, ſed ex Dominicanorũ cloaca, vel potiùs ex Sathanæ ſynagoga eiicere. Quod vt planiùs ac certiùs etiam confirmetur, conſimile Papalis eccleſiæ figmentum ex eodem Antonino proferemus. Nam cap. ſequenti pag. 190. ita ſcribit: *Dominicus*, inquit, *Romæ nocte quadam orationi incumbẽs vidit ad Patris dexteram exurgere Filiũ in ira ſua, vt interficeret omnes peccatores terræ: & diſperderet omnes operantes iniquitatem. Stabat autem in æthere, aſpectu terribilis, & contra Mundum in maligno poſitum lanceas tres vibrabat, quarum prima ſuperborum ceruices erectas transfigeret: altera cupidorum viſcera effunderet: tertia concupiſcentiis carnis deditos perforaret. Cuius iræ dum nemo poſſet reſiſtere, occurrit propitia Virgo mater, & pedes amplectens eius, rogauit, vt parceret eis quos redemerat, & iuſtitiam miſericordia temperaret. Ad quam Filius: Nónne vides*, inquit, *quantæ mihi irrogentur iniuriæ? Tunc Mater: Tu ſcis, ait, qui omnia noſti:*

quia

quia hæc eſt via per quam eos ad te reduces. Habeo ſeruũ fidelem, quem mittes in Mundum, vt verba tua annũciet eis, & cõuertentur ad te omnium Saluatorem. Aliũ quoq; habeo ſeruum, quẽ dabo ei adiutorem, vt ſimiliter operetur. Filius dixit: Ecce placatus ſuſcepi faciem tuã, veruntamen oſtende mihi quos velis ad tantum officium deſtinare. Tunc domina Mater obtulit B. Dominicũ Ieſu Chriſto: & ait Domin⁹ Matri: Bene & ſtudioſè faciet quod dixiſti. Obtulit quoq; & S. Franciſcum, quem ſimiliter Dominus laudauit. Sanctus ergo Dominicus in viſione conſiderans ſocium diligenter, quem priùs non nouerat, in craſtinũ eum in Eccleſia, ex eis quæ in nocte viderat, recognouit, & in oſcula ſancta ruens, & ſinceros amplexus, dixit: Tu es ſocius meus: tu curres pariter mecum. Item paulò pòſt: *Dominicus orabat noctu in Eccleſia, & ecce repẽtè facta manu Domini ſuper eũ, raptus eſt in ſpiritu ante Deũ, & vidit Deũ ſedentem, & Matrẽ eius, quæ ſedebat ad dextrã eius, amictam cappa, coloris ſaphirini. Aſpiciens aũt in circuitu vidit ex omni natione ſpiritualiũ patrum, qui ex ſacris religionibus Chriſto & filios & filias ſpirituales genuerunt, multitudines innumeras in cõſpectu Altiſſimi gloriantes. Et cùm nullũ ibi conſpiceret ſuorum filiorũ, erubeſcens, compunctus ex intimis amariſſimè flere cœpit. exterritus ergo à gloria maieſtatis Domini, ſtetit à longè, nec audebat vultui gloriæ, & Virginis excellentiæ propinquare. Innuit autem ei manu Domina, vt ad ſe veniret. At ille tremens & pauens, non præſumpſit accedere, quouſq; eum ſimiliter vocauit Domin⁹ maieſtatis. acceſſit itaq; homo compunctus, & humilis ſpiritu, & contrito ſuis lachrymis filij & matris propitijs pedibus demiſſiſſimè & humilimè ſe proſtrauit. At cõſolator flebilium Dominus gloriæ dixit ei: Surge, qui cùm ſtaret corã Domino, interrogauit dicens, Cur ſic amariſſimè ploras? qui ait: Quia in conſpectu tuæ gloriæ omnis religionis homines intueor: de mei verò ordinis filijs hîc, proh dolor! nullum aſpicio. Cui Dominus: Vis videre ordinem*

tuum?

tuum? At ille: Hoc deſidero Domine. Tunc filius manum ſuam ſub ſcapulari Virginis matris ſuæ ponens, dixit ad illum: Ordinem tuum matri commiſi. Et cum hoc pio haberet affectu, ordinem ſuum videre deſiderans, Dominus iterum dixit ei: Omninò vis eum videre? Reſpondit: Hoc affecto, mi Domine. Et ecce mater Domini complacuit filio; cappamq; deauratam, qua operiri videbatur, euidenter patefaciens aperuit: & expandens coram lachrymoſo Dominico ſeruo ſuo, eratq; hoc tantæ capacitatis, & immenſitatis veſtimentum, quod totam cæleſtem patriam amplexando dulciter continebat. Sub hoc ſecuritatis tegmento, in hoc pietatis gremio, vidit ille comtemplator ſublimium, & perſpector domini ſecretorum, Dominicus fratrum ſui ordinis innumeram multitudinem. Conuerſus eſt ergo luctus in gaudium, & lamentũ in iubilum. Hæc Antoninus. Ridiculè, inſulsè, & abſurdè: dicet fortaſſe quiſpiam, quis negat? Sed quemadmodum ſuperiùs de nugis Bernardonicis diximus, cuicuimodi hæc ſunt, tamen & Papatus auctoritate comprobata ſunt, & ab Eccleſia Rom. recepta: ac proinde, cùm indiuidua religio ſit (nam, vt ait M. Tullius, aut vndique religionem tolle, aut vſquequaque conſerua) ab iis omnibus qui Eccleſiæ Rom. nomen dabunt, oraculorum loco ac numero habẽda: graui ſanctione adiecta, vt qui ſecus ſentiat, in hæreticorum & ſchiſmaticorum numero cenſeatur: quandoquidem his commentis à Papa comprobatis. Dominicus æquè, ac Franciſcus in Diuorum Eccleſiæ Rom. numerum relatus eſt, eodem auctore Antonino, tit. 23. §. 17. fol. 197. Ex quibus intelligitur, primùm quot & quàm iuſtis cauſſis adducti plerique Chriſtiani Reges, Principes ac Magiſtratus Papatum impietatis, & confictæ religionis nomine dãnarunt. deinde, quantum auctoritatis habere apud Parlamenta Gallica debeat hæc execrata Sixti v. nuper excucullati monachi Declaratio, qua ſupradicti ſereniſſimi Principes

pes non aliam ob cauſſam hæretici pronũciati ſunt, quàm quòd iſtius generis commenta non eodem quo Scripturam ſacram loco ſibi habenda eſſe iudicarunt. Nam vt ſæpenumero ante hac profeſſi ſunt, & hodie quam maximè poſſunt, apud omnes omnium generum atque ordinum homines profitentur, palamq; denuntiant, cùm eccleſia Rom. mixtam habeat & confuſam cum iſtius generis commentis ac fabulis religionem, quæ ex puris Scripturæ ſacræ fontibus hauſta ſunt, ea ſtudioſiſſimè amplectũtur: quæ ex iſtis monachalibus lacunis & colluuionibus in religionem inducta ſunt, ea repudiant, ac deteſtantur. Quæ tamen ſola cauſſa eſt, cur Papa Sixtus v. vtrumque illorum nuper ita ſuperbè ac ferociter eſt execratus. De quo Papa Sixto dicendum aliquid hoc loco videtur: vt & qualis, & quibus ortus radicibus in tantam confidentiam venerit, tantosque ſibi ſpiritus ſumpſerit, ab omnibus intelligatur. Nomen igitur illi ab initio fuit *Felix Peretus*. Natus eſt in pago tenui, proximo ciuitati Formanæ, cui nomen eſt Montalto: anno ɔIɔ Iɔ xxi. die Decembris xiii. Puer inter monachos, id eſt, (ne quid aliud dicatur,) inter hircos educatus, tandem adoleſcentulus in Franciſcanorum ordinem aſcitus eſt: quorum ſacris initiatus, ac iam grandior factus, ad extremum ab Inquiſitoribus fidei Romanæ in ipſorum collegium cooptatus eſt. quo magiſterio cùm aliquot ab hinc annis ita fungeretur, vt pauci truculentum ipſius ingenium ferre poſſent, fortè tum accidit, vt nobilem quendam Venetum ad ſuum tribunal euocaret. Cùm hominem contumeliis audiendis inſuetum ferociùs accepiſſet, non ita multis interiectis diebus eidem Nobili fortè obuiam factus eſt, quem vt primùm Nobilis animaduertit, vni ex ſuis aſſeclis imperauit, vt fuſtē quem geſtabat ferociam Infelicis Pereti contunderet. Infelix illicò Ro-

mam profectus, caſum illum ſuum Papæ Pio IV. qui tum Romæ imperabat, renunciat. Indignatus Papa, rurſus illum cum auctoritate ac poteſtate maiore Venetias remittit. Simul ac ſuam Senatui bullam exhibuit, ſapientes viri, qui turbulentum hominis ingenium non ignorabant, eumque vltionis ſtudio inflammatum eſſe animaduertebant, confeſtim, cereum accendi iuſſerunt: eique ſeuerè imperarunt, vt priùs quàm cereus igne conſumptus eſſet, maturè, ſi ſaperet, è ſuis finibus excederet. Infelix iterum Romam profectus ſuam Papæ querimoniam detulit. Papa cùm hominem ad ſuas rationes accommodatiſſimum fore iudicaret, primùm hoc illum honore affecit, vt ſui cum palatij magiſtrum crearet. deinde cùm in Hiſpania Toledanus Archiepiſcopus ab inquiſitione Hiſpanica, gentibus omnibus formidabili, in ſuſpicionem hæreſis vocatus eſſet, Papa eum, vt illi quæſtioni ac iudicio intereſſet, in Hiſpaniam miſit. Fortè per id tempus accidit, vt qui tum Generalis, hoc eſt, antiſtes Franciſcanorũ erat (quæ ſumma apud illud hominum genus præfectura ac dignitas habetur) mortem obiret, quam hæreditatem Papa Pereto Felici detulit: qui hoc modo Franciſcanorum Archicucullus, Protocucullus, Bardocucullus factus eſt, paucisque pòſt annis etiam in Cardinalium ordinem ab eodem Papa cooptatus. Tandem, Papa Gregorio XIII. mortuo, noſter Archicucullus ſtudioſiſſima eius commendatione & gratia, qui Romæ in his procurandis negotiis dominatur, & cui non obſcurè ſuam in reliqua Nauarreni regni parte occupanda operam nauat, inde mortui locum Felix in conturbanda Gallia ſuffectus eſt. His gradibus atq; incrementis qui aliquot ab hinc annis cucullus cordigerulus deſpicatiſſimus monachus feneſtratis calceis reptabat, nunc fulguritor, fulminator, regum ac principum proſcriptor factus eſt:

Enſi

Enſe potens gemino, cuius veſtigia adorant
Cæſar, & aurato veſtiti murice Reges.
vt Mantuanus de Iulio II. cecinit.

CRIMEN OCCVPATAE *in eccleſia tyrannidis.*

PRoximum eſt, vt ad ſecundum Papatus crimen accedamus, quod in occupato in Eccleſiam Chriſtianam dominatu conſiſtit. Nam Scriptura ſacra docet nos, ſolum Chriſtum eſſe caput eccleſiæ, 1. Petr. 2. & 5. Hebr. 5. & 7. & 9. 4. Epheſ. 15. & 16. item in c. 5. item alio loco, Chriſtum eſſe caput corporis eccleſiæ. 1. Col. 18. Eadem ſcriptura ſoli Chriſto hoc nomen tribuit, vt ſit ἀρχιποίμην, & ἀρχιερεύς. 1. Petr. 2. & 5. Hebr. 6. & 7. At Papa Rom. *Cuncta*, inquit, *per Mundum nouit eccleſia, quòd ſacroſancta Romana eccleſia fas de omnibus habeat iudicandi: neq; cuiquam liceat de eius iudicare iudicio*, & c. ſequenti: *Cuncta per Mundum nouit Eccleſia, quoniam quorumlibet iudiciis ligata Pontificum ſedes B. Petri ius habeat reſoluendi, vtpote quæ de omni eccleſia ius habeat iudicandi.* Item Clement. paſtoralis, de ſent. & re iud. *Paſtoralis cura ſolicitudinis nobis diuinitùs ſuper cunctas Chriſtiani populi nationes iniuncta.* Item c. 1. Extrauag. de empt. & vend. *Regimini vniuerſalis eccleſiæ, diſponente domino præſidentes.* Item c. ad Regimen, extrauag. de præbend. *Ad regimen eccleſiæ generalis ſuperna diſpoſitione vocati.* Item c. 1. de treug. & pac. *Ad vniuerſalis eccleſiæ regimen diuina diſponente clementia vocati.* Itē c. 1. de conſuet. *Super gentes & regna Romanus Pontifex à Domino cōſtitutus eſt.* Item c. 3. de elect. *Sancta Romana eccleſia, quæ diſponente Domino ſuper aliis omnes obtinet principatum à Deo, vtpote mater vniuerſorū*

fidelium & magiſtra.item:*Ideo eccleſias omnes Romanæ ſedi ſubiectas eſſe, quia ſedes Petri ab Antiochia Romam translata eſt*.24.q.1.c.rogamus,&c.ſacroſancta.Item: *Romanam ſedem eſſe caput & cardinem omnium eccleſiarum: & ſicut cardine oſtium regitur, ita illius ſedis auctoritate omnes eccleſias regi*. d. c. ſacroſancta. Sed quid illa vetera conquirimus?cùm Franciſcanus noſter Sixtus v. Bullam hanc ſuam ita ſit exorſus: *Auctoritatem ſibi à Chriſto & B. Petro traditam ſuperemi-nere, omnes omnium Regum & Principum poteſtates, & incumbere ſibi eccleſiarum omnium, populorum, ac gentium ſolicitudinem*. Hæc igitur Papa Romanus. Nunc quo iure, quaq; auctoritate tantam ſibi poteſtatem ac dominatum arroget,paulisper conſiderandum eſt. Duplicem enim videmus ab ipſo titulum, cauſſamq; iſtius dominij ac principatus afferri:priorem,ex Chriſti decreto: *Paſce oues meas:& Tu es Petrus,& ſuper hanc Petram. Nam dicente Domino:Paſce oues meas*,agit Papa, *& generaliter,Meas,non ſingulariter Has vel illas, per hoc commiſiſſe ſibi intelligitur vniuerſas*. c. vnam ſanctam: Extrauag. de maiorit. & obed. Alteram cauſſam Papa profert ex donatione Imp. Conſtantini.diſt.66.c.Conſtantinus,vbi Conſtantinus dicitur ei principatum tribuiſſe ſuper omnes vniuerſi terrarum orbis eccleſias.Sed videamus, ne Papa in illum errorem incurrerit, qui tolerari in iure ac iudiciis non ſolet, neque verò ferri vllo modo poteſt: vt actor intentionis ſuæ cauſſas alleget inter ſe contrarias.l.ſi quis.7. D. de petit. hęred.l.1. C.de furt.l.Titius.99.D.de cond.& demonſtrat.Repugnant autem inter ſe, Chriſtū dediſſe Papæ principatum in omnes eccleſias, (quod apertiſſimè ſuprà ſcriptis locis affirmat) & eundem principatum eidem à Conſtantino donatum, quia quod ſuum cuiuſq; eſt,pluribus a[..]præſertim contrariis ex cauſſis ſuum eſſe non poteſt. l.& an eadem, 14.§.penult.

D.de

D.de except. rei iud.l.non vt ex plurib. 159. de reg. iur. Neque enim ferri commentum eorum poteſt, qui diſputant,principatum illum primùm à Chriſto Papæ Romano tributum fuiſſe: Conſtantinum autem illam Chriſti donationem confirmaſſe: & cùm primus Imp. Chriſtianus eſſet, Syluestro Papæ vacuam illius poſſeſſionem tradidiſſe. Primùm,quia Pſeudoconſtantinus diſertè ſcribit, ſe duarum maximarum rerum donationes conferre: Eccleſiaſtici principatus in omnes, qui in orbe Chriſtiano ſunt, ſacerdotes: quem Papæ Spiritualem principatum appellant: & totius Occidentalis imperij dominatum, quem iidem Temporalem vocant. De priore, Pſeudoconſtantinus ita loquitur; *Conſtantinus priuilegium Romanæ Eccleſiæ Pontifici contulit, vt in toto orbe Romano ſacerdotes ita hunc caput habeant,ſicut iudices Regem.* Et mox: *Sancimus, vt principatum teneat, tam ſuper quatuor ſedes, Alexandriam, Antiochenam, Hieroſolymitanam & Conſtantinopolitanam, quàm etiã ſuper omnes in vniuerſo Orbe terrarum Eccleſias Dei.* Quid dilucidius ſcribere potuit,vt oſtẽderet, ſe nouum quoddam ius Papæ tribuere? quis ignorat Priuilegium opponi Iuri communi? &,ſi Conſtantinus priuilegium Papæ tribuit, Papam antea paris eiuſdemq; iuris fuiſſe, quo reliqui epiſcopi omnes vtebantur? Quod ſi donare principatum vniuerſalem Eccleſiaſticum Conſtantinus potuit,certè pleno iure dominum illius principatus eum fuiſſe oportet. quod eſſe abſurdiſſimum, etiam Canoniſtæ omnes fatentur,vt ſecularis Princeps ſpiritualem principatum,id eſt,vniuerſalem Epiſcopatum in omnes Eccleſias poſſideat, cùm ne vnius quidẽ Eccleſiæ quantumuis exiguæ ſacerdotium, aut epiſcopatum habeat. Quod ſi nullum omnino Cõſtantinus Epiſcopatũ habuit, quomodo vniuerſalem Orbis terrarũ epiſcopatum donare Syluestro potuit, cùm nemo

plus iuris tranſferre in alterum poſſit, quàm quantum ipſe habeat? Et hoc argumentum videmus ante annos ducentos Papæ obiectum à Marſilio Patauino, in Defenſ.pacis cap.11.vbi ſic ſcribit: *In decretis reperitur priuilegium quoddam Imperat. Conſtantini à Pontificibus approbatum, quo B. Syluestro Romano Pontifici conceſsit iuriſdictionem coactiuam ſuper omnes Mundi Eccleſias, reliquosque presbyteros ſeu epiſcopos omnes. Cumque conceſsionem illam fuiſſe validam fateatur Papa Romanus, & cum eo Presbyterorum ſeu Epiſcoporum reliquus cœtus, conſequenter ipſis concedendum eſt, eundem Conſtantinum hanc iuriſdictionem ſeu poteſtatem in eos penitùs habuiſſe.* Sed redeamus ad dilemma propoſitum. Nam ſiue Papa ſe principatum illum à Deo adeptum eſſe cõtendit, vt in locis proximè prolatis profitetur: ſiue ex Conſtantini donatione: falſum eſſe vtrumque probabimus. Primùm ex illa repugnantia, quam modò expoſuimus: deinde ex eo quòd ipſemet ſuo ſe gladio iugulat. nam in Decreto locum hunc ex Chryſoſtomo producit: *Quicunq; deſiderauerit primatum in terra, inueniat confuſionem in cœlo, nec inter ſeruos Chriſti computabitur, qui de primatu tractauerit*, diſt.4. c. multi. §. quicunque. Item: *Primæ ſedis Epiſcopus non appelletur princeps ſacerdotum, vel ſummus ſacerdos, aut aliquid eiuſmodi, ſed tantùm Primæ ſedis Epiſcopus. Vniuerſalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur.* cap. primæ ſedis. diſtinct. 99. quod idem duobus cc. ſeqq. totidem propè verbis inculcatur. Quod ſi ex iure ciuili diſputandum eſt, ſatis conſtat tria ſucceſſorum eſſe genera. Nam alij ſunt ſucceſſores iuris, quales ſunt hæredes qui ſucceſſores vniuerſales dicuntur: alij ſucceſſores rei, veluti legatarij, emptores, donatarij: qui ſucceſſores ſingulares appellantur, l. vlt. D. de except. rei vend. l. 1. §. in locum, D. quod legat. l. 7. l. 8. de iureiur. Poſtremò alij ſunt ſucceſſores

muneris perſonalis, qui Functionis ſuccedanei appellantur in l. priuilegio, 27. Cod. de decur. lib. 10. Prioris generis ſucceſſores ius & cauſſam habent ab iis, quibus ſuccedunt, ſiue vniuerſales ſint, ſiue ſingulares. l. qui in ius, 177. D. de reg. iur. cum ſimilibus. Tertij verò non ab anteceſſoribus ſuum ius & cauſſam habent, ſed ab iis à quibus eliguntur, & in illorum locum ſufficiuntur: quales ſunt ſucceſſores magiſtratuum, tutorum, curatorum: munus enim perſonale eſt, quod ſolicitudine animi ac vigilantia ſuſtinetur. l. 1. §. 1. l. 6. §. vlt. l. vlt. D. de muneribus & hon. Itaque magiſtratu vel tutore mortuo, alter eſt hæreditatis, alter muneris ſucceſſor. l. 1. §. ſciendum, l. 4. l. 6. D. de magiſt. conue. l. 6. §. vlt. D. de his qui not. infam. His ita conſtitutis, cùm Papa contendit ſe Chriſti ſucceſſorem eſſe, quærere ex illo poſſumus, cuius ſe generis ſucceſſorem eſſe profiteatur. Nam hæres quidem & iuris vniuerſi ſucceſſor dici non poteſt, cùm hæreditas viuentis ne cogitari quidem poſſit. l. prima, D. de hæred. vend. Chriſtus autem morte extinctus non eſt, ſed vitam viuit & beatam & ſempiternam. Nihilo magis rei ſingularis ſucceſſor dici poteſt: cùm regnum Chriſti neque communionem recipiat, neque diuiſionem, ne inter Angelos quidem. Hebr. 1. verſ. 5. quia Deus conſtituit illum, vt Paulus loquitur, longè ſupra omne imperium, ac poteſtatem, & potentiam, & dominium, & omnia ſubiecit ſub pedibus eius, eumque conſtituit caput ſuper omnia ipſi Eccleſiæ. Epheſ. 1. vigeſimo primo & vigeſimo ſecundo. Muneris autem ſui vniuerſi quo modo ſucceſſorem aut vicarium haberet, qui neque morte extinctus eſt, ſed vitam viuit beatam & ſempiternam: & cùm perpetuò in Eccleſia ſua præſens ſit, ſemper ſummi paſtoris ac ſacerdotis munere fungitur? 1. Petr. 2. Marc. vlt. 20. Pſal. 110. Hebr. ſecundo & 5 & 7. & 9. Quinetiam

addere illud ſine dubitatione poſſumus, nullum Epiſcopum, ne Petri quidem, aut alterius Apoſtoli, ſucceſſorem dici poſſe, quo modo Papa ſolet à Canoniſtis Petri ſucceſſor appellari, apud Decium, in l.qui per ſucceſſionem,De reg.iur.vbi cùm Iuriſconſulti dicere ſoleant, Hæredem hæredis teſtatoris, eſſe hæredem teſtatoris, quamuis per ſucceſſionem longiſſimam hæres ſit: Canoniſtæ ratiocinantur, quelibet Papã eſſe ſucceſſorẽ Petri, licet quamplurimi interceſſerint. Neq; enim cauſſam habet vllus Epiſcopus à Petro,vel alio quouis Apoſtolo: ſed ab electione, Chriſti auctoritate facta: neque ſucceſſionem facit locus,aut ſedes ſiue cathedra, ſed Chriſtianæ doctrinæ continuatio:cùm accepta à Chriſto religio continenter per ſingulos ſucceſſores, quaſi per manus, populo Chriſtiano traditur. Quare nihil nobis aduerſantur nouæ quorundam aſſentatorum Papalium argutiæ, qui ſpe ſacerdotij alicuius adducti ſic diſputant: Papam Rom. non ſpirituale eſſe caput eccleſiæ Catholicæ,ſed miniſteriale:quia quemadmodũ Chriſtus particulares Eccleſias, (hoc eſt diœceſes ſingulas)per epiſcopos particulares vicarios ſuos regit, eodem modo idem Chriſtus vniuerſalem eccleſiam per vnum aliquem vniuerſalem vicarium ſuum,Papam R.adminiſtrat:qui inferiores illos & particulares epiſcopos ſuæ iuriſdictioni ſubiectos in officio contineat.Nam huic obiectioni triplex parata reſponſio eſt. Primò quod hic Principatus non modò à Chriſto inſtitutus non eſt, verùm etiam contra perſpicuum Chriſti inſtitutum ambitione & libidine dominandi à Papa R. introductus. Etenim Chriſtus XII. Apoſtolos ad prædicandum Euangelium ſuum circummittens, nõ vni alicui ſingulare aliquod & præcipuum mandatum dedit, ſed par vnumq; vniuerſis: hoc modo, Itote in omnes terrarum oras,& prædicate apud gentes ac natio-

nes

nes omnes Euangelium. Itaque in Apocalypſi cœleſtis Hieruſalem non vnica & ſingulari, vel vna ex omnibus potiſſimùm,ſed ſimpliciter duodecim columnis fundata eſſe dicitur: & cùm die Pentecoſtes ſpiritus ſanctus in duodecim Apoſtolos effuſus eſt, non in vnum aliquē ex iis potiſſimùm ac præcipuè effuſus dicitur, ſed ſimpliciter effuſus in cunctos. Denique cùm Paulus paſtorum Eccleſiæ procurationes ac munera deſcribit,nemini vni principatum ſuper alios tribuit,ſed his illud diſertis exponit verbis: *Chriſtus aſcendit in altum, captiuam duxit captiuitatem, & dedit dona hominibus. nam alios dedit Apoſtolos, alios prophetas, alios Euangeliſtas, alios paſtores, & doctores ad inſtaurationem ſanctorum, in opus adminiſtrationis ad ædificationem corporis Chriſti.*

Altera reſponſio eſt, quòd ſi Chriſtus, aut Petrus principatum aliquem & vnum miniſteriale caput in Eccleſia inſtituiſſet, non dubium eſt, quin Eccleſia primitiua,tam recenti memoria inſtitutum illud tenuiſſet. At ex contrario videmus antiquiſſimas omnium ſynodos vniuerſales, Nicænam nempe, Conſtantinopolitanam,Epheſinam & Chalcedonenſem inſtituiſſe,vt ſingulis ciuitatibus ſinguli præficerentur Epiſcopi; tum ſingulis prouinciis,ſinguli Archiepiſcopi, ſiue Patriarchæ, pari omnes eademque dignitate,auctoritate,iuriſdictione, poteſtate, gradu: extra quam,quòd Archiepiſcopo Rom. propter vrbis antiquitatem, & amplitudinem, ius dabatur in ſynodis & comitiis,vt primo,ante omnes, non tamē ſuperiore loco,ſederet: tum proximè ipſum Archiepiſcopus Conſtantinopolitanus aſſideret, propter eandem cauſſam, quia nouæ Romæ Imperatoriæ vrbis antiſtes erat: cùm,ſi antiquioris Eccleſiæ habita ratio fuiſſet,aut primus, aut certè ſecūdus ille locus Antiochienſi Epiſcopo deberetur: tum deinde Alexādrinus,Hieroſolymitanus,poſtea tres Archie-

piſcopi Iuſtinianici, propter leuiſſimas cauſſas ab Imp. Iuſtiniano creati, locum in paribus ſellis caperent: quas cauſſas poſterius ſub crimine falſi, demonſtrabimus: vbi falſitates, impoſturas, & corruptelas à Papa R. ad hanc explendam ambitionem ſuam inſtitutas commemorabimus. Tertia reſponſio eſt, quòd cùm Chriſtus inſtituerit Apoſtolos, vt eſſent nuntij & præcones mandatorum ſuorum per varias Orbis terrarum oras cōcurſantes, nullum aliquem ab eo legimus inſtitutum Archinūtium: præſertim mutum & quieſcentem, qui Romæ deſes & ignauus, quæ à cæteris vbicunque terrarum geſta eſſent auditione acciperet, ſuæq; interea ambitioni ſeruiret. Epiſcopi enim nihil aliud ſunt, niſi Chriſti nuntij & præcones mandatorum ipſius in ſingulis ciuitatibus inſtituti: ſicut olim mandata Proconſulibus & Præſidibus ab Imperatoribus, Rom. dari ſolebant, vt inter omnes Iuris & antiquitatum Roman. ſtudioſos conſtat. Itaque qui vel natura, vel voluntate mutus eſt, hoc eſt, qui tacet, neque nuntij & præconis officio fungitur, & Euangelium prædicat, is non modò iure, ſed ne nomine quidem Epiſcopi, aut Archiepiſcopi dignus eſt. Sed quoniam Papæ in ſuis Decretalibus tertio quoque verſu cantilenam illam inculcant, *Quia Petro dictum eſt: Paſce oues meas: & Super hanc petram*: operæpretium eſt, veram ac germanam illorum locorū interpretationem ſubijcere. *Nam Auguſtinus tract.* 124. *in Ioan. Quando*, inquit, *dictum eſt Petro: Tibi dabo claues regni cœlorum. &, Quodcunque ligaueris ſuper terram: vniuerſam ſignificabat Eccleſiam, quæ fundata eſt ſuper petram. Vnde & Petrus nomen accepit. Non enim à Petro petra, ſed à petra Petrus: ſicut non Chriſtus à Chriſtianis, ſed à Chriſto Chriſtianus vocatur. Ideò quippe, ait Dominus, Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: quia dixerat Petrus: Tu es Chriſtus filius Dei viui. Super hanc ergo*, inquit,

inquit, *petram quam confeſſus es, ædificabo Eccleſiam meam. Petra enim erat Chriſtus, ſuper quod fundamentum etiam ipſe ædificatus eſt Petrus. Fundamentum quippe aliud nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Ieſus. Eccleſia ergo quæ fundatur in Chriſto, claues ab eo regni cœlorum accepit in Petro: id eſt, poteſtatem ligandi ſoluendique peccata. Quod enim eſt, per proprietatem Chriſtus in eccleſia, hoc per ſignificationem eſt Petrus in petra: qua ſignificatione intelligitur Chriſtus petra: Petrus Eccleſia.* Hæc Auguſtin. quod idem inculcat in libr. contra Iud. paga. Itemque in Ioann. tractat. decimo. & de verbo Domini, ſermon. vigeſimo, quam in ſententiam Cyrillus in dialogis de Trinitate, libro quarto. *Petram*, inquit, *per agnominationem aliud nihil quam inconcuſſam ac firmiſsimam diſcipuli fidem vocauit: in qua, Eccleſia Chriſti fundata eſt.* Et hoc quidem confirmant Ambroſ. in Epiſtol. ad Epheſ. cap. ſecundo, Chryſoſtomus in homilia in Matth. 55. quinetiam Canoniſtæ in c. quodcunque. 24. quæſt. prima, hanc Auguſtini ſententiam proferunt. *Quoniam in perſona Petri Eccleſia ipſa claues accepit.* quod idem inculcatur ex Hieronymo in c. omnib. ca. q. Bernardus autem acriter in illam Paparum arrogantiam inuehens, tandem in Epiſtol. 230. in hæc verba prorumpit: *Et olim quidem eratis contra Apoſtolum Petrum, dominantes in Clerum: imò & contra coapoſtolum eius Paulum dominabamini fidei totius orbis. At nunc nouū aliquid addidiſtis, vſurpantes amplius & in ipſam religionem. quid reſtat, niſi vt adijciatis & ipſis Angelis ſanctis dominari?* Gregorius autem cognomēto magnus Epiſt. 30. ad Mauricium Imp. lib. 16. *Ego fidenter dico, quòd quiſquis ſe vniuerſalem ſacerdotem vocat, vel vocari deſiderat, in elatione ſua Antichriſtum præcurrit, quia ſuperbiendo ſe cæteris præponit.* quorum ſimilia multis locis videre licet apud eundem & ad eundem Mauricium libro ſexto,

Epiſtol.

Epiſtol.188.& epiſtol.194.item lib.7.epiſtol.3.& 74. & 79. & 80. Atque hæc quidem hactenus de priore dilemmatis ſuperioris parte. Nunc de altera, hoc eſt, de Conſtantini donatione videamus. quantum cùm idoneior de illa diſſerendi locus fore videatur, vbi de falſi crimine exponemus, commodiùs eſt in præſentia vno hoc verbo totam illam diſputationē tranſigere. Totum videlicet illud donationis inſtrumentum, quod à Papa profertur, falſum, fictum & adulterinum eſſe, atque ex eadem officina profectū, vnde ſuperiùs oſtendimus Conformitatum Franciſcanarum volumen prodiiſſe: cuius rei quia poſteriùs ſuo loco xxv. argumenta certiſſima proferētur, nunc ſecundo huic crimini finem imponemus. Tantùm coronidis loco quęſtionem huic monacho noſtro Franciſcano proponemus, haud ſanè (vt videtur) explicatu facilem. Sixtus noſter eſt Papa, & ſimul Franciſcanus. quatenus eſt Papa, dignitatem habet (vt ſuperiùs demonſtrauimus) non modò ſummam in terris, verùm etiam magnam in cœlo, purgatorio, & inferis. quatenus eſt Franciſcanus, non dubium eſt, quin pro ſua erga patronum ſuum pietate fateatur B. Franciſcum Supercherubinicam dignitatem obtinere. Non dicimus inter cherubinos (ait Antoninus Forentinus) ſed ſuper Cherubin, & certum eſt ſecundùm doctores, quòd ſuper Cherubin, ſunt Seraphin. hæc Anto.lib.hiſt.3. Tit.23.cap.1. Quæritur ergo, cùm hic Papa è vita excedens à Beato Franciſco excipietur, vtrum ſuper Cherubin, an ſuper Seraphin ſedem ſit habiturus: nam ſub ſtola B. Virginis ſolis fratribus Dominicanis locum eſſe demonſtrauimus. Ambigui cauſſa permagna eſt: quoniam Papa (vt Auguſtinus Steuchus oſtendit) Deus eſt: vt Canoniſtæ diſputāt, ſemideus. At Franciſcus (vt ſuperiùs ex Diaboli teſtimonio dictum eſt) nihil niſi monachus ſtomachoſus. Ex altera parte Fran-

te Frãciſcus appellatur ab hoc noſtro monacho, Ieſus typicus: quaſi quis dixerit, Alter Ieſus, vel cum priore Ieſu conformatus. ſi Frãciſcum ſuper Papam collocaremus, ſuper Deum ſuum aut ſemideum illum collocaremus, quod eſſet abſurdiſſimum. Si infra Papam ei locũ attribueremus, nihilominus abſurdè alterum Ieſum Papæ ſubiiceremus: neque id fortaſſis Ieſuitæ propter eximiam nominis ſui dignitatem ferre poſſent. Quid igitur dicemus? Bartolus in arduis quæſtionibus monere auditores ſolebat, vt cogitarent. Nos ſine præiudicio veritatis interea locum huic Papæ relinquemus eum ipſum, quem ei Gregorius Magnus attribuit: qui qualis ſit, aliquãtò poſteriùs vbi de Luciferi apud inferos aduentu mentio fiet, deſcribemus.

CRIMEN CORRVPTAE religionis.

HActenus de ſecundo Papatus crimine ſummatim pro inſtituti noſtri ratione dictum videtur ſatis. Proximum eſt vt de crimine corruptæ religionis diſſeramus. Nam cùm Papa ſummum illum dominatum ſibi in Chriſtianam religionem ſumpſiſſet, tum quaſi pro ſuo iure nouare, interpolare, ac trãsformare illam arbitratu ſuo inſtituit. Cuius rei primum hoc documentum eſt. Scriptura ſacra docet nos, vnicam eſſe religionis & colendi Dei formam, eam quæ Prophetarum & Apoſtolorum literis conſignata eſt: ſic, vt ei nihil vel addere, vel detrahere, ne per Angelum quidẽ cœleſtem, liceat. Ioan.14.2.Tim.3.Matth.15. Itaque Chriſtus: Fruſtrà, inquit, me colunt docentes doctrinas, quæ ſunt mãdata hominum. & Ierem.7. Quas nunquam præceperam, neque in cor meum aſcenderant. Itaque Irenæus Lugdunenſis Epiſcopus auctor antiquiſſimus

ſcripſit:

ſcripſit enim circiter annum Chriſti 198. *Poſtquam*, inquit, *ſurrexit Dominus noſter à mortuis, & imbuti ſunt Apoſtoli ſpiritu ſancto, ſuperueniente virtute ex alto, de omnibus adimpleti ſunt, & habuerunt perfectam cognitionem ſalutis.* Item cap. 4. *Non oportet apud alios quærere Veritatem: cùm Apoſtoli pleniſſimè in eccleſia contulerint omnia, quæ ſunt veritatis: vt omnis quicunque velit, ſumat ex ea potum vitæ.* Item Athanaſius in prin. lib. 2. aduerſus gẽtes: *Sancta,* inquit, *& diuinitùs inſpirata Scriptura ſola ad omnem veritatis inſtructionẽ abundè ſufficit.* Hæc ille: at Papatus ex contrario ſtatuit, *diſciplinam eccleſiæ, præter Sanctam ſcripturam* (ſic loquitur in concil. Tridentino) *contineri in traditionibus maiorum, quæ quaſi per manus traditæ ad nos vſque peruenerunt, tanquam vel ore tenus à Chriſto, vel à ſpiritu Sancto dictatis.* Tridentin. cõcil. ſeſſio. 4. cap. 1. Videamus iam cuiuſmodi traditiones per manus à maioribus traditæ nobis obſeruandæ ſint. Atque in primis illa proferatur. Papa ſolet certo & ſtato die imagunculas quaſdam effingere in formam agni, ex alba cera oleo delibuta. Has affirmat de collo ſuſpenſas, peccata hominum æquè purgare, vt Chriſti ſanguis purgat: eaſdem affirmat fulgura depellere, parturientibus opem ferre, & homines ex incendio ac naufragio ſeruare. Quid ſceleratius dici aut cogitari poteſt? Atqui maiorum hæ traditiones appellantur, huic Papæ à ſuperioribus per manus traditę. Nam in lib. Ceremon Põtific. 1. ſect. 7. ſcriptũ ita eſt:

Balſamus & cera munda, cum Chriſmatis vnda
Conficiunt agnum: quod munus do tibi magnum.
Fonte velut natum, per myſtica ſanctificatum.
Fulgura deſurſum depellit, omne malignum
Peccatum frangit, vt Chriſti ſanguis, *& angit.*
Prægnans ſeruatur, ſimul & partus liberatur.
Dona refert dignis, vir[illegible]es deſtruet ignis.
Portatus mundè de fluctib[illegible]s eripit vndæ.

Eſto igitur hęc prima Paparum traditio, quæ nobis pari eademque qua Scriptura ſacra, auctoritate traditur. Sequitur altera: Scriptura ſacra docet nos, ſacramentum Baptiſmi eſſe aſperſionem ſanguinis Ieſu Chriſti in remiſſionem peccatorum, & iuſtitiæ ipſius imputationem. Act. 22. Rom. 6. 1. Cor. 6. & 15. At Papæ traditiones tribuunt Baptiſmum Cāpanis: tantoque ſacramento ſacerdotes Papatus paſſim ita ſceleratè, ac nefariè abutuntur, vt Imp. Maximilianus primus querelam ea de re conſcripſerit, quæ inter ipſius grauamina his extat verbis: *Item ſuffraganei excogitauerunt, vt ſolùm ipſi, & nullus alius ſacerdos, Campanas baptizaret. Credunt deinde ſimpliciores, ita affirmantibus ſuffraganeis, tales campanas baptizatas, dæmones & tempeſtates pellere. quapropter innumeri interdum adhibentur compatres: præcipuè verò qui fortuna pollent, exorantur; quò baptizationis tempore funem, quo campana ligata eſt, tangunt, ac ſuffraganeo præcinente (quemadmodum in infantium baptizatione fieri ſolet) omnes pariter reſpondent, ac campanæ nomen ingeminant, veſteque noua (quemadmodum & Chriſtianis fieri ſolet) induunt.* Et mox: *Res igitur tam nefanda & illicita meritò aboleri debet.* Præclarè Maximilianus, ac luculenter. Sed vt ſues cœno, ita Papæ corruptelis iſtis ac ſordibus delectantur. Et de iſta turpiſſima ſacraméti polluendi cõſuetudine videatur Martin. de Arles in tracta. de ſuperſtit. numero tertio, numero nono, numero 14. 5. Age porrò: & aliquot inſuper religionis corruptelas perſequamur. Scriptura docet nos vnicum eſſe Mediatorem Dei & hominum, Ieſum Chriſtum. 1. Timoth. 2. & rurſus 1. Ioann. 2. & Rom. 8. Heb. 7. Itaque Ambroſius in eandem Epiſtolam: *Solent*, inquit, *miſera vti excuſatione, dicẽtes per iuſtos poſſe iri ad Deum, ſicut per Comites peruenitur ad Regem. Age: nunquid tam demens eſt aliquis, & ſalutis ſuæ immemor, vt honorificentiā Regis vindicet*

Comiti,

Comiti, cùm hac de re ſi qui etiam tractare fuerint inuenti, iure vt rei damnentur maieſtatis. Et iſti non putabũt reos qui honorem nominis Dei deferunt creaturæ, & relicto domino conſeruos adorant: quaſi ſit aliquid plus, quod ſeruitur Deo. Nam & ideo ad Regem per tribunos & Comites itur, quia homo vtique Rex: & neſcit quibus debeat Remp. committere. Ad Deum autem, quem vtique nihil latet (omnium enim merita nouit) promerendum, ſuffragatore non eſt opus: ſed mente deuota. Vbicunque enim talis locutus fuerit, nihil reſpondebit. Hæc Ambroſ. Quid? Papatus quàm religioſè hoc Scripturæ ſacræ & Eccleſiæ veteris inſtitutum ſeruat? Negat vllum vnquam ex hac vita ſanctum exceſſiſſe, & in beatorum ſedes receptum eſſe, qui non Mediatoris, ac deprecatoris officio fungatur. Tantúmne? imò verò quoſcunque Papæ vita defunctos ganeones, quoſcunque Franciſcos, Dominicos & eiuſdem generis planos atque impoſtores in diuorum numerum referre voluerunt, eoſdem mediatores ac ſuffragatores nobis induxerunt. Scriptura docet nos, duo tantùm eſſe loca mortuorum animis poſt hanc vitam conſtituta, beatis quidem cœlos, maledictis autem inferos. Ioan. 5. Matth. 25. Itaque Auguſt. libro hypognoſt. *Primum,* inquit, *fides Catholicorum diuina auctoritate regnum eſſe credit cœlorum: ſecundum, gehennam, vbi omnis Apoſtata vel à Chriſti fide alienus ſupplicia experitur. Tertium penitus ignoramus: nec eſſe in Scripturis ſanctis reperimus.* Hæc ille. At Papatus locum fingit eſſe tertium, vbi quorundam animæ leuiuſculis & (vt loquuntur) venialibus peccatis obnoxiæ, priuſquam in cœlum aſcendant, purgantur: quem iccirco Purgatorium ignem appellant: quaſi præter Chriſti ſanguinem, qui noſtri purgandi cauſſa effuſus eſt, aut illis agnorum imagunculis, aut hoc imaginario igne ſit opus: cùm tamen dilucidè nos Scriptura doceat, animos noſtros

ſolo

ſolo Chriſti ſanguine purgari, eorumque labes hoc ſolo medicamento dilui. 1. Ioan. 1. *Sanguis eius purgat nos ab omni peccato.* & Matth. 26. *Sanguis meus pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Deniq; verba Tridentini concil. ſeſſ. 25. hæc ſunt: *Purgatorium eſſe, animasque ibi detentas fidelium ſuffragiis, potiſſimum verò acceptabili altaris ſacrificio, iuuari.* Item ſeſſ. 6. cap. 30. Seſſione 22. cap. 2. & cap. 3. Videmus, quantas in Chriſtianam religionem Papatus corruptelas inuexerit. 5. Sed aliæ præterea recenſeri ſolent innumerabiles. Scriptura docet nos, duo tantùm eſſe ſacramenta: nempe Baptiſmũ, & Cœnam: quorum illud inſtitutum eſt Matth. 28. Marc. 16. hoc verò Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. & 1. Corinth. 11. 23. Itaque Auguſt. epiſt. 218. ad Ianuarium: *Chriſtus,* inquit, *ſacramentis numero pauciſſimis, obſeruatione facillimis, ſignificatione præſtantiſſimis, ſocietatem noui populi colligauit, ſicut baptiſmus trinitatis conſecratus, & communicatio corporis & ſanguinis ipſius.* Item libro tertio, de doctrin. Chriſtia. cap. 9. *Pauca ſigna Dominus & Apoſtolica tradidit diſciplina: ſicut eſt baptiſmi ſacramentum, & celebratio corporis & ſanguinis Domini.* Ac pari numero Ambroſ. in li. de ſacram. duo tantùm agnoſcit, Baptiſmum & Euchariſtiam. At Papatus quinque inſuper adiungit: Ordinem, Confirmationem, Vnctionem, Pœnitentiam, & Matrimonium. Trident. concil. ſeſſ. 6. c. 14. c. 1. & ſequen. 6. Scriptura ſacra docet nos, coniugium non modò eſſe hominibus omnibus decorum atque honorabile, verùm etiam ad ſcortationes vitandas penè neceſſarium. Hebr. 13. & 1. Corinth. 7. Itaque Petrum Apoſt. vxorem habuiſſe legimus, Marc. 1. & Matth. 8. vbi de Petri ſocru mentio fit. Quinetiam Chryſoſtomus ad Tit. homil. 1. *Apoſtolus,* inquit, *obturat os hæreticis, qui calumniantur nuptias: oſtendens quòd non ſit res deteſtanda, ſed tam honorabilis, vt cum ea poſſint*

ſint etiam in Sanctum thronum. Epiſcopalem ſcilicet, aſcendere. Quid multa? Papa ipſe in Decret. diſt. 28. *Si quis docuerit*, inquit, *ſacerdotem ſub obtentu religionis propriam vxorem contemnere, anathema ſit.* Item diſt. 31. *Quoniam cautum eſt, ne foueretur cœlibatus, & vt à communione fidelium arceretur, qui propter eccleſiaſticos ordines ab vxore ſua ſe ſeparat.* Item diſt. 3. c. ſi quis nuptias. At idem Papa in concilio Tridentino vſqueadeò clericis & monialibus ſuis coniugio interdicit, vt etiam ſacris ſuis initiatos ad iuſiurandum adigat ſe in perpetuo cœlibatu victuros: quam eſſe certam Antichriſti notam, Paulus demonſtrat 1. Tim. 4. Tit. 3. 7. Scriptura docet ſoli miſericordiæ Dei accepto ferendam eſſe ſalutem & iuſtificationem noſtram per Ieſum Chriſtum. Iſaiæ 43. *Ego, ego ſum*, ait Dominus, *qui deleo iniquitates veſtras.* Item Matth. 9. *Vt ſciatis Filium hominis habere poteſtatem in terra remittendi peccata, dico Paralytico: Surge, tolle lectulum tuum & abi domum.* At Papa ſic loquitur apud Bernardi. Roſetum ſermon. 20. *Nos operibus poſſumus vitam æternam promereri. Ergo debemus præſumere, & pro certo tenere, quòd poſt hanc vitam ſine dubio habebimus vitam æternam, pro remuneratione bonorum operum.* Item in compendio de grad. ſanctific. *Opera bona ſunt meritoria trium, ſcilicet vitæ æternæ, augmenti gratiæ, remiſſionis pœnæ.* Quaſi verò vel tanta eſſe carnis noſtræ caſtitas & ſanctimonia poſſit, vt non ſemper ſerui inutiles iudicemur, vel eas operas Domino ac patrono noſtro præter debitas præſtare, vt mereri aliquid poſſimus. 8. Sed cætera videamus. Scriptura docet nos, in Cœna dominica æquè vinum vt panem accedentibus præbendum eſſe. Matth. 26. Marc. 14. 1. Cor. 11. At Papa non niſi panem præberi populo permittit: ſumptione calicis & vini interdicit. Concil. Conſtantienſ. ſeſſ. 13. quod interdictũ eò magis mirari licet, quòd Papa in De-

cret.

cret. de conſecra. diſt. 2. c. comperimus, ita ſcriptum reliquit: Comperimus quod quidam ſumpta tantũmodo corporis ſacri portione, à calice ſacri cruoris abſtinent: qui proculdubiò aut integra ſacramenta percipiant, aut ab integris arceantur: quia diuiſio vnius eiuſdemque myſterij ſine grandi ſacrilegio non poteſt peruenire. Eadem ſcriptura iubet omnes accipere, comedere, & bibere. At in Papatu ſoli ſacerdotes accipiunt, comedunt, & bibunt. quod tamen disertè prohibitum eſt in eod. decret. de conſecra. diſt. 2. c. peracta, his verbis: *Peracta conſecratione omnes communicent, qui noluerint eccleſiaſticis carere (arceri) liminibus. ſic enim & Apoſtoli ſtatuerunt, & ſancta Romana tenet eccleſia.* 9. Eadem Scriptura ſacra ſtatuit, vt in eccleſia & piorum conuentu pronuntientur omnia vulgari lingua, vt quid à quoque dicatur, facilè à multitudine intelligatur: & rationem ſubiungit, quia ſi quid alieno & ignoto ſermone pronuntiaretur, aſſenſum præbere multitudo non poſſet, & reſpondere, Amen. At in Papatu non tantùm à ſacerdotibus, verùm etiam à multitudine & mulierculis certas precationum formulas admurmurantibus omnia Latina lingua pronuntiantur. 11. Scriptura docet nos, Chriſtum eſſe ſolum Pontificem & ſacerdotem, qui ſuum corpus ſemel pro genere humano ſacrificauit. 1. Timoth. 2. Epheſ. 5. & Hebr. 9. *Chriſtus ſemel oblatus vt multorum peccata tolleret.* Et c. 10. *Sanctificati ſumus per oblationem corporis Chriſti ſemel factam.* Item: *Vna oblatione conſecrauit in perpetuum eos qui ſanctificantur.* At Papa innumerabiles creauit ſacerdotes, quibus mãdauit, vt quoties miſſificarent, toties Chriſti corpus & pro viuis, & pro mortuis ſacrificarent. vnde illa Canonis formula in Miſſa: *Petimus vt accepta habeas & benedicas hæc dona, hæc munera, hæc ſancta ſacrificia, quæ tibi offerimus pro eccleſia tua.* Item, di? Paſch. in ſecret. miſſæ:

Suſcipe preces populi tui, cum oblationibus hoſtiarum. Item ex Miſſa pro defunctis: *Hoſtias quas tibi pro animabus famulorum famularumque tuarum offerimus.* Item: *Hoſtias tibi, Domine, pro anima famuli tui offerimus.* Item in libro Conformitatum fol. 65. Frater Ioannes miſſam celebrans, & corpus Domini leuando cùm ipſum pro animabus defunctorum Deo Patri offerret, vidit infinitas animas de Purgatorio egredi, quaſi multitudinem ſcintillarum de ignita fornace, & ad cœleſtia volantes ob merita Chriſti, qui quotidie in ſacratiſſima hoſtia offertur pro viuis & mortuis. 12. Verum hæc quidem de corrupta, inquinata, contaminata, conſpurcata religione hactenus, exempli tantùm cauſa, dicta ſunt. Nam cùm hoc Papatus crimen multis magniſque voluminibus per annos ampliùs quinquaginta continuos, à Theologis Germanis, Heluetiis, Gallis, Anglis, & aliis copioſiſſimè ſit expoſitum ac tractatum, commodiùs videtur, ad quartum eiuſdem Papatus crimen accedere.

CRIMEN SACRILEGII.

HActenus de ſecundo Papatus crimine dictum eſt. Deinceps ordo poſtulat, vt de ſacrilegio diſſeramus, & eo ſcelere quod vulgus Simoniam, à Simone mago, appellat. Nam Romæ duas à Papa Simoniacas nundinationes exerceri conſtat, earum rerum, quas Spirituales vocant. Vna eſt, in qua ſacerdotia palàm, ſine vlla diſſimulatione, veneunt, eaque longè quæſtuoſiſſima. Altera non ita quæſtuoſa, ſed nihilominus turpis, ac deteſtanda: quæ Taxa pœnitẽtiariæ apoſtolicæ appellatur: cùm peccatorum & ſcelerum omnium impunitas certo cuique impoſito pretio ita palàm atque apertè diuenditur, vt etiam nonnulli Canoniſtæ inſatiabilem illam

illam auaritiam & rapacitatem deteſtentur. Velut apud gloſſ. in c. fundamenta de elect. in 6. vbi Ioannes Monachus ait, Romam à prędonibus fundatam, adhuc de ſuis primordiis retinere. Et profectò ita eſt, vt Romam quotannis incredibile pondus auri ex opulentiſſimi cuiuſque regni gazis exportetur, quod Papæ, Cardinales, cæterique ordinis eiuſdem Epicurei in profundiſſimum libidinum ſuarum gurgitem ſumma cum Chriſtiani nominis infamia, profundunt. Prioris nomina, & tituli ſunt innumerabiles: ſed ex tanta copia hi ferè præcipui nominantur: Tributum ex Annatis, ſiue Vacantiis: quo verbo primi anni reditus appellantur, quos ærario ſuo Pontifices aſciſcunt: ſed ij plerunque duplicantur, ac triplicantur. Item tributum ex præuentionibus, reſignationibus in fauorem, commendationibus, diſpenſationibus ætatis, ordinis, irregularitatis, vitij corporalis. Item ex gratiis expectatiuis, ex deuolutionibus, ex beneficiis vacaturis, ex priuilegiis, exemptionibus non viſitandi, vel per procuratorem viſitandi, homologationibus concordatorum, trãſactionibus ſub beneplacito Papæ factis, permutationibus beneficiorum cum diſpenſatione, mandatis Epiſcopalibus, expeditionibus in forma ratione congrui, creandis protonotariis, & notariis Apoſtolicis: cum coadiutoribus, literis maioris aut minoris iuſtitiæ, dignitatibus ſecularibus eccleſiaſticis, nouis fundationibus, vel immutatione antiquarum, vel reductione regularium monaſteriorum in ſecularem ſtatum, vel reſtitutione in integrum, pro fructibus percipiendis in abſentia, pro legitimationibus altaribus portatilibus, pro non obſtantiis, pro indultis clericorum ſecularium, pro reuocationibus, & reductionibus, pro Toleramus, ſiue tolerantiis concubinarum, & pro reſcriptis ad lites. Dies nos deficeret, ſi ſingulas æruſcationum, ac potiùs

 latro-

latrociniorum iſtorum ſpecies enumerare conaremur. Neque verò neceſſe eſt. Nam extat his de rebus ac nundinationibus liber Pontificius hoc titulo, Taxæ cancellariæ Apoſtolicæ cum notabilibus iuxta ſtylum hodiernum curiæ Romanæ: quo in libro memorabilis extat quodam loco ſententia his expreſſa verbis: Et nota diligenter, quòd eiuſmodi gratiæ & diſpenſationes non conceduntur pauperibus: quia non ſunt: ideò non poſſunt conſolari. Quis tam ſecurus numinis diuini contemptor: quis tam nulla conſcientia inter Regios conſiliarios reperiri poterit, quem hæc latrociniorum, ſacrilegiorum, ſimoniarum portenta non moueant? Quis tam ferreus, ac patriæ inimicus, qui Gallicarum opum direptione, & miſeræ plebis depopulatione, cuius ex medullis ac viſceribus illæ pecuniæ diripiuntur, quas profundæ Paparum & Cardinalium libidines deuorarunt, non magnopere commoueatur? Incredibile fortaſſe videbitur quod iam dicturi ſumus, ſed tamen certum & exploratũ. Stante quondam Romano Imperio, tanta ex omnibus Orbis terrarum partibus opum ac diuitiarum copia, tanta auri, argentique vis ex gentium populorumque penè omnium tributis ac vectigalibus imperatis Romam quotannis importabatur, vt ciuitas illa dici vocabulo Græco ſoleret Epitome orbis terrarum: Athenæus lib. I. ἐπιτομὴ τῆς οἰκουμένης. Quid ſi iam doceamus Papam Romanum, ſuis technis, præſtigiis, ac nefariis artibus ex ſola Europa (quæ pars Orbis tertia numeratur) non minus auri argentique Romam quotannis elicere, quàm quantum imperatores Romani tot legionibus præſidio vbique impoſitis ex omnibus terrarum oris exigebant? Audiamus Flauij Blondi, hominis Itali, & ſummi Paparum aſſentatoris teſtimonium, ex ipſius libro Romæ inſtauratæ III. *Nunc*, inquit, *principes Orbis terrarum Dictatorem*

ctatorem perpetuum, non Cæſaris, ſed piſcatoris Petri ſucceſſorem, & Imperatoris prædicti vicarium, Pontificem ſummum Adorant & colunt. Nunc Orbis terrarum Cardinalium ſenatum in vrbe Roma, poſt Pontificem veneratur. Quid? quod maiora, vel certè paria priſcorum temporum vectigalibus Europa penè omnis tributa Romam mittit, dum ſingulæ ciuitates à Romano Pontifice beneficia ſacerdotalia accipiunt? hæc Blondus. Sed huius immanis ſacrilegij ratio paulò diligentiùs conficienda eſt. Nam Suetonius in vita Iulij Cæſaris ita ſcribit: *Omnem Galliam, in prouinciæ formam redegit, eique in ſingulos annos quadringenties ſeſtertiûm ſtipendij nomine impoſuit.* Hoc idem Eutropius libro Breuiarij ſexto, totidem propè verbis ſcriptum reliquit. Hunc ſeſtertiûm numerum, ſi Guillielmi Budæi rationem ſequamur, reperiemus reſpondere noſtrati pecuniæ ad decies centena aureorum coronatorum millia: ſiue (vt vulgus loquitur) vnum millionem: vt Germani vſurpant, decem tonnas auri. Ingens hoc fuit Galliæ tributum: quod (vt dixi) quotannis ita Cæſaribus penſitabat, vt tamen ex eo ſtipendium præſidiariis aliquot legionibus perſolueretur. Quid ſi iam doceamus Papam Romanum non minorem quotannis ſummam, ſine vllo impendio, Romam ſuis præſtigiis atque artibus elicere? Incredibile fortaſſis alicui videbitur, ac planè monſtris ſimile: vt antè dixi: ſed tamen eſſe veriſſimum, certiſſimo teſtimonio conuincemus. Ecquis igitur iſtius tam immanis latrocinij, vel potiùs ſacrilegij teſtis eſt? Senatus ipſe Pariſienſis, qui in Gallia dominatur, qui circiter centum ab hinc annis Regi Ludouico vndecimo, poſtulata quædam pro Gallicis Eccleſiis detulit his verbis, quæ Franciſcus Duarenus Iuriſc. Latinè conuertit, & edidit, cum priuilegio Regis, bis Lutetiæ, & iterum bis Lugduni ſub finem

libro de Beneficiis. Nam ſub illorum poſtulatorum articulo LXXII. ita ſcriptum eſt: *Vt ſpeciatim ac ſigillatim demonſtremus, quantopere hoc triennio pecunia regnum exhauſtum ſit, animaduertendum eſt, Pij Pontificis tempore vacaſſe in hoc regno pluſquam viginti Archiepiſcopatus & Epiſcopatus. nec dubium eſt, quin tam pro annuo illo vectigali (quod annatam vocamus) quàm pro reliquo ſumptu acceſſorio & extraordinario in ſingulas Bullas ſena aureorum millia depenſa, numerataque ſint: quæ ſumma eſt centum & viginti millium aureorum.* Sequitur articulus LXXIII. *Abbatiæ ab ſexaginta eò amplius vacauerunt in hoc regno: quarum ſingulæ duobus millibus aureorum minimùm conſtiterunt. ſumma ergo eſt centum & viginti millium aureorum* LXXIIII. *Eodem tempore Prioratus, Decanatus, præpoſituræ, præceptoriæ & aliæ dignitates, quæ lituo inſignitæ non ſunt, plus quàm ducentæ vacauerunt: ac in ſingula huiuſmodi beneficia aurei numerati ſunt quingenti. Summa igitur eſt centum millium aureorum* LXXV. *Conſtat in hoc regno vt minimùm centum millia paræciarum eſſe, quæ inhabitentur & incolantur. Nec vlla eſt, in qua eo tempore gratiam expectatiuam aliquis non impetrauerit: in quarum ſingulas vigintiquinque aurei impenſi ſunt, tam pro itineris ſumptu, quàm bullarum confectione: pro non obſtantiis, prærogatiuis, annullationibus, & aliis ſpecialibus clauſulis, quæ gratiis expectatiuis adſcribi cõſueuerunt. Item pro executorio proceſſu ſuper eiſdem gratiis facto. Summa hæc eſt vicies quinquies centena millia aureorum.* Hæc Senatus Pariſienſis. Colligatur nunc illarum ſummarum ſumma. Reperietur ad nouies centena ſex & quadraginta millia ſexcentos ſex & ſexaginta coronatos, & inſuper vnius coronati beſſem: quæ tertia pars eſt eius ſummæ, quam Senatus Pariſienſis demonſtrat illo triennio Romam eſſe delatam: nempe duodetricies centenûm & quadragenûm millium coronatorum: ſiue

(vt

(vt vernaculo ſermone vtamur) trium auri millionum, minus centum ſexaginta millibus: ſiue (vt Germani loquuntur) ad octo ferè & viginti auri tonnas. Quin etiam compertum eſt, taxam vacantiarum deſcriptam in libris Cameræ de Eccleſiis cathedralibus & Abbatiis Gallicarum, taxatis tantùm: ſexto quoque anno conficere ſummam ſexentorum nonaginta ſeptem millium ſeptingentarum quinquaginta librarum Gallicarum extra prælaturas non taxatas: & alia beneficia, quorum exactiones ferè illam ſummam exæquant. Et erit quiquam in regiis Parlamentis Gallicis, qui hanc ſiue voraginem, ſiue potiùs Scyllam, Charybdim, gurgitem æquo ſe animo ferre fatebitur? ac non potiùs vbi tantarum ſummarum iacturam audierit, non illam immanem ac tetram beluam precibus omnibus deteſtabitur? Neque tamen vnum hoc teſtimonium proferemus. Ecce nobis aliud ex libello, cui titulus eſt, Sylua locorum communium, ſub exitum Concilij Baſilienſis edito, vbi ratio confecta eius pecuniæ, quæ ſub Papæ Martini quinti Pontificatu ex ſola Gallia Romam exportata eſt, excurriſſe dicitur ad nonagies centena aureorum coronatorum millia. Et miramur eundem illum Pariſienſem Senatum in iiſdem poſtulatis, artic. LXXI. grauiter & acerbè quæſtum eſſe, tantam auri argentique Gallici copiam quotannis Romam exportari, vt interdum ad vſum plebis Gallicæ pecuniam æream pro argentea cudi oportuerit? Sed audiamus articulum eorundem poſtulatorum LXII. *Antehac* (inquit Senatus Pariſienſis) *populares regni huius certatim concurrebant Romam, quorum alij Cardinalibus & aulicis inſeruiebant: alij nullius hominis familiæ mancipati, ſed aliqua ſpe vana illecti, ſuam parentumque ſuorum ſubſtantiam abſumebant: alij, & hi quidem plurimi, eo conſilio Romam migrabant, vt cæteris hîc ma[illegible]ntibus moleſtiam exhibe-*

rent, & Eccleſias, beneficiaque ab eis, quo iure quaq; iniuria extorquerent. Nam experimento compertum eſt, maximam eorum partem, qui hinc Romam proficiſcebantur, ſiue ob itineris periculum & moleſtiam, ſiue ob peſtem, quæ Romæ crebrò graſſatur, mortem ſtatim oppetere ſolitos fuiſſe: qui verò ex his periculis incolumes euadebant, negotium faceſſebant ſenibus, valetudinarijs, & alijs eiuſmodi, qui in Eccleſiis & beneficiis ſuis erant aſſidui. Ac ſæpenumerò contingebat vt miſeri homines in curiam Rom. citati, cùm aduerſus iſtos calumniatores ſe defendere nequirent, præ tædio & mœrore vitam finire cogerentur. LXII. *Plerique beneficiorum captatores parentum & amicorum loculos exhauriebant omnino, tandemque ad ſummam inopiam, atque adeò mendicitatem redigebantur. Nec verò vlla ſpe alia tantas perferebant miſerias, niſi vt plumbum fortè pro auro domum aliquando referrent: accidebatque interdum, vt coruus inhians deluderetur, vtque plumbum auro emptum nihil planè aliud quàm plumbum eſſet. Cùm enim bullis ſuis plumbeis confiderent, interueniebat alius, qui annullationem aliquam ex inſpirato afferret: ac interdum decem aut duodecim ad idem beneficium anhelantes & acceptantes exiſtebant. Orta verò lite inter eos Romam denuò redeundum erat litigandi cauſſa, ſic omnibus paſſim Romam confluentibus, regnum popularibus ac ſubditis miſerabiliter deſtituebatur.* Atque hæc quidem Senatus Pariſienſis querela fuit de inſatiabili Paparum auaritia, & inexplebili rapacitate annis ab hinc ampliùs centum, Regi Ludouico delata, neque tamen ex nouis & recentibus Paparum latrociniis nata. Extat enim eius Ludouici regis, qui Beatus dictus eſt, ex anno CIↃ CCXXIIX. conſtitutio, quæ quanta iam tum in Galliæ regno Paparum auaritia graſſaretur, non obſcurè oſtendit: ſub titul. de Taliis: *Exactiones*, inquit, *& onera grauia pecuniarum per curiam Romanam Eccleſiis regni noſtri impoſita, quibus regnum miſerabiliter depaupe-*

pauperatum extitit, ſeu etiam imponenda leuari & colligi nullatenus volumus, niſi duntaxat pro rationabili, pia, & vrgentiſſima, vel ineuitabili neceſſitate, ac de expreſſo & ſpontaneo conſenſu noſtro, & ipſius Eccleſiæ regni noſtri. Iuuat etiam hunc in locum illud præclarum Abbatis Vrſpergenſis epiphonema tranſcribere, ex vita Philip. Imp. pa. 321. vnde intelligatur, quàm vetus querela hæc fuerit de Papatus R. ſacrilegiis, quæ Sixtus v. pro ſua tyrãnide fortiter tueri inſtituit. *Vix remanſit,* inquit, *aliquis Epiſcopatus, ſiue dignitas eccleſiaſtica, vel etiam parochialis eccleſiæ, quæ non fieret litigioſa, & Romam deduceretur ipſa cauſſa: ſed non manu vacua. Gaude mater noſtra Roma, quoniam aperiuntur cataractæ theſaurorum in terra, vt confluant riui & aggeres nummorum in magna copia. Lætare ſuper iniquitates filiorum hominum: quoniam in recompenſatione tantorum malorum datur tibi pretium. iocundare ſuper adiutrice diſcordia: quia erupit de puteo infernalis abyſſi, vt accumulentur tibi multa pecuniarum præmia. habes quod ſemper ſitiſti. decanta canticum: quia per malitiam hominum, non per tuam religionem Orbem viciſti. Ad te trahit homines non ipſorum deuotio, aut pura conſcientia, ſed ſcelerum multiplicium perpetratio, & litium deciſio pretio comparata.* Audiamus præterea Theodori Nihemij non diſſimilem in hoc genere querimoniam ex Tract. *6*. c. 37. vt Regis Galliæ conſiliarij cognoſcant, quàm liberè complures boni viri iampridem hæc Papatus R. ſacrilegia deteſtati ſint: & per ea tempora deteſtati, quibus eccleſia Chriſtiana crudeliſſimo eiuſdem Papatus dominatu premebatur. *Camera Apoſtolica,* inquit, *aſſimilatur mari in quod intrant omnia flumina, & non exundat. Sic enim in iſtam portantur ex diuerſis Mundi partibus auri pondo millia: attamen non impletur: in qua eſt generatio, quæ pro dentibus gladios cõmutat: vt comedat inopes de terra & pauperes ex hominib. in qua ſunt multæ ſanguiſugæ, dicẽtes,*

Affer affer. *cuius quidem cameræ officiales Gentes cameræ nuncupantur. Bene quidem. Gentes enim ſunt barbaræ nationes, habentes ritus extraneos à moribus hominum. O iuſtiſſimæ gentes, rectè cum infernalibus furiis, ſeu Harpyis, & Tantalo ſortem ſitibundi poſituri, qui nũquam ſatiantur.* Quinetiam Canoniſtarum quorundam extant verſiculi, perditam Paparum auaritiam execrantium: in his Ioannis Monachi, eius quem paulò antè memorauimus, cuius ex præclaris monimentis hæc celebrantur:

Roma manus rodit, quas rodere non valet, odit,
Dantes exaudit, non dantibus oſtia claudit,
Curia curarum genitrix, nutrixq; malorum,
Ignotos notis, inhoneſtos æquat honeſtis.

Item alio loco:

Curia vult marcas, burſas exhaurit & arcas.
Si burſæ parcas, fuge Papas & Patriarchas:
Si dederis marcas & eis impleueris arcas,
Culpa ſoluêris, quaque ligatus eris.
Intus quis? tu quis? ego ſum, quid quæris? vt intrem.
Fers aliquid? non. ſta foris: fero quod ſatis, intra.

Adhuc de prodigioſis Paparum latrociniis, & priore ſacrilegiorum ac ſimoniacorum criminum genere dictum eſt: Deinceps ordo poſtulat, vt de altero dicamus, quòd Pœnitentiaria taxa vulgò, nominatur, ſi priùs vnum illud addiderimus, quòd Franciſcus Petrarcha, homo Italus, de Papa Ioanne XXII. ſcriptum reliquit, reperta in eius mortui ærario, ab ipſius hæredibus fuiſſe non minùs vicies quinquies millena aureorum millia. quam ſummam Galli ſic exprimunt, viginti quinque milliones auri. Germani verò, ducentas quinquaginta auri tonnas. Ex quo de aliis conſimilium prædonum ſacrilegiis, ac latrociniis cuiuis exiſtimandi copia eſt. Extat igitur liber editus Lutetiæ anno 1520. cum priuilegio Parlamenti Pariſienſis, ex die Iunij 6. eod. anno, cui titulus eſt,

Taxæ Cancellariæ Apoſtolicæ, & Taxæ ſacræ pœnitentiariæ itidem Apoſtolicæ : vbi folio 36. videre hęc abſolutionum pretia, & nundinationes Apoſtolicas licebit. *Abſolutio pro monacho portante ſotulares roſtratos, & tunicas nodatas, groſſi ſeptem. Abſolutio pro presbytero, qui coniunctos in gradu prohibito matrimonialiter copulauit, & coram eis celebrauit, groſſi ſeptem. Pro eo qui in Eccleſia cognouit mulierem, & alia mala commiſit, groſſi ſex. Pro presbytero, qui nonnullas perſonas clandeſtinè matrimoniauit, & clandeſtinis matrimoniis interfuit, groſſi ſeptem. Pro laico qui res ſacras de loco ſacro cepit. g. 7. Abſolutio pro eo qui matrem, ſororem, aut aliam conſanguineam, vel affinem ſuam aut commatrem carnaliter cognouit, groſſi quinque. Pro eo qui virginem defloravit, g. 6. pro periuro, g. 6. Pro laico, qui Abbatem, aut alium presbyterum minorem Epiſcopo, monachum vel clericum interfecit, groſſi ſeptem, 8. vel 9. Abſolutio ſuper homicidio laicali, pro laico, g. 5. Pro presbytero, decano, aut clerico, quando ſignatur ſupplicatio per Fiat. g. 18. vel 16. Abſolutio pro eo qui interfecit patrem, matrem, fratrem, ſororem, vxorem, aut alium conſanguineum laicum : quia ſi eſſet aliquis eorum clericus, teneretur interfector viſitare ſedem apoſtolicam. gr. 5. vel 7. Pro marito, qui vxorem ſuam percuſſit, de qua peperit abortiuum & ante tempus. gr. 6. Pro muliere, quæ bibit aliquem potum, aut alium actum fecit, per quem deſtruxit fœtum in vtero viuificatum. gr. 5.* Annon miſera ac deploranda gentium Chriſtianarum conditio eſt, quarum ex ſanguine & viſceribus, tanti pecuniarum acerui Romam exportantur, quæ mox in luſtris, ganeis, & helluationibus Paparum, Cardinalium, & eiuſdem generis Epicureorum conſumantur? Annon funeſtum ac luctuoſum plebis Galliæ ſpectaculum videtur, cùm his temporibus toties inſtauratis ac renouatis Eccleſiarum reformatarum perſecutionibus, innumerabiles familias intue-

intuemur, fame & inopia eiectas, vicatim miſeria perditas ac deploratas, mendicare? Romanos autem Epicureos opimos & pingues, ciuium noſtrorum ſanguine ſaginari: Gallos indigenas antiquiſſimis ortos familiis, patriis ſedibus expulſos, per exteras regiones vagari egentes, cum coniugibus & liberis? Romanos Ganeones à Sixto V. in illorum locum ſummiſſos benignè & liberaliter ab iis qui rerum potiuntur, excipi? O nationem Gallorum, cæteris Gentibus omnibus ridiculam, quæ tandiu tyrannicum iſtum Papatus dominatũ ferre poteſt! O IESV Chriſte, crucifixe pro nobis, & reſuſcitate, & ad Dei Patris dextram collocate, ecquem oſtendis exitum nobis, aut quem das finem, Rex magne, laborum? Atque vt clariſſimi Parlamentorum Senatores Iuriſperiti intelligant, fuiſſe iampridem eiuſdem ordinis eruditos viros, qui crudelẽ iſtam ac barbaram tyrannidem apertè deteſtati ſunt, deinceps aliquot ex ipſorum libris teſtimonia proferemus, quorũ illud primũ eſt ex doctore Alberico in l. bene à Zenone, num. 18. C. de quadr. præſcrip. *Præſidentes Eccleſiæ Romanæ,* ait, *eorum aſtuta & ſagaci prudentia ſecundùm temporum varietatem ſua variauerũt ſtatuta, modò imperium ſublimando, modò paulatim deprimendo, de tempore in tempus. Sed ad quid? niſi vt ſenſim omnia & cœleſtia & terrena, & ſpiritualia & temporalia (vt v.cãt) pedib⁹ ſuis, vt palam glorientur, ſubÿcerent.* Secundus auctor prodeat Ioan. Petrus Ferrarienſis, cuius in Practica forenſi, quam ante annos ampliùs centum quinquaginta ſcripſit, verba hæc ſunt, in Formul. act. confeſſ. *In tantum excreuit hic appetitus, quod ne dùm laici, ſed etiam ſummi ſacerdotes & clerici, ſunt tali modo & vitio penitùs infecti. Vides enim quod ipſe qui deberet, tanquam verus vicarius, veſtigia ſequi Ieſu Chriſti, poſſidere, & manu armata nititur detinere iuriſdictionem in terris, ciuitatibus, & villis, & locis,*

locis, quæ ſunt naturaliter & à Mundi creatione, & Chriſti ordinatione imperij Romani, iuxta illud: Quod eſt Dei, reddatur Deo: & quod eſt Cæſaris, Cæſari. Imò ipſe Papa in ipſum Imperatorē nititur ſuperioritatem habere, quod ridiculum eſt dicere, atque abominabile audire. Item in forma reſponſ. rei conuen. nu. 10. *Nota, quo modo & quot modis iſti clerici allaqueent laicos, & ſuam iuriſdictionem amplient. Sed heu miſeri Imperatores & Principes ſeculares, qui hoc & alia ſuſtinetis: & vos ſeruos Pōtificum facitis, & Mundum per eos infinitis modis vſurpari videtis, nec de remedio cogitatis: quia prudentiæ & ſcientiæ non intenditis. Ideo attendite, & memoriæ commendate, quid dicat Hieronymus: Veteres ſcrutans hiſtorias, inuenire non poſſum ſcidiſſe eccleſiam, & de domo Domini populos ſeduxiſſe, præter eos qui ſacerdotes Dei poſiti fuerant.* Hæc ille Pragmaticus ante annos, vt diximus, centum & quinquaginta, liberè, fortiter, & animosè; cùm tamen per id tempus Eccleſia Chriſtiana tyrannico Paparum dominatu, vel maximè premeretur. Quid eſt igitur, quòd quiſquam hoc tempore miretur, ſi Sixti v. impietatem in confictis Franciſci ſui religionibus tuendis, crudelitatem in Galliæ regno toties lacerando, impotentiam in Regum maieſtate conculcanda, rapacitatem & ſacrilegia in bonis eccleſiaſticis diripiendis tantopere deteſtemur? Audiamus alteram eiuſdem Pragmatici ſententiam in formula rei conuen. §. Præſcriptionis, vbi ſic loquitur: *Nunquam quieſcit Italia, donec ipſa Eccleſia non poſſideat omnes ciuitates vel caſtra: & donatio eidem facta per Conſtantinum, fuerit per aliquē probum & potentem Imperatorem penitùs reuocata: cùm non bene conueniat pſalterium cum cithara: nec datū ſit à Chriſto, nec B. Petro, quòd poſſidere debeant talia: ſed quod eſt Cæſaris, reddatur Cæſari: & quod eſt Dei, Deo.* Item in form. Sent. indefinit. §. Sed ad quemcunq;. *Ad Papā,* inquit, *quocunq; omiſſo medio appellare licet.*

Quod

Quod ideò prouiderunt, vt lites ad curiam ſuam trahe-rent, & ſuam auaritiam ſatiarent: quod tamen nunquam facient: quia clericorum animus & appetitus & enixus præ cæteris, in pecuniis cumulandis, contra honeſtatem communem, & fidem Deo promiſſam: non attendentes, nec ſtudentes bonis moribus, nec ſcripturis diuinis. Item in forma libel. quo agitur ex ſubſtitut. §. ex ſuo corpore. *Scire debes tu, ignare laice, quòd imperium aliquando habuit vtrumque gladium: temporalem ſcilicet & ſpiritualem: adeoque quod tùm Imperatores conferebāt omnia beneficia Eccleſiaſtica per vniuerſum Orbem, & ampliùs eligebant Papam, vt habetur in c. Adrianus, 13. diſtinct. & notat Innocent. in c. 2. de maiorit. & obedien. Imperatores conceſſerunt priuilegium, vt bona ingredientium monaſteria applicarentur ipſis monaſteriis: propter quod priuilegium multiplicata ſunt, & fundata monaſteria infinita, per vniuerſum Orbem: olim cauſa deuotionis, licet hodie cauſſa rapinæ & auaritiæ: in tantum, quòd deſtruxerunt hodie Mundum & annihilauerunt ſtatum imperij, & omnium laicorum. Poſſunt ergo dici meritò illa loca facta vel fienda, Retia contexta ad capienda laicorum bona. Surgat ergo bonus Imperator, & dicant omnes: Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis.*

CRIMEN MAIESTATIS.

PRoximum eſt, vt ad crimen conculcatæ maieſtatis accedamus. quid enim Læſæ dicemus, aut imminutæ? cùm Papatus his propè quadringentis annis, ita ſuperbè, & Imperatores & Reges, ac Potentatus Europæ omnes contempſerit, vt eos non tantùm prò vaſſalis ac feudatariis ſuis, ſed etiam pro viliſſimis mancipiis habuerit. Cuius furioſæ ſuperbiæ teſtimonia hæc ſunt certiſſima, primùm in c. vnam ſanctam, Extrauag. de maior. & obed.

bed. *De neceſſitate ſalutis credendũ eſt, Papæ Rom. creaturam omnem ſubeſſe.* Item illud: *Super Gentes & regna Romanus Pontifex conſtitutus eſt.* c. 1. Extrauag. de conſuetud. *Papa ſuperioratum habet in Imperium, & vacante Imperio Imperatori ſuccedit.* Clement. Paſtoralis, de re iudic. *Papa poteſt transferre imperium de Gente in gentem.* c. venerabilem, de elect. *Papa poteſt Imperatorem deponere.* c. 2. de re iud. *Papa Romanus habet vtriuſque poteſtatis temporalis & ſpiritualis monarchiam: Habet ſacerdotij principatum, & eſt Chriſtianæ religionis caput.* c. fundamenta, de elect. in 6. *Quantò ſol ſuperat lunam, tantò Papa ſuperat Imperatorem.* c. ſolit. ext. de maior. & obed. *Omnes homines, cuiuſcunque ſint dignitatis, & præeminentiæ, vt primùm in conſpectum Papæ veniunt, diſtantibus ſpatiis, ter debent ante illum genua flectere, & eius pedes oſculari.* lib. 1. Cerem. pontifi. ſect. 3. c. 3. *Quando Papa per ſcalam aſcendit equum, maior princeps qui præſens adeſt, etiam ſi Rex eſſet aut Imperator, ſtapham equi Papalis tenere debet, & deinde ducere equum per frænum aliquantum. Si Imperator aut Rex, ſoli eſſent, id eſt, non eſſet alius Rex, ſoli equum ducerent cum dextra manu. Sin verò eſſet alius Rex, dignior à dextra, alius à ſiniſtra frænum tenerent: ſi verò Pontifex, non equo, ſed ſella veheretur, etiamſi Imperator aut Rex adeſſet, ſellam ipſam cum Pontifice humeris ſuis portare aliquantulum debent:* Item ſection. 12. cap. 5. *Princeps ciuitatis quam Papa intrabit, etiam ſi eſſet Rex, ducet equum Pontificis fræno: vel ſi Pontifex vehitur ſella, ſubit ſellam cum ſuis proceribus dignioribus per aliquot paſſus: deinde iubente Pontifice, Rex aſcendit equum, & equitat ſuo ordine.* dicto libro primo, titulo ſecundo. *Quòd ſi ita placeat Papæ, vt non equo, ſed ſella vehatur, tunc Imperator vel Rex, ſi quis adſit, debet ipſam ſellam ſuis humeris ſuſtinere,* titulo ſecundo. *Imperator in conuiuio aquam Papæ manibus ad lotionem præbere debet.* tit. ſecundo. *In Papali*

F con-

conuiuio Imperator vel Rex Romanorum debet portare primum ferculum. eo.tit. 2. *Imperator tenetur præſtare Papæ iuramentum fidelitatis, & obedientiæ*, cuius formula extat in c.1.de iureiu.& c.tibi domino. diſt. 63. Satíſne perſpicuè Paparum intoleranda audacia his teſtimoniis conuicta eſt? Sanè ſic videtur, apud eos quidam iudices ac parlamentorum ſenatores, quibus aliquis conſcientiæ & diuini numinis metus ſupererit. præſertim cùm etiam Doctores Canoniſtę hoc ipſum fateantur. Nam Cardinal Zabarella, qui tractatum ſcripſit de ſchiſmate circa annum Chriſti cIↃ CCCCVI. in illo tractatu ita ſcribit: *Conſiderandum eſt de honorificentia facienda Papæ ne in ea excedatur modus, vt videatur nō magis honorari Papa, quàm Deus. Ita enim honorandus eſt, vt non adoretur. quod de ſe fieri paſſus non fuit B. Petrus: de quo legitur Act.* 10. *quod Cornelius procidens ante pedes eius adorauit eum: Petrus verò eleuauit eum dicens, Surge: Ego ipſe homo ſum, ſicut & tu.* Hæc Zabarell. quibus conſentaneū eſt illud Ioh. Fabri in præfat. inſtitut. *Papa*, inquit, *in verbis ſe dicit ſeruum ſeruorum: de facto tamen ſe adorari permittit. quod Angelus in Apocalypſi refugit.* Hæc Faber. Papæ autem huius tantæ ſuperbiæ titulum atque auctoritatem proferunt ex Imperatoris Conſtantini Magni beneficio, cuius inſtrumentum extat primùm Latinè in diſt. 96. c. Cōſtantinus: deinde Græcè apud Auguſt. Steuchum Papæ Bibliothecarium in lib. de donat. Conſtant. impreſſo Lugduni anno cIↃ IↃ XLVII. in hanc ſententiam: Vt totius Occidentis, hoc eſt, Italiæ, Siciliæ, Sardiniæ, Galliæ, Hiſpaniæ, Angliæ, Germaniæ, imperium ſit penes Papam Romanum: eoque nomine pari ornatu, pariq́ue, atque adeò maiore dignitate, maieſtate, imperio & poteſtate præditus ſit, atque ipſe Conſtantinus fuerat: comitatum etiam equitum conſimilem habeat: vſque eò vt ei in equo ſedenti Impe-

ti Imperator aliquantiſper pediſſequi operam præſtet, & ipſius equi frænum tenens aliquandiu eum aſſectetur. Qua de re idem Steuchus libro ſecundo, capitulo ſexageſimoſexto, pag. 134. ita ſcribit: *Illa quoque edicti pars, qua magnus Imperator prædicat ſe frænum equi S. Sylueſtri Papæ Romani tenuiſſe, equúmque duxiſſe (in quo noſcitur pedum deoſculatio) probatur vera eſſe, quòd ſucceſſores Imperatores, non multo pòſt tempore ſimilia fecerunt. Nam ingrediente Pontifice Romano Conſtantinopolim, Iuſtinianus cum regno in capite ſeſe proſtrauit, & pedes oſculatus eſt Pontificis. Item cùm Stephanus Pontifex proficiſceretur ad Francorum Regem Pipinum, audiens idem Rex eiuſdem aduentum, nimis feſtinanter in eius aduenit occurſum, vnà cũ coniuge, & filiis, & primatibus, & ferè ad centum milliaria filium ſuum Carolum ei miſit, cum aliquibus optimatibus. Ipſe quoque in Palatio, quod dicitur Ponticone, ferè ad trium milliarium ſpatium deſcẽdens de equo ſuo, cum magna humilitate, terræ proſtratus, vnà cum coniuge & filiis, & optimatibus eundem ſuſcepit Pontificem. cui & vice ſtratoris vſque in aliquantulum locum iuxtà eius ſellam properauit, & cum gloria ad palatium duxit. Hæc ad verbum protuli ex Iuone Carnotẽſi: ille (vt reor) ex Anaſtaſio bibliothecario.* Hactenus Steuchus: quorum ſimilia, Platina in vita Stephani II. de Pipino & Carolo commemorat. Conferamus iam cum iſtis Thraſonicis ac phaleratis Papę Romani verbis Chriſti modeſtiam, & præcepta, cuius ſe Papa vicarium & ſucceſſorem eſſe contendit. *Scitis*, inquit, *principes gentium in eas dominari, & qui magni ſunt, poteſtatem in illas exercere. Verùm non ita erit inter vos: ſed quicunque voluerit inter vos magnus fieri, ſit veſter miniſter. & quicunque voluerit inter vos primus eſſe, ſit veſter miniſter: ſicut Filius hominis non venit vt ſibi miniſtraretur, ſed vt miniſtraret.* Matth. vigeſimo. *Ego ſum in medio veſtrûm, vt qui miniſtrat*, Lucæ 22.

Itaque quoties Apoſtolis mandatum aut negotium aliquod dedit, nuſquam vnum aliquem cæteris antepoſuit: ſed omnes pari eodemque loco habuit: vtpote negotij eiuſdem collegas ac ſocios, veluti cùm eos obire iuſſit terrarũ Orbem, & Euãgelium prædicare, ac miraculis eam prædicationem confirmare. Matth.10.7.& 8. Luc.10.9. aut cùm iiſdem prædicit fore, vt XII. tribus Iſrael iudicent, nullum ex iis aliquem in tribunali, reliquos in ſubſelliis ſeſſuros dicit. Matth. 19. 30. ſicuti Pſeudoconſtantinus ſcribit: Concedo Eccleſiæ Romanæ Pontifici, vt ſacerdotes ita eum caput habeant, ſicut iudices Regem. c. Conſtantinus. 96. diſt. cùm in Apoſtolos congregatos Spiritus ſanctus immiſſus eſt: cùm iis ligandi & ſoluendi ius datum eſt, cùm ad prædicandum Euangelium miſſi ſunt, cui tandem illorum aliqua iuris prærogatiua, aut priuilegium conceditur? Ioann. 20. Matth. 28. Act. 1. Ac magna quidem illa ſunt Papalis inſolentiæ, ſuperbiæ & contumaciæ exempla: ſed illud aliquanto maius ac mirabilius, quod de Imperat. Friderico Ahenobarbo hiſtorici complures memoriæ prodiderunt: in his Helmodus Chronic. Scl. capitulo octauo. 1. Naucler. generat. 39. Barnus de vita Pontifi. Cùm inter ipſum & Papam Adrianum conueniſſet, vt ipſe Papæ quantam maximam poſſet reuerentiam, quaſi B. Petri ſucceſſori, exhiberet: denique vt ei ex equo deſcendenti ſtrepam teneret, Imperatorem ad latus dextrum extitiſſe, ſtrepamque dextram contigiſſe. quo facto Papam indignatum, Imperatorem increpuiſſe: ſed huncilli reſpondiſſe, factum id tenendarum ſtreparum inſcientia, quòd eo primùm tempore tenendæ ſtrepæ munus obiiſſet. Quæ cùm ita ſint, ac tantum ſibi Papa dominatum in ſummos quoſq; Orbis terrarum Principes ſumpſerit, tamen ſuaue auditu eſt, quòd Papa noſter Sixtus V. dominatum illum Famulatus

mulatus nomine appellat. Nam initio ſuæ contra Regem Nauarrum Declarationis his vtitur verbis: Ideò ſe Nauarrum Regem & Condæum Principem excommunicare, vt Sui Famulatus tempora ſublatis hæreticis, pace & otio fruantur. Quod, malùm, iſtuc Famulatus genus eſt, quod in occupando Orbis terrarum imperio, in cõculcanda Regum & Imperatorum maieſtate conſumitur? Ex eodem Famulatus genere illud eſt, quod idem Adrianus Papa eidem Friderico his ſcripſit verbis: *Super prudentia tua non mediocriter miramur, quòd B. Petro, & S. Rom. Eccleſiæ non quantam deberes, exhibere reuerentiam videris. In literis enim ad nos miſsis, nomen tuum noſtro præponis, in quo inſolentiæ, ne dicam arrogantiæ, notam incurris.* Qua de re idem Nauclerus Geneſ. 39 teſtatur. Sed iam ad ſummum ac præcipuum Papalis ſuperbiæ, & conculcatæ Regum Maieſtatis teſtimonium veniendum eſt. Nam cùm illius Adriani ſucceſſor Alexander ſupradictum imperatorem Fridericum in illis tetris Eccleſiæ Chriſtianæ nubibus, ac tenebris, vſitata excommunicatione terruiſſet, Fridericus autem, temporum illorum ſuperſtitione imbutus, abſolui ſe ab illa poſtulaſſet, diem ei Papa præſtituit, qua ſe Venetiis in ſummo templo ſiſteret. Vbi eò ventum eſt, adſtante magna Cardinalium & Epiſcoporum copia, tùm Papa negauit ſe gratiam ei ſuæ proſcriptionis facturum, niſi priùs ad ipſius pedes proſtratus ac ſupplex veniam ab ipſo deprecaretur. Quod vbi factum eſt, tùm Papa pede altero ſublato, & collo proſtrati Imperatoris impoſito, carmen illud ex Pſalmis Dauidis à ſuis ſacerdotibus cani iuſſit: *Super aſpidem & Baſiliſcum ambulabis, & conculcabis Leonem & Draconem.* cuius Cyclopicæ immanitatis teſtimonia lucul n a teſtimonia extant apud eundem Nauclerum Geneſ. 40. Barnum de vita Pontificum, & Funccium, in Chron.

 Ecqui

Ecquis eſt ex tanto Regis Galliæ ſenatorum & Conſiliariorum numero, qui maius aliquod aut certius conculcatæ maieſtatis teſtimoniũ requirat? Quanquam dixerit fortaſſe quiſpiam, Cur tam anguſto animo tantus Imperator, & tam potens Monarcha? Nimirum hæc fatalis temporum illorum ſuperſtitio fuit, quæ mentes hominum in illa caligine occupabat. quo de genere ſcitum eſt illud T. Liuij, de Bacchanalibus ſcribentis: *Nihil eſt in ſpeciem fallacius quàm praua religio, quum Deorum numen prætenditur ſceleribus. Subit enim animos timor, ne fraudibus humanis vindicandis diuini iuris aliquid immixtũ violetur.* Hæc ille. Sed iam alia quædam Papalis Famulatus teſtimonia ex conculcata Regum noſtrorum maieſtate proferenda ſunt, quò faciliùs intelligatur, quàm admiranda non ſit in hoc Papa Sixto tanta illa vetuſtate corroborata audacia, cùm ſereniſſ. regem Nauarræ, & Illuſtriſſ. Principem Condæum hoc verborum honore afficere eſt auſus, vt eos Iræ filios appellaret: Superbientis Luciferi miniſtros: Hæreſum & Hæreticorum patronos: in luto ac cœno peruolutatos: ſeditioſorum capita, Duces & propugnatores hæreticorum, exterorum acerrimos fautores: concitatores armorum contra ſuum Regem, & aduerſus ipſum, & omnes Catholicos: Religioſorum hominum trucidatores: Condæum autem ſeparatim hæreticis parẽtibus genitum, patris ſui impiiſſimi Eccleſiæ Catholicæ perſecutoris veſtigiis inſiſtentem: bellorum ciuilium & ſeditionum au-ctorem, omne feritatis & ſæuitiæ genus exercentẽ. Vtrumque autem prolem deteſtabilem, ac degenerem: læſæ maieſtatis diuinæ reos: Orthodoxæ fidei Chriſtianæ hoſtes. Malam verò tibi peſtem, Antichriſte ſacerrime, qui hæc inceſto ore contra tales ac tantos principes eructare, & iſtuc acerbitatis tuæ virus euomere auſus es. Sed quid miremur, vt iam

dixi,

dixi, tantam Papę in hos duos Principes ſereniſſ. inſolentiam? cùm etiam in potentiſſimum quondam Galliæ Regem Philippum Pulchrum nihilo maiore audacia ſit vſus? Nam anno cIↃ CC XCVI. Bonifacius octauus tanta fuiſſe ſuperbia narratur, vt eum imperio ac poteſtati ſuæ ſubiectum eſſe contenderet, non tantùm in ſpiritualibus, verùm etiam in temporalibus Tantúmne? Imò verò ſchiſmaticum, & hæreticum illum pronuntiauit, dirisque omnibus deuotum excommunicauit. At Rex imprimis magnanimus, huic tantæ illius audaciæ cedendum ſibi non putauit: imò verò, vt fortem Principem decuit, eam ferociam atque amentiam contriuit, ac contudit. Nam & de nefariis ipſius ſceleribus cognitionem iudiciumque inſtituit, & vbi manifeſtis eum teſtimoniis conuictum eſſe comperit, tùm illum Romæ comprehendendum, & in carcerem compingẽdum curauit: qua in cuſtodia, (vt Baldi & Platinæ verba vſurpemus) qui tanquam Leo regnarat, tanquam canis interiit: cuius hiſtoriæ præter Platinam auctores ſunt plerique Gallicorum Annalium ſcriptores: huiuſmodi quondam fuit Regum noſtrorum magnanimitas in aſpernanda & reprimenda Paparum impudentia. Nam ecquis tota Gallia vel nobilis, vel plebeius, vel cum imperio, magiſtratu, poteſtate, vel etiam priuatus, bene erga Regiam maieſtatem, animatus exiſtimabitur, cui non iſta tanta Romani tyranni ſuperbia ſtomachum moueat? Et miramur, Sixtum noſtrum iſta Sathanæ diſciplina inſtitutum, iſta ferociæ vetuſtate corroboratum, auſum eſſe in hac ſua Declaratione pronuntiare, *ſe Henricum Nauarræ Regem, & Henricum Condæum Principem, eorumque omnes poſteros, regno, principatibus, Ducatibus, dominiis, ciuitatibus, & locis feudisque priuare: itemque dignitatibus, honoribus, & officiis etiam Regiis*: Hæc enim illius verba ſunt.

Item eoſdem *Incapaces declarare, & inhabiles ad ſuccedendum in quibuſcunq; ducatibus, principatibus, dominiis & regnis, ac ſpecialiter in regno Franciæ*, Quæ, malùm! iſta Tragica & Thyeſtea execratio eſt, & furioſa Antichriſti, ac monachi impudentis ſuperbia? Cuius vnquam moloſſi, aut Cerberi latratus rabioſior auditus eſt?

Sed non magnopere admiranda, vt dixi, hæc Papæ aduerſus Regem Nauarrum audacia eſt, cùm tam effrænatus eiuſdem furor in potentiſſimum Galliæ Regem extiterit. Quare alia potiùs paris eiuſdemque ſuperbiæ teſtimonia audiamus: neque enim maledictis cùm Sathana certare, humanum eſt: ſatisque fuerit illam Michaëlis Angeli imprecationem vſurpare, *Increpet te Dominus*. Iud.1.c.9. Ergo vt ad inſtitutum redeamus, ne illud quidem eiuſdem Papalis famulatus teſtimonium prætereundum eſt, quod de eodem Bonifacio memoriæ eſt proditum, qui anno cIↄ ccc. magno populorum concurſu ad vrbem Romam propter Iubilæum facto, primò ſolenni die, Pontificalibus infulis ornatus ſeſe multitudini ſpectandum præbuit: poſtero verò die Imperatorio paludamento inſignis, nudatum ante ſe gladium deferri iuſſit, magna voce clamitans: Ego ſum Pontifex, & imperator, terreſtréque ac cœleſte imperium habeo. paucisq; pòſt diebus Albertum Imperatorem à Germanis electoribus creatum, & confirmationem ab ipſo poſtulantem ſuperbè repudiauit, negans electionem ſine ſua auctoritate factam, ratam haberi oportere. quippe cùm ſolus vtriuſque gladij poteſtatem haberet. Aliquam multis pòſt diebus ea conditione illum confirmauit, vt quamprimum Regi Galliæ bellum inferret, cuius ei regnum in prędam & victoriæ præmium condonabat. Quarum rerum teſtes ſunt Cuſpinianus in vita Alberti, Paralip. Vrſpergenſ. & Gallicorum

rum Annalium ſcriptores. Sed quid hæc leuia & minuta perſequimur? Superiùs demonſtratum eſt, Papam Rom. totius Occidentis Imperium ſibi ex Imperatoris Conſtantini donatione vindicare. Nuda hæc verba ſunt. Quare rem ipſam videamus. Negamus enim vllum eſſe in Occidente Regem, Gallum dico, Hiſpanum, Aragonicum, Portugallicum, Hungaricum, Bohemicum, Anglicum, Scoticum, Danicum, Suecicum, Ruſcianicum, Croaticum, Dalmaticum, quem non Papatus Rom. ſuum ſibi vaſſallum & feudatarium aſciſcat: quaſi qui ab ipſo Regnum ſuum feudi ac beneficij loco acceperit, eoque nomine fidelitatem, atque hominium ei præſtare debeat. Magnum eſt quod dicimus, ac dictu propè incredibile., ſed prolatis inſtrumentis, adhibitisque teſtimoniis veritas illuſtrabitur. Nam regna ſingula literarum ordine perſequemur. *De Anglico.* Auguſt. Steuchus Papæ Bibliothecarius in lib. de donat. Conſtant. 2. pag. 138. teſtatur, in illa Papę bibliotheca extare Regiſtrum Papæ Alexandri III. in quo hæc ad Guilielmum Anglorum Regem Epiſtola reperitur. Nam vt ex illo Steuchi Bibliothecarij libro intelligitur, ſingulorum Paparum acta omnia ſingulis quibuſque regiſtris attributis conſignata ſunt: quibus quemadmodum fides habenda ſit, regula iuris oſtendit, qua dicitur, Priuatæ ſcripturæ fidem haberi, ſed aduerſus ipſum ſcriptorem tantùm. Ergo Alexandri epiſtola hæc fuit: *Nouit prudentia tua Anglorum Regnum, ex quo nomen Chriſti ibi glorificatum eſt, ſub Apoſtolorum principis manu & tutela extitiſſe. Nam vt bene noſti, Angli fideles erant & piæ deuotionis reſpectu ac cognitione Religionis, annalem penſionem Apoſtolicæ ſedi exhibebant: ex qua pars Romano Pontifici, pars Eccleſiæ S. Mariæ, quæ vocatur ſchola Anglorum in vſum fratrum deferebatur.* Hæc ex Steucho. ſed præter Steuchum aliis locis hęc teſtimonia reperio.

Flau. Blondus lib. 6. Decad. 2. *Tunc*, inquit, *Ioannes Anglorum Rex vires ſuas Regi Francorum impares fore veritus, ad Innocentij* III. *Pontificis Rom. miſericordiam confugit: nam Angliam Hyberniamque Romanæ Eccleſiæ feudatarias ex fœdere conſtituens, centum auri marcas pro vtraque inſula quotannis ſoluere eſt pollicitus.* Anton. Florent. Hiſtor. part. 3. tit. 19. §. 5. *Anno* 1223. *Ioannes Rex Anglorum ſponte de conſilio ſuorum Principum obtulit ac liberè conceſſit Deo & Apoſtolis eius ſanctiſſimis, Petro & Paulo, & S. Romanæ Eccleſiæ & D. Papæ Innocentio* 3. *totum Angliæ Regnum & Hyberniæ pariter, cum omnibus iuribus & pertinentiis ſuis: & fecit ac iurauit homagium pro dictis Regnis, dicto Innocentio Papæ, vt illa de cætero, vt feudatarius, ab ipſo Papa & ſucceſſoribus eius teneret.* Quod idem Polydorus Virgilius lib. 15. commemorat. Hoc Papæ inſtrumento, ſi fides, priuatæ, vt dixi, ſcripturæ habenda eſt, regnum Angliæ Papæ feudatarium eſt. Age, reliqua videamus. *De Regno Arragoniæ.* Steuchus eodem lib. pag. 193. *Petrus Rex Arragoniæ anno tertio Domini Innocentij* III. *Papæ venit Romam ad eundem Innocentium, ab eoque militiam ſolenniter, ac honorificè accepit: obtulitque ſponte totum regnum B. Petro & ſacroſanctæ Rom. Eccleſiæ: ibique accepit in feudum prædictum regnum. Itemque pro regno Sardiniæ, certam pecuniæ ſummam conſtituit ſe daturũ.* De Regno Croatiæ & Dalmatiæ. Steuchus eodem libro, pag. 191. in regiſtro Gregorij VII. ita legitur: *In nomine Dom. S. & indiuiduæ Trinitatis, anno Dominicæ incarnationis milleſimo ſeptuageſimo ſexto: indictione quarta, decima menſis Octobr. Ego Demetrius, qui & Suinumir nuncupor, Dei gratia Croatiæ, Dalmatiæque Dux, à te D. Gebizo, ex Apoſtolicæ ſedis legatione, Domini Papæ Gregorij poteſtatem obtinente, in Salontana Baſilica S. Petri, ſynodali & concordi totius cleri & populi electione, & Croatiorum Dalmaticorumque regni regimine, per vexillum, enſem,*

enſem, ſceptrum, & coronam inueſtitus atq; conſtitutus Rex, tibi deuoueo & polliceor me incommutabiliter completurũ omnia, quæ mihi tua reuerenda iniunget ſanctitas, vt in omnibus & per omnia Apoſtolicæ ſedi fidem ſeruem, & quicquid in hoc regno tã Apoſtolica ſedes, quàm legati ſui ſanxerunt vel ſanxerint, irreuocabiliter cuſtodiã: Iuſtitiam excolam, Eccleſiam defendam, ducentorum quoq; Bizantiorum tributũ, meorum omnium conſultuũ, primatuum, S. Petro per ſingulos annos in reſurrectione Domini, de mihi conceſſo regno perſoluendo ſtatuo. Præterea, cùm Deo ſeruire regnare ſit, vice B. Petri ac domini noſtri Papæ Gregorij, atq; poſt ſe ſucceſſorum in Apoſtolica ſede me tuis manibus committo, & cõmittendo, hanc fidelitatem iuramento ſtabilio: Ego, inquam, Demetrius, qui & Suinumir, Dei gratia & Apoſtolicæ ſedis dono, Rex ab hac die in antea S. Petro & dño meo Papæ Gregorio & ſuis ſucceſſoribus canonicè intrantibus, ero fidelis. Regnum aũt quod mihi per manum tuam, domine Gebizo, traditur, fideliter retinebo, & illud ſuumq; ius Apoſtolicæ ſedi aliquo ingenio aliquando non ſubtraham: Dominũ meum Papam Gregoriũ, & ſuos ſucceſſores atq; legatos, ſi in meam poteſtatem venerint, honorificè ſuſcipiã, & honeſtè tractabo, & remittam, & vndequaq; me inuitauerint, prout potero, ſimpliciter eis ſeruiam. Hæc Steuchus. Ex quibus cognoſci licet, quàm ſcitos & literatos ſcribas habere Papæ ſoleant, qui non modò Franciſci & Dominici res geſtas & admiranda facinora literis mandare poſſint, verùm etiam inueſtitutarũ feudaliũ inſtrumẽta & breuia teſtata cõſcribere. *De Regno Danico.* Steuchus eod lib. 2. pag. 189. *Regnum Danorum,* inquit, *eſt peculiũ & vectigal ſacroſanctæ Rom. Eccleſiæ: quod eadem Pontificum vera monimẽta teſtantur. Alexãder Epiſcopus S. S. D. dilecto filio Sueui, Regi Danorum ſalut. & Apoſtolic. benedict. Prudentiã tuã monemus, vt cenſum regni tui, quẽ anteceſſores tui ſanctæ Apoſtolicæ Eccleſiæ perſoluere ſoliti ſunt, nobis & ſucceſſ-*

ſucceſſoribus noſtris tranſmittere ſtudeas: ita tamen vt nō ſicut oblatio ſuper altare ponatur, ſed tam nobis, quàm ſucceſſoribus noſtris, vt certiùs approbetur, præſentialiter offeratur. De Regno Franciæ. Extat apud Nicolaum Gillium Gall. Annal. ſcriptorem, inſignis Papæ Bonifacij VIII. Epiſtola, quam ſubſcribemus: *Bonifacius ſeruus ſeruorum Dei Philippo Francorum Regi: Deum time, & mandata eius obſerua. Scire te volumus, quòd in ſpiritualibus & Temporalibus nobis ſubes: Beneficiorum atque præbendarum ad te collatio nulla ſpectat: & ſi aliquarum vacantium cuſtodiam habeas, vſumfructum eorum ſucceſſoribus reſerua: & ſi quas contuliſti, collationem haberi irritam decernimus. aliud credentes, Fatuos reputamus. Datum Laterani, IIII. Non. Decemb. Pontificatus noſtri anno ſexto.* Hoc Papæ Bonifacij inſtrumentum eſt à Bibliothecariis, ſine dubio in ipſius regiſtro ex conſuetudine reconditum: ſed audiamus quid pars aduerſaria reſpōdeat. Nam ex Regis reſponſo quantum fidei atque auctoritatis iſtis regiſtris tribui oporteat, cognoſcemus. *Philippus Dei gratia Francorum Rex, Bonifacio ſe gerenti pro ſummo Pontifice, ſalutem modicam, ſiue nullam. Sciat tua maxima* Fatuitas *in Temporalibus nos alicui non ſubeſſe. Aliquarum Eccleſiarum & præbendarum vacantium collationem ad nos iure Regio pertinere, & percipere fructus earum contra omnes poſſeſſores, vtiliter nos tueri: ſecus autem credentes, fatuos reputamus atque dementes.* Hæc ex Chron. Brit. Armori. lib. 4. cap. 14. Nicol. Gillio in Chroni. Gallic. ex quibus facilis cōiectura eſt, vt maximè concedamus furiales illas literas ſuperiores à Papis ad Reges miſſas fuiſſe, tamen eos acriter ac vehementer illorum audaciam ac temeritatem compreſſiſſe. Et tamen idem Steuchus, Papæ, vt diximus, Bibliothecarius, illo ſuo regiſtro fretus, in eodem ſuo lib. pag. 198. ita ſcribere eſt auſus: & Lugduni edendum curare. *Bonifacius* VII.

contra

contra Philippum Gallorum Regem, quòd contra Eccleſiam ſeſe extolleret, cùm ei Pontifex vetera monimenta explicaſſet, quibus doceret, quòd Romanæ Eccleſiæ & in ſacris, Et in profanis *Gallia ſubeſſet, quo neceſſe eſſet Pontificem* Vti Dominum regni ſui *eum venerari, & colere, cùm ille deſpiceret, eum excommunicauit.* De Germanico Imperio. Apud eundem Steuchum de hoc imperio ſummum ſilentium, propter ſummam (vt credi par eſt) Imperatoris Caroli v. potentiam, quem offendere Steuchus metuebat; ſed aliunde permulta teſtimonia ſuppetunt. Primùm apud Canoniſtas in c. tibi domino, diſtin. 63. vbi Imperatoris Othonis iuſiurandum continetur, Papæ præſtitum, quod Papa Clemens contendit eſſe iuſiurandum fidelitatis, quod vaſſalli feudo accepto, ſuis patronis præſtant in cap. de iureiurand. in Clem. Vnde Canoniſtæ fortiſſimè diſputant, ac ratiocinantur, Imperatorem eſſe Papæ vaſſallum, & imperium ab eodem feudi nomine teneri: ſed & Papa Innocentius III. in cap. venerabilem, extra, de electio. ſcribit, ius eligendi Imperatoris ad Principes Germaniæ ab Apoſtolica ſede perueniſſe. & cap 2. de re iudic. in 6. Imperatorem poſſe à Papa deponi: & in cap. I. Extra Ne ſed. vacan. Papam vacante Imperio Imperatorem eſſe. Atque hinc illa Papæ Innocentij II. nata confidentia eſt, vt Romæ in Lateranenſi Baſilica Lotharium Imperatorem pingeret, quaſi vaſſallum ad pedes ipſius proſtratum, & Imperij coronam ab eo accipiente: atque hos illi picturæ verſus adſcribere:

Rex venit ante fores, iurans prius vrbis honores.
Poſt homo fit Papæ: ſumit, quo dante, coronam.

Cuius rei memoria extat in Chronic. Hirſaug. in vit. Abbatis Hartuingi, & apud Radeuig. lib. I. num. nono & decimo. *Et cùm ea de re Imperator Fridericus cum Adriani Papæ legatis expoſtulaſſet, Radeuicus ſic*

eos

eos reſpondiſſe ſcribit, A quo ergo habet, ſi à Domino Papa non habet imperium? Quinetiam extat apud Ioãnem Auentinum lib. 6. pag. 636. Adriani Papæ Epiſtola ad Archiepiſcopos Treuirenſem, Moguntinũ, & Colonienſem his verbis: *Romanũ imperium à Græcis translatum eſt ad Alemãnos: vt Rex Theutonicorum non antequam ab Apoſtolo coronaretur, Imperator vocaretur. Ante conſecrationem, Rex: poſt, Imperator. Vnde igitur habet imperium niſi à nobis? Ex electione principum ſuorum habet nomen Regis, ex conſecratione noſtra habet nomen Imperatoris & Auguſti, & Cæſaris. Ergo per nos imperat: Romæ noſtra ſedes eſt: Imperatoris eſt Aquis, in Arduenna, quæ eſt ſylua Galliæ. Imperator, quod habet, totum habet à nobis. Sicut Zacharias tranſtulit imperium à Græcis ad Theutonicos, ita nos poſſumus ab Alemannis trãsferre ad Græcos. Ecce in poteſtate noſtra eſt, vt demus illud cui volumus: propterea conſtitutus à Deo ſuper gentes & regna, vt deſtruamus, & euellamus, ædificemus, & plantemus.* Hæc Papa de Germanico imperio: ſatis, vt videtur, confidenter: cùm illum Aquiſgranum, & in ſyluam Arduennam, quaſi paſtorem ac bubulcum quendam, relegat. Ecquis erit ex illuſtribus inuictiſſimi Imperatoris conſiliariis, qui tam immanem atque importunam illius Tyranni vocem ferre poſſit? Sed alia audiamus. *De Regno Hiſpanico.* Steuchus eod. lib. ſecundo, pag. 133. *Gregorius* VII. inquit, *ſcribens Regibus ac Principibus Hiſpaniæ, ita dicit: Vos ſcitis, quod antiquitus Regnum Hiſpaniæ eſt Romanæ Eccleſiæ.* Et paulò pòſt, ex regiſtro epiſtolarum eiuſdem Papæ, quod in ſua bibliotheca religioſè aſſeruari affirmat, hanc epiſtolam profert. *Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Regibus, Comitibus, cæteriſq; Principibus Hiſpaniæ ſalutem. Notum fieri vobis volumus, regnum Hiſpaniæ, ex antiquis conſtitutionibus B. Petro & S. Romanæ Eccleſiæ in ius & proprietatem traditum eſſe, & quæ ſequuntur.*

De

ur. *De Regno Hungariæ* teſtimonium eiuſdem gene-
is extat apud eundem Bibliothecarium pag. 186.
Gregorius Epiſcopus S. S. D. dilecto filio Salomoni, Regi Hungariæ ſalutem. Sicut à maioribus patriæ tuæ cognoſcere potes, regnũ Hungariæ ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ proprium eſt, à rege Stephano olim B. Petro, cum omni iure ac poteſtate ſua, oblatum, & deuotè traditum. Et mox: *Idem Gregorius ad Geuſum Hungariæ Regem: Notum tibi eſſe credimus, Regnum Hungariæ, ſicut & alia nobiliſſima Regna, in propriæ libertatis ſtatu debere eſſe, & nulli Regi alterius Regni ſubijci, niſi Sanctæ & vniuerſali matri, Eccleſiæ Romanæ. De Regno Polonico.* Albertus Krantz in Vuandal. lib. 8. cap. 2. *Lakoldus hac tempeſtate dux erat Cracouiæ, & qui per omnem Poloniam facilè principaretur. hic à Ioanne Pontifice Romano ſuſcepit coronam: quòd Ludouicum (quia eum execrabatur & excommunicabat Papa) non duceret legitimum Imperatorem. iam enim Pontifices in eam venerant maieſtatem (quam principes ſeculares dicunt Præſumptionem) vt Reges crearent: citantes verbum primi poſt Chriſtum Pontificis: Ecce, inquit Petrus, duo gladij hîc. Contra quod principes ipſi verbum æterni Pontificis, Mitte gladium tuum in vaginam, de gladio carnali humano & ſeculari interpretantur: quaſi non liceat ſummo Pontifici in eo pugnare. Lakoldus autem à Pontifice Rex nominatus & conſecratus, omne regnum fecit B. Petro tributarium, vt per ſingula quotãnis capita ſolueretur nummus vnus: qui appellatur S. Petri. De Regno Ruſciæ.* Steuchus eodem lib. pag. 109. *Regnum item Ruſciæ iuris ac diſtrictionis eſt Romanæ Eccleſiæ, quod eadem priſca monimẽta præ ſe ferũt. Gregorius* VII. *Regi & Reginæ Ruſciæ ſcribẽs: Dilectis, inquit, filiis Demetrio Regi Ruſcorũ: & reginæ vxori eius ſalutẽ, & Apoſtolicam benedictionẽ. Filius veſter, limina Apoſtolorũ viſitãs ad nos venit, & q regnũ illud dono Sancti Petri p manus noſtras vellet obtinere, eidẽ beato Petro Apoſtolo, debita fidelitate*

exhibita

exhibita, deuotis precibus poſtulauit: indubitanter aſſerens: illam ſuam petitionem noſtro conſenſu ratam fore, ac ſtabilem, ſi Apoſtolicæ auctoritatis gratia ac numine donaretur. cuius petitionibus aſſenſum præbuimus: & regni noſtri gubernacula ex parte B. Petri illa tradidimus, ea videlicet intentione charitatis, vt B. Petrus vos & Regnum veſtrum ſua apud Deum interceſſione defendat. De Regno Siciliæ. Papa Clemens v. in clem. paſtoralis, de ſentent. & re iudic. *Rurſus non eſt ſilentio relinquendum, quod ipſe Rex Siciliæ noſter, & Eccleſiæ Romanæ ratione regni prædicti notoriè ſubditus, homóque ligius, & vaſallus, in eodem regno continuum habet domicilium.* De Regno Scotico. Polydorus Virgil. lib. 17. ita ſcribit: *Bonifacius interea Pontifex à Scotis precibus fatigatus, interdixit Eduardo Regi, ne ampliùs poſthac Scotos bello vexaret: quòd id regnum antea in Romani Pontificis fidem & poteſtatem à Scotis ipſis permiſſum fuiſſet. Et ideò aſſeuerabat ſibi ſoli integrum eſſe cuicunque liberet, dare aut auferre.* Hactenus regna Chriſtianorum Regum omnia enumerauimus, quæ Papa feudi ac beneficij ab ſe accepti loco teneri ac poſſideri contendit. Ex quibus ſingulis atque vniuerſis diiudicandum cordatis viris relinquimus, vtrúmne hæc modeſti Eccleſiæ paſtoris humilitas eſſe videatur, tantopere à Chriſto commendata, an potiùs immanis atque intolerandi Cyclopis confidentia. ſimul ab iiſdem cogitari cupimus, an nō iſta Paparum ſuperbiloquentia ex eodem ſpiritu profecta ſit, vnde illa tyranni Neronis oratio à Seneca libro de Clementia primo poſteritati tradita. *Ego ex omnibus mortalibus placui, electúſque ſum, qui in terris deorum vice fungerer. Ego vitæ necíſque gentibus arbiter. Qualem quiſque ſortem ſtatúmque habeat, in manu mea poſitum eſt. Quid cuique mortalium fortuna datum velit, meo ore pronunciat. Ex noſtro reſponſo lætitiæ cauſas populi, vrbeſque concipiunt. Nulla pars vſquam, niſi*

volente

volente propitioque me, floret. hæc tot millia gladiatorum, quæ poteſtas mea comprimit, ad nutum meum ſtringentur. Quas nationes funditùs excindi, quas tranſportari, quibus libertatem dari, quibus eripi, quos reges mancipia fieri, quorumque capiti regium circundari decus oporteat, quæ ruant vrbes, quæ oriantur, mea iuriſdictio eſt.

CRIMEN PERDVELLIONIS.

SEquitur Sextum crimen, cuius Papam Romanum iampridem à maxima Chriſtianitatis parte non modò accuſatum, verùm etiam conuictum & condẽnatum eſſe diximus. Nos perduellionatum illud appellamus, hoc eſt, factiones hoſtili animo ad euertendum omnium Rerum publicarum ſtatum, quæ in orbe Chriſtiano ſunt, comparatas. Sed quoniam Galliæ noſtræ cauſa potiſſimùm hæc à nobis inſtituta diſputatio eſt, in præſentia ſatis futurum videtur, ſi ex ea ſola, atque adeò ex recenti factionum illarum memoria, huius criminis teſtimonia proferamus. Annus iam abiit tertius & viceſimus, ex quo Gallia noſtra continuis propè bellis ciuilibus miſerandũ in modum vexatur. Bellis dico? Imò verò lanienis & cruentis ac furialibus carnificinis. Qui eorum, quos illa bella ſuſtulerunt numerũ diligentiùs inierunt, non minus reperiunt duodecies centenis Gallorum indigenarũ millibus. Ecquis eſt in Gallicis Parlamentis, vel Præſes, vel Senator, qui ex animi ſui ſententia deierare audeat, Papam Romanum non tantis malis alaſtorem, non præcipuam tantorum incendiorum facem extitiſſe; non aſſiduè Cardinales aut Epiſcopos, & alios ex ſuo comitatu emiſſarios ad aulam Gallicã miſſitaſſe, qui Regum animos tanquã mali genij, ad hæc funeſta, & internecina bella, ad carnificinas, ad vaſtitatem

terræ Galliæ inferendam inflammarent? cùm intereà quaſi laniſta ſanguinarius, cõmiſſis inter ſe gladiatoribus, cruentos iſtos ludos ex ſua Santangeli mole ſpectaret: aut, tanquam alter Nero, incenſam ab ſe vrbem è ſua turri deſpiceret: ſuoſque oculos iſtis funeſtis ſpectaculis paſceret, crudelemque animum exſaturare cuperet? Quod ſi quæ patrum memoria in hoc regno contigerunt recordari volumus, primùm hoc reperiemus: Ludouicũ XII. (at, quem Regem? qui Patris patriæ nomen ſummo bonorum omnium conſenſu adeptus eſt) vrbes aliquot Italiæ, bello captas, papæ Iulij ſecundi ditioni adiunxiſſe, Papam intermiſſis aliquot menſibus hanc Regi pro accepto beneficio gratiam retuliſſe, vt non modò eum ſchiſmaticum & hæreticum pronuntiaret, proſcriberet, diris ſuis excommunicationum fulminibus inſectaretur: verumetiam Gallos omnes hoſtilem in modum cruciandos, interficiendóſque curaret: præmium etiam percuſſoribus polliceretur, peccatorum omnium veniam, & impunitatem, ſi quis vel vnicum Gallum quoquo modo trucidaret. Quid eſt Perduellem eſſe, aut verò perduelles omni ſcelere & crudelitate ſuperare, ſi hoc non eſt? Sed operæpretium eſt, aliquanto planiùs totam illam tragœdiam exponere. Erat is Papa ingenio truculento, atque ita diro, immani, turbulento, vt ne ſui quidem latrocinij ſociis, Epiſcopis & Cardinalibus Romanis ferendus; Regibus verò & principibus planè intolerandus videretur. Itaque ſummo omnium conſenſu, Concilium in vrbem Italiæ, Piſas indictum fuit vt communi conſilio impendentibus ab ipſo Eccleſiæ Chriſtianæ malis obuiam iretur. Quàm prudenter autem, & legitimè, ac ſolenniter Concilium illud conuocatum fuerit, patet ex Philippi Decij Iuriſconſulti per ea tempora celeberrimi Conſilio clj. quod Mediolani aduerſus illum

illum Papam & ſcripſit, & edidit. Eum conuentum furibundus Papa confeſtim bello & armis deturbauit. Quapropter Regis noſtri auctoritate Mediolanum primùm, tum deinde Lugdunum tranſlatum eſt, vbi re cognita, & deliberata, Iulius à ſuo Papatu ſuſpenſus fuit: hoc eſt ad tempus Papatus adminiſtratione circumſcriptus. Quo nuntio Iulius accepto, tanto dolore atq; iracundia exarſit, vt non modò Gallis omnibus aqua & igne interdiceret, verùm etiam obuium quemque mactari, trucidarique imperaret: præmiis etiam, vt dixi, ſicarios ac percuſſores inuitaret. Quam ipſius inſaniam, ac potiùs rabiem, quoniam Gulielmus Budæus, Pariſienſis, vir non minùs patriæ amans, quàm doctus & literatus, in ſuis de Aſſe libris acriter atque animosè perſecutus eſt, commodiſſimum videtur, totam illam cordati viri ac ciuis boni querimoniam non modò Parlamentorum noſtrorum Senatoribus, verumetiam omnibus omnium generum atque ordinum hominibus legendam proponere: præſertim cùm hiſtorici ad vnum omnes in eadem querela exponenda mirificè cum eo conſentiant. Nam is eſt Iulius ſecundus, de quo & Arnaldus Ferronus, vir imprimis doctus & Galliæ noſtræ hiſtoricus, & Burdegalenſis quondam Parlamenti Senator, itemque alij complures memoriæ prodiderunt: quòd cùm exercitu comparato Roma in Galliam, infeſto in Regem noſtrum animo, contenderet, ſuaſque armatas copias ipſe loricatus ex vrbe per Tiberis pontem educeret, multis hominum millibus audientibus hæc pronũtiauit: Quando nobis claues Petri nihil proſunt, age, gladium Pauli diſtringuamus: ſimul claues, quas ſecum attulerat, in Tiberim proiecit, gladiumq; vagina eduxit, qua de re notum illud vetus carmen eſt:

In Gallum, vt fama eſt, bellum geſturus acerbum,
Armatam educit Iulius vrbe manum.

Accinctus gladio, claues in Tibridis amnem
Proiicit, & ſæuus talia verba facit:
Cùm Petri nihil efficiant ad prælia claues,
Auxilio Pauli, forſitan, enſis erit.

Sed iam ad Budæi querimoniam accedamus: quem in libro de Aſſe quinto his luculentis exponit verbis: *Cleri magiſter ſanguinarius, effractis timoris diuini repagulis, feras nationes in Domini populum immittebat, & Gallorum partes, eorumque fautores diris execrationibus deuouens, ſcelere pluſquam Tragico totum penè Orbem religione ſolutum in deuotos concitabat. An eius temporis in mentem non venit, cùm Diuus Petrus Pauluſque & eorum ſequaces, Eccleſiæ Architecti, non armorum ſplendentium fiducia infecti ad prælia graſſabãtur, ſed innocentia freti, cætera inermes, ad caſtra Chriſti tuenda in tumultu flagrantiſſimæ charitatis claſſico ciebantur? Nunc inania tantùm ipſi nomina tanto interuallo facti, etſi eorum demum maieſtate apud populos ſacroſancti ſacerdotum ordines primarij faſtus ſuos obumbrant. O duram portentoſamque vecordiam ſacroſanctæ poteſtatis! Quis enim vnquam tantum animo concepit nefas, vt* Sacerdotum culmen, *vt clerici magiſter, vt ſacrorum ſummus opifex manus inauguratrices, ab altaris operata adhuc calentes, in familiam Domini armare ſuſtineret! vt animo pluſquam gladiatorio graſſaretur ad Chriſtiani nominis culmen, nempe Regem Chriſtianiſſimum mundo ſtupente delendum! & nunc myſticum illum enſem cæſim punctimque irato, vt credimus, propoſito vibraret, nunc à Marte ſanguinariam frameam mutuaretur, & conſternatos diris execrationibus, quæ fortaſſe in eum ipſæ verterunt, ad internecionem quoque cõniteretur? En quos pedes, quas manus lubens exoſculere, vnde vel os cruentum, atque pollutum referres. Miſerum verò te tùm* Iuli, *atque actum, qui vſque adeò iræ cæcæ indulgendum putaris, tute, vt tranſuerſus, veſana animi cæcitate rapere? & nec te, nec decorum maieſtatis beatiſſimæ*

tiſſimæ præ odio reſpicere, ſed ordinem ampliſſimum, ſed ſenatum illum purpuratum, præcipua veneratione inſignem, ſed Libani gloriam tecum rapiens inuitum bona ex parte, & muſſitantem arcis Eccleſiæ ruina nos obruere, teque adeò ipſum cuperes? Orbem etiam penè totum immutares, fulminibus ciendis, intorquendisque collabefactum, vt nos odio & inuidia flagrantes, igneq; deinde ardẽtes toruis iſtis oculis inſpiceres, nec iam recuſares, quin in Regem noſtrum flammantem voti compos inſilires? Proh ſuperi immortales! tantúmne de ſummo ſanctuarij vertice licuit malæ ſuadæ noxæ, vel œſtro vindictæ plus quàm Atreiæ percitum, per fas agere, nefaſque præcipitem? vt vel corpus animumque in buſto inimicorũ properaret ire perditum. Non fuit iræ efferatiſſimæ ſatis, retrò nos in fines fulmine perterrefactos egiſſe. Italiæ perditæ nobis adamatæ poſſeſſione cedentes cum fremitu gemituque, niſi de aris inſuper & focis dimicare, extremaq; deinde exempla timere coegiſſet? Cùm interim ſub ipſo laniſta ſanguinario totus propemodum hic Orbis nobiſcum pariter digladiaretur animo infeſtiſſimo. Vbi nam erat igitur ille zelus Domini, quæ eſt ira iuſta læſæ aut imminutæ vindex diuinæ maieſtatis? hoc enim demùm ſignifero in aciem prodire ſacris cohortibus fas eſt, ſi quando prodire fas eſt. Num tandem igitur ex illa arce charitatis aut fidei ſacello auxiliæ prompſerat, & ſigna cruciata? Ecquid igitur eum pudebat Seruum Seruorum Dei ſe vocare, cùm Franciam, Chriſtianorum decus ſemper, & Pontificum ædem, religionisque aſylum buſtis ipſe Gallicis inſignire geſtiret? Cùm ſacerdos ſeptuagenarius Chriſti, pacis cõditoris & parentis, legatus Bellonæ ſacris operaretur: cui cùm generis humani luculento diſpendio litare contendebat. Idque tùm, cùm profanum vulgus ad delubra pacis & concordiæ miſerabili ſpecie ſupplicationes inibat. Enimuerò viſendum ſpectaculum. Patrem non modò ſanctiſſimum, ſed etiam ſenio & canitie ſpectabilem, quaſi ad tumultum Gallicum Bellonæ fama ſuos

euocatos cientem: non trabea, non auguſtis inſignibus venerandum, non Pontificiis geſtaminibus ſacroſanctum, ſed paludamento & cultu barbarico conſpicuum, ſed furiali, vt ita dicam, confidentia ſuccinctum, fulminibus illis brutis & inanibus lucidum, eminente in truci vultu cultúque ſpirituum atrocitate. Profectò nos vidimus in paucis annis multa, quæ prorſus maiora fide poſteris videbuntur. Hoc turbine, hac procella luxata Eccleſiaſticæ auctoritatis ac diſciplinæ cōpage, quonam modo fides recta, niſi clauis trabalibus & æternis fixa, ſacriſque monimentis ſemel affirmata conſtabilitaque fuiſſet? Hactenus Budæus, vir, vt antè dixi, patriæ amans, & omni laude dignus. qui etſi nondum planè cognorat, quantùm inter Chriſtum & Antichriſtum intereſſet; tamen patriæ charitate impulſus non potuit, non illam Papæ crudelitatem ac barbaram immanitatem literis ad ſempiternam Papatus ignominiam commendare: vt omnis poſteritas intelligeret, quàm hoſtili ac perduelli animo Alaſtores noſtri in Gallia, Budæi ætate, graſſati eſſent. Age: alterum haud paulò vetuſtius eiuſdem in Galliæ Reges perduellionatus teſtimonium audiamus. Nemo ignorat, partem Galliæ regni propè dimidiā per annos amplius trecētos ab Anglorum regibus quondam occupatam fuiſſe. Eam regionem cùm Rex Galliæ Philippus (cui poſterius Auguſti cognomen fuit) bello recuperare conaretur, dici non poteſt, quam ſuperbè ac襲 ferociter Papa Innoc. III. ei ſit aduerſatus. Neminem paulò humaniorum eſſe arbitramur, qui neſciat, Romanorum quondam hanc artem ad ſubigendas gentes exteras fuiſſe, vt ſi quam inter vicinos aut Reges aut populos contentionem exortam animaduertiſſent, eam ſtudioſè alerent, partique alteri amicitiam ac ſocietatem honorificentiſſimis ſenatuſconſultis deferrent: ſimul ei auxilium aduerſus alterum pollicerentur. His artibus altera ſupe-

rata

rata & ſubacta parte, poſtea breui tempore interie-
cto, perfacilem alterius opprimendæ occaſionē re-
periebant. *Noſter populus*, (ait M. Tullius in lib. de
Rep. *ſociis defendendis terrarum iam omnium potitus
eſt.* Hanc eandem maiorū ſuorum, hoc eſt (vt Ioan-
nes monachus, Canoniſta nobilis, interpretatur)
prædonum ac latronum viam ac veſtigia ſecuti Pa-
pæ, vt primùm aliquid inter vicinos Reges aut Prin-
cipes diſcordiæ ſubortum eſſe cognouerāt, eam per
emiſſarios quoſdam Cardinales augere atque alere
incipiebant: ſimul pactiones cum alterutro facere,
vt ſi ſua opera regno aduerſarij potiri poſſent, tùm
ſedem Romanā tanti beneficij auctorem agnoſce-
rent: eique de nouo adepto regno fidem, hominiū,
ac proinde tributum annuum præſtarent. Hac pa-
ctione & coniuratione facta, illicò Princeps aduer-
ſarius à Papa ſchiſmaticus & hæreticus pronuntia-
batur: Regnumque ipſius primo occupanti adiudi-
cabatur. quibus artibus dici non poteſt, quot incen-
dia Papæ in omnibus Chriſtiani orbis partib. qua-
dringentis hiſce annis excitarint: quàm multos ſibi
ſuæque ſtercorariæ ſedi Reges ac Principes, vaſſal-
los, feudatarios redegerint. Qua de re quia paulò
antè copioſè dictum eſt, ſatis erit de duob. illis Gal-
liæ & Angliæ Regib. exponere. Exorta igitur inter il-
los contentione, Papa Inno. 3. primùm ex ſuo con-
ſiſtorio duos legatos in Galliam miſit, qui & Regem
execrationū minis terrerent, & regni populares ad-
uerſus ipſum Regem concitarent, & arcana cum E-
piſcopis Gallis cæteriſq; ſacerdotib. conſilia & con-
uentus inirent. Tùm deinde Imperatorem Othonē
IIII. itemq; Ferdinandū Flandriæ comitem, alióſ-
que complures exteros Principes ad arma contra
Regem Gallorum ita celeriter, atque acriter conci-
tauit, vt niſi forti magnoq; animo Papæ illius minas
& bruta fulgura contēpſiſſet, nōn tantùm illas regni

ſui regiones, verùm etiam breui tempore reliquas omnes amiſiſſet. Cuius rei memoria extat, non modò in Gallicis noſtris Annalibus, verùm etiam apud Canoniſtas in c. nouit. 13. extr. de iudic. Nam illa Decretalis ſempiternum erit Papalis erga Reges ac Patriam noſtram odij, ac perduellis animi, monimentum. Ex his igitur & aliis quæ ſuperiùs demonſtrauimus, perſpicuum omnibus eſſe arbitramur, quantum auctoritatis huic Papæ Sixti *Declarationi* tribui ab ordinibus & Regni Galliæ cõſiliariis oporteat: quem apertiſſimis teſtimoniis docuimus, multis atrociſſimis criminibus à maxima Chriſtianitatis parte non modò accuſatum, verùm etiam conuictũ, & condemnatum fuiſſe. Quod ſi qui forte ſint, qui diſputent, quemadmodum ex eo, quòd duæ partes, è tribus Europæ partibus, Papam exauctorarũt, nulla ei auctoritas à reliqua parte tertia tribuenda eſt: ita cùm duæ partes è tribus Galliç partibus ſuam illi auctoritatem conſeruatam velint, æquum eſſe, vt ſuum ei ius in Gallia conſeruetur: duplex nobis in promptu reſponſio eſt. Prior, quoniam ex illo Gallorum numero qui Paparum partibus ſtudent, Omnes Cardinales, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Sacerdotes, Monachorum phalanges innumerabiles, & clerici, cæterique generis eiuſdem ſcarabei, Papæ beneficiarij, canes denique omnes, qui Papæ tribunal lambunt, primo loco eximendi ſunt: propter regulam iuris, qua dicimus, Quo in negotio res alicuius agitur (quoniam ipſius aliqua ex parte intereſt) eum in eo negotio teſtem idoneum non eſſe. §. ſed neque, Inſt. de teſtam. ordin. l. nullus, 10. D. de teſtib. l. omnib. 9. C. eod. l. j. §. in propria, D. quand. appel. ſit. Secũda eſt, quod illis omnibus è numero exemptis non exigua pars cęterorum qui inueteratam in Gallia religionis conſuetudinem ſequuntur, non iudicio & ſpõte id faciunt, ſed terrore & minis compulſi:

pulſi: vt nihilo magis inter Papatus clientes numerandi ſint, quàm (vt Iuriſconſulti dicunt) teſtes aut tutores vi & metu in aliquo negotio retenti, inter idoneos teſtes & auctores numerantur, de quibus eleganter Vlpianus ſcribit, eos qui inuiti negotio & actui alicui præſentes adſunt, non magis adeſſe videri, quàm ſi ſomno vel morbo comitiali occupati in eo loco fuiſſent. l.1.§. vltim. D. de tutel.l.qui teſtamenta,20.§.vltim.D.qui teſtamen. fac.l. nouiſſimè,7.§.1.quod falſ.tutor.auctor.l.2.D.de iudic.Deniq; conſtat inter omnes,ſi par Gallis hominibus vtriuſque colendæ exercendæque religionis libertas daretur, vix quartam populariũ regni partem in ſedis Romanæ religione permanſuram. Quo loco iuuat nos vetus illud Bartholi commemorare,qui in præfat. Digeſt.num.14. vbi de donatione Conſtantini diſputans, & aliorum Doctorum ſententias enumerans, cùm ad ſuam ventum eſt, ita loquitur: *Videte,nos ſumus in terris eccleſiæ.* (nam Bononiæ docebat) *& ideo dico quòd illa donatio valuit.* Vbi tamen multa contra illam donationem non obſcurè ſubiungit. Ac pari modo cùm canoniſtæ diſputarent, non licere Imperatori quenquam perduellionis crimine damnare,qui pontificiam factionem ſequeretur,Bartholus de Imp. Hẽrici ſententia,qua Robertum Siciliæ regem perduellionis damnarat, & contraria Papæ Clementis. v. ſententia, qua eundem Robertum abſoluerat, commemorans: Papæ quidem ſe aduerſari non audere oſtendit. Imperatoris autem ſententiam probare non diſſimulat: Canoniſtis Bartholo iccircò vehementer indignantibus: qui de Papa & Cæſare verſum illum vſurpãt, Papam ſuum Iouem appellantes:

Diuiſum imperium cum Ioue Cæſar habet.

Quinetiam eodem loco Bartholus diſputat, tantùm abfuiſſe, vt Robertus Papæ vaſſallus eſſet, quẽ-

admodum Papa contra Imperatorem cõtendebat: vt teſtetur, mortuo Roberto Aloyſium ipſius hæredem Imperatori fidelitatem Siciliæ nomine iuraſſe, in ciuitate Piſarum ſe præſente. Qua de re videnda Henrici conſtitutio Ad reprimendam, Qui dicant rebell. & contraria Papæ conſtitutio, illam abrogans, & contumelioſè reſcindens, In Clem. Paſtoralis, de iudi.

Quod ſi de Perduellionatu Paparum Eccleſiaſtico dicendum aliquid videtur, non alienum erit proferre teſtimonium Senatoris quondam Pariſienſis celeberrimi, nomine Coſmæ Guimerij, qui in præfationem Pragmaticæ ſanctionis Biturigæ auctore Rege Carolo VII. conſcriptæ nonnulla commemorat magnopere ad cognoſcendam Alaſtorum Romanorum inſaniam pertinentia. *Circa annum Domini,* inquit, CIↃ CCCXXC. *mortuo Gregorio* XI. *Cardinales debentes procedere ad electionem ſucceſſoris, fuerunt à Romanis comminati, quòd occiderentur, ſi non eligerent Italicum aliquem. Elegerunt ergo Archiepiſcopũ Barenſem, qui tunc erat Romæ, exprimentes ei, quod eum eligebant ad vitandum periculum, ſeu fingebant eligere: ſed poſtea data opportunitate alium eligere liberè intendebant. Electo igitur illo, qui Vrbanus* VI. *dictus eſt, ille dixit, quòd ſi volebant eum eligere, quòd eum eligerent, quia intendebat Papa eſſe. Illi tamen Cardinales poſt aliquod tempus receſſerunt ab eo, & fugientes ad ciuitatem Fundanſem, legerunt alium, qui dictus eſt Clemens* VI. *qui tranſtulit curiam ſuam in Aueniònem, illumque venerata eſt pro Papa Francia, Hiſpania, Catalonia. Alteri verò ſcilicet Vrbano, adhæſit obediens Italia, Alemania, & Hungaria, & durauit hoc peßimum ſchiſma vltra* XXX. *annos. Durãte hoc ſchiſmate, poſt Vrbanũ ſucceßit ex illa parte Bonifacius* IX. *Bonifacio ſucceßit Innocẽtius* VI. *Innocentio Gregorius* XII. *Ex alia parte Clementi ſucceßit Benedictus* XIII. *qui dicebatur Petrus de Luna, ſub*

na, ſub quibus fuit factum concilium Piſis: anno CIↃ IↃ CCX. *in quo, ipſis depoſitis, fuit electus Alexander, qui dicebatur Petrus de Candia, cui ſucceßit Ioannes* XXIII. *propter quod generatū fuit aliud ſchiſma. Tandem concilio congregato Conſtantiæ, per Imperatorem Sigiſmundum, conſentientibus dictis Ioanne* XXIII. *& Gregorio* XII. *& Cardinalibus D. Benedicti ibidem accedentibus, ibidem ceßit Gregorius* XII. *& alij duo depoſiti fuerunt propter contumaciā, & ad ſedandum ſchiſma.* Hæc Guimerius. Nunc alterum eiuſdem teſtimonium audiamus ex eodem libro, folio 5. col. 2. *Martinus,* inquit, *fuit electus in Papam per concilium Conſtantienſe, depoſitis alijs cōtendentibus, qui diu ſchiſmā habuerunt. Et concilium iußit congregari in Baſilea, cui morte præuentus non interfuit. ibidem tamen miſit Iulianum tunc legatum ſuum, tituli Sancti angeli, anno* XIV. *ſui Pontificatus, Calend. Februar. pro celebratione concilij, & ei ſucceßit Eugenius* IV. *qui licet approbaſſet concilium Baſilienſe, & Baſileam miſiſſet dictum legatum pridie Calend. Maij, Pontificatus ſui anno primo, ac etiam diſſolutionem dicti concilij per ipſum attentatam anno* CIↃ CCCCXXXIII. *& ſui Pontificatus anno tertio reuocaſſet in publica ſua ceßione, Romæ celebrata apud S. Petrum* XVII. *Calend. Ianu. eodem anno, & per ſuas bullas patentes promiſiſſet de cætero dicto concilio obedire, confitendo ipſum concilium ſemper fuiſſe verè continuatum. noluit tamen poſtea decreta concilij Conſtantienſis ſeruare, nec obedire concilio Baſilienſi, aſſerens magis è contrà debere fieri, & illud iterato diſſoluit, & tranſtulit Ferrariam, propter reductionem Græcorum, & inde Florentiam, propter ſuperuenientem ibi peſtem. vnde orta eſt grandis altercatio ſcribentium de hac materia. nā vna pars dicebat Papā eſſe ſupra concilium: alia, conciliū eſſe ſupra Papā. Propterea à concilio Baſilienſi fuit citatus, pridie Calen. Auguſt. an.* CIↃ CCCCXXXVII. *ſuſpenſus ab adminiſtratione Papatus* XI. *Cal. Feb. anno.* 1438.

& etiam depoſitus VII. *Calend. Iulij, anno* CIↄ. CCCC XXXIX. *in locum cuius fuit electus à concilio Baſilienſi Amedæus, Dux Sabaudiæ, poſtea dictus Felix* V. *ſed non curauit Eugenius, propter quod fuit ſchiſma, quod durauit annis nouem, & vſque ad mortem Eugenij, cuius in locum fuit electus in vrbe Nicolaus* V. *cui ceßit Felix, in fauorem vnionis Eccleſiæ. Papa Pius* II. *antè dictus Aeneas Syluius, qui interfuit concilio Baſilienſi, fecit tractatum pro auctoritate concilij Baſilienſis: ſed factus Papa eum retractauit.* Hæc Guimerius: Pariſienſis, vt diximus, quondam Senator: quò attentiùs huius ætatis Senatores intelligant, quanta ambitione, contentione, inſania, Romani Alaſtores Perduellionatum in Eccleſia exercuerint, & quàm furenter inter ſe bacchati ſint, quot incendia in omnibus Europæ partibus, vt ambitioni ſuæ ſeruirent, paſſim excitarint. Quinetiam quàm antiqua & inueterata hæc ſit illorũ inſania, cognoſci licet ex hiſtoria Ammiani Marcel. Chriſtianæ religionis expertis, lib. XXVII. cuius hæc verba ſunt: *Damaſus & Vrſicinus ſupra humanum modum ad rapiendam Epiſcopalem ſedem ardentes, ſcißi ſtudijs aſperrimè conflictabantur ad vſque mortis vulnerumque diſcrimina, adiumentis vtriuſque progreßis: quæ nec corrigere ſufficiens Viuentius vrbis præfectus, nec mollire, vi magna coactus ſeceßit in ſuburbanum, & in cõcertatione ſuperauerat Damaſus, parte quæ ei fauebat inſtante. Conſtatque in Baſilica Seruini, vbi ritus Chriſtiani eſt conuenticulum, vno die centum triginta ſeptem reperta cadauera peremptorum: efferatámque diu plebem ægrè poſteà delinitam. Neque ego abnuo, oſtentationem rerum conſiderans Vrbanarum, huius rei cupidos ob impetrandum quod appetunt, omni contentione laterum iurgari debere: cùm id adepti, futuri ſint ita ſecuri, vt ditentur oblationibus matronarum, procedantque vehiculis inſidentes circumſpectè veſtiti, epulas curantes profuſas, adeò vt eorum conuiuia regales ſuperent*

rent menſas,qui eſſe poterant Beati reuera, ſi magnitudine vrbis deſpecta, quam vitijs opponunt, ad imitationem Antiſtitum quorundam Prouincialium viuerent: quos tenuitas edendi potandique parciſſime, vilitas etiam indumentorum & ſupercilia humum ſpectantia, perpetuò numini veriſque eius cultoribus, vt puros commendant & verecundos. Hæc Ammianus. ex quibus perſpicuum eſt, quàm vetus hæc fuerit Paparum Romanorum ambitio,ac libido dominandi, feritate & crudelitate coniuncta. Sed vt vetera omittamus, & ad ea quæ nos noſtramq; Galliam propiùs attingunt, veniamus: ecquis eſt ex tanto Regiorum Senatorum numero, qui neſciat, quot bella Papæ Romani inter Chriſtianos Principes his quinquaginta annis potentiæ ſuæ vel tuendæ vel amplificandæ cauſſa in Europa excitârint? primum fuit Helueticum, quo pacatiſſimas ciuitates, nec tam fœderis arctiſſimi neceſſitudine,quam charitate mutua, communiſq; patriæ conſeruandæ ſtudio coniunctas crudeliſſimè inter ſe commiſerunt.Secutum eſt bellum Germanicum, inde Anglic. & Scotic. quod etiam nunc idem Alaſtores per emiſſarios ſuos Ieſuaſtros, certiſſimos orbis Chriſtiani incendiarios renouare conantur. Quid de noſtris Gallicis ciuilibus & funeſtis bellis dicemus? Nam primùm omnium Papæ Romani à Franciſco primo efflagitarunt, vt ſi qui reformatam religionem amplecterentur, viui, præſecta lingua,ſubiectis ignibus, cremarentur. Extant inter regias conſtitutiones Gallicas,edicta illius Regis, edita anno cIↃ IↃ XXXIV. itemque anno XL. & rurſus anno XLII. quorum auctoritate Senatores parlamentorum tantum Chriſtiani ſanguinis ꝓfuderunt, & tamen tanta cum martyrum pietate & conſtantia, vt vix apud poſteros fidem habitura videatur. Quid hæc Alaſtoribus illis crudelitas profuerit,operæpretium eſt ex eius teſtimonio cognoſcere,

ſcere, quo nemo locupletior hoc in genere produci teſtis poteſt. Is eſt Rex Henricus II. horum recentiorum Regum pater, Princeps (vt plerique meminiſſe poſſunt) belli domiq; clariſſimus. Extat enim eius edictum menſe Iunio anno cIↃ IↃ LI. Caſtrobianti ſcriptum: cuius hæc verba ſunt: *Videre antehac omnibus licuit, quanto ſtudio, quantaq; contentione parens noſter (quem Deus abſoluat) Rex Franciſcus, vtpote princeps Chriſtianiſſimus & maximè catholicus, per vniuerſum vitæ ſuæ tẽpus conatus ſit hæreſes, & falſas doctrinas, quæ in ſuo regno contra noſtram ſanctam fidem & religionẽ catholicam pullulabant, extirpare: & quàm multas leges & conſtitutiones idem Rex eodem animo & conſilio promulgarit: prout varietas & neceſſitas temporum ferebat. Veruntamen illud tantum ſtudium tantaq; contentio non magnopère profuit. Nam ille morbus ita per nobiliſſimas quaſq; regni noſtri ciuitates peruaſit, vt omnium generum, atque ordinum familias, quaſi contagio quædam infecerit.* Hæc ille in edicto, cuius ſex & quadraginta ſunt articuli, omnes ad cohibendum illius religionis curſum, acerrimè & ſeueriſſimè conſcripti. Quinetiam aliquantò pòſt, id eſt, anno cIↃ IↃ LVII. aliud eiuſdem Regis edictum promulgatũ eſt, quo nominatim multis verbis profitetur, palámque denuntiat, ſe nullum in illa opprimẽda religione laborem, nullum ſtudium, nullam diligentiam prætermiſiſſe. Tantúmne? *imò verò*, ait, *quantò ſtudioſius ac laborioſius in eam curam incubuimus, tantò magis magisq; doctrina illa inualuit.* De ſtudio certè & conatu, vel ex eo fieri coniectura poteſt, quòd inter omnes conſtat, magnum omnis generis hominũ numerum illo miſero & acerbo ſupplicij genere interiiſſe. Succeſſit illis Regibus, auo nempe, & patri, Rex Franciſcus ſecundus: eius edicta videre licet numero ſex, acerrimaq; & vehementiſſima, præter innumera diplomata & patentes literas, quas aſſiduè

per

per ſingulas Regni ſui prouincias miſſitabat, tanto animi ardore ac ſtomacho, vt homines ampliùs trecenti vix trium menſium ſpatio, Pariſienſis præſertim & Tholoſani ſenatus decretis, cruciati, vſtulati, cremati, (atque vt perſcribi in Senatuſconſultis ſolebat) in cineres redacti ſint. Satiare fortaſſe hæc tanta profuſi ſanguinis copia vel immaniſſimos tyrannos potuit: quales antiquis temporibus fuiſſe memorantur Cyclops, Buſiris, Siron, Phalaris, Tython, Gyges. At Papam Romanum, quem verè generis humani perduellem appellare poſſumus, explere tanta crudelitas non potuit. Quid profecerit, audire eſt operæpretium. Extat enim conſtitutio eiuſdem Regis Franciſci ſecundi, edita Amboſiæ, menſe Martio, anni cIↃ IↃ LIX. his verbis, quæ perattentè legi à conſiliariis Regiis optamus, momentoque ſuo ponderari. *Nos vt officio & functioni noſtræ Regiæ ſatisfaceremus, coacti fuimus varijs vti ſupliciorum & pœnarum generibus, prout rerum ſtatus & tempora poſtulabant. Sed ex cauſſarum criminalium inſtrumentis cognitum & patefactum eſt ingentem numerum virorum, mulierum, ætatum, generum, & ordinum omnium interfuiſſe illicitis & clandeſtinis concionibus, cœnis, baptiſmis, per eos adminiſtratis, quibus id facere non licebat. Quòd ſi de vnoquoque illorum ſupplicium ſumeretur, prout iuris & Legum noſtrarum rigor poſtulat, admirabilem ſanguinis effuſionem fieri oporteret, virorum, mulierum, virginum, adoleſcentum floreſcentis adhuc ætatis, quorum alij inducti & ſubornati, alij ſimplicitate quadam & ignorantia perſuaſi, alij curioſitate quadam potiùs quàm malitia illecti, in iſtiuſmodi errores & incommoda inciderunt. Quod ſi fieret, magno & perpetuo animi dolore afficeremur: neque id vel naturæ noſtræ, vel ætati ſatis conueniret: quarum vtraque nos ad clementiam & manſuetudinem ac miſericordiam hoc in genere exercendam inuitat.*

Itaque

Itaque notum omnibus eſſe volumus, cùm hac tota de re, maturè à conſiliarijs noſtris coram nobis deliberatum fuiſſet, non eſſe nobis in animo primum regni noſtri annũ memorabilem poſteritati relinquere, tanquam cruentum, ſanguinarium, & cædibus miſerorum noſtrorum ciuium plenum: etiamſi hoc maximè meriti fuiſſent: imò ad exemplum Patris cœleſtis ſtatuimus parcere ſanguini noſtrorum popularium, & ſubiectos noſtros ad viam ſalutis reducere, eorumque vitam conſeruare: ſperantes per Dei miſericordiam fore vt per viam manſuetudinis & clementiæ plus, quàm per ſuppliciorum rigorem proficiamus: Itaque de ſupradictorum noſtrorum conſiliariorum ſententia dicimus, ſtatuimus, ordinamus, ne poſthac propter cauſam criminum præteritorum fidem & religionem concernentium, per iudices noſtros moleſtia exhibeatur noſtris ſubditis: cuiuſcunque ſint generis & conditionis, neque in iudicio neque extra iudicium. Declaramus inſuper nos talium criminum, fidem & religionem concernentium, gratiam, remiſſionem, & abolitionem generalem omnibus noſtris ſubditis condonaſſe. Et paulò infrà: *Ex auctoritate regis qui huic conſilio præfuit: & de ſententia dominorum Cardinalium de Bourbon, de Lorraine, de Chaſtillon, les ducs de Montpenſier, de Guiſe, de Niuernois, & d' Aumale.* Hactenus Rex Franciſcus ſecundus perſpicuè, vt apparet, declarans ac teſtificans, ſuperiorum temporum cruciatus & ſupplicia nihil omnino ad hanc extinguẽdam religionem valuiſſe. Quid tum Alaſtores, ac perduelles humani generis, Papæ Romani? quid egerunt? Vbi ſenſerunt aliquot eiuſdem regni proceres, aliquot præterea regij ſanguinis Principes religionem illam deguſtaſſe, & Bernardonicas ac Dominicanas fraudes atque impoſturas repudiaſſe, vbi prȩuiderunt fore, vt Gallia paulatim ac pedetentim è Papatus ſeruitute ſeſe in Chriſtianam libertatem vindicaret, vbi denique tam opimam prædam è ſuis

faucibus

faucibus reptum iri ſenſerunt, tum verò nouas bellorum ciuilium faces paſſim per vniuerſam Galliam immittere cœperunt: deinde cùm ne hac quidem illis via ſuccederet, furiales carnificinas, & lanienas cum ſempiterna Gallici nominis ignominia inſtituerunt: ad extremum, vbi ne hoc quidem modo profici quicquam poſſe animaduerterunt, exortus eſt monachus Bernardonicus, Sixtus noſter quintus, qui meretricia & monachali impudentia fretus, Sereniſſimos principes noſtros proſcriberet, potentiſſimumque Galliæ regem iuberet, vt eos vi, armis, caſtris inſectaretur, miſerumque ſuum regnum denuò cædibus, rapinis, incendiis compleret. Sed de furiali Alaſtorum Romanorum perduellionatu ſatis iam videtur dictum.

CRIMEN FALSI.

RESTAT, vt de crimine quod in poſtremum locum reiecimus, quàm breuiſſimè fieri poterit, differamus: nempe Falſi, ſiue ſubiectarum aut corruptarum tabularum. Cùm autem huius ſceleris permulta nobis vndecunque teſtimonia ſuppetāt, tum præcipuè ex pontificali decreto Gratiani, quod huius generis corruptelis & falſitatibus redundat. Ex quibus paucas quaſdam, quaſi exempli loco, delibabimus, atque imprimis inſtrumētum illud donationis Conſtantini, quo Papa donatam ſibi ab illo Imperatore vrbem Romam, itemq; Italiam, Siciliam, Sardiniam, Hiſpaniam, Germaniam & Britanniam contendit, diſt. 96.c. Conſtantinus: & pleniùs apud Bartholomæum Picernum, & Auguſtinum Steuchum, qui inſtrumentum illud Romæ in Bibliotheca Papæ, Græca lingua ſcriptum repertum eſſe affirmauerunt, Latineque ab ſe conuerſum ediderunt. Nam eius hæc ſumma eſt: Imp.

Itaque notum omnibus eſſe volumus, cùm hac tota de re, maturè à conſiliarijs noſtris coram nobis deliberatum fuiſſet, non eſſe nobis in animo primum regni noſtri annũ memorabilem poſteritati relinquere, tanquam cruentum, ſanguinarium, & cædibus miſerorum noſtrorum ciuium plenum: etiamſi hoc maximè meriti fuiſſent: imò ad exemplum Patris cœleſtis ſtatuimus parcere ſanguini noſtrorum popularium, & ſubiectos noſtros ad viam ſalutis reducere, eorumque vitam conſeruare: ſperantes per Dei miſericordiam fore vt per viam manſuetudinis & clementiæ plus, quàm per ſuppliciorum rigorem proficiamus: Itaque de ſupradictorum noſtrorum conſiliariorum ſententia dicimus, ſtatuimus, ordinamus, ne poſthac propter cauſam criminum præteritorum fidem & religionem concernentium, per iudices noſtros moleſtia exhibeatur noſtris ſubditis: cuiuſcunque ſint generis & conditionis, neque in iudicio neque extra iudicium. Declaramus inſuper nos talium criminum, fidem & religionem concernentium, gratiam, remiſsionem, & abolitionem generalem omnibus noſtris ſubditis condonaſſe. Et paulò infrà: *Ex auctoritate regis qui huic conſilio præfuit: & de ſententia dominorum Cardinalium de Bourbon, de Lorraine, de Chaſtillon, les ducs de Montpenſier, de Guiſe, de Niuernois, & d' Aumale.* Hactenus Rex Franciſcus ſecundus perſpicuè, vt apparet, declarans ac teſtificans, ſuperiorum temporum cruciatus & ſupplicia nihil omnino ad hanc extinguẽdam religionem valuiſſe. Quid tum Alaſtores, ac perduelles humani generis, Papæ Romani? quid egerunt? Vbi ſenſerunt aliquot eiuſdem regni proceres, aliquot præterea regij ſanguinis Principes religionem illam deguſtaſſe, & Bernardonicas ac Dominicanas fraudes atque impoſturas repudiaſſe, vbi preuiderunt fore, vt Gallia paulatim ac pedetentim è Papatus ſeruitute ſeſe in Chriſtianam libertatem vindicaret, vbi denique tam opimam prædam è ſuis

faucibus

faucibus reptum iri ſenſerunt, tum verò nouas bellorum ciuilium faces paſſim per vniuerſam Galliam immittere cœperunt: deinde cùm ne hac quidem illis via ſuccederet, furiales carnificinas, & lanienas cum ſempiterna Gallici nominis ignominia inſtituerunt: ad extremum, vbi ne hoc quidem modo profici quicquam poſſe animaduerterunt, exortus eſt monachus Bernardonicus, Sixtus noſter quintus, qui meretricia & monachali impudentia fretus, Sereniſſimos principes noſtros proſcriberet, potentiſſimumque Galliæ regem iuberet, vt eos vi, armis, caſtris inſectaretur, miſerumque ſuum regnum denuò cædibus, rapinis, incendiis compleret. Sed de furiali Alaſtorum Romanorum perduellionatu ſatis iam videtur dictum.

CRIMEN FALSI.

RESTAT, vt de crimine quod in poſtremum locum reiecimus, quàm breuiſſimè fieri poterit, diſſeramus: nempe Falſi, ſiue ſubiectarum aut corruptarum tabularum. Cùm autem huius ſceleris permulta nobis vndecunque teſtimonia ſuppetãt, tum præcipuè ex pontificali decreto Gratiani, quod huius generis corruptelis & falſitatibus redundat. Ex quibus paucas quaſdam, quaſi exempli loco, delibabimus, atque imprimis inſtrumẽtum illud donationis Conſtantini, quo Papa donatam ſibi ab illo Imperatore vrbem Romam, itemq; Italiam, Siciliam, Sardiniam, Hiſpaniam, Germaniam & Britanniam contendit, diſt. 96. c. Conſtantinus: & pleniùs apud Bartholomæum Picernum, & Auguſtinum Steuchum, qui inſtrumentum illud Romæ in Bibliotheca Papæ, Græca lingua ſcriptum repertum eſſe affirmauerunt, Latineque ab ſe conuerſum ediderunt. Nam eius hæc ſumma eſt: Imp.

Conſtant. Chriſtianorum hoſtis, lepræ morbo affectus, in ſomnis à Petro & Paulo apoſtolis admonitus, vt ſe Syluestro Papæ Romano purgandum traderet, confeſtim ab illo baptizatus atque ſanatus, tanti beneficij remunerandi cauſa donauit eidem Syluestro, eiusq; ſucceſſoribus vrbem Romam, totumque, Occidentis imperium: ſimul coronam ſuã auream, & ſceptrũ, & reliqua imperatoria inſignia, vt maiorem dignitatem Papa Romanus haberet, quàm ipſe Imperator. Simul imprecatur ſuis ſucceſſoribus vſque ad finem Mundi, concremationem in inferno inferiore, cũ Diabolo & impiis, niſi eam donationem ratam habeant, & obſeruent. Datum Romæ 3. Kal. April. Conſtantino A. quater & Gallicano Coſſ. Hoc igitur inſtrumentum quo ſolo Paparum dominatus ſuſtinetur, falſum, fictum, ementitum, atque à Papa neſcio quo, perinde vt librum Conformitatum ſubiectũ fuiſſe, quamplurimis argumentis euincemus, quorum illud primum eſt. I. Quod cùm tot extent hiſtorici, qui res Conſtantini literis mandarunt, nullus tamen auctor locuples reperitur, qui tàm immenſæ, tam effuſæ, ac tam inofficioſæ prodigalitatis mentionem faciat. in his Euſebius, qui lib. 5. de ipſius vita conſcripſit. Item Socrates, Theodoritus, Euagrius, Rufinus, Eutropius, Paulus Diacon⁹, Oroſius, Beda, Zonaras, Nicephorus: quos non eſt veriſimile, ſi vera illa donatio fuiſſet, tantam rem, tanto ſilentio prætermiſſuros fuiſſe. Quinetiam Papę ipſi Romani, qui ſæpe multùmque de ſua potentia & amplitudine cum aliis Epiſcopis contenderunt, tamen in ſuo iure perſequendo, & inſtrumentorum ſuorũ editione, nullum vnquam de illo inſtrumento feciſſe verbum leguntur. II. Quòd complures Papalis dominatus patroni & defenſores teſtificantur, totum illud caput ab antiquis Gratianici Decreti codicibus abeſſe: in his Antoninus

toninus Florent. Epiſcop. primæ partis hiſtorialis tit.8. c.1. & Volaterranus vbi de Conſtantino commemorat: *Caput illud*, inquit Antoninus, *non habetur in antiquis Decretis. Quid ergo & quantum Conſtantinus donauit, non eſt bene certum.* Nicolaus autem Cuſanus lib. de concor. Cathol. 3. *Abſque dubio*, inquit, *ſi non fuiſſet illud dictamen apocryphum, Gratianus in veteribus codicibus, & canonum collectionibus inueniſſet, & quia non inuenit, non poſuit.* Quinetiã Aeneas Syluius (is qui poſtea Papatum adeptus, dictus eſt Papa Pius) in dialogo quodam, quem adhuc Cardinalis ſcripſit, apertè inſtrumẽtum iſtud falſitatis arguit: & ſtolidos Legiſtas appellat, qui tantopere ſudarint in diſputãdo, an ea donatio valeat, quæ nunquam facta fuit. III. Quòd Euſebius lib. de vita Conſtant. 4. memoriæ prodidit, eum perexiguo ante obitum tempore hanc Imperij ſui diuiſionem inter ſuos filios feciſſe, vt natu maximo Occidentem, ſecundo Orientem, tertio interiectam regionem aſſignaret. Sed & Socrat. hiſt. Eccleſiaſt. 3. cap. VI. *Cùm tres*, inquit, *filios haberet, ſingulos eorum Imperij ſui participes eſſe conſtituit. Primum quidem filium, ſui nominis Conſtantinum, Occidentalium partium. Secundum, aui nomine, Conſtantium, in Oriente conſtituit. Iuniorem verò Conſtantem in media regione ordinauit.* Item Sext. Aurel. Victor. *Ad tres*, inquit, *orbis Romani dominatio redacta eſt, Conſtantinum, Conſtantium, & Conſtantem filios Conſtantini. Hi ſinguli has partes regendas habuerunt.* Item Zoſimus lib. hiſt. par. 2. *Eius liberi*, inquit, *ſucceßionem in Imperio nacti, nationes inter ſe partiti ſunt. Et Conſtantinus quidem natu maximus cum minimo natu Conſtante omnia tranſ-alpes ſita, & Italiam, & Illyricum ſortitus eſt.* Nunc poſteriorum temporum hiſtoriam conſideremus. Nam vt inter omnes Chronographos conſtat, non tantùm Italiæ, verumetiam Romæ vrbis

comparabimus. Nam Volaterranus lib. Geor. 3. ſic loquitur: *De pietate ipſius Ludouici Pij in Romanos Pontifices multa Bibliothecarius refert, ciuitates quas eis dedit enumerans. Ego quoque ex Antigrapho vetuſti libri, quod in Bibliotheca Vaticana hodie continetur, vbi eius enarratur donatio, Apographum excerpſi.*

INSTRVMENTI Volaterrana editio.

Ego Ludouicus Imp. concedo tibi beato Petro Principi Apoſtolorum, & per te vicario tuo Domino Paſchali ſummo Pontifici, ſucceſſoribusq́; eius in perpetuũ, ciuitatem Romanam, cum ſua iuriſdictione, omnibusq́; circa terris, ciuitatibus, portubus, ac maritimis locis Hetruriæ: In ea deniq; mediterraneam vrbem veterem Balneoregium, Viterbium, Saonam, Populoniam, Roſellas, Peruſium, Mathuranum, Sutriũ, Nepe verſus Campaniam, Ananiam, Signiam, Ferentinum, Alanum, Patricum, Fruſinonum, cũ omnibus circa oppidis & vicis: nec non exarchatum Rauēnæ integrum, ſicut piæ recordationis Carolus pater, & item Pipinus auus noſter (notet Lector mirum de Conſtantino ſilentiũ) *Beato Petro dudum conceſſere. Videlicet Rauennam, Bonicum, Aemiliam, Forum populi, Forum Iulij, Fauentiam, Imolam, Roma-*

INSTRVMENTI decretalis editio.

Ego Ludouicus Imperat. Romanus Auguſt. ſtatuo & concedo per hoc pactum cõfirmationis noſtræ B. Petro principi Apoſtolorum, & per te, vicario tuo Domino Paſchali, ſummo Pontifici, & ſucceſſorib. eius in perpetuum, ſicut à prædeceſſoribus noſtris vſq; nunc in veſtra poteſtate & ditione tenuiſtis, & diſpoſuiſtis, Romanā ciuitatem cum ducatu ſuo, & ſuburbanis, atq; villiculis omnibus, & territoriis eius montanis, & maritimis litorib. & portubus, ceu cunctis ciuitatibus Caſtellis, oppidis, ac villis in Toſcaniæ partibus.

niam,

niam, Ferrariam, Comadum, Adriam, Seruiam. In marchia Piſaurum, Fanũ, Senogalliam, Anconam, Oximum, Numanam, Eſium, Forum Sempronij, Feretrũ, Vrbinum, territorium Valnenſe, Callium, Luceolos, Eugubium, In Campania Sorum, Aquinũ, Arpinum, Thranum, Capuam, patrimonia quoq; ad noſtram pertinentia ditionem, Beneuentanũ, Salernitanum, Calabriæ inferioris ac ſuperioris, ac Neapolitanũ ducatum: inſuper Spoletinum, Tuderotreculum, Haruiam, reliquaq; eius ditionis: Inſulas quoque inferi maris, Corſicam, Sardiniam, Siciliam, quæ omnia piæ memoriæ Pipinus auus, deinde Carol⁹, Imperator genitor noſter, per Athenium & Mainardum Abbates, ad hoc ſponte miſſos, B. Petro eiusque ſucceſſoribus ſcripto conceſſerunt, nos item probamus atque concedimus. Præterea ſummi Pontificis deligendi Romano conſilio poteſtatem eſſe volumus, modò ſine diſcordia fiat, ac poſt conſecrationem legati ad nos ſucceſſoresque noſtros Reges Francorum conciliandæ charitatis & amicitiæ cauſa mittantur: ſicuti temporibus Dom. Caroli ataui, & Pipini aui, & poſtremò Caroli genitoris noſtri mos fuit. Hanc igitur volũtatem noſtram

Item quando diuina vocatione huius ſacratiſsimæ ſedis pontifex de hoc ſeculo mĩgrauerit, nullus ex regno noſtro aut Frãcus, aut Lõgobardus de qualibet parte homo ſub noſtra poteſtate conſtitutus licentiam habeat contra Roman. aut publicè aut priuatim conueniendi, aut electionẽ faciendi, nulluſque in ciuitatibus aut territoriis ad eccleſiæ B. Petri Apoſt. poteſtatem pertinentibus aliquod malum prætereà facere præſumat: ſed liceat Romanis cũ omni veneratione & ſine qualibet perturbatione honorificam ſuo pontifici exhibere ſepulturam: & eum quẽ diuina inſpiratione, & B. Petri interceſsione omnes Romani vno conſil. atq; vna concordia, ſine aliqua promiſsione, ad pontificatus ordinẽ elegerint, ſine aliqua ambiguitate atq;

*ſcripto ac iureiurando firmamus, & per legatum S.R.E. Theodorũ domino Paſchali miſim⁹,manuq; propria me ſubſcripſi,*Ego Ludo uicus.*ſubſcripſere quoq; tres filij eius, Epiſcopi decem, Abbates octo, Comites quindecim, Bibliothecarius, Manſionarius, Oſtiariusq; vnus.numerabatur annus ab incarnatione Domini 835.* *contradictione more canonico conſecrare: & dum conſecratus fuerit, legati ad nos, vel ad noſtros ſucceſſores Reges Francorũ dirigantur, qui inter nos & illum amicitiam, charitatem & pacem concilient.*

Ex hac cõparatione perſpicuum eſt, quibus fraudibus,& quàm malis artibus Papatus ad conſequendum ſummum illum Italiæ dominatũ ſit vſus. Nam, vt verus Imp. Conſtantinus apud Iuſtinianum loquitur: *Scripturæ diuerſæ, & fidem ſibi inuicem derogãtes, nihil habere firmitatis poſſunt.* l.ſcripturæ, 14. c. de fid.inſtrum. quippe, cùm duæ orationes pugnantia continentes veræ eſſe non poſſint. l.ſi is qui, 13.§. vtrum,D.de reb.dub.l.vbi pugnantia, 188.D.de reg. iur. Itaque quoties plura eiuſdem actus inſtrumenta conficiuntur, oportet ea inter ſe totidem verbis congruere: tametſi error in aliqua notula ſit tolerabilis.veluti ſi L.pro C.ſcripta ſit.l. Sempronius, 47. D.de leg.2.Sed aliud eſt error in nota numeri, aliud diuerſitas in reb. ipſis velut hoc loco, vbi in vno inſtrumento ſola Romæ ſuburbana quædam nominantur, in altero, præter maximam Italiæ partem, etiam Sicilia,Sardinia,& Corcyra: quo caſu quia diuerſæ donationes ſunt, diuerſa inſtrumenta requirebãtur.l.ſancimus,34.§.ſi quis autem, C.de donat. l.quingenta, 12.D.de probat. Denique ſi Conſtantinus tanto ante Occidentis Imperium Papatui donarat, ecquod ius nouum adipiſci Papa ex hac noua Ludouici donatione potuit? cùm,vt vulgo traditur, rei ſuæ acquiſitio nulla ſit. l. 4.C. de contrah. empt. v.Quòd alio etiam loco Papæ pugnantia inter ſe de

hac eadem donatione locuti ſunt. Extat enim in eodem Gratiani decreto, 12. q. 1. c. futuram, Melchiadis Papæ teſtimonium, qui ante Syluestrum Papalem ſedem obtinuit, vbi iam tùm, ante Syluestri, inquã, Papatum huius donationis à Cõſtantino etiam ante ſuum Papatum factæ mentionem his verbis facit: *Donaria immenſa contulit, & fabricam templi primæ ſedis B. Petri inſtituit, adeò vt ſedem Imperialem relinqueret, & B. Petro ſucceſſoribusq; ſuis profuturam concederet.* Nam ſi ante Melchiadis tempora Conſtantinus illam donationem fecit, quid argumẽti habere hæc Syluestri fabula poterit, affirmantis & baptizatum à ſe Conſtantinum, & ſe ab illo tanto imperio donatum fuiſſe? VI. Sed iam propiùs ad ipſum donationis inſtrumentum, & hiſtorici verba veniendum eſt. Nam cui veriſimile videbitur, ſomniũ diuinitùs oblatum fuiſſe homini, non tantùm ethnico, & idolorũ cultori, verùm etiam acerrimo religionis Chriſtianæ inſectatori? aut ſi oblatum fuiſſet, quis credat Deum non id potius per angelum aliquem, ex vetere (vt Scriptura teſtatur) ac perpetua conſuetudine, quàm per Apoſtolos mortuos id facturum fuiſſe? deniq; temerarium eſt quicquam de ſomniis, præter Scripturæ ſacræ auctoritatem credere. Quare dubium nemini eſſe debet, quin hoc inſtrumentum ex eadem officina prodierit, vnde alia eiuſmodi innumerabilia Papatus commenta, figmenta, & mendacia nata ſunt, quale illud eſt apud Antoninum, part. 3. tit. 24. §. 3. *Cùm Dominicus eſſet Romæ, & in Baſilica S. Petri orationẽ ſuam pro conſeruatione & dilatatione ordinis ſui effunderet, facta manu Domini ſuper eum, glorioſos principes Petrum & Paulum ad ſe ſtatim venientes aſpexit: quorum Petrus baculum, Paulus verò librũ tradere videbatur: addebantq; dicentes: Vade, prædica: quoniam à Deo ad hoc miniſterium electus es.* Aut illud alterum Papæ Stephani ſecundi, apud Regionem in

Chronic. anni Iↄ CCLIII. vbi Stephanus Papa, cui Pipinus exarchatum Italiæ (vt paulò antè dicebamus) donauit, ſcribit ſe *cùm in monaſterio S. Dionyſij apud pagum Pariſiacum*(hæc illius verba ſunt) *ſubter campanis dormiret, vidiſſe ante altare D. Petrum, & magiſtrum Gentium Paulum, quos de illorum ſicariis cognouit, B. Dionyſium ſubtilem & longiorem: dixiſſeque Dominum Petrum: Hic frater noſter poſtulat ſanitatem, & D. Paulum reſpondiſſe: Modò ſanabitur, & appropinquantem miſiſſe manum ſuam ad pectus Domini Dionyſij amicabiliter, & dixiſſe D. Petrum ad Do. Dionyſium hilariter: Tua gratia eſt ſanitas eius. Et ſtatim Dom. Dionyſium thuribulum incenſi, & palmam in manu tenentem, presbytero & diacono dixiſſe prælibato Stephano Papæ, Pax tecum frater: Noli timere: ſurge ſanus. Et mox,* inquit, *factus ſum ſanus: & volebam implere quod mihi præceptum erat: & dicebant qui ibi aderant, quòd dementabam.* & cætera, quæ adeò ſtolida atque inſulſa ſunt, vt Papa Stephanus illo commento riſum captaſſe videatur. Sed laudandus Deus, quòd tantam improbitatem non niſi in homines ſtolidos incidere paſſus eſt. Quin ne illud quidem de viſis in ſomnio Petro & Paulo apoſtolis prætermittendum eſt, quod in libro Conformitatum legitur, fol. 51. B. Franciſcus Romam pergens, fuit à ſanctis apoſtolis Petro & Paulo dulciter amplexatus. ibidem Petrus & Paulus à Franciſco rogati impetrarunt à Chriſto regulæ Minorum confirmationem. VII. Quòd veriſimile non eſt, Conſtantinum magnum illo lepræ morbo laboraſſe: quandoquidem neq; Euſebius, qui vitam eius accuratè quinque, vt dixi, libris complexus eſt, neque Zoſimus, qui religionis odio Conſtantinum, quibus poteſt contumeliis, exagitat, neq; Paulus Diaconus, neque alius quiſquam vllam illius morbi mentionem facit: vt omittam Baptiſtæ Mantuani argumentum ex lib. de Patient. I. cap. 30. vbi

cùm

cùm ex Plinij lib.21.cap.1. docuiſſet, genus illud morbi iampridem in Italia reſtinctum fuiſſe, ſic infert: *Si ergo tempore Plinij, qui ſub Veſpaſiano floruit, erat iam reſtinctus hic morbus in Italia, veriſimile non eſt, Conſtantinum eo laboraſſe, qui poſt longum tempus imperauit.* VIII. Quòd etiam impium cōmentum illo loco ſubiicitur, & quod Chriſtianorum aures animiq; reſpuunt, Conſtantinum, dum in lauacro à Papa baptizabatur, vidiſſe manum Dei de cœlo in ſuum corpus demiſſam, quæ illum lepra purgauit. *In ſinu lauacri poſitus*, ait, *manum tangente me à cœlo propriis oculis aſpexi, ſub qua mundatum me à lepra cognoui.* Nam quis non videt figmentum hoc eiuſdem eſſe generis, cuius illa ſunt, quæ paſſim in libro Conformitatum Franciſcanarum, aut in vita Dominici leguntur? IX. Quòd neque veriſimile eſt tàm inconſultum Syluestrum Papam & Diaconos ipſius fuiſſe, vt Conſtantino Chriſtianorum, ac præſertim Eccleſiæ Romanæ hoſti infeſtiſſimo tàm repente, poſt ſuum illis narratum ſomnium, baptiſmum conferre vellent: ac non prius ei Chriſtianæ religionis myſteria, Catechumenorum inſtituto, traderent. Quinetiam Zoſimus Chriſtianæ, vt dixi, religionis inimicus, narrat eum ab Hiſpano quodam eam Religionem edoctum, didiciſſe, quanta vis illius eſſet in delendis hominum peccatis: ac tùm demùm hariolos & flamines cæteroſque Romanarum ſuperſtitionum ſacerdotes ab aula ſua remouiſſe. X. Quod ſummi auctores atque hiſtorici teſtantur, Conſtantinum non niſi paulò ante mortem, & anno demùm ætatis LXV. baptizatū fuiſſe, neq; id Romæ, vel à Syluestro Papa, qui quinque propè ante annis vita exceſſerat, ſed Nicomediæ, ab Euſebio Nicomediēſi, magna Epiſcoporū frequentia. Hęc Euſeb. in lib. de vit. 4. Hieronym. in Chron. Rufinus lib.1.cap.11. Socrat. lib.1.ca.39. Theodor. li.1.ca.31. Ambroſ. lib. de obitu

Theodoſ.

Theodoſ. Neq; enim Nicephoro fides habenda eſt, qui libro 7. cap. 35. cùm Romæ illum baptizatũ ſcribit, ſimul adiungit, ſe Romanam Eccleſiam in ea re auctorem ſequi. Præſertim cùm Vincentius lib. hiſtor. 24. non dubitârit ſcribere, ſecundùm S. Hieronymum, Conſtantinum vxorem Fauſtam, & filium Criſpum crudeliter occidiſſe, & in extremo vitæ ab Euſebio Nicomediæ Epiſcopo baptizatum fuiſſe. XI. Quòd nec veriſimile eſt, ſi Conſtantinus calido puerorum infantium ſanguine ſuum morbum curare inſtituiſſet, vel eum voluiſſe pueros illos palàm à Capitolij ſacerdotibus iugulari, vel tanta ſanguinis copia opus fuiſſe, vt eo ciſterna tota impleretur. XII. Nihilomagis credibile eſt, Conſtantinum tandiu Chriſtianam religionem oppugnaſſe, quin aliquid de Petro & Paulo, celeberrimis Chriſti Apoſtolis, auditione accepiſſet: neq; adeò rerum Chriſtianarum imperitum fuiſſe, vt ſomno illo excitatus ex Sylueſtro quæreret, quinã eſſent illi Dij, qui Petrus & Paulus appellabantur. nam vt nihil omnino præter diuinam viſionem didiciſſet, tamen non eſt veriſimile Petrum & Paulum ei ſe pro diis venditaſſe. XIII. Quòd impium fuiſſet, beneficium recuperatæ valetudinis referre potius acceptum Apoſtolo Petro, Dei internuntio, quàm ipſi Deo, à quo Petrus ad eum miſſus fuerat. Deinde ſoli Petro, potius, quàm coniunctìm Petro & Paulo. His enim verbis vtitur: *Et beneficentiis ipſius Petri ſanitatem corporis redeuntem integerrimè ſenſi.* XIV. Abſurdius eſt etiam quod ſubiicitur, Conſtantinum, qui quinque liberos habebat, *tamen de ſententia omnium Satraparum ſuorum* (quod verbum in legibus & monumentis Impp. Romanorum planè nouum, inſolens, atque inuſitatum eſt) *& vniuerſi ſenatus & optimatum, & cuncti populi, qui Romano imperio ſubiacebat, dimidiã imperij ſui partem pauperculo ſacerdoti donaſſe:* cùm inter

ter omnes conſtet, ſenatum Rom. non illo tantùm tempore, verùm etiam vſque ad Valentiniani imperium Gentiles ſuas ſuperſtitiones retinuiſſe: quod vel ex Symmachi epiſtola intelligitur, ad Impp. Valentin. Theodoſ. & Arcadium ſcripta, lib. 10. Epiſtol. 54. vbi ſenatus Romani nomine, ab illis petit, vt ſuperſtitio & idolorum cultus in vrbe Roma reſtituatur: cui B. Ambroſius duabus Epiſtolis ad eundem Imp. Valent. ſcriptis, Aurel. autem prudentiùs & piis elegantiſſimis verſibus reſpondet. XV. æque abſurdum eſt, & Chriſtiano Epiſcopo planè indignum, quod ſubiicitur, Conſtantinum non tantùm parem Imperiali ſuæ poteſtatem Sylueſtro Papæ tribuere, *verùmetiam maiorem poteſtatis principatum, quàm noſtra*, inquit, *Serenitas Regia ab omnibus habere dignoſcitur*. & mox: *Tradentes ipſi poteſtatem & gloriæ dignitatem, vigorem & efficaciam, & honorificentiam Imperialem*. Qua de re ac Paparum ambitione operæpretium eſt Bernardi abbatis Clareuallenſis iudicium audire ſcriptum Eugenio Papæ lib. de conſider. 2. *Diſce*, inquit, *exemplo prophetarum, præſidere non tàm ad imperitandum, quàm ad factitandum quod tempus requirit. Diſce ſarculo tibi opus eſſe, non ſceptro, vt opus facias prophetæ. Item: Eſto, vt alia quæcunque ratione hæc tibi vindices, ſed non apoſtolico iure. Nec tibi Petrus dare potuit quod non habuit. quod habuit, hoc dedit, ſollicitudinem ſuper Eccleſias. Nunquid dominationem? audi ipſum. Non dominantes*, inquit, *in clero, ſed forma facti gregis. Et ne dictum ſola humilitate putes, non etiam veritate, vox Domini eſt in Euangelio: Reges gentium dominantur eorum, vos autem non ſic. Planum eſt, Apoſtolis interdicitur dominatus. I. ergo tu: & tibi vſurpare auidè aut dominans Apoſtolatum, aut Apoſtolicus dominatum. planè ab vtroque prohiberis. ſi vtrunque ſimul habere voles, perdes vtrunque.* XVI. Nihilo tolerabilius eſt quod ſubiicit, ſe Papæ Romano tribuere principatum

patum ſuper quatuor præcipuas ſedes, Antiochiæ, Alexandriæ, Conſtantinopolis, & Hieroſolymorũ. In quo non modò manifeſta, verùmetiam ridicula falſitas deprehenditur. Primùm quia ne Conſtantinopolis quidem adhuc vlla extabat: quippe, quæ anno demùm Imperij Conſtantini decimo ædificari cœpta eſt, vt teſtatur Nicephorus lib. 8. cap. 4. & ciues plerique omnes idolorum cultui per id tempus erant dediti. Tantum abeſt, vt vlla ibi vel Eccleſia, vel Eccleſiarũ metropolis, aut prærogatiua fuerit. XVII. Minus etiam ferri poteſt, quod ſubiicitur, Papam Romanum conſtitui ſuper omnes in vniuerſo terrarum Orbe Eccleſias. Mitto enim quod alio loco demonſtrauimus, veriſſimam & certiſſimam hanc eſſe Antichriſti notam, cùm ſibi quis principatum in omnes Eccleſias arrogat. Sed inſignis hoc loco Paparum amẽtia perſpicitur, quam etiam alio loco perſtrinximus, cùm ex hoc inſtrumento contendant ſe principatum illum ex Conſtantini beneficio habuiſſe, quem tamen aliis locis innumeris gloriantur ſe immediatè ab ipſo Chriſto accepiſſe: nam, vt inter omnes conſtat, quod ſuum cuiuſq; eſt, id pluribus ex cauſſis eius eſſe non poteſt, quandoquidem dominium nõ ex pluribus cauſſis, ſed vna tantùm contingit. l 3. §. ex pluribus, D. de acq. poſſ. XIIX. Ridiculum autem illud eſt, quod Conſtantinum inducunt hæc de ſe prædicantem, *In ædificando Romano templo duodecim ſe terræ cophinos ſuis propriis humeris extuliſſe, æquales, inquit, numero* XII. *Apoſtolis.* Nam cùm toties vni Petro plus honoris tribuat, quàm cõiunctim reliquis XI. omnibus, nunquid proportionis ratio poſtulabat, vt plures in illius vnius honorẽ terræ cophinos exportaret, quàm in omnium reliquorum? XIX. Neque verò minus ridiculum eſt, quod ſubiungit, *ſe pro continuatione luminarium, quæ in illo templo ardebant, non modò poſ-*

ſeſſiones

ſeſſiones & agros contuliſſe, verumetiam in Oriente, Occidente, Septentrionali & Meridionali climate, in Iudæa videlicet, Aſia, Thracia, Græcia, Africa, Italia & in diuerſis inſulis ſuam illi libertatem, id eſt, ius ac poteſtatem conceſſiſſe: vt per manus Beatiſſimi ac ſanctiſſimi patris Syluestri, & omnium eius ſucceſſorum diſponantur. Hęc Papa totidem verbis & ſyllabis. Ex quibus intelligi poteſt, mirificam fuiſſe cereorum ac luminarium illorum caritatem: quibus tuendis cùm vniuerſi terrarum Orbis, tum ſpeciatim quatuor ipſius partium vectigalia & annuos prouentus attribui oportuit. Neque verò id ſolum: ſed quia Quæſtorum fides interdum in hoc genere ſuſpecta eſt, Conſtantinus ſtatuiſſe mortuo, vt illorum prouentuum adminiſtratio ac diſpenſatio ipſis Papis committatur. Vt non facilè diiudicari poſſe videatur, vtrum maior pars Paparum impudentia fuerit, conantium nobis iſtas aniles fabulas tradere, an eorum hominum ſtupiditas, ſi qui vnquam adeò ſtolidæ atque anili fabulæ fidem habuerunt. XX. Aequè porrò ridiculum atque fabuloſum eſt, quod ſequitur, de decem muneribus, quibus Papa ſe à Conſtantino donatum ſcribit. 1. palatio Lateranenſi. 2. diademate aureo. 3. mitra. 4. collari Imperatorio. 5. purpurea chlamyde. 6. coccinea tunica. 7. indumentis Imperatoriis. 8. Pompa præcedentium. 9. Imperiali ſceptro. 10. cunctis ſignis, bannis & vexillis. Fuerit ergo Petrus Apoſtolus olim ſqualidus, obſoletus, ſordida penula piſcatoris modò amictus: nunc vicarius ipſius auratis veſtibus, ornatu ac veſtitu Regio inſignis, equitum peditumque comitatu cinctus, agmine quadrato, pompa & apparatu magnifico, triumphans per Orbem terrarum vagabitur. Quantò vicarij principis Apoſtolorum, quàm ipſius principij melior conditio eſt? O ſumme DEVS, quanta tua eſt clementia,

man-

manſuetudo, patientia, qui tandiu propudium, ac proſtibulum iſtud tam impunè Chriſto tuo illudere pateris? O miſeri Reges ac Principes, qui tādiu ſpurca, & fœda meretricis iſtius mēſtrua lambitis! O bone Ieſu, quantum inter tuam illam ſpeciem ac figuram, atque inter iſtius tetri, crudeliſque tyranni faſtum, ac ſuperbiā interfuit! *Nulla fuit*, inquit Eſaias, *in Chriſto forma, nullus decor: Vbi eum aſpeximus, oculos aſpectumque noſtrum auertimus. Abiectus, & ab hominibus contemptus, doloribus confectus, continentibus morbis affectus, abſcondens vultum à nobis. Adeò deſpectus, vt pro nihilo habeatur.* Et quiſquam mirabitur Papam gloriari eſſe auſum, ſe à Conſtantino Deum eſſe appellatum? Nam in hac diſt. 96. c. ſatis, ita ſcribit: Satis oſtenditur, à ſeculari poteſtate nec ligari prorſus, nec ſolui poſſe Pontificem, quem conſtat à pio Principe Conſtantino Deum appellatum, cùm nec Deum poſſe ab hominibus iudicari manifeſtum ſit. Sed operæpretium eſt Doctoris Bernardi de hoc toto pomparum genere iudicium audire, qui lib. de cōſiderat. 4. ad Papam Eugenium his ſcribit verbis: *Petrus neſcitur proceſſiſſe aliquando vel gemmis ornatus, vel ſericis: non tectus auro, non vectus equo albo, nec ſtipatus milite, nec circumſtrepentibus ſeptus miniſtris. Abſque his & credidit ſatis poſſe impleri ſalutare mandatum: Si amas me, paſce oues meas.* Item alio loco: *Conſideres ante omnia Sanctam Eccleſiam Romanam, cui Deo auctore præes, Eccleſiarum matrem eſſe, non dominam: te verò non dominum Epiſcoporum, ſed vnum ex ipſis.* Hæc Bernard. verùm quid de ſubſequēte clauſula dicemus, vbi Conſtantinus poſt illam Regiam Papæ Syluestri inueſtituram ſubiungit, ſe frænum equi Papalis manu tenuiſſe, *pro reuerentia B. Petri, & ſtatoris ei officium exhibuiſſe*? Væ, væ meretrici veneficæ, cuius obſcœna mēſtrua tanti principes tandiu liguriunt. Nam hunc eundem honorem ſibi Papa Ste-

pa Stephanus II. à Pipino Rege proximè Lutetiam Pariſiorum tribui paſſus eſt. Eundem ſibi Alexander tertius ab Imperat. Friderico haberi voluit. vt non immeritò B. Hieronymus in prolog. de Spirit. ſanct. nominatim Romam appellet Babylonem, & purpuratam illam Meretricem, quæ in Apocalypſi deſcribitur. Sed hoc de genere toto iterum ſupradicti Bernardi iudicium audiamus, qui in Cant. cant. ſerm. 33. his ſcribit verbis: *Honorati incedunt de bonis domini, cui domino honorem non deferunt. Inde is quem quotidie vides meretricius nitor, histrionicus habitus, Regius apparatus, inde aurum in frænis, ſellis & calcaribus, & plus calcaria quàm altaria fulgent. Inde ſplendidæ menſæ, & cibi, & ſcyphi. Inde comeſſationes & ebrietates. Inde cythara & lyra & tibia. Inde redundantia torcularia, & promptuaria plena, eructantia ex hoc in illud. Inde dolia pigmentaria. Inde referta marſupia. Pro huiuſmodi volunt eſſe & ſunt Eccleſiarum Præpoſiti, Decani, Archidecani, Epiſcopi, Archiepiſcopi. Nec enim hæc cedunt negotio illi quod perambulat in tenebris:* & mox: *Ipſe enim eſt Antichriſtus.* Ecquid vnquam vel Lutherus, vel alij conſimiles Papatus inſectatores planiùs aut vehementiùs ad Papam Romanum antichriſtianiſmi crimine accuſandum protulerunt? Sed pergamus porrò. XXI. Neque enim ſatis hoc purpuratæ meretrici viſum eſt. nam in ſequenti verſu Conſtantinum ita loquentem facit: *Clericis Eccleſiæ Rom. ſeruientibus eandem gloriam & potentiam & præexcellentiam tribuimus, quam ampliſſimus Senatus noſter habet: & ſicut Imperialem exercitum, ſic & clerum Eccleſiæ Rom. adorari decernimus.* Hac igitur libertate freti Cardinales, & cæteri clerici, deinceps loricis, galeis, ſcutis, gladiis, aliiſque telis inſtructi ac parati vel ad prædicandum Euangelium, vel ad miſſificationes obeundas accedent. Tantúmne? *imò,* inquit, *quemadmodum Imperialis potentia diuerſis offi-*

cijs cubiculariorum, hoſtiariorum & excubitorum decoratur, ita & S. Eccleſiam Romanam decorari volumus, & vt candidiſſimo colore decoratos equos equitent, & ſicut Senatus noſter calciamentis vtitur cum vlonibus, ita candidiſſimo linteamine illuſtrentur. Ecquis eſt ex tanto Senatorum Galliæ Regis numero, qui cùm humilitatem, & modeſtiam Chriſti & ipſius Apoſtolorum recordatur, non iſtum Paparum faſtum, ac ſuperbiam precibus omnib. deteſtetur? XXII. Quinetiam illud ſubiungit, vt ſi Papa velit aliquem è Conſtantini Senatoribus in clericorum ordinem aſciſcere, ne per ſuperbiam illum honorem recuſent. Quę, malùm, tyrannica iſta barbaries eſt, vt alicui collegio clericorum liceat vnum aliquem è Senatorũ ordine arbitrio ſuo deligere, quem etiam inuitum, clericum aut monachum fieri compellant? XXIII. Pergit porrò: atque vt Iuriſconſulti meminerint, geminatæ orationis vim eſſe maiorem, iterum pronuntiat, ſe, & ſuum palatium, & vrbem Romam, & totius Italiæ, & Occidentalium regionum prouincias, loca, ciuitates, Papis omnibus Romanis vſq; ad Mundi finem donare. Quinetiam ceſſionis & traditionis formulam adiungit, vt ſeſe deinceps, relicto in Papæ poſſeſſione Occidentis imperio, ad Orientales regiones transferat, & in prouincia Byzantia ſedem Imperij ſui conſtituat, addita inſuper cauſſa valde idonea: *quoniam*, ait, *iniquum eſt, regem terrenum in ea regione poteſtatem habere, vbi Chriſtianæ religionis caput & ſacerdotum principatus à cœleſti rege conſtitutus eſt.* Præclarè ſe huiuſce ſententiæ initium dedit. nam Conſtantini ætate, hoc eſt, ducentis ante Iuſtinianum annis, ad donationem perficiendam traditione vacuæ poſſeſſionis opus erat. ſed alia multa ſunt quæ conturbent. Primùm quòd ſi Conſtantinus vacuam illius regionis poſſeſſionem Syluestro tradidit, non potuit eandem poſtea in ſuo teſtamẽto filio

to filio Conſtantio relinquere : cùm alienatio rei alicuius inter viuos facta, nullum de ea teſtamenti factioni locum relinquat. l. 6. C. de teſt. l. ſequens, 52. D. de leg. 2. Sin autem donatio poſt illam inter filios partitionem facta eſt, perſpicuè fuit luſoria: quia patris partitio inter liberos, teſtamenti, ac proinde vltimæ voluntatis vim obtinet. l. pen. & l. vlt. Cod. fam. erciſc. cum ſimilibus. Secundò; quia pietate potuit Conſtantinus, qui tres filios & duas filias habebat, tantam ſuis liberis iniuriam facere, vt illos dimidia hæreditatis ſuæ parte priuaret, eamq; in extraneum aliquem, præſertim homunculum abiectum & vilem, transferret? Nam ſcitum eſt illud Auguſtini: *Quicunque vult exhæredato filio Eccleſiam hæredem facere, quærat alterum, qui ſuſcipiat, quàm Auguſtinum.* 17. q. vlt. c. vlt. vbi etiam laudatur eius Epiſcopi factum, qui teſtatori cuidam à quo, liberos non habente, bona ſua Eccleſiæ relicta fuerãt, poſtquam liberos præter ſpem & opinionem ſuſcepe-rat, omnia reſtituerat, quod idem traditur 17. q. 2. c. ſi quis iraſcitur. Sed nihil æquè ridiculum eſt, ac illa, quam Pſeudoconſtantinus ſubiicit, conſilij ſui ratio: *Iniquum eſſe*, qua in ciuitate ſummus ſacerdos præſidet, in eadem ciuitate Imperatorem Imperij ſui ſedem collocare. Væ tuo capiti, carnifex ſacerrime. Nam quid de Solomone, de Aza, de Ioſia & aliis piis Regibus Iſraelitis dicemus, qui ſui domicilij ac regni ſedem Hieroſolymis collocarunt? Quid de Theodoſio, qui Mediolani? Sed ne longiùs exempla petantur, quid de Conſtantio Conſtantini filio, qui ex patris teſtamento Romæ non tantùm ſummum Imperium & iuriſdictionem exercuit, verumetiam Papam Liberium propter ſuſceptum Anaſtaſij Epiſcopi cuiuſdam Magi, ac ſacrilegi patrocinium, & Papatu ſuo exauctorauit, & vrbe Roma exterminauit? quemadmodum Theodoricus,

Sozomenus,& Amm. Marcell. lib. 15. ſcriptum reliquerunt. XXIV. Sed iam ad inſtitutum reuertamur. Nam ad extremum, ſanctio ſubiicitur horribilis: *Si quis*, inquiens, *ex noſtris ſucceſſoribus temerator aut contemptor extiterit, externæ damnationi ſubiaceat innodatus, & in inferno inferiore cõcrematus cũ Diabolo & omnibus impijs deficiat.* At iſta execratione primus ſe ipſe Conſtantinus induit: qui, vt modò dicebamus, in ſuo teſtamento imperium Occidentis filio ſuo natu maximo attribuit: eadem denique execratione, quicunque vel Occidentem, vel Occidentis partem aliquam vel Regio, vel Ducali, vel quouis alio nomine pro ſuo poſſedit, obligatus fuit. Neque iſta ratione, quiſquam antehac vel Galliæ, vel Hiſpaniæ Rex fuit, qui non in inferno inferiore vnà cum Diabolo & impiis omnib. concremetur. XXV. Iam verò ecquis tam imperitus linguæ Latinæ reperietur, qui non videat, genus dicendi, quo illius inſtrumenti ſcriptor eſt vſus, longiſſimè ab illius ſeculi cõſuetudine abhorrere? quam reprehenſionis partem Platina in illo Syluestro non prætermiſit. ſed fuſiùs perſecutus eſt vir acerrimo in hoc genere iudicio Laurent. Valla, cui vnum hoc ſubiungemus: ſi quis genus dicendi conſideret: quo Conſtantini leges in Theodoſiano & Iuſtinianico codice ſcriptæ ſunt, eũ nullo negotio animaduerſurum, inſtrumentum hoc ex illa officina prodiiſſe, quam ſuperiùs ex Franciſcanicis Conformitatibus, aut Dominicani vita demonſtrauimus Neq; verò ſilentio prætereunda eſt altera Papæ cuiuſdam recentioris (Leonis, vt videtur, decimi) calliditas planè veteratoria, qui, vt vitiũ iſtud orationis ac ſtyli quaſi fuco aliquo tegeret, falſitatem falſitate cumulauit. Græculum enim quendam Bartholomæi Picerni nomine ſubornauit, pòſt verò Auguſt. Steuchum bibliothecarium ſuum, qui dicerent, ſe in bibliotheca Papæ neſcio qua inſtru-

mentum

mentum iſtud Græca lingua conſcriptum reperiſſe, tùm aliquantò commodius in Latinum ſermonem conuertiſſe. Quod commentum Gregorius XIII. nunc nuper in recenti editione Decreti Gratiani confirmauit. Atqui leges Conſtantini omnes in ſupradictis Codicibus Theodoſiano, & Iuſtinianico, Latina lingua conſcriptæ extant: quamuis & Conſtantinopoli, & Græca vrbe, & apud Grecos ederentur. præterea Euſebius lib. de vita Conſt. 3. memoriæ prodidit, eum in Synodo Nicæna Latinè verba feciſſe. Et lib. 2. reſtatur, ſe illius Epiſtolas & decreta Latinè ſcripta in Grecum ſermonem conuertiſſe, vt ſuſpicari aliquis poſſit, aut Græcè illum nunquam inſtrumentum iſtud ſcripſiſſe, aut, ſi & Græcè & Latinè ſcripſit, certè non iſto Bœotico & ſtolido dicẽdi genere vſum eſſe. Sed iam de falſitate & impio Paparum de Conſtantini donatione commento ſatis videtur dictum: vt perſpicuum omnib. eſſe poſſit, totum Papatum, qui hoc ſolo fundamento nitebatur, ſubruto fundamento, ſtare diutiùs non poſſe.

ALIVD FALSITATIS CRImen antiquiſſimum.

COmmodiſsimum tamen videtur, alia quædam Papalium falſitatum ac periuriorum exempla proponere, ac potiſsimùm ea, ex quibus intelligatur, Papam Romanum non modò contra Scripturæ ſacræ, verumetiam contra veteris Eccleſiæ primitiuæ auctoritatem tyrãnicum iſtum dominatũ affectaſſe. Nam cùm ambitio ac libido dominandi nonnullos tùm Epiſcopos occupaſſet, Nicæna Synodus anno Chriſti CCCXXV. coacta eſt: in qua decretum fuit, vt in quaque prouincia ſiue diœceſi (vtroque enim vocabulo patres illi veteres

vtebantur) paſtor aliquis, ætate (vt credi par eſt) & doctrina præſtans deligeretur, cui poteſtas permitteretur, cùm vſus veniret, collegas aduocandi, atque ad eos de communium Eccleſiarum negotiis referendi. Hic per ea tempora modò Patriarcha, modò Metropolitanus, modò Archiepiſcopus promiſcuè dicebatur: ita tamen, vt neque minores Epiſcopi ſine huius, neque hic ſine illorum conſenſu atque auctoritate grauiùs quicquam adminiſtraret. Verba Synodi cap. 6. hæc fuerunt: *Antiqua conſuetudo valeat, quæ in Aegypto, Lybia, & Pentapoli fuit, vt Alexandrinus Epiſcopus ſuper his omnibus auctoritatem habeat, quoniam & Romano Epiſcopo hæc eadem conſuetudo eſt. Similiter autem & apud Antiochiam, & in cæteris prouinciis priuilegia conſeruentur. Illud autem planum eſt, quòd ſi quis ſine conſenſu Metropolitani fiat Epiſcopus, hunc magna Synodus ſtatuit Epiſcopum eſſe non oportere.* Rufinus autem lib. 10. Eccleſ. hiſtor. decretum illud ſic interpretatur: *Apud Alexandriam, & in vrbe Roma hæc conſuetudo ſeruetur, vt & ille Aegypti, & hic ſuburbicarum Eccleſiarum ſolicitudinem gerat.* Ex quibus intelligitur, fines Epiſcopatus Romani ſuburbicarum tantùm Eccleſiarum terminis à Nicęna Synodo circunſcriptos fuiſſe: tantùm abeſt, vt ei vel principatꝰ, vel auctoritas in omnes Orbis totius Eccleſ. ab Imperatore Conſtantino tributum fuerit. Audiamus nunc quid anno pòſt ſexto & quinquageſimo in Synodo Conſtantinopolitana prima eadem de re conſtitutum fuerit? hoc eſt, anno Chriſti CCCXXI. Nam cap. 2. ſcriptum ita eſt: *Epiſcopi quibus ſua diœceſis attributa eſt, ne in Eccleſ. quæ extra fines ſuos ſunt, ſe inferant: néue Eccleſ. confundant, ſed ſecundùm canones, Alexādriæ quidem Epiſcopus ea tantùm quæ in Aegypto ſunt, gubernet. Orientis verò Epiſcopi ſolum Orientem adminiſtrent. Conſeruetur q; ſua Eccleſiæ Antiochenæ dignitas, quæ in Nicæna Synodo declarata*

clarata eſt. Et Epiſcopi Aſiæ diœceſis ſiue præfecturæ, ea tantùm quæ in Aſia ſunt, gubernent: qui in Ponto ſunt, quæ in Ponto tantùm. Thraciꝗ verò ea tantùm quæ ſunt in Thracia. Epiſcopi autem niſi aduocati, ne in alienam diœceſim & præfecturam ſe inferant, ſiue ad ſuffragia, ſiue ad alias vllas adminiſtrationes Eccleſiaſticas. quòd ſi prædictus canon ſuper præfecturis & diœceſibus conſeruetur, perſpicuum eſt, quod cuiuſque prouinciæ negotia vnaquaque Synodus prouincialis gubernabit, quemadmodum à Synodo Nicæna conſtitutum eſt. Quinetiam Socrates libro hiſtor. Eccleſiaſt. 3. his eandem rem confirmat verbis: *Rurſus fidem à Nicæna Synodo traditam confirmarunt, & Patriarchas deſcriptis prouinciis conſtituerunt: vt Epiſcopi certæ diœceſi præpoſiti in alienas eccleſias ne inuaderent.* Et mox: *Conſeruantes tamen primum honoris & dignitatis gradũ Antiochenſium Eccleſiæ, quem ei qui tunc aderat Miletio dederunt. Statuerunt aũt, vt quoties res poſtularet, de cuiuſq; prouinciæ negotiis cuiuſq; prouinciæ Synodus conſtitueret.* Hæc Socrates. Atq; illã ipſam Eccleſiarũ deſcriptionẽ videre licet ab Imperatore Gratiano, Valentiniano & Theodoſiano traditam, & cõſtitutam in l. 3. C. Theod. de fide Cathol. Eat nũc Romanus Epiſcop⁹, & ſibi principatũ in omnes vniuerſi orbis Eccleſias, & nominatim in ſedẽ Antiochenã, Hieroſolymitanã, Alexãdrinã & Cõſtantinopolitanã ab Imp. Conſtãtino tributam fuiſſe glorietur. Nam hũc Eccleſiæ primitiuæ ſtatum & cõditionẽ vſq; ad annũ Chriſti 381. fuiſſe demõſtrauimus. Quinetiã eiuſdẽ Synodi c. 5. ita ſcriptũ eſt: *Cõſtantinopolitanus Epiſcop⁹ habeat primatũ honoris poſt Romanũ Epiſcopũ, quia ipſa eſt noua Roma.* quod etiã relatũ eſt diſt. 22. c. Conſtãtinopolitanæ. Vbi nup Canoniſta Gregorius XIII. annotauit, canonẽ illũ à Romana ſede receptũ nõ fuiſſe. Nec mirũ: cùm eo canone Papat⁹ manifeſtæ falſitatis cõuictus eſſet. Audiam⁹ etiã Ioã. Chryſoſtomi

hac de re iudicium, qui circiter annum Chriſti CCC. floruit, & primatum illum Antiochenę Eccleſiæ perſpicuè vindicat his verbis. hom. 3. ad populum Antiochen. *Ciuitatum omnium Antiochena noſtra Chriſto eſt optatiſſima: & ſicut Petrus inter Apoſtolos primus Chriſtum prædicauit, ſic inter ciuitates (ſicut iam prædixi) hæc prima tanquam coronam quandam admirabilem Chriſtianorum tenet appellationem.* Item Homil. 16. *Quæ verò eſt ciuitatis noſtræ dignitas? contigit primùm Antiochiæ diſcipulos appellari Chriſtianos: hoc autem ciuitatum quæ ſunt in mundo ciuitas habet nulla, neque ipſa Romuli ciuitas: propterea contra omnem terrarum orbem Antiochia oculos erigere poteſt.* Atq; hæc quidem (vt dixi) temporum illorum conditio fuit, cùm Papa Rom. ab illa tyrannide, quam poſtea in Eccleſia occupauit, longè lateq; abeſſet. Nunc, quid poſteriùs obſeruatum fuerit, conſideremus. Nam in Synodo Epheſina, quę quinquaginta pòſt annis, hoc eſt anno Chriſti CCCCXXXI. habita eſt, cap. poſtremo ita ſcriptum eſt: *Viſum eſt ſanctæ & vniuerſali Synodo, ſeruando vnicuique prouinciæ pura & integra iura, quæ ad ipſam pridem & ab initio pertinent, ſecundùm morem qui iam pridem obtinuit, &c.* Vbi eſt ille ſummus ſuper vniuerſi mundi Eccleſias tributus Papæ Rom. ab Imp. Conſtantino principatus? Audiamus inſequentem vniuerſalem Synodum XX. pòſt annis, hoc eſt anno Chriſti CCCCLI. Chalcedone congregatam. Nam cùm Epiſcopus Conſtantinopolitanus propter Orientalis Imperij ſedem, in vrbe ſua collocatam, pari eodemq; ambitionis morbo, quo noſter Romanus laboraret, artibus ac technis ſuis perfecit, vt ea Metropolis, quæ tantam dignitatem haberet, ius quoddam præter cæteras obtineret: atq; vt ipſe Aſiæ, Ponti, & Thraciæ Metropolitas ſolus conſtitueret. vnde accidebat vt Eccleſiæ Antiochenæ auctoritas tantopere à Chryſoſto-

mo

mo celebrata,& Nicæna primùm,tum deinde Conſtantinopolitana Synodo conſtituta funditùs euerteretur. Simul his artib.effectum eſt, vt Quatuor viri regundo terrarum Orbi crearētur, qui Metropolitas ſuæ præfecturæ ſubiectos haberent. Nam Alexandrino Africa, Occidens Romano, Cōnſtantinopolitano verò pars illa Europæ & Aſiæ propè tota tributa eſt, præter perpaucas Eccleſias, quæ Hieroſolymitano propter antiquitatem & auctoritatem vrbis, quaſi dicis cauſſa, relictæ ſunt. Itaque cùm olim Archiepiſcopi,Patriarchę,& Metropolitæ iidem eſſent,totidemq; nominibus promiſcuè appellarentur,deinceps Archiepiſcopi (qui Patriarchæ quoq; dicti ſunt) quatuor tantùm facti ſunt, qui Metropolitanis,vt diximus,præeſſent. Nam cap. illius Synodi 28.ſcriptum ita eſt: *Vbique leges ſanctorum Patrum noſtrorum ſequentes,eadem & nos definimus, ac ſtatuimus de dignitate atque præſtantia huius ſanctiſ. Eccleſ. Conſtantinopolis, nouæ Romæ. Etenim ſedi antiquioris Romæ,quia tùm ciuitas illa regnabat, patres noſtri meritò primum honoris gradum tribuerunt. Atque eadem conſideratione moti.C L.Deo amantiſſimi Epiſcopi parem honoris gradum tribuerunt nouæ Romæ* (notentur hæc verba) *ſedi ſanctiſſimæ: meritò decernentes, vt ea ciuitas,quæ tantum honorem adepta eſt, vt & ſedes eſſet Imperij, & Senatum haberet, & parem dignitatis gradum obtineret, atq; antiqua ſedes Imperij Rom.obtinet: etiam in Eccleſiaſticis negotiis parem atque illa honorem & dignitatem obtineat, cùm poſt illam ſecunda ſit.* Vbi tum ille Rom. Papæ principatus ac dominatus ſummus latebat, quem Imp. Conſtantinus ei ſuper omnes Eccleſ. tribuiſſe dicitur. Audiamus verba ſecundæ Synodi Conſtantinopol.ex cap. 36. *Renouantes quæ à C L. Patribus qui in hac à Deo ſeruata & regia vrbe conuentum egerunt, & ſexcentorum triginta, qui Chalcedone congregati fuerunt,inſtituta ſunt, definimus, vt*

Conſtantinopolis ſedes parem habeat dignitatem ſedi antiquioris Romæ, & in Eccleſ. negotiis æquè atque illa magnificetur, (Notentur hæc verba) *cùm ſit poſt ipſam ſecunda: poſt eam autem Alexandrinæ magnæ vrbis, & poſt hanc Hieroſolymorũ Epiſcopus ſuccedat.* Sed poſtea ſenſim Archiepiſcoporum numerus Imperatorũ arbitrio adauctus eſt. Nam Imperator Iuſtinianus vrbi ſuæ patriæ honorem illum tribuit Nouel. XI. vbi ſic ſcribit: *Multis & variis modis patriam noſtram augere cupientes, in qua Deus præſtitit nobis ad hunc modum venire, iubemus, vt eius ſacroſanctus antiſtes non ſolùm Metropolitanus, ſed etiam Archiepiſcopus fiat, & certæ prouinciæ ſub eius ſint auctoritate: id eſt, Dacia mediterranea, Dacia Ripenſis, Myſia ſecunda, & Dardania, & Prænalitana, &c.* Item ad extremum: *Archiepiſcopum eius à venerabili concilio Metropolitanorum ordinari ſancimus.* Fuerunt & aliæ eodem nomine vrbes Iuſtinianæ dictæ, in Africa, Iuſtiniana Carthaginenſis, quam idem Imp. Romano imperio adiunxerat, in Cypro inſula, Iuſtiniana Theodoræ vxoris eiuſdem patria, quibus parem iuris, honoris, & dignitatis prærogatiuam Iuſtinianus tribuit. Ex his igitur multiplex Paparum Romanorum impudentia perſpicitur: primùm in eo quòd quatuor tantùm Patriarchias ſiue Archiepiſcopales ſedes per ea tempora numerant: tum in eo, quòd ſuam ſedem illis quatuor ſedibus ſuperiorem faciunt, & ſibi in illas principatum ac iuriſdictionem arrogant: deinde, quòd illorum patriarcharum ius ac poteſtatem ſibi aſciſcunt, cùm euidentiſſimè appareat Imperatorũ illam auctoritatem ac poteſtatem fuiſſe: quæ omnia quò planiùs ac dilucidiùs cognoſcantur, vnico inſuper eiuſdem Iuſtiniani teſtimonio contenti erimus: cuius in Nouella 230. verba hæc ſunt, Latinè à Iuliano anteceſſore conuerſa: *Iubemus igitur beatiſſimos quidem Patriarchas, id eſt, Papam Romanum &*

Conſtan-

Conſtantinopolitanum & Alexandrinum & Theopolitanum, id eſt, Antiochenum, & Hieroſolymitanum, ſiquidem conſuetudo eſt, &c. Et mox: *Metropolitanos autem, qui à conſilio ſuo vel beatiſſimis Patriarchis, vel à Metropolitanis conſecrantur, &c.* Item Nouel.131. *Papa Romanus*, inquit, *prior omnibus Epiſcopis & Patriarchis ſedeat: & poſt illum Conſtantinopolitanæ ciuitatis Epiſcopus: Archiepiſcopus primæ Iuſtiniani habeat ſibi ſubiectos Epiſcopos Daciæ Mediterraneæ, & Daciæ Ripẽſis, item Præualenos, & Dardaniæ, & Myſiæ ſuperioris, & Pannoniæ: ſed & ille ab ipſis conſecretur, & eadem iura ſuper eos habeat, quæ Papa Romanus habet ſuper Epiſcopos ſibi ſuppoſitos.* Perſpicuum eſt igitur, primis Chriſtianæ libertatis temporibus quatuor tantùm Patriarchas fuiſſe, pari omnes honore, dignitate, iuriſdictione, auctoritate, gradu: niſi quòd in Synodis vniuerſalibus Romanis, propter veterẽ veteris Romæ dignitatem, primus conſidebat: deinde Patriarcharum numerum auctum fuiſſe, non à Papa Romano, ſed ab Imperatore Romano: vt eſſent quinque, tùm ſex, tùm ſeptem, tùm ad extremum octo. tot enim ſub Iuſtiniano numerauimus. Ex quibus ſimul animaduerti volumus, inſignem Romani Papę in illo Synodi Conſtantinopolitanæ cap.36. corrũpendo fraudem atq; impudentiam. Nam apud Gratianum diſt.22. c. renouantes, verba Synodi Græca ita verterũt: *Renouantes ſancti Conſtantinopolitani decreta concilij petimus* (imò definimus, ὁρίζομεν) *vt Conſtantinopolitana ſedes ſimilia priuilegia quæ ſuperior Roma habet, accipiat. Non tamen in Eccleſiaſticis rebus magnificetur vt illa: ſed hæc ſecunda poſt illam exiſtens, priuſquã Alexãdrina ſedes numeretur: deinde Antiochena, & poſt eã Hieroſolymitana.* De qua falſitate, ne cui dubiũ eſſe poſſit, Græca ipſa verba ꝓferemus: ὁρίζομεν ὥστε τὸν κωνσταντινουπόλεως θρόνον τῶν ἴσων ἀπολαβεῖν πρεσβείων τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης θρόνου, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς

ἐκεῖνον

ἐκεῖνον μεγαλωθῆναι πράγματι. Veruntamen, dixerit fortaſſe quiſpiam, mendum iſtud nuper in editione Gregorij XIII. ſublatum eſt, &, pro *Non tamen*, repoſitum *Necnon*. Pręclarè. Nam iſta ratione primùm fateri Papa cogitur, apertiſſimæ ſe falſitatis conuictum eſſe: eaque falſitate & corruptela per annos ampliùs CCC. ad fallendam Chriſtianam Eccleſiam improbè ac veteratoriè vſum eſſe. Præterea nunquā illam falſitatemque correctum fuiſſe, niſi à noſtris iam pridem falſi accuſatus & conuictus fuiſſet. Sed quid reſpondebit vel Gregorius XIII. vel Sixtus noſter de iterata & renouata hac eadem falſitate in c. antiqua, extra de priuileg. vbi turpior etiam impoſtura commiſſa eſt his verbis: *Antiqua Patriarchalium ſediū priuilegia renouantes ſancimus, vt poſt Rom. Eccleſiam (quæ diſponente domino ſuper omnes alias ordinariæ poteſtatis obtinet principatum, vtpote mater vniuerſorum fidelium & magiſtra) Conſtantinopolitana primum, Alexandrina ſecundum, Antiochena tertium, Hieroſolymitana quartum locum obtineat: ſeruatā cuilibet propria dignitate: ita quòd poſtquam antiſtites eorum à Rom. Pontifice receperint pallium (quod eſt plenitudinis officij Pontificalis inſigne) præſtito ſibi fidelitatis & obedientiæ iuramento, licenter,* &c. Ecquis eſt vel tam ferreo pectore, vel tam vecordi mēte, quem iſta tanta Paparum in corrumpendis Eccleſiæ Chriſtianæ monimentis impudentia non moueat? Neque verò conſimilis altera impudentia ſilentio prætereunda eſt, ex c. placuit, 2. q. 6. Nam cùm in ſynodo Carthaginenſi ſexta, cui B. Auguſtinus interfuit, cap. 105. decretum aduerſus Papam R. fuiſſet, ne ad ipſius Sedem ex transmarinis Eccleſiis prouocaretur: ſi quis prouocare auderet, anathema eſſet: tamen idem Papa in illo c. placuit, poſt hæc verba: *Ad transmarina autem, qui putauerit appellandum, à nullo intra Africam in communione recipiatur:* impudenter

hanc exceptionem ſubiunxit: *Niſi fortè Rom. ſedem appellauerit:* vbi nuper Gregorius XIII. perfidioſæ falſitatis atque impoſturæ manifeſtò conuictus, hãc excuſationem adiecit: *Hæc in antiquis Codicibus ſcribuntur tanquam Gratiani verba.* Præclarè rurſus. Nam hoc modo intoleranda Paparum Rom. impudentia perſpicitur, qui non modò decretũ data opera contra ipſorum ambitionem ſcriptum illa exceptione corruperunt, verùm etiam per annos ampliùs trecentos, vſque dum à noſtris illa falſitas atque impoſtura patefacta eſt, illo mendacio Chriſtianam Eccleſiam circumuenerunt. Et quoniam Gallis noſtris hæc potiſſimùm à nobis opera nauatur, non alienũ erit ex Doctore Bernardo quid aliquando Lutetiæ Pariſiorum ex hac Romanarũ appellationum ambitione acciderit, verbis ipſius exponere ex lib. de conſiderat. 3. *Pariſiis,* inquit, *contigit hoc, nobili Galliarum ciuitate, ſede Regia, Quidam ſibi publicè deſponſauerat vxorem: adeſt dies celebris nuptiarum, parata omnia, inuitati multi: & ecce homo concupiſcens vxorem proximi ſui, in vocem appellationis inopinatæ prorumpit, affirmans ſibi traditam priùs, ſuam potiùs eſſe debere. ſtupet ſponſus, hærent aures, ſacerdos non audet progredi, fruſtratur omnis apparatus ille, deſcendit quiſque in domum ſuam, ſuam cœnã manducaturus. Sponſa à menſa & thalamo ſponſi ſuſpenditur, quouſque Roma reditum eſt. Rurſus in eadem Pariſiorum ciuitate quidam ſibi deſponſata vxore diem conſtituit nuptiarum: interim emergit calumnia, dicentibus quibuſdam, non debere coniungi. Ad iudicium Eccleſiæ cauſa delata eſt. Sed non expectata ſententia, appellatum eſt. At ille nihilominus, quod propoſuerat, contempta, ſiue diſſimulata appellatione peregit.* Age: poſterioris temporis rationem conſideremus. Nam anno CCCCXXCV. Carthaginenſis ſynodus, eaq; vniuerſalis habita eſt, ad quam Epiſcopus Rom. tres legatos, Fauſtinum, Philippum, & Aſellum,

ſellum,cum his mandatis miſit, vt ius ſuæ Sedi à ſynodo Nicæna tributũ, nimirùm vt ab omnibus metropolitanis ad illum appellaretur, ſibi conſeruaretur. Tum repentè ſcriba, nomine Daniel, iuſſus eſt de ſcripto mandata illa recitare: ac ſimul caput illud ſynodi Nicænæ, quod Papa Rom. illis pro cauſſę ſuę inſtrumento adiunxerat. Recitatum eſt quintũ caput integrum ſynodi Sardicenſis, quod Epiſcopus Rom. fraudulenter ac malitiosè pro Nicæna ſynodo ſuppoſuerat. Omnes qui tum aderant Epiſcopi & Archiepiſcopi negarũt id ſe vnquam in ſynodo Nicæna legiſſe. Itaque placuit vt exemplar Nicænæ ſynodi, quod tum erat in manibus, recitaretur. Verbum de appellatione nullum. Decretum fit, vt certi homines Conſtantinopolim, Alexandriam Romam denique mitterentur, qui alia exemplaria Nicenæ ſynodi aſportarent, ſed maximè Conſtantinopolim: vbi authoritas ipſa ſiue ἀρχέτυπος Nicænæ Synodi aſſeruabatur. Anno vertente allata ſunt. Recitata, Nulla de iſto Epiſcopi Rom. priuilegio ac præcipuo iure ſuſpicio. Scribitur epiſtola de communi patrum ſententia Rom. Epiſcopo. Nuſquam illud in Nicæna ſynodo repertum: imò ex contrario, in illa ipſa ſynodo decretum, vt ipſe ſuis ſe finibus, item vt alij Papæ & Metropolitani, contineret. Quare ſi ſaperet, deinceps ſua diœceſi & præfectura contentus eſſet: neque in alienam poſſeſſionem inuaderet. Huic ſententiæ ſubſcripſerunt ducenti & triginta Patres: in iis, illi ipſi quos antea nominauimus, Fauſtinus Epiſcopus Potentinæ Eccleſiæ, legatus Epiſcopi R. Philippus, Presbyter & legatus Epiſcopi R. Aſellus presbyter & eiuſdem Epiſcopi legatus. Quinetiam illius Nicænorum patrum decreti quatuor haſce cauſſas Synodus adſcripſit, quas non alienum eſt exponere. *Prudentiſſimè*, inquiunt, *iuſtiſſimèque Nicæni patres prouiderunt, quæcunque*

negotia

negotia in ſuis locis, vbi orta eſſent, finienda: nec vnicuique prouinciæ gratiam ſpiritus Sancti defuturam, quæ æquitas à Chriſti ſacerdotibus & prudenter videatur, & conſtantiſſimè teneatur: maximè, quia vnicuique conceſſum eſt, ſi iudicio offenſus fuerit cognitorum, ad concilia ſuæ prouinciæ vel etiam vniuerſale prouocare, niſi fortè quiſquam eſt, qui credat, Deum vni alicui cognitionis & examinis inſpirare iuſtitiam, innumerabilib⁹ autem in ſynodo cõgregatis ſacerdotibus denegare. Aut quomodo ipſum tranſmarinum iudicium ratum erit, ad quod teſtium neceſſariæ perſonæ vel propter ſexus, vel propter ſenectutis infirmitatem, vel multis aliis interuenientibus impedimentis adduci non poterunt? De legatis autem illis tribus, Fauſtino præſertim, graues querimoniæ in iiſdem literis præſcriptæ ſunt, quòd conuentui magnas moleſtias exhibuiſſent, cùm ſimularent ſe Rom. Eccleſiæ priuilegia defendere. Videmus igitur Rom. Papæ iam tùm per illud tempus patefactam improbitatem, perfidiam, falſitatem, impudentiam, atque apertè ab vniuerſali ſynodo conuictam & condemnatam. Ecquid illum ſublatis omnibus ex Africa & Aſia ſuis vel æmulis vel certè riualibus feciſſe arbitramur, vt potentiam iam tum illis temporibus affectatam in Occidente ſuo conſtabiliret? Atque hæc quidem hactenus de prima Nullitatis cauſa, & iudicis incompetentia dicta ſint: quæ tamen quò magis apud clariſſimos Parlamentorum regiorum ſenatores, & alios iuriſperitos teſtata eſſe poſſint, auctoritate Doctorum confirmabimus. Ac primum illa peruulgata Canoniſtarũ ſententia, Papã etiam in ſolo hæreſis crimine non eſſe idoneum iudicẽ, ſed ab aliis iudicari oportere. c. ſi Papa, diſt. 40. Et eo caſu Philippus Decius fortiter contendit, concilium auctoritate Papæ non eſſe congregandum, in c. cũ veniſſent, nu. 37. extra, de iud. Idem Panor. & Decius in c. ſignificaſti, nu. 4. & nu. 9. de elect.

Sed

Sed omnium copioſiſſimè & doctiſſimè Lud. Rom. in concil. vlt. num. 15. & ſeqq. vbi ex ipſius Decreti auctoritate cōtendit, eum qui rebelliter viuit, & diſcere atq; agere bona recuſat, magis eſſe membrum Diaboli, quàm Chriſti: & potiùs infidelem, quàm fidelem monſtrari. c. nullus, diſt. 38. Idem Iaſon in conſ. 95. requiſitus, vol. 4. Decius conſ. 115.

SECVNDA NVLLITAS EX falſitate allegationis.

SEcundam igitur nullitatis cauſſam in allegationis falſitate conſiſtere dicimus: hoc eſt, in allegata falſa cauſſa, quam Papa in concipienda ſententia ſecutus eſt. Nota enim regula iuris eſt, vt ſententia ex falſis cauſis, falſis allegationibus, falſis inſtrumentis, falſis teſtimoniis pronuntiata, ipſo iure, ac ſine appellatione nulla ſit: præſertim vbi ſententia præcipuam cauſſam ac fundamentum habuit allegationis falſitatem. l. 1. & paſſ. C. ſi ex falſ. inſtr. l. ſi prætor, 7. D. de iudic. l. cùm verò, 26. §. ſubuentum, De fideic. libert. l. Seiæ. 26. D. de tutor. & cur. dat. l. 1. §. hæc verba, D. ne vis fiat ei. l. 1. C. ſi ex falſ. alleg. At Papa Sixtus iccirco Regem Nauarrum & Principem Condęum ab ſe proſcriptos eſſe prędicat, quia ſunt notorij (vt ipſe loquitur) hæretici. Feſtiuè. Nam hac ratione, ſi principes illi notorij ſunt hæretici, tùm armis & bello perſequendi ſunt: ſi non ſunt hæretici notorij, tū proſcriptio & execratio nullius momenti eſt. Videamus igitur quo nomine, & quanam allegatione ſupradicti Principes pro hęreticis damnentur. Neque enim tantum crimen vel infimo cuiquam Chriſtiano, ſine magna & graui cauſſa imponendum eſt: nedum illis tantis principibus, & tanti Regis agnatis proximis: Imperatores Gratianus,

Valent.

Valent.Honor.ſtatuerunt, vt hæreticorum numero habeantur, qui vel leui argumento à iudicio catholicæ religionis ac tramite detecti fuerint deuiare. l. 2.C.de hæret. & Manich. Quis illam definitionem probaret? nam Auguſt.eos *qui ſententiam ſuam, quãuis falſam et pernicioſam, nulla pertinaci animoſitate defendunt, præſertim quam non audacia ſuæ præſumtionis pepererint, ſed à ſeductis atque in errorem prolapſis parentibus acceperunt, quærunt autem cauta ſolicitudine veritatem, corrigi parati, cùm inuenerint, nequaquam hæreticos deputat:* vt loquitur text.24. diſtinct.3.cap. dixit. Rurſus Ioh. Auentinus lib. Annal. 3. ſcriptum reliquit, Epiſcopum quendam Germanum, nomine Vergilium, Mathematicis artibus eruditum, in crimen hæreſis iccirco vocatum fuiſſe, & Romam à Zacharia Pontifice accerſitum, quòd Antipodas eſſe affirmaſſet. Canoniſtæ decreuerunt eum hæreticum habendum eſſe, qui non omnibus ac ſingulis Papæ decretis obtemperaret. gl. diſt. 10. c. nulli. & diſt. 21. Papa ipſe decreuit, vt qui negat Imperatores, Reges, Principes, humanam denique omnem creaturam temporali & materiali gladio Romani Pontificis ſubeſſe, hæreticus habeatur: quoniam hoc credere eſt de neceſſitate ſalutis: hoc eſt, vnus eſt ex fidei articulis. cap.1.in fin. extrauag. de maiorit. & obed. Ann. Chriſti CXCVIII. Victor Papa Romanus Eccleſias Orientales iccirco hæreticas eſſe pronuntiauit, quòd de feſto die Paſchatis non idẽ quod ipſius Eccleſia ſentiebant. Qua de cauſa Irenæus Lugdunenſis Epiſcopus Papam illum vehementer increpuit: auctore Euſeb.lib.5. 26. & Epiſt. 24. Quid opus eſt multa? Hæreticus in Papatu definitur qui non credit iis omnibus, quæ in Eccleſia R.pro veris tradita ſunt.c.nulli, diſt.19. At ſuperiùs demonſtratum eſt, Paparum auctoritate atque imperio traditam hanc Eccleſię Chriſtianæ doctrinam

fuiſſe ad credēdum, Dominicum plura edidiſſe miracula, quàm Chriſtum, & omnes ipſius Apoſtolos: eundem Dominicum multò præſtantiorem fuiſſe Chriſto, & omnibus eiuſdem Apoſtolis. Ioannem Baptiſtam, cui Scriptura ſacra elogium hoc tribuit, neminem vnquam mortalem in terris illo maiorem extitiſſe, multis partibus inferiorem illo impoſtore Dominico fuiſſe. Demonſtratum eſt præterea, fabulam de ſtigmatibus Franciſci Bernardonis à Papis approbatam fuiſſe, Eccleſiæque Romanæ traditam ad credendum, & ſub nota hæreſis puniendum oppoſitum ſapientem: his enim ipſis verbis Papæ in ſuis Bullis vtuntur. lib. Conformat. fol. 234. col. 3. *Quare*, inquit, *hoc eſt firmiſſimè, tanquam verum tenendum, & oppoſitum tenentem, vt hæreticum ab omnibus deſpiciendum*. Pari ratione Anton. Florentinus hiſt. part. 3. c. 1. §. 3. ſic ſcribit: *Eccleſia indubiè approbauit & declarauit feſtum de hoc celebre inſtituendo: quod Franciſco oranti & transformato D. Ieſus in modum Zeraphyn (ſcilicet cū ſex aliis) crucifixus ei impreſſit in manibus & latere ſigna ſuæ paſſionis, in quibus ſentiebat maximum dolorem*. Iudicent nunc clariſſimi & prudentiſſimi Regis Galliæ conſiliarij, ſatiſne vera illa Hæretici definitio ſit, vt qui turpiſſima illa de Dominico & Bernardone commenta Eccleſiæ Romanæ auctoritate comprobata non crediderit, pro hæretico habeatur, & ab Eccleſiæ communione arceatur? Si non æquum hoc Papatus R. decretum eſſe ſtatuant, tum meminerint eius regulæ, qua traditur, leues & temerarios accuſatores, non modò calumniæ damnatos, infamia notari, verumetiam talionis pœna damnari. vltim. C. de accuſat ac proinde Papam Sixtum V. qui Nauarrum Regem, & Condæum Principem hæreſis crimine calumnioſè accuſauit, perſpicuè pro ſchiſmatico & hæretico habendum eſſe. Sed iam paulò attentius cōſideremus, in quos

nefarium

nefarium illud crimen ac nomen Hæreticorum cõ-
ueniat. Nam quantum ex ſacræ Scripturæ & vete-
rum Eccleſiæ doctorum auctoritate cognoſci licet,
Hęreticus is demum dicendus eſt,qui doctrinam cũ
regula fidei (hoc eſt ſymbolo Chriſtianorum) pu-
gnantem legitimè admonitus, & conuictus, tamen
& contumaciter tuetur, & ſeditioſè diſſeminat. Sic
enim Auguſtinus lib. de ciuit. Dei 18. c. 51. *Qui in
Eccleſia Chriſti*, inquit, *morbidum aliquod prauumque
ſapiunt, ſi correpti vt ſanum rectumq; ſapiant, reſiſtunt
contumaciter, ſuaque peſtifera & mortifera dogmata e-
mendare nolunt, ſed defenſare perſiſtunt, hæretici fiunt,
& foràs exeuntes habentur in exercentibus inimicis.*
Iam verò de Symbolo Chriſtianorum, quam fidei
regulam Tertullianus appellat, præclarum eiuſdem
Tertulliani hoc teſtimonium extat in libro de præ-
ſcrip. hæret. *Regula fidei eſt*, inquit, *qua creditur v-
num omnino Deum eſſe* (notetur hæc pia Chriſtiani
ſymboli paraphraſis) *nec alium præter Mundi crea-
torem, qui vniuerſa de nihilo produxerit per verbum
ſuum. P. Id verbum filium eius appellatum, variè viſum
patriarchis, à prophetis ſemper auditum, poſtremò de-
latum à Spiritu Patris Dei & virtute in virginem Ma-
riam, carnem factum in vtero eius, & ex ea natum egiſ-
ſe (exiſſe) Ieſum Chriſtum, exinde prædicaſſe nouam
legem, & nouam promißionem regni cœlorum, virtutes
feciſſe, fixum cruci, tertia die reſurrexiſſe, in cœlis ere-
ptũ ſedere ad dexteram Patris, miſiſſe vicariam vim Spi-
ritus Sancti, qui credentes agat, venturum cum clarita-
te ad ſumendos ſanctos in vitæ æternæ & promiſſorum
cœleſtium fructum, & ad prophanos iudicandos igni per-
petuo: facta vtriuſque partis reſuſcitatione cum carnis
reſtitutione. Hæc regula à Chriſto inſtituta nullas ha-
bet apud nos quæſtiones, niſi quas hæreſes inferunt,
& quæ hæreticos faciunt.* Hæc Tertullianus. Ex
quibus intelligitur; hæreticos ab eo definiri,

qui doctrinam Chriſtianorum Symbolo cõtrariam in Eccleſiam inducunt: quod illi Pauli Apoſt. præcepto conſentaneum eſt: *Qui aliud vobis Euangelium attulerit, quàm quod nos attulimus, anathema eſto.* Itaq; Tertullianus alio eiuſdem libri loco: *Vnde*, inquit, *extranei & inimici Apoſtolis hæretici, niſi ex diuerſitate doctrinæ, quam vnuſquiſque de ſuo arbitrio aduerſus Apoſtolos, aut protulit aut recepit? Illic igitur & Scripturarum & expoſitionum adulteratio deputanda eſt, vbi diuerſitas inuenitur doctrinæ.* Item alio loco: *Hæretici edant origines Eccleſiarum ſuarum, euoluant ordinem Epiſcoporum ſuorum, ita per ſucceſſiones ab initio decurrentem, vt primùm ille Epiſcopus aliquem ex Apoſtolis, vel Apoſtolicis viris:* Qui tamen cum Apoſtolis perſeuerauerit, *habuerit auctorem & anteceſſorem.* Apoſtolicos Tertullianus diſertè appellat, neq; alios hoc nomine appellari patitur, quàm qui cum Apoſtolorum doctrina conſenſerint, & in ea perſeuerauerint; vt facilè intelligatur, Apoſtolicos non ex ſedis & loci, ſed ex doctrinæ ſucceſſione & perpetuitate æſtimandos eſſe. Itaque alio loco: *Hæreticorum doctrina*, ait, *cum Apoſtolica comparata, ex diuerſitate & contrarietate ſua pronuntiabit, neque Apoſtoli alicuius auctoris eſſe, neque Apoſtolici: quia, ſicut Apoſtoli non diuerſa inter ſe docuiſſent; ita & Apoſtolici nõ contraria Apoſtolis edidiſſent: niſi illi qui ab Apoſtolis deſciuerunt, & aliter prædicauerunt.* En, vt apertè Tertullianus oſtendit, eos qui doctrinam cum Chriſtianorum Symbolo pugnantem inducunt, Hæreticos propriè appellandos eſſe, quamuis ſe Apoſtolicos nominent: quandoquidem, inquit, ab Apoſtolis deſciuerunt: & (vt aliquantò antè dixi) ex ſuo arbitrio, id eſt, ingenio & commento, aliquid præter Sacram Scripturam affinxerunt. Animaduertendum præterea, dici à Tertulliano Apoſtolicos non propriè ac ꝑcipuè qui Petro, ſed generaliter qui alicui ex ipſius

omnibus

omnibus Coapoſtolis ſucceſſerunt: neque id præciſè: vt referri ad locum & ciuitatem certam oporteat: ſed connexè, qui Apoſtolis in Chriſti doctrina per manus tradenda ſucceſſerunt. Ex quo Paparum impudentia perſpicitur, qui non modò Apoſtolici nomẽ propriè ad Romanum Epiſcopum reſtrinxerunt, verùm etiam ſtolidis rebus nomen illud impoſuerunt, veluti: Sedes apoſtolica, Legatus apoſtolicus, Nuntius apoſtolicus, Notarius apoſtolicus, Cancellaria apoſtolica, Pœnitentia apoſtolica, Camera apoſtolica, Priuilegium apoſtolicum, Prouiſio apoſtolica, Bulla apoſtolica: vt tandem aliquando (ſit honos auribus) dicatur, Mulus apoſtolicus, Matellio apoſtolicus: & ſi quid eiuſmodi. Verùm vt ad inſtitutum redeamus, quò planiùs diſcrimen inter Hæreticum & Apoſtolicum intelligeretur, exemplum Tertullianus ſubiungit apertiſſimũ, & valde ad id quod agimus accommodatum: *Paulus,* inquit, *Timotheum inſtituens, nuptiarum interdictores inter hæreticos ſuggillat.* Quid ita, Tertulliane? Nempe, quoniam Apoſtolorum doctrinæ interdictum illud contrariũ eſt qui diſertè docuerunt, matrimonium eſſe omnibus omnium generum atque ordinum hominibus, non modò decorum, & honorabile; verumetiam plerumque neceſſarium. Ex quo intelligitur, prohibitionem matrimonij non eſſe apoſtolicam, ſed hæreticam: quoniam hæretici ex Tertulliani ſententia definiuntur, qui doctrinam apoſtolorum ſcriptis contrariam inuehunt. Apoſtoli verò & Orthodoxi, & Catholici, qui ſcriptis Apoſtolorum contenti, eos qui de his quicquam detrahũt, aut aliquid affingunt, vnà cum Apoſtolo execrantur. Porrò huic Hæreticorum definitioni conſentanea altera illa eſt, quã B. Auguſtinus tradit in lib. de vtil. creden. *Hæreticus eſt,* inquiens, *qui ob amorem lucri aut principatus nouas aut gignit, aut ſequitur opi-*
 niones.

niones. vbi Principatum intelligit factionis & ſucceſſionis ab Eccleſia, cuius ſe Ducem ac Principẽ quaſi ſublato ſigno profitetur. Et hac eadem mente Paulus Philetum & Hymenęũ Hæreticos appellat, quòd non modò à fide aberraſſent, ſed etiam quorundam fidem ſubuertiſſent: quos etiam alio loco πλανῶντας, καὶ πλανωμένους appellat: i. errantes, & alios in errorem inducentes. 1. Timoth. 2. 2. Tim. 3. Sed & Petrus hæreticos deſcribẽs, ait eos leuium & infirmorum hominum mentes ineſcare. Item alio loco: *Inter vos*, inquit, *erunt falſi doctores, qui clàm inducent hæreſes, ſiue ſectas exitiales*. 2. Pet. 2. Quantum autem ad formam declarandorum hæreticorum attinet, Paulus eam his demonſtrat verbis: *Hæreticum poſt vnam & alteram admonitionem deuita*. 1. Tim. 3. quam ad formam ille quoque ordo pertinet, quem Chriſtus Matth. 18. præſcribit, vt apud Eccleſ. accuſetur, & ſi ſe contumacem præbuerit, pro ethnico & pro fano habeatur. Et in hanc eandem ſententiam videmus etiam Doctores ſcholaſticos conſentire in his Magiſtr. in 4. diſt. 18. cap. 7. vbi ſic ſcribit: *Excommunicationem fieri debere, cùm quis ſecundùm Canonicam diſciplinam tertiò vocatus ad emendationem manifeſti delicti, & ſatisfacere vilipendens, ſententia Eccleſiæ à loco orationis & ſacramentorum communione, & fidelium conſortio præciditur vt erubeſcat, & pudore ſceleris conuerſus pœniteat, vt ſpiritus eius ſaluus ſit. qui ſi pœnitentiam profitens reſipuerit, negatæ communioni admittitur, & Eccleſiæ reconciliatur*. Ex quibus omnibus perſpicuè intelligitur, tres hæreticorum eſſe notas, quibus ab orthodoxis internoſcuntur: ſi quid à regula fidei alienum in Eccleſiam inducãt, ſi ſeceſſionem faciant, & ſi ſolenniter admoniti contumaciter perſeuerent. Sed quoniam ad Regios Senatores Iuris peritos magna ex parte hæc diſputatio pertinet, non alienum videtur, alteram ex Iuſtiniani libris

bris Hæreticorum definitionem proponere. Nam in Nouel.115.§.ſi quis, vbi inter legitimas liberorum exhæredandorum cauſſas hæreſim enumerat. Iuliano anteceſſore interprete hæc ſubiungit: *Orthodoxos autem dicimus eos, qui communicant in ſacroſancta Eccleſia Catholica, in quam omnes Patriarchæ vnam conſpiratione & concordia colliguntur: & quatuor ſancta concilia prædicantur: Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum primum, & Chalcedonenſe. Hæreticos autem dicimus eos, qui Catholicis non communicant.* His igitur ita conſtitutis, videamus nunc, quo iure ſupradicti Principes noſtri à Papa Sixto V. pro hereticis damnentur. nam ſiue priorem, ſiue poſteriorem definitionem ſequamur, ſupradicti Principes quanta maxima poſſunt contentione profitentur, ac prædicant, Deumque & Angelos, atque omnes omnium ordinum ac generum homines, cœlũ denique & terram conteſtantur, ſe neque quicquam à regula fidei & vſitato Chriſtianorũ Symbolo, neq; ab illis antiquiſſimis quatuor conciliis alienum in Eccleſiam inuehere, ſed eorum doctrinã & confeſſionem, qualis in Synodo Nicæna, Conſtantinopolitana, Epheſina, Chalcedonenſi concepta eſt, ex animo amplecti, neque ab Athanaſij formula, vel latum (vt dicitur) vnguem diſcedere. Profitentur præterea ſe nullã ab iis Eccleſiis, quæ in illa fidei regula, & confeſſionum formula permanſerũt (quales ſunt illuſtriſſimorum & potentiſſimorum Electorum, & Principum Auguſtanæ confeſſionis Eccleſiæ) ſeceſſionem feciſſe, aut facere velle. Poſtremò nunquam vſque adhuc ab vlla huius generis Eccleſia, quæ in Apoſtolorum doctrina perſeuerarit, admonitos, aut reprehenſos fuiſſe. Quòd ſi Pariſienſis carnificinæ cruore & cædibus infinitis adoleſcentuli conterriti, Regiſque potentiſſimi conſpectu ac præſentia permoti, multis poſtremò militum armatorum

gladiis circumuenti, ea quæ vel facere, vel pronunciare iuſſi ſunt, inuiti fecerunt, ac pronũciarunt, non hanc legitimam ac ſolennem, & qualem Chriſtus inſtituit, Apoſtoli & Apoſtolici ſeruarunt, Eccleſiaſticæ cõmonefactionis formam habendam eſſe: præſertim cùm aliquantò pòſt, recuperata libertate, ꝓteſtati ſint, ſe, quicquid illius fecerant, inuitos ac minis compulſos feciſſe: ſuæque illius infirmitatis veniam à Deo, & Chriſtianis palàm, pro concione, in Eccleſia reformata poſtularint. Ex contrario verò demonſtrant, Papam Romanum iudicio maximæ partis Europæ, non modò inter hereticos, ſed etiam tanquam hæreſiarcham, & factionis principem, auctorem, ducem damnatum eſſe. Primùm, quia fabulas impias, & blaſphemas de falſis monachorum miraculis, in Eccleſiam inuexit, & traditiones ab illis quatuor antiquis conciliis alieniſſimas: quales ſuperiùs protulimus de commentitio Purgatorio, de inuocatione mortuorum, de veneratione imaginum, de quotidiana renouatione ſacrificij Chriſti in Miſſa, de idololatrica panis & calicis veneratione, de prohibitione coniugij, de monachis Dominicanis ſub virginis Mariæ ſtola occultis, de pluribus & maioribus miraculis à Dominico & Franciſco factis quàm aut à Chriſto, aut ipſius apoſtolis: quæ ſunt blaſphemiæ adeò nefariæ, ſceleratæ, atque impiæ, vt illarum commemoratione piorum omnium animi cohorreſcant. Deinde quoniam dominatu ac potentatu Regio in Eccleſiam vniuerſam arrogato, adhibitiſque ad eum tuendum & ornandum adminiſtris & ſatellitibus, ſatrapis, & Cardinalib. purpuratis, nouæ ſe factionis & Synagogæ ducem ac principem profeſſus eſt. Poſtremò quoniam quadringentis ab hinc annis continuis, omnium Chriſtianorum Principum precibus rogatus atque admonitus, vt emendationem & reformationem ali-

quam

quam admitteret, ſuperbè poſtulata & preces illorum repudiauit. Cuius rei, ne longiùs teſtimonia petantur, patrum certè atque auorum noſtrorum memoria teſtis eſſe poterit, ex concilio Conſtantienſi, Baſilienſi, Florentino, & Tridentino: in quo poſtremo, non modò falſæ & adulterinæ doctrinæ ſublatæ non ſunt, verùmetiam magis ac magis confirmatæ: vt iam dubium nemini eſſe poſſit, quin tres illæ notæ, quibus paulò antè dicebamus hæreticum ab Orthodoxo internoſci, euidentiſſimè in Papa Romano appareant. Quæ cùm ita ſe habeant, ſatis iam perſpicuũ eſſe arbitramur, cuius momenti hæc apud Regis Galliæ cõſiliarios eſſe debeat Papæ Sixti accuſatio, cui ſe maxima Europæ pars ſubſcripſit. ſimul intelligitur, cuius auctoritatis eſſe apud eoſdem debeat hæc ab illo contra Regem Nauarrum & Principem Condæum inſtituta criminatio. Nam, vt illum ſuo etiam (vt dici ſolet) gladio iugulemus, ecce in ipſius Decret. 24. diſtin. 1. multis paſſim teſtimoniis traditur, lapſum in hæreſim non poſſe aliquem officio priuare, vel ſententia innodare: velut in c. acaſius. *Si ergo, epiſcopus,* inquit, *in hæreſim iam damnatam lapſus eſt, antiqua excommunicatione damnatus, alios damnare non poteſt. Excommunicatus enim alios excommunicare non valet.* Quod idem ſeq. confirmatur, hac ſubiecta ratione: *Ligandi namque vel ſoluendi poteſtas veris, non falſis ſacerdotibus à Domino tradita eſt.* & c. ſeq. *Manet Petri priuilegium, vbicunque ex ipſius æquitate fertur iudicium.* Facit quod ſcribit Iaſ. in conſil. 145. requiſitus, num. 3. vol. 2. *quod Papa non poteſt ſine cauſſa quemquam in dignitate conſtitutum deponere: quia poteſtas data Petro, ad paſcendum oues Chriſti non extenditur ad necandum eas.* c. in nouo. 21. diſt. *manet enim potentia Petri, dum verè iudicat, & clauis non errat.* d. c. manet, & c. hoc idem ſcribit Abb. in c. vlt. col. pen. & vlt. de confir. vid. vel tanto & in c.

conſtitutus, colum. 3. de religioſ. dom. & in c. vlt. de poſtul. prælat. & in c. de multa. de præbend. Planiùs etiam Iaſon in conſil. 95. requiſitus, vol. 4. *Quando Papa*, inquit, *impeteretur de hæreſi, cùm ab hoc ordine poßit deponi, c. ſi Papa. 40. diſt. per hoc deſinit eſſe Papa, cùm ſit extra Eccleſiam catholicam: iuxta not. per Innocent. in c. ex parte, de verb. ſignif. & eodem modo quando Papa eſſet criminoſus notorius, & grauibus criminibus irretitus, ita quòd Eccleſiam ſcandaliſaret, &c.* Item colum. 3. *Sed fortiùs te cùm gloſſa tuta, quam totus mundus allegat in d. c. ſi Papa, quod etiam de alio crimine, putà ſimoniæ, vel adulterij quod ſit notorium, & admonitus Papa eſt incorrigibilis, ita vt ſcandaliſet Eccleſiam Dei, poteſt accuſari cùm habeatur pro hæretico: & ſic Papa non ſolùm pro cauſſa hæreſis, ſed etiam pro quocunque alio crimine in quo Papa committit exceſſum ſcandaliſantem Eccleſiam, ſi ſit notorium, & Papa ſit incorrigibilis, poteſt accuſari & puniri: quia notoria inobedientia habetur pro hæreſi. Vnde ſicut Papa poteſt pro hæreſi accuſari, & damnari, ita etiam pro quocunque notorio crimine in quo ſit incorrigibilis. quinetiam Felin. in c. ego N. de iureiur. Papa non Canonicè electus eſt diabolus, non habens claues regni cœlorum, ſed inferni.*

TERTIA NVLLITAS EX DEfectu ordinis iudicialis.

VEniamus iam ad tertiam nullitatis cauſſam, quam eſſe dicebamus, defectum formę & ordinis iudicialis. Nam vt quondam ab Oratore ſummo dictum eſt, quid indignius, quàm qui neque adeſſe iuſſus ſit, neque citatus, neque accuſatus de eius capite ac fortunis omnibus iudicare? Demonſtratum eſt ſuperiùs, formam hanc atque ordinem eccleſiaſtici iudicij à Chriſtò & ipſius Apoſt. in hæreticis iudicandis inſtitutum fuiſſe, primum vt aliquo-

aliquoties erroris ſui conuincerentur: tum, ſi monitis Eccleſiæ non vni, ſed pluribus ac repetitis non parerent, ſed (vt Auguſtinus loquitur) contumaciter reſiſterent, atque in errore perſeuerarent tùm, in hoſtium ac profanorum numero haberentur. Monitionibus igitur opus eſt, & cauſſæ cognitione ſolenni ac legitima. Non ignorabat Deus, quid contra ſuum interdictum Adamus & Eua commiſiſſent, euocauit tamen vtrunq;, & quaſi quæſtionem cauſſæq; cognitionem inſtituit: ac tùm demùm in illos conuictos ſententiam pronuntiauit. Non ignorabat idem, ſeueriſſimus flagitiorũ vindex Deus, quãto ſe ſcelere, & quàm nefario Sodomitæ, & Gomorrhæi polluiſſent. Verùmtamen vt mortalibus iuriſdictionem exercentibus æquitatis exemplum præberet, cauſſæ cognitionem ſuſcepit, deſcenſurumq; ſe & cogniturum dixit, quod etiam Canoniſtæ multis verbis tradiderunt in 1.q.2.paſſim, ſed præſertim in c.Deus omnipotens. Sed & eadem ſcriptura alio loco teſtatur, ſeniores populi Iudaici, qui ad radices montis Sinai res iudicabant, non niſi vtraque parte audita, & cauſſa vtrinque perorata ſententiam pronũtiaſſe. Quinetiam Iudæi quamuis malitioſè perniciem atque interitum Chriſto molirentur, tamen vſitatum iudiciorum ordinem cõſeruarunt, vt illum apud Caiapham Pontificem maximum & iudicem competentem reum facerent: tùm eundem comprehenſum ad eiuſdem Pontificis tribunal adducerent, ſimulq; teſtes in ſuam accuſationem producerent. cauſſa igitur vtrinq; dicta eſt: rogatæq; confeſſorum ſententiæ: ac tum demum, ordine iudiciali ſeruato, pronuntiata condemnatio eſt. Sed quid opus eſt plura? cùm in adulterio deprehenſa mulier fuiſſet, vt Scriptura loquĩ, ἐπαυτοφόρῳ, neq; quiſquã eſſet, qui aduerſus eam accuſationem inſtitueret, ac teſtes produceret. tùm Chriſtus: Nec ego, inquit,

te non

te non conuinctam damnabo. Ioh. 8. Item alio loco: cùm Iudæi quodam die Chriſtum inauditum condemnare vellent, tùm eos Nicodemus his verbis increpuit: An lex noſtra vllum hominem condemnat, quin priùs auditus ſit, & de eius facto cognitum? Denique nihil eſt de quo veteres Chriſtianorum patroni, in his Tertullianus, Arnobius, Auguſtinus, Lactantius tantopere querantur, quam quòd ethnici Chriſtianos inauditos, atque indicta cauſſa paſſim ac temerè dámnabant. At horum Ethnicorum temeritatem Papa Sixtus & eius aſſeſſores Cardinales in hac inſaniſſima *Declaratione* ſecuti ſunt, cùm ſupradictum Sereniſſim. Nauarræ Regem & Illuſtriſſimum Principem Condæum, non dico inauditos, ſed ne adeſſe quidem iuſſos aut citatos, barbara & cyclopica quadam arrogantia condemnarũt. At enim, dixerit fortaſſe quiſpiam, condemnati ſunt illi Principes, non ſimpliciter tanquam hæretici, ſed connexè tanquam hæretici notorij, & manifeſti. Sic enim multis locis in illa furiali declaratione appellantur. Eſt autem inter Canoniſtas hoc ius receptũ, vt in manifeſtis & notoriis criminibus accuſatione, & ordine iudiciali opus non ſit. c. manifeſta, & c c c. ſeqq. 2. q. 1. Ex quo concludi volunt, cùm ſupradicti Principes palàm atque apertè ſe ab Romana ſede deſciuiſſe profiteantur, nulla vel citatione, vel accuſatione, vel cauſſæ cognitione ad eos condemnandos opus fuiſſe. Sed facilis ad hanc obiectionem reſponſio eſt: eaque triplex. prior eſt, quod Papa ſumit pro conceſſo, quod ei à maxima Chriſtianitatis parte fortiter negatur, religionem ſupradictorum Principum ac tam multorum aliorum Regũ ac procerum idem ſentientium eſſe hæreticam: ac proinde abſurdũ eſſe, Notorios hæreticos appellari eos, qui ne hæretici quidem ſunt. Altera reſponſio eſt, quòd omnia illa Decreti Gratiani capita 1. q. 1. quæ obiici

obiici nobis poſſent, nulla ex parte ad crimen hæreſis pertinent: ſed (vt Nicolaus Papa c. 16. loquitur) ad opera carnis: quæ (quemadmodum ex Apoſtolo eodem loco ſubiungit) manifeſta ſunt: veluti homicidium, latrocinium, ſtuprum, inceſtum, adulterium, & cætera conſimilia. Neque omnibus illis locis vox vlla de hæreſis crimine reperietur: quod crimẽ à carnis operibus, & cæteris maleficiis eo diſcrepat, quòd in hæreſi damnanda perſonæ correctio & emendatio quæritur: quam Paulus iccirco νουθεσίαν appellat, eodem ipſo vocabulo, quo Plato eam caſtigationem nominat, quæ adhibetur emendandi gratia. nam in reliquis pœnis non perſonæ delinquentis emendatio quæritur: ſed aliis exemplum datur: vt homines conſimilis pœnæ metu à maleficio deterreantur. Qua de cauſſa παράδειγμα ab eodẽ Platone nominatur. Agel. 6. c.4. & Plato in Gorgia. Quamuis igitur quis in aliquo religionis articulo caliget, manifeſtò etiam erret, ac labatur, non tamen continuò vel ab Eccleſiæ communione arcẽdus eſt, vel in hoſtium, atque (vt Auguſtinus loquitur) inimicorum exercentium numero habẽdus eſt. Sed ſemel ac ſæpius admonendus, caſtigandus, edocendus, neque priùs à fidelium communione ſubmouendus, quàm ſe contumacem, pertinacem oſtenderit: atque (vt eiuſdem Auguſtini verba vſurpemus) contumaciter Eccleſiæ reſtiterit. Quare cùm ſupradicti Principes, neque nullam doctrinam profiteãtur, à fidei regula (vt ſuperiùs diximus) alienam, ſed quatuor ſuperiùs à nobis nominata Concilia ſtudioſiſſimè amplectantur, neque ab vlla Eccleſia Apoſtolica: quæ (vt Tertullianus definit) in Apoſtolorum doctrina perſeuerauit, ſint reprehenſi, neque ſe in diſcendo cõtumaces præbuerint. Sed ſi alicuius erroris conuincantur, emendare parati ſint: Sine vlla cunctatione concludimus. Nullitatis

cauſſæ

cauſſę à nobis tertio loco propoſitę abundè ſatisfa-ctum fuiſſe. Quid multa? Nam etiam Canoniſtarum iure tota hæc Papæ declaratio iniuſta & irrita eſſe conuincitur: quandoquidem vbi vel non iuſta ex cauſſa, vel non ſeruato iudiciali ordine emiſſa excommunicatio eſt, tum ipſa excõmunicationis maledictio, in caput maledicentis redundare dicitur. De iniuſta cauſſa teſtimonia extant ex ſcriptis Auguſtini in c. Temerarium, eod. vbi ſic ſcribit: *Temerarium iudicium plerumque nihil nocet ei, de quo temerè iudicatur, ei autem qui temerè iudicat, ipſa temeritas neceſſe eſt noceat.* Item c. ſeq. *Quid obeſt homini quod ex illa tabula vult illum delere humana ignorantia, ſi de libro viuentium non deleat iniqua conſcientia? Senti de Auguſtino, quicquid libet. Sola me in oculis Dei conſcientia non accuſet,* &c. Etſi, ex eod. Auguſt. hæc proferuntur: *Etſi ad tempus damnaris ab homine, aliud eſt ſella terrena, aliud eſt tribunal cœleſte: ab inferiori accipit ſententiam, à ſuperiori coronam.* Item in c. illud planè, ex eod. Auguſtino. *Illud planè, non temerè dixerim, quòd ſi quiſquam fidelium fuerit anathematiſatum iniuſtè, potius ei oberit qui facit, quàm qui hanc patitur iniuriam. Spiritus enim ſanctus habitans in ſanctis, per quem quiſque ligatur, aut ſoluitur, immeritam nulli ingerit pœnam.* In ordine autem iudiciali primò requiritur citatio, & citati contumacia, 11. q. 3. c. Epiſcopi. c. nemo, c. certum, cap. ex parte, cap. cùm olim. de ſenten. excommun. *vt puta,* inquit Hoſtienſis, *ſi aliquis iuſſus vel monitus noluerit maleficium emendare.* Hoſt. in Sum. tit. de ſent. excommunic. num. 7. gloſſ. in c. Statuimus. eod. tit. in vj. Requiritur prætereà vt excommunicator, ſit iudex competens: alioqui iudicis incongrui excommunicatio nulla eſt. cap. ad noſtram, De conſue. vbi concor. in gloſſ. Tertiò ſi excommunicatus. legitimè appellauit, aut appellationis loco idoneæ ſit proteſtatus. c. ſolet, & c. venerabilem,

rabilem, & c. per tuas. eod. tit. in vj. Nam allegans ſententiam nullam, quamuis non petat ſe abſolui, ſed (vt in hac cauſſa vſuuenit) legitimas nullitatis cauſſas proferens, præſertim tanto numero, & tam legitimas, audiendus eſt: atque interea ſententia ſuſpenditur: vt communiter iidem Canoniſtæ tradunt. in d. c. per tuas, & in d. c. ſolet. Pari modo ſi ſententia continet errorem intolerabilem: vt per eoſdem Canoniſtas in d. c. ſolet, & d. c. per tuas, velut in hac cauſſa noſtra, vbi Bulla Sixti Papæ manifeſtiſſimis erroribus conuincitur: quemadmodum in poſtrema nullitatis cauſſa demonſtratum eſt; præſertim vbi ſententia perſpicuè continet errorem facti: vt notat. Ang. in Summ. contra gloſſ. in d. cap. per tuas. Nam ſententia ex falſis allegationibus pronuntiata ipſo iure nulla eſt: vt paulò antè copioſè docuimus.

QVARTA NVLLITAS EX *formula ſententiæ.*

SVpereſt quarta nullitatis cauſſa, ex ſtulta conceptæ ſententiæ formula. nam, vt dici ſolet, ſtultitia ſermonis, mentis ſtultitiam indicat. l. pen. D. de cond. & demonſt. l. 1. §. pen. & vlt. D. de ædil. edict. Itaque Iudex ineptè, ſtultè & abſurdè ſententiam pronuntians, ſtultus appellatur. l. vlt. C. de fideic. libert. qualem hunc monachum Franciſci Bernardonis diſcipulum, ex hac ipſius ſententia & monachali bulla demonſtrabimus. Sic enim exorditur: *Ab immenſa æterni regis potentia B. Petro eiuſque ſucceſſoribus tradita auctoritas, omnes terrenorum Regum & Principum ſupereminet Poteſtates.* Vt ſententias loquitur carnifex. At vetus Dialecticorum præceptū eſt, comparationes nō niſi in rebus quæ generis eiuſdem ſunt, vſurpari. Quid verò cōmune eſt inter

auctoritatem Apoſtolis tributam, quæ ad religionem & conſcientias pertinet, & poteſtatem regibus conceſſam, quæ in ciuilibus & politicis rebus verſatur? Itaque proinde Bardocucullus noſter loquutus eſt, quaſi dixiſſet: Stultitia diſcipuli Bernardonis ſupereminet auriculas omnium onagrorum, qui ſunt in Arcadia. Veruntamen vt ſeriò aliquid reſpondeatur, prodeat hæc in medium cõcluſio. Non plus habeat ſucceſſor Iuris, quàm quantum auctor ſuus habuit: Petrus non habuit auctoritatem ſupereminentem poteſtates regum, ſed iis tanquam ſuperioribus parere iuſſus eſt. Ergo etiam ſi Papa eſſet Petri ſucceſſor (quòd ſuperius falſum eſſe docuimus) tamen Regibus inferior parere illis deberet. Aſſumptio perſpicua eſt ex illis verbis: *Omnis anima poteſtatibus ſupereminẽtibus ſubiecta eſto. Quiſquis opponit ſe poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit:* Rom. 13. *Suggere ipſis, vt ſe ſubiiciant Principatibus ac poteſtatibus, vt obtemperent.* Tit. 3. *Subiecti eſtote cuiuis humanæ ordinationi, propter Dominum: ſiue Regi, vt qui ſuperemineat: ſiue Præſidibus, vt qui per eum mittuntur.* 1. Petr. 2. Sed quid apud Papam Scripturæ ſacrę auctoritas valebit? nam vno iam hoc verbo refelletur: Conſtant. omnia Papæ Occidentis regna donauit, ſtatuitque vt Imperatores & Reges, ei in equũ aſcendenti ſtrepam teneant, aſſeclas eidem ſe præbeant, deniq; vt humi proſtrati, oſculum ipſius pedibus ferant. Hæc eſt illa, quam hoc loco ſignificat, Paparum ſupereminentia: qualis Dei ſui Franciſci, vel fuit quondam in terris, cùm in mediam aëris regionem ſublatus familiariter cum Chriſto fabulabatur: vnde frigoris illius vitandi cauſſa, cucullatum veſtimentum induit: vel hodie eſt in cœlis, vbi ſuper Cherubin ſedere diuaricatus dicitur. Sed iam ſequentia videamus (*Stabilis in petra conſiſtens, nec vllis aduerſantibus, vel etiam ſecundis flatibus à recto curſu deflectit.*

deflectit. Ecquis antehac audierat, vel auctoritatem in petra poſitam nauigare, vel nauem aliquam ſecũdis flatibus à recto curſu deflecti? Veruntamen vtcunque nauis iſta nauiget, ſuperiùs demonſtratum eſt, ei qui ſe in eius puppi ſedere clauumque tenere gloriabatur, nec in ima quidem ſentina locum relictum eſſe. Conſimile illud eſt quod ſequitur: *Si quos ordinationi Dei reſiſtentes inuenit, ſæuiore hos vindicta vlciſcitur.* Quaſi verò vel in vrbe Roma, quod flagitiorum omnium domicilium eſt, nullis ordinationibus Dei reſiſtatur: vel Papa vllos iſtiuſmodi reſiſtentes ſæuiore vindicta vlciſcatur. At Petrarcha Mantuanus, Sannaſarius, & alij complures Itali, Romam appellant ſcelerum omnium officinam, Babylonem, Sodomam, ſcholam errorum, templum hæreſeon, ſcortum perfrictæ frontis.

I -*pudor in villas: ſi non patiuntur eaſdem*
Et villæ vomicas, Roma eſt iam tota lupanar.

Inquit Mantuanus: Item alio loco:

-*venalia Romæ;*
Templa, ſacerdotes, altaria, ſacra, coronæ,
Ignis, thura, preces, cœlum eſt venale, Deusq;.

Item Albericus Roſat. in verbo Roma:

Curia Romana non petit ouem ſine lana:
Dantes exaudit: non dantibus oſtia claudit.

Item B. Bernardus lib. quarto de conſid. ad Eugenium Papam, cap. I. *Quem dabis mihi de tota maxima vrbe, qui te in Papam receperit, pretio ſeu ſpe pretij non interueniente. Hi inuiſi terræ & cœlo, vtrique iniêcere manus: impij in Deum: temerarij in ſancta: ſeditioſi in inuicem.* Item Petrarcha in Epiſtol. *Quicquid de Aſſyria, vel de Aegyptia, Babylone, quicquid de Labyrinthis, quicquid denique de Auerni limine, deque Tartareis ſyluis ſulphuribus legitur, huic Tartaro admotum fabula eſt. Hic turrificus ſimul & terrificus Nimrod. hic Pharetrata Semiramis. hic inexorabilis Minos. hic Rhadaman-*

damantus. hic Cerberus, vniuerſa deuorans. Hic Tauro ſuppoſita Paſiphae, mixtumq; genus, quod Maro inquit: proleſque biformis, Minotaurus ineſt Veneris monimenta nefandæ. Hic poſtremò quicquid confuſum, quicquid atrum, quicquid horribile vſquam eſt aut fingitur, aſpicias: & , vt breuiter dicam, ſcelerum ac dedecorum omnium ſentina. Quid ad hæc Papa noſter? Audiamus elogium vrbis Romæ ex cap. fundaméta 17. de elect. in vj. *Roma,* inquit, *eſt gens ſancta, populus electus, ciuitas ſacerdotalis, & regia, per ſacram B. Petri ſedem caput totius Orbis effecta.* Ecquod fuit vnquam tam perfricta fronte proſtibulum, cuius ex ore dictum impudentiùs prodierit? aut quid de monacho Bernardonico noſtro dicemus, qui quæ trans Alpes fiunt, curat: quæ domi geruntur negligit? cùm Paulus ſtatuerit, ne qui familiam ſuam regere non poteſt, ei regimen Eccleſiæ committatur. Sequitur. *Quamuis potentiores de ſolio deiiciens, velut ſuperbientis Luciferi miniſtros ad infima terræ deturbatos proſternit.* Quam amenter monachus temulentus incurrit in locum Iſaiæ ex c. 14. qui propriè in Papas Romanos, & vniuerſales Eccleſiæ ſacerdotes conuenit? Nam Gregorius Magnus dilucidè teſtatur, ſub perſona Nabuchodonoſoris Papã vniuerſalem deſcribi. Inducuntur quippe in inferis Reges & Principes damnati, quaſi poſt Papæ mortem ad ſe venienti gratulandi cauſſa obuiam procedentes, eique ſic illudentes: *Infernus expauit propter te in occurſum aduẽtus tui, exurgunt tibi mortui omnes Principes terræ. Exurgunt ex ſoliis ſuis omnes reges gentium, teque his affantur verbis: Etiámne tu infirmatus es, ſicut nos, & nobis ſimilis factus es? Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua. Quando cecidiſti de cœlo Lucifer, fili Auroræ & ſucciſus es ad terram, qui territabas gentes? At tu dicebas in corde tuo, Cœlum aſcendam: ſuper ſtellas cœli exaltabo ſolium meũ: aſcẽdam ſuper altitudinem nubis, & ſimilis fiam Altiſſimo.*

mo. Qui te videbunt, dicent: Num hic eſt qui conturbabat terram, & concutiebat regna? Nunc Gregorium audiamus ex lib. 4. epiſt. 82. vbi locum illum Iſaiæ ad eum qui ſe Papam & Epiſcopum vniuerſalem ꝓfitebatur, accommodans: *Aſcendam,* inquit, *ſuper altitudinem nubium: ſimilis ero Altiſſimo. Quid enim fratres tui omnes vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopi, niſi aſtra cæli ſunt? quibus dum cupis temetipſum vocabulo elationis præponere, eorumque nomen tui comparatione calcare, quid aliud dicis, niſi, In cælum aſcendam: ſuper aſtra cæli exaltabo ſolium meum? quos dum veſtra fraternitas deſpiciens ſub ſe premere conatur, quid aliud dicit, niſi hoc quod ab antiquo hoſte dicitur, Aſcendam ſuper altitudinem nubium? Quæ cuncta ego cùm flens reſpicio,* &c. Quibus ex verbis intelligitur, locum Iſaiæ de Lucifero in infima terræ præcipitato, & eius ferocitate in inferos depreſſa, non ad Sereniſſimum Regem Nauarrenum (quo nihil manſuetius, nihil clementius ſol intuetur) ſed ad Polyphemum noſtrum Sixtum quintum & eius in conculcanda Regum maieſtate ſuperbiam pertinere. Quod ſi ſuo Cyclops ille gladio iugulandus eſt, ecce text. in ſuo Decreto dilucidum, de pœnitent. diſtinct. 2. §. qui verò reprobi, vbi ſcriptum ita eſt: *Lucifer dum de ſe ſuperbiendo præſumpſit, ex Paradyſo deiectus eſt in infernum.* Item 23. quæſt. 5. §. hinc notandum: *Nabuchodonoſor dum in corde ſuo ſuperbiendo diceret: Nónne hæc eſt Babylon, quam ego condidi, &c. ſtatim mutauit Deus rationabilem eius mentẽ, & immutauit eum in formam beſtialitatis, vt ab hominibus fugiens cum beſtiis viueret.* Quæ verba cõmemorat, ad Papam ea referens (quod ſummè notari volumus) & laudat Ludouic. Roman. in conſil. vlt. num. 2. Sed iam ad reliqua pergamus, ſi modò, quoniam de ſede Luciferi inſtituta commemoratio eſt, illud ex libri Conformitatum fol. 38. aſcripſerimus: *frater Pacificus raptus in*

cœlum, ſiue corpore, ſiue extra corpus, Deus monit (conſiderent lectores quam impiè verba Pauli nefarius monachus irrideat) *& vidit in cœlo multas ſedes, inter quas vnam vidit eminentiorem alijs, ornatam lapide pretioſo. Et audiuit vocem dicentem ſibi: Hæc ſedes fuit Luciferi, & loco eius ſedebit humilis Franciſcus*, atque hoc nimirum eſt, quod ſuperiùs diximus, Franciſcum Bernardonem vnà cum cæteris ſuis hiſtrionibus & comœdis locum apud Luciferi regnum habiturum, vt non magnopere quærendum ſit, vtri dignior ſella debeatur, Franciſco, aut Papæ Sixto quinto Franciſcanici ordinis antiſtiti. Sequitur in Bulla: *Pro incũbenti nobis Eccleſiarum omnium populorum, ac gentium ſollicitudine.* Papæ! quantum in ſe Pandocucullus noſter onus ſuſcepit, cùm & Eccleſiarum omnium & populorum ac gentium curam ac ſollicitudinem in ſuos humeros ſuſtulit? deinceps mirari deſinemus, quid ſit, quòd Pictones in ipſius imagine nitentis formam effinxerint. Vix Atlas, quem ſuis humeris cœlum ſuſtinuiſſe fabulantur, grauius in ſeſe onus ſuſceperat. Quid igitur nobis fiet, ſi Papa ſub onere iſto tanto, quod ſibi vni incumbere quæritur, labaſcere ac ſuccumbere incipiat? quã ægritudinis cauſſam melancholico cuidam fuiſſe aiunt, metuenti aſſiduè ne Atlas, qui tandiu tantum onus ſuſtinuerat, aliquando ſuccumberet. Sed iuuat nos Guillelmi Rudæi viri, non minus (vt iam antè dixi) patriæ amantis, quàm eruditi de his Atlantib. facetam quandam narrationem: hoc loco proponere, ex ipſius quinto de Aſſe lib. *Concionator quidam perlepidus*, ait, *& facetus cauillari, non ita pridem in eos ſolebat, vt diceret eos ſibi tales videri, quales ſunt in ædibus ſacris mutulares ſtatuæ, quæ pilis aut columnis imponuntur. Vt enim illa ſimulachra quædam veluti oneri cedentia videmus, quæ vel mutulorum vicem ſuſtinent, vel extra abacos mutulorum porrecta ſunt, eamque ſpeciem intuenti præbent,*

præbent, vt magnopere niti operi ferundo atque inſudare videantur: cùm reuera ſenſu ſint carentia: ac nihil ipſa facie nitentium ſaxeam adiuuent firmitatem: ita Atlantes iſtos ſanctos ſummis ſcapis columnarum in fano Domini ſuperpoſitos, fabuloſa quidem illa amplitudine, appellationumque maieſtate venerandorum ſenum inſtar, ſanctitatemque præferre, moris eſt, ſpeciemque luculentam præbere grauiſſimorum Patrum, ſanctuarium Domini fulcientium: ſtupidam autem eorum ignorantiam, aut incuriam diſſolutam intuentibus patere eos nihilo vtiliores ſtatuis lapideis eſſe. Hæc Budæus. Sed ne illud quidem prætermittendum videtur, quod Antoninus Archiepiſc. Florent. quem ſuperiùs aliquoties cõmemorauimus, nos docuit, cùm oneri tanto Papa iampridem ſuccumbere cœpiſſet, repertos eſſe, qui eum labentem ſuis humeris fulcirent, nempe Monachos Dominicanos. Nam Hiſtoriar. part.3. tit. 23.§.3.fol.191. ſic ſcribit: *Dominicus Papam Innocentium adiit, & ab eo petiit, vt ſuum prædicatorium ordinem confirmaret. Papa primitus ſe difficilem exhibuit: at nocte quadam Deo ſibi reuelante, vidit in ſomnis quod Lateranenſis Eccleſia quaſi ſuis compagib9 reſoluta, grauem ſubitò minaretur ruinam. quod cùm tremens ſimul ac mœrens aſpiceret, ex aduerſo vir Dei Dominicus occurrebat, qui humeris ſuppoſitis, totam illam caſuram fabricam ſuſtentabat: cuius quidem viſionis & nouitatẽ admirans, & ſignificationem prudenter intelligens, Dominici petitionem hilariter acceptauit: anno Domini* CIↃ CCX. Hæc ille. Sed quid ſi etiam Dominicani, qui annos iam amplius trecentos ſuis humeris ruentem Papatum ſuſtinuerunt, ipſi quoque labaſcere ac debilitari cœperint? Repertum eſt alterum columen ſubſidiarium. Nam Ieſuitæ nuper exorti ſunt, qui defeſſis Dominicanis integri ac recẽtes ſuccurrerẽt. Ita res (vt in vetere prouerbio eſt) ad triarios rediit, quibus iam debilitatis Papa ſummæ rei diffiſus, ad

hoc brutum excommunicationum fulmen deſcendit. Sequitur in bulla: *Vt non ſolùm famulatus noſtri, ſed etiam omnia futura tempora cunctis Chriſtiani orbis partibus pacem afferant.* De hoc *Famulatus* genere ſuperiùs dictum eſt. quod in eo verſari docuimus, vt Reges & Imperatores Papæ ex equo deſcendenti ſtrepam teneãt, vt eidem in oppida ingredienti ſeruilem pediſequi operam præſtent: vt eidem in regali ſolio conſidenti venerationem & cultum diuinum præbeant: ſoloq; proſtrati, & ad pedes ipſius iacẽtes, ad teſtificandam ſeruitutem calceis ipſius oſculum ferant. Sed quid hoc verbi eſt: *Hoc tempore damnamus Hæreticos, vt futura tempora orbi Chriſtiano pacem afferant?* Nunquid niſi pranſus, potus, ebrius Sixtus noſter fuiſſet, ſcripturus potiùs fuerat, *Vt futuris temporibus orbi Chriſtiano pacem afferamus?* Sed pergamus ad reliqua huius Bullæ oracula. Sic enim ſubiungit: *In Galliæ regno Chriſtiana religio omni tempore viguit, tantaque regum illorum pietas, fides, ac deuotio fuit, tot in Romanam Eccleſiam merita, vt Chriſtianiſſimorum cognomen ab ea ſint conſecuti.* Si omni tempore religio Chriſtiana à Regibus Gallorũ tantopere culta eſt, quid ita tot Papæ tot Gallorũ Reges toties ſuis iſtis inſaniſſimis execrationibus & ꝓſcriptionibus inceſſerunt. Merces ſcilicet hæc fuit & gratia, quam Papæ pro tantis Gallorum Regum in ſe & ſedem ſuam meritis ipſis retulerũt. Nam quicquid potentiæ Põtifices obtinent, id omne ex Gallorum Regum beneficiis & largitionibus immenſis eos conſecutos conſtat, ac præcipuè Regis Pipini & Caroli Magni, & Ludouici cognomento Pij: vt ſuperiùs demonſtratum eſt. Sequitur, *Arma noſtra, quæ non carnalia ſunt in duos iræ filios Henricũ quondam Regem Nauarrum, & Henricum olim Principem Condenſem exercere compellimur.* Carnalia certè Paparum arma non eſſe, ſed ferrea, & (vt Bonifacius

octauus

octauus loquitur) materialia, ſi quis ex Iulij ſecundi gladio, quem ſuperiùs commemorauimus, non meminit, at ex his eiuſdem Bonifacij verbis cognoſcet: in c. vnam ſanctam, Extrauag. de maiorit. & obed. *Certè*, inquit, *qui in poteſtate Petri temporalem gladium eſſe negat, malè verbum Domini attendit proferentis, Conuerte gladium tuum in vaginam. vterque ergo gladius eſt in poteſtate Eccleſiæ: ſpiritualis ſcilicet gladius & materialis*. Ecquis Sannio magis ridiculus in comœdia vlla fuit quàm Bonifacius, qui gladium Petri, quem piſcator fortè tùm ad zonam alligatum gerebat, dicit eiuſmodi gladium fuiſſe, qualem Paulus ſcribit à Deo tributum eſſe magiſtratibus, vt in facinoroſos & damnatos animaduertant? præterea quanta iſta eſt ſtoliditas, ex eo quod Chriſtus vetat Petrum vti ſuo gladio, eúmque iubet diſtrictum ab ſe gladium in vaginam recondere, hoc modo argumentari: Licere ergo Papis vti gladio materiali? Videat igitur Sixtus noſter qua ratione ab iſta ſeſe extricet repugnantia: Paparum arma non eſſe carnalia, & Papam habere ius gladij temporalis, materialis, ferrei. Arma Paparum non eſſe ferrea, ſed Regem Galliæ à Papa iuberi ferro, armis & caſtris Nauarrum Regem agnatum ſuum proximum inſectari: & hanc ſuam ſententiam ſic exequi, vt incendiis & cædibus vniuerſa Gallia compleatur. Nam hoc illud eſt, quod eodem loco Bonifacius ſcribit: *Spiritualem gladium ab Eccleſia, temporalem pro Eccleſia exerceri illum Sacerdotis, hunc manu Regum & militum, ſed ad nutum & patientiam Sacerdotis*. Hæc ſunt totidem literis exſcripta Bonifacij Papæ verba ex d. c. j. de maiorit. & obed. ne quis fortè dubitet, quin Reges ad nutũ Papæ, tanquã gladiatores ad nutũ Laniſtæ, parati in armis eſſe debeant, & eadẽ ad eiuſdẽ nutũ deponere:

ne cui inquam, dubium ſit, quin crudeliſſimus & immaniſſimus Tyrannus Papa Sixtus V. qui hoc loco Nauarrum Regem & Condæum Principem nouo & inaudito contumeliæ genere *iræ filios* appellat, Gallis omnibus, gladios, incendia, cruciatus, tormẽta, peſtem, perniciem, exitium denuntiet. Omnes quidem iræ filij natura ſumus: vt ait Paulus Rom. 3. & Epheſ. 2. Sed Papa iræ filius eſt iudicio, malitia, & voluntate. Sed quid illud eſt, quod idetidem in hac Bulla inculcat: *quondam regem?* Poſterius de regno videbimus. Sed quo iure Henricus noſter Regis nomen amiſit? an quo Scarabeus Franciſci Bernardonis diſcipulus in hac Bulla ſeſe Monarcham eccleſiæ appellat? Væ tuo capiti, trifurcifer execrande, & Antichriſte ſacerrime. *Tu Deum* te appellari gloriaris, & gaudes: vt ſuperius demonſtrauimus. Tu Imperatores & Reges mancipiorum habes loco: tibi diuinos honores ab iis præberi poſtulas. An ſiquis ſeruilem iſtam idololatriam tibi deneget, Regis aut Principis nomen amittet? Audiamus quantopere hunc Antichriſtum B. Bernardus deteſtetur in ſermone ſexto, ad Pſal. CXLI. *Ipſa quoque,* inquit, *Eccleſiæ ſacræ dignitatis officia, in turpem quæſtum & tenebrarum negotium tranſiuêre, nec in his ſalus animarum, ſed luxus quæritur diuitiarum. Propter hoc tundentur, propter hoc frequentant Eccleſias, Miſſas celebrant, Pſalmos decantant. Pro epiſcopatibus, archidiaconatibus, abbatiis, aliiſq; dignitatibus impudenter hodie decertatur, vt Eccleſiarum reditus in ſuperfluitatis & vanitatis vſus diſſipetur. Supereſt vt reueletur homo peccati, filius perditionis, dæmonium non modò diurnum, ſed & meridianum, quod non ſolùm transfiguratur in Angelum lucis, ſed extollitur ſuper omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Quibus verbis Sixtus noſter nō *heri,* aut *quondam,* aut *olim* Antichriſtus eſſe oſtenditur, ſed *hodie,* cras, perendie, & quandiu occupatam in Eccleſia

Dei tyrãnidem impiè ac ſceleratè retinebit. Sequitur in Bulla: *Errores & hæreſes ab ineunte adoleſcentia ſecutus eſt, quoad multorum hortationibus ad Eccleſiam Romanam (vt exiſtimabatur) conuerſus, hæreſes omnes Pariſiis in Eccleſia publicè abiurauit.* Quid hoc verbi eſt, *Ab ineunte adoleſcentia?* cùm illam religionem ferè ab incunabulis ac propè cum lacte imbiberit, quam hic noſter Carnifex Hæreſim appellare audet. Sed illud multo abſurdius, Qui falsò ab hæreſibus conuerſus exiſtimabatur, eas hæreſes damnauit. Nam qui falsò exiſtimatur conuerſus, quomodo dici poteſt priorem ſententiam mutaſſe? Quod verò de abiuratione Bardocucullus noſter fabulatur, paulò planius explicandum eſt.

Adoleſcentulus vix annos vndeuiginti natus, hoſpitio à rege affine ſuo exceptus, multò ante lucem, è geniali thoro euocatus, inter cruentos ac madentes ſanguine gladios adductus, quæ facere ac pronuntiare iuſſus eſt, tremebundus ac gemens fecit, ac pronuntiauit: quæ Papæ Gregorio per legatos nuntiare iuſſus eſt, nuntiauit. Ecqua vnquam in Barbaria ius illud receptum fuit, vt quæ hoc modo geſta eſſent, vel rata & firma haberentur, vel ex animi ſententia geſta eſſe crederẽtur? Vetus illud eſt Doctoris Baldi, & verũ, *Spiritus ſanctus poſuit in ore Prætoris, Quod metu geſtum eſt, ratum non habebo:* Item illud: *Præſentia & multò magis comminatio Principis & potentioris inducit verum metũ.* Hæc Angel. in conſil. 223. Et rurſus in conſil. 378. Abb. Sicul. in conſil. 3. vol. 2. Itaque Scriptura ſacra teſtatur, Petrum Apoſtolum mulierculæ voce territum, etiam cum execratione Deum abnegaſſe: ſed cùm id metu ac terrore factum eſſe conſtaret, facilè veniam ab eodem impetraſſe. Canoniſtæ narrant, Marcellinum Papam Paganorum terrore permotum, in idolorum ſacrificiis thura incendiſſe: ſed tamen facti ac ſcele-

ris illum ſui poſtea pœnituiſſe: cap. nunc autem, diſtinct. 21. Cur in Papa, qui ſe Chriſtianæ religionis columen profitetur, terrore geſtum excuſabitur: in adoleſcente cruentis & ſtillantibus ſanguine gladiis circumuento ratum haberi oportebit. Sequitur in bulla: *Idem Gregorius literis Regis Nauarræ, vtpote Regiis, fidem habens, eum à cenſuris incurſis abſoluit, omni inhabilitate ab eo ſublata.* Pondus eſſe Papa voluit in his verbis: *Vtpote regiis*, quaſi firmiſſima debeat eſſe regiarum literarum, diplomatum & edictorum auctoritas. Quo loco primùm ex illo ſcire cupimus, ſempérne auctor ac ſuaſor fuerit, vt ſua regiis edictis & literis firmitas maneret? cuius rei ſempiterna manebit apud nationes ac gẽtes Orbis terrarum omnes, memoria dicam, an infamia fœdiſſima? Sed cùm Gregorius XIII. tantus Iuris Doctor ac profeſſor fuiſſe dicatur, an non meminiſſe debuerat, nullum literis, & inſtrumentis, vi ac metu extortis auctoritatem tribui oportere? l. ſi donationis. 7. C. de his quæ vi aut met. cauſſ. l. interpoſitas, 13. C. de tranſ. Sequitur: *Diſpenſauit vt non obſtantibus impedimentis tertiĳ & aliorum forſan inter eos graduum conſanguinitatis matrimonium inter ſe contrahere poſſent, prout in facie Eccleſiæ contraxerunt.* Vix dici poteſt, quàm multa in his paucis verbis ſtultitiæ & fatuitatis Papalis ſigna appareant. Primum eſt in eo quod ait, matrimonium Regis Nauarri ſuo conceſſu ac diſpenſatione contractum fuiſſe poſt abiurationem religionis ab eodem Rege factam. Redeamus ad Ephemerides. Cardinalis Borbonius eiuſdem Regis patruus, anno 1572. decimo ſeptimo die menſis Auguſti, poſt Miſſam in ſummo Pariſienſi tẽplo, ſumma cum pompa & ſolennitate, hora tamen poſt meridiem quarta miſſificatam, matrimonium illud in Regis Galliæ Caroli noni, duorumq; ipſius fratrum conſpectu ſummaque principum frequentia

tia

tia celebrauit. Sequuta eſt carnificina Pariſienſis feſto Bartholomæi die,hoc eſt,eiuſdem Auguſti menſis die XXIV. Abiuratio verò à Rege Nauarro compluribus pòſt diebus facta eſt. Dixerit fortaſsè quiſpiam: At poſt illam abiurationem diſpenſatio Papæ Gregorij, poſtulatu Cardinalis Borbonij allata eſt. Vtrum igitur allata eſt, vt contrahere matrimonium liceret, quod tanto antè contractum & conſummatum fuerat: an verò, vt priùs non iure contractum, nunc auctoritate & diſpenſatione Papæ confirmaretur? Si vt contrahere liceret, maior Papæ poteſtas eſt, quàm quantam & Theologi, & Philoſophi, & Iuriſconſulti omnipotenti Deo tribuũt, vt præterita mutari poſſint,vt quod factum eſt infectum reddatur: authoribus Auguſtino lib.aduerſus Fauſtum 25. Platone lib. de Legibus.2. Ariſtot. Moral.ad Nicomach.6.c.2.Nouel.de æqualit. dot.§.1.l. in illo.12.§.facta.D.de captu.l.verba, C.de teſtam.l. verùm,D. de regul. iur. *Audacter dicam*, inquit Hieronymus,*cùm omnia poßit Deus, tamen ſuſcitare virginem non poteſt poſt ruinam*. c. ſi Paulus, 32. quæſt. 5. Maior igitur, vt dixi, Papæ, quàm Deo, poteſtas tribuitur: qui matrimonium iam contractum, perfectum,celebratum,cõſummatum, facit tamen vt neque contractum,neque celebratum fuerit.Si autem Papa diſpenſauit,vt matrimonium nefarium & contra leges Eccleſiæ contractum, celebratum, & conſummatum, accedente ſua auctoritate ratum haberetur: videamus, ne atrociſſimi ſceleris potiſſimum Galliæ Regem,& illuſtriſſimos ipſius fratres, & Reginam ipſorũ matrem condemnet: quibus auſpicibus,auctoribus, ſuaſoribus, matrimonium illud cõtractũ fuerat.Damnat præterea Principes regij ſanguinis omnes, & ſummos quoſq; regni Gallici proceres,qui & illi contractui, & miſſæ quarta poſt meridiẽ hora miſſificatæ interfuerunt, ſuaq; præſentia
feſtiui-

feſtiuitatem illius matrimonij cohoneſtarunt. Sed Papa his verbis neminem æquè vehementer atque acriter vulnerat, vt ſupradictum illuſtriſſimum Principem Cardinalem Borbonium: quem ait, matrimonium illud inter ſuum ex fratre nepotem & Regis Galliæ ſororem, contra ſacros Canones celebraſſe: vt omittam Epiſcopum, qui miſſam illam in ſummo Pariſienſi templo, tanta cum ſolẽnitate occentauit: Diaconum, & Subdiaconum qui ſuccentarunt: Canonicos eiuſdem templi, & cæteros ſymphoniacos atque organiſtas omnes qui concentarunt: quos omnes, ſi nefarium & inceſtum illud erat matrimonium, vel excommunicare Papa debuit, vel certè ab incurſis (vt ipſe loquitur) cenſuris & pœnis abſoluere. Ecquis eſt qui barbaram & immanem iſtam arrogantiam ferat, vt Franciſci Bernardonis diſcipulus Regem, quem ipſe Chriſtianiſſimum ab ſe appellatum gloriatur, tanti ſceleris damnare audeat: ac dicere, illum inceſtas ac nefarias ſororis & agnati ſui nuptias conciliaſſe? Iam verò quis eſt in tanto Cardinalium numero, qui hanc ſuperioris Papæ Gregorij memoriæ contumeliam æquo animo fieri ab iſto Bernardonico patiatur, vt eum dicat ſorori Regis Chriſtianiſſimi veniam dediſſe contrahendi cum hæretico notorio matrimonij: hæretico poteſtatem illam aut non feciſſe, aut non niſi poſt abiurationem feciſſe? An non his verbis perſpicuè defuncto Gregorio illudit, quaſi fuerit alter Celeſtinus Papa quem Ioan. Andreas, Baldus, Iaſon, & alij ſcribunt eſſe vnum pecus, in eo quod de mane faciebat gratiam, & de ſero reuocabat: vnde Cardinales, licet ſcirent quòd per fatuitatem renuntiarat Papatui, tamen quia erat vnum pecus, lubenter acceptarunt renuntiationem, & creauerunt Bonifacium octauum, qui depingitur vulpes in ingreſſu, leo in accubitu, & canis in occaſu. Hæc totidem verbis

bis Bal. in c. l. 1. De natur. feud. Iaſo. in conſil. 145. circa primam, num. 2. volum. 2. Quòd ſi propiùs accedendum eſt, Ecquid tandem Excucullatus noſter, de vetere illa & famoſa Paparum contentione ſtatuet, quorum alter, nimirum Celeſtinus tertius, poteſtatem fecit coniugi, nouum matrimoniũ contrahendi, ſi alter in hæreſim lapſus eſſet: alter, nimirum Innocentius tertius, non concedit? c. quanto, Extr. de diuort. Sed fanaticus impudens reſpondebit primùm, id, quod ſuprà diximus, rarò reperiri monachos, qui ſint boni Canoniſtæ: deinde quamuis Papa Bonifacius octauus dixerit, Papas iura omnia in ſcrinio pectoris continere: c. 1. de conſtitut. lib. 6. non tamen minus verè Baldum ſubiunxiſſe, quod licet Papa, ex eo quod eſt Papa, eſt Doctor vtriuſque iuris, tamen plerumque eſt Doctor auctoritate, ſed non ſcientia: vt dicit Iaſon in l. præſcriptione, colum. 2. Cod. ſi contra ius vel vtil. publ. Prima igitur huius articuli ſtultitia ex eo demonſtrata ſit, quòd Papa dicere auſus eſt, nefarium matrimonium voluntate, ſtudio & auctoritate Regum & Reginæ ipſorum matris contractum fuiſſe. Secunda ex ipſo intelligitur quod ſcribit ſe diſpenſaſſe, vt matrimonium illud propter præcedentem abiurationem contraheretur, quod erat tanto ante illam peractum. Tertia ex eo, quod ait ſemel contractum matrimonium vt iterum contraheretur diſpenſaſſe: proinde quaſi actus legitimi, qualc matrimonium eſſe conſtat, iterentur. Nam quod de ſecundo conſanguinitatis gradu ſubiungit, hoc quale ſit, poſterius magis idoneo loco demonſtrabimus. Deinceps alia videamus. *Miſit Ioannem Duratij Dominum, oratorem ſuum, qui de pœnitentia & conuerſione in ſedis Apoſtolicæ conſpectu ſponderet.* Quæ ex officina literæ prodierunt, ex eadem leg..us ille profectus eſt: nimirum ab iis qui capto & armis territo adoleſcẽtimor-

ti mortem,niſi dicto pareret,minabantur.Sed quod tandem iſtud ænigmatis videtur genus, *In conſpectu ſedis Apoſtolicæ?* Vtrum illò ſedes aliqua conſpicatrix, & oculata delata eſt, an illa quam Papæ ipſi in libro Pontificali Stercorariam, alij Teſticulatricem appellant,ex qua de inaugurati Papæ, vel habilitate vel inhabilitate pronuntiatur? Et ſanè iuuat nos ioculare illud de Stercoraria ſede acroma recitare, ex lib. Cæremon. Pontifical. 1. ſection. 2. c. 3. *Pontifex creatus dicitur à priore & Canonicis Eccleſiæ Lateranenſis ad marmoream ſedem, quæ* Stercoraria *appellatur, & ibi eum ſedere faciunt: qui ita tamen ſedet, vt magis iacere videatur: ad quem mox accedentes Cardinales eleuant eum honorificè, dicentes: Suſcitat de puluere egenum: & de ſtercore erigit pauperem: vt ſedeat cum principibus, & ſolium gloriæ teneat. Tum ſurgens Pontifex accipit de gremio Camerarij ſibi aſſiſtentis, quantum pugno poteſt complecti pecuniarum, vbi tamen nihil prorſus ſit argenti, aut auri, & ſpargit inter populum, dicens: Argentum & aurum non eſt mihi: quod autem habeo, hoc tibi do.* Vtrum hæc riſu excipienda Paparum ſtultitia videtur, an potiùs execranda profanandi verbi Dei Conſuetudo?

Sed pergamus in Bulla. fortaſſe ſtultiora reperiemus. Sequitur: *Sed ille vt erat vario & inconſtanti animo, paulò poſt à Catholica fide & debita erga ſedem Apoſtolicam obedientia defecit.* Vtrum igitur hæc ſtultitia an potiùs inſania dicenda eſt? Rex Nauarrus falsò exiſtimatus eſt, ad ſedis Romanæ obedientiam rediiſſe: & idem inconſtanti animo ab eadem defecit. Imò verò ſumma & planè ſingularis apparuit in tali adoleſcente cõſtantia, qui dies ac noctes armatis hominibus circunceſſus, tamen fugiendi facultatem aſſiduè captauit, vt quod vi metuque coactus geſſerat, liber & ſolutus deteſtaretur. Sequitur: *Sæpiùs hæreticos perduelles, ſeditioſos, ad arma contra Regem*

gem Chriſtianiſsimum aduerſus ipſum, & reliquos catholicos concitauit. Latinitas ipſa Papalis cum reliquis ipſius argutiis conſentanea eſt. *Rex Nauarrus concitauit hæreticos contra Regem Chriſtianum aduerſus ipſum & reliquos Catholicos.* Sed ſententiam potius attendamus. Non enim contra, nec aduerſus Regem Chriſtianiſſimum arma vnquam Rex Nauarrus cœpit: ſed aduerſus Papæ coniuratos, & Papalis tyrannidis ſocios, adiutores, adminiſtros: periuriorum denique ac perfidiarum auctores: quemadmodum Rex ipſe quamplurimis edictis Pacificatoriis planiſſimè teſtatus eſt. Itaque nefariam hoc loco Protocucullus noſter potentiſſimis Galliæ regibus iniuriam facit: cùm eorum Maieſtatem mendacij arguere auſus eſt: à quibus toties in edictis Pacificatoriis declaratum eſt, bellum à Nauarrenis & Condianis non aduerſus ſe, ſed pro ſua dignitate, & ſtatu ſuo conſeruando ſuſceptum fuiſſe. Sequitur: *Ciues & incolas ad eandem impietatem capeſcendam minis verberibusque coegit.* Capeſſere impietatem, genus eſt eloquentiæ Papalis. Coactum autem quenquam hiſce viginti annis ad mutandam religionem, vel à Nauarrenis, vel Condianis fuiſſe, tam verum eſt, quàm certum & exploratum, nullum vnquam in lupanaribus vrbis Romæ proſtibulum impudentius Sixto quinto in profundendis mendaciis fuiſſe. Quanquam bene habet, & eſt huic Papæ habenda gratia, quòd eos accuſat, à quibus miſeri captiui minis & verberibus ad mutandam religionem adiguntur. Nam, vt veriſſimè Lactantius ſcripſit, religio cogi non poteſt: verbis potius quàm verberibus res agenda eſt. Sed quoniam Lactantius illo loco ita diſputat, vt de induſtria & Nauarri Regis, & Gallicarum Eccleſiarum cauſſam agere videatur, operæpretium eſt illum differentem audire. *Aduerſarij*, inquit, *fingunt ſe hominibus pijs conſulere,*

&

& illos ad bonam mentem velle reuocare. Num igitur hoc ſermone, aut, aliqua ratione reddita facere nituntur? minimè: ſed vi atque tormentis, ô mira & cæca dementia! in ijs putatur mala mens eſſe, qui fidem ſeruare conantur: in carnificibus autem bona, in ijſne mala mens eſt qui contra ius humanitatis, contra fas omne lacerantur? an potius in ijs, qui ea faciunt in corporibus innocentium, quæ, nec ſæuiſſimi latrones, nec iratiſſimi hoſtes, nec immaniſſimi barbari, aliquando fecerunt? Et mox: *Et quoniam vi nihil poſſunt (augetur enim religio Dei quanto magis premitur) ratione potius & hortamentis agant: Procedant in medium Pontifices, quique ſunt ſacerdotes, & Antiſtites religionum. Conuocent nos ad concionem* (Poſtulata hæc ſunt Regis Nauarræ quotidiana, & ſæpe Gallorum Regi delata) *Diſtringuant aciem ingeniorum ſuorum: ſi ratio eorum vera eſt, afferatur: parati ſumus audire ſi doceant: tacentibus certè nihil credimus, ſicut nec ſæuientibus quidem cedimus. imitentur nos, aut rationem rei totius exponant. Nos enim non illicimus, vt ipſi obiectant: ſed docemus: probamus, oſtendimus. itaque nemo à nobis retinetur inuitus. Inutilis eſt enim Deo, qui deuotione ac fide caret. Et tamen nemo diſcedit, ipſa veritate retinente. Doceant iſti hoc modo, ſi qua illis fiducia veritatis eſt, loquantur, diſcant, audeant inquam diſputare nobiſcum aliquid eiuſmodi: iam profectò ab aniculis, quas contemnunt, & pueris noſtratibus error illorum ac ſtultitia irridebitur.* Quid potuit à Lactantio ſcribi pro Rege Nauarro, & Gallicis Eccleſiis aptius, & ad horum noſtrorum temporum rationem accommodatius? Pergit idem: *Longè diuerſæ ſunt,* inquit, *Carnificina & pietas: nec poteſt aut veritas cum vi, aut iuſtitia cum crudelitate coniungi.*

Hactenus Lactantius, ex quibus quantopere inter ſe veterum illarum & noſtrarum Eccleſiarum iura conueniant, perſpicuè intelligitur. Sequitur in Bulla Papæ: *Intimum quendam ſuum nefariis artibus ſuis inſtru-*

inſtructum extra Galliarum fines miſit,per quem cum primariis hæreticis impia conſilia ſua cõmunicauit: eorumq́; vires & arma contra religionem catholicam & Romani Pontificis poteſtatem prouocauit. Quem his verbis Cucullatus noſter deſignet, nihil attinet dicere: vnum hoc ſubiungemus, quanquam is,quem Nauarri Regis intimum appellat, inter præcipuæ nobilitatis Gallicæ viros, dignum ſuo genere locum obtineat. Papa autem Sixtus quintus nuper ex Cucullatorum mendicitate aç ſordibus emerſerit, non tamen Nobilem illum grauaturum impudentis illum mendacij arguere: & hanc illi, ſi quam requirat,duelli chartulam mittere (honor ſit auditorum auribus) ſumpta ex Conformitatũ ſuarum fol.quinquageſimo primo: Diabolus tentauit Ruffinum,dicens: *Tu es damnatus, & ipſe Franciſcus eſt damnatus, & quicunque eum ſequitur, decipitur. Quod cùm Ruffinus Franciſco dixit, reſpondit Franciſcus: Si iterum apparuerit, & iterum aliquid dixerit, dicas ei, ſcilicet Diabolo: Aperi os tuum, & ego ſtercoriſabo in illud. Poſteà Ruffinus cùm oraret, iterum apparuit ei Diabolus in ſpecie Chriſti, dicens: Frater Ruffine, nónne dixi tibi, quòd non crederes filio Petri Bernardonis? cur te affligis? Et ſtatim frater Ruffinus illi dixit: Aperi os tuum,& ego in ipſum ſtercoriſabo. Tunc Diabolus indignatus,cum furia & tempeſtate ab eo receſſit.* Honor, vt præfati ſumus, auditorum ſit auribus. Sed iſtius os impudens Monachi breui hac reſponſione verberandum fuit. Neque enim vnquam Nobilis ille apud vllos vel Reges, vel Principes verbum vllum de bello cuiquam inferendo interpoſuit: ſed tantùm de conſtabilienda inter Eccleſias reformatas charitate, & fraterna beneuolentia. Quanquam quis non videt, quanti totius Chriſtianitatis interſit, impium iſtum & ſanguinarium Eccleſiæ Chriſtianæ parricidam, ſi [illegible]arum religionum auctorem ac defenſorem,conculcatæ Regum maie-

ſtatis conuictum, & certiſſimum patriæ noſtræ incendiarium radicitùs è terra viuentium auerruncari? Doluit quidem illi tantis vectigalibus ſpoliari, quæ ex Dania, Suecia, Anglia, Scotia, Germania, & Heluetia ſuperioribus ſeculis auferebat. Sed nobilis, quem hoc loco perſtrinxi, ait illum nunquam æquè inſaniſſe vt nunc, cùm in periculum amittendi Galliæ regni adductus eſt: idemque feciſſe, quod aſini cicuta paſti, facere in Thuſcia dicuntur: quos Matheolus ſcribit, tam arcto ſomno conſopiri, vt planè mortui videantur: adeò vt ruſtici plerunque ad pellem detrahendam accedant, & partem eius propè dimidiam detrahant, priuſquam aſini excitentur. Verùm vbi ad mediam tergoris partem ventum eſt, tum illos repentè in pedes exilire, & dimidia pellis parte propendente, fœdum faucibus ruſſis rudorem edere: ſic vt ruſtici interdum magno terrore afficiantur. Simillimum hoc tempore Papæ Sixti vlulatum videri, dimidia propè regnorum ſuorum parte ſpoliati, & de reliqua deſperantis, ac iam collum in laqueum inſerentis, niſi potentiſſimi Reges ac Principes, reſtituendæ ipſius potentiæ cauſſa, miſeram Galliam cædibus atque incendijs nouis compleant. Verùm hæc quidem, quantum ad Sereniſſimum Nauarrorum Regis proteſtationem attinet, hactenus dicta ſint. Quæ verò deinceps in eadem Bulla contra Illuſtriſſimi Principis Condæi dignitatem propriè ac ſeparatim dicuntur, communi hoc reſponſo ſatis refutata eſſe arbitramur. Criminatur eum Papa, quòd vtroque parente hæretico ſit natus. Sicuti præclarum eſt laudari, ſed à laudato viro: ita præclarum eſt vituperari, ſi modò à vituperato & vituperabili nebulone id fiat: qualem & hunc cucullatum ganeonem, & neſcio quos ipſius aſſeclas Cardinales eſſe conſtat: à quibus ita fulmen iſtud Romæ fabricatum eſt, vt quondam à Cyclopibus fulmina

mina in Aetna monte Ioui fabricabantur. Quis enim non intelligit, quorſum hæc nefaria de vtroque parente hæretico contumelia, propriè in Condæum Principem conieᵬta, pertineat? Nam apud Canoniſtas regula eſt; Ne filiis hæreticorum vſque ad ſecundam generationem dignitas vlla Eccleſiaſtica mandetur. Cod. quicunque. §. Hæretici. & cap. ſtatutum, De hæreticis, in vj. gloſs. in cap. 1. in verbo, Regnum. Extrauag. de præbendis. Itaque non dubium eſt, quin Sixtus noſter hanc ſibi viam Marranorum quorundam conſilio munitet, ad Cardinalatum & Sacerdotia Illuſtriſſimo Principi Carolo, Condæi Principis fratri, & iiſdem hæreticis parentibus genito eripienda: quod illum ſperamus, qua prudentia eſt, perfacilè animaduerſurum. Sed iam ad reliquas Sextinę bullę ſententias pergamus. Nam paucis verſibus interiectis, Papa eidem Principi Condæo ſuam diſpenſationem exprobrat, vt ei liceret matrimonium cum illuſtriſſima conſobrina ſua contrahere. Quanta mentis cæcitas in tam impudenti mendacio cernitur? Princeps matrimonium illud, aliquam multis ante diſpenſationem illam Roma allatam menſibus, contraxerat. Diſpenſationem ipſe nunquam petiit, ſed armatis hominibus circumuentus, qui ei imperabant, vt Epiſtolæ ab ipſis ſcriptæ, & diſpenſationem poſtulanti manu ſua ſubſcriberet, paruit inuitus: eadem prorſus ratione, quam ſuperius in Rege Nauarro, Principis ipſius patruele, commemorauimus. Sed operæpretium eſt, conſiderare, qualis tandem hæc Papæ liberalitas fuerit, vt Principi conſobrinam ſuam ducere liceret: quod matrimonium neque diuino, neque ciuili iure interdictum eſſe conſtat. Nam in eo libro, cuius ſuprà mentionē fecimus, cui titulus eſt, Taxæ Pœnitentiariæ Apoſtolicæ, abſolutio Papæ, pro eo q i in quarto gradū contraxit, taxata eſt groſſis duntaxat decē, & ſeptem.

Sic enim pag.37.ſcriptum eſt: *Diſpenſatio ſuper quarto gradu conſanguinitatis de contrahendo vel contracto ignoranter, groſ.17. Super tertio & quarto gradu 27. Super quarto & quinto, groſ.27. & debet concordare cum camera Apoſtolica. Si verò contraxerint ſcienter, & conſummauerint, groſ.21. & eodem modo de affinitate, groſ. 29.* Quid? ánnon Papa iam aliquoties contra manifeſtum diuinarum Legum interdictum diſpenſauit, vt & patruo & auunculo cum fratris ſororisve filia contrahere matrimonium liceret? quod tamen eo minus debet mirum videri, quia Papa Martinus V. habita (vt Hiſtoricus loquitur) cum ſuis Doctoribus & Theologis conſultatione, cum quodam diſpenſauit, vt ſororem ſuam germanam impunè in matrimonium haberet. Nam hoc ſacrilegium literis mandauit Anton.Florent.in ſua Summa,3.part.tit.1.cap. 11.§.quod Papa.quem refert & ſequitur Ang.de Clauа in ſua Summa, in verbo Papa. & Nicolaus Boëtius in conſil.20. Vtrum Papa. num.26. Et quoniam Papa ſermonem de ſuis diſpenſationibus intulit, non prætereunda, ne illa quidem altera memorabilis diſpenſatio videtur, vt Monacho liceat, depoſito ad tempus cucullo, vxorem ad certũ tempus ducere: nempe vſque ad procreationem ſobolis: ne ſtirps nobilis ſine prole deficiat: ea lege, vt ſimulatque proles ſuſcepta fuerit, tum pater patratus demiſſis auriculis ad ſuum cucullum redeat. qua de re videre Baldi teſtimonium licebit in l. ſi tibi filius. & l. ſi paterfamiliâs. §.in arrogationibus. D.de adopt. Ioan. Andr. in cap. actus legitimi. & in cap ſemel Deo. de regul.iur. in vj. Innocent.in cap. cùm ad monaſterium. in verbo, licentiam. & ibi Panormit. qui & alios antiquiores producit, De ſtat.Monach. Petr.Anchar.in conſ.339. parum dubitationis Marian. conſil.13. præſens conſultatio. & conſil.28. circa primum. Guill.Benedic. in cap.Raynutius. in verbo, qui cum alia. num.26.

part.3.

part.3. vbi notat Papæ poteſtatem eſſe, diſpenſare vt matrimonium temporale contrahatur. Talis igitur Papæ fuit liberalitas in permittendo Monachis temporali matrimonio, quod ex Apoſtolo Paulo didicerat eſſe inter omnium ordinum homines maximè honorabile. Verumtamen ecce alia ex aduerſo mirifica eiuſdem ſiue parſimonia, ſiue ſeueritas: *Nam Papa Calliſtus III.* (inquit Boërius) *recuſauit diſpenſare ſuper coniugio Diaconi, qui allegabat ſe continentiæ donum non habere, neque legi carnis poſſe reſiſtere, atque vxore carere; quamuis pro eo intercederet tunc Cardinalis Senenſis, qui poſteà ſucceſſit Calliſto, dictus Pius ſecundus: vt in ſuis Epiſtolis in Cardinalatu compoſitis teſtatur: ſcribens illi ſuo amico, alterum Papam expectandum eſſe, qui melior ſit.* quam hiſtoriam idem Nicol. Boërius in eodem conſil. 20. memoriæ prodidit. Hæc igitur ad illam diſpenſationis exprobrationem reſponſa ſunto. Nam quod ad poſtremam Papalis Declarationis partem attinet, in qua coniunctim ſupradicti Principes bombis Papalibus conquaſſantur, excommunicantur, proſcribuntur, eorumq; regna, ditiones, ducatus, principatus, & iuriſdictiones primo cuique occupanti adiudicantur, ſatis iam ſuperiùs demonſtratum eſt, totum hoc nugarum genus eodem loco iam pridem à maxima Chriſtianitatis parte habitũ fuiſſe, quo Bernardonis & Dominici miracula hodie à pleriſque Pontificiæ religionis ſtudioſis habentur: quæ tamen religio ita Franciſcanorum & Dominicanorum ordinibus tanquam firmiſſimis columnis ſuſtinetur, vt ſi columnas illas ſubrui paterentur, actum de ſua religione exiſtimarent. Sed de brutis illis Paparum fulminibus iampridem contemptis, ac pro nihilo habitis paulò vberiùs diſſerendum videtur.

DE BRVTIS ET CONTEMptis Paparum fulminibus.

NAM, vt pauca è variis teſtimonia proferamus, cùm Papa Bonifacius octauus Regem Galliæ Philippum Pulchrum hac eadem inueterata audacia proſcripſiſſet, Rex coactis regni ſui comitiis, de ordinum ſententia decreuit, vt Legati Papæ ſordidati, omni dedecore infamiaque affecti, è regni ſui finibus exterminarētur. *Bonifacius Papa*, inquit Laurentius Valla, *qui Cœleſtinum tubis parieti inſertis decepit, Regem Franciæ regno priuauit, regnumq; ipſum (quaſi donationem Conſtantini exequi vellet) Eccleſiæ Romanæ fuiſſe, & eſſe ſubiectum iudicauit.* Quid? Rex Philippus quo animo hanc illius infamiam tolerauit? commodius videtur, rem omnem ex ipſius Platinæ verbis cognoſcere: *Bonifacius* (inquit Platina) *miſit Narbonenſem Archidiaconū, qui Regi nuntiaret, vt miſſum faceret Epiſcopum Apamenſem. Id ſi non impetraret, diceret, audientibus omnibus, Regnum Franciæ ad Eccleſiam deuolui, adderetque anathema, & omnes Francos iuramento Regio abſolueret.* (Annon hāc eandem proſcriptionis formulam agnoſcimus, quam fanaticus noſter Sixtus in Rege Nauarro, & Principe Condæo proſcribendis vſurpauit?) Pergit Platina: *Interim verò*, inquit, *Philippus Rex Franciæ Bonifacij arrogantiam iniquo animo ferens, habito apud Pariſios Eccleſiaſticorum & Nobilium magno conuentu, commemoratisq; iniurijs à Bonifacio acceptis, & eius ambitione, ac malis artibus ad occupandum Pontificatum, quem iniuſtè teneret, ad ſedem Apoſtolicam, tum (vt ipſe dicebat) vacantem, futurumque concilium appellauit. Qua quidem re percitus Bonifacius, habito generali concilio, Philippum eiusq; regnum Alberto Imperatori ſubijcit, quem initio Pontificatus ſui repulerat. Tum verò Philippus ſuperbiam hominis domiturus, Sarram Columnēſem in parte Maßiliæ cognitum,*

tum, à Pyratis redemptum, cum Nogaretio Gallo equite fideliſſimo Romam mittit, hac ratione (vt ipſe palàm dicebat) vt appellationẽ ſuam publicarent. Verùm ei longè alia mens fuit. Nam Sarra ſeruili habitu Latiũ ingreſſus, collectis vndique amicis, Nogaretum cum ducentis Equitibus Gallis mercede conductis à militia Caroli Valeſii, Ferentinum præmittit, qui inde ei, ſi opus eſſet, præſidium ferret. Ipſe verò Agnaniam clàm noctu ingreſſus, adiuuantibus Gibellinis, quos Bonifacius diu multumq; vexarat, Pontificem nihil tale metuentem, in domo paterna capit, refractis valuis, captiuumq; Romam perducit: vbi quinto & triceſimo die pòſt, dolore animi confectus periјt. Hæc Platina: vbi etiam illud Ioan. Andreæ & Baldi ſubiungit, eum eſſe vt canem mortuũ, qui vt vulpes ingreſſus, vt Leo imperarat. Baldus in c.1.de nat.feud. Quo loco prætermittendum non videtur, quod Bardocucullus noſter in ſuo Conformitatum libro, fol. 103.ſcriptum reliquit, his verbis: *Papa Vrbanus quintus iurauerat deſtruere ordinem noſtrum, ſed paulò pòſt obijt: Papa Bonifacius octauus bullas innumeras fieri fecit, omnes eiuſdem tenoris, vt de fratribus Minoribus fieret, ſicut de Templarijs, vt ordo noſter deſtrueretur totus vna die. Antequam ipſas mitteret, captus fuit, bullæ combuſtæ, & Papa infeliciter obijt.* Sed omiſſis nugis cætera videamus. Ex his certè intelligimus, iam tum per ea tempora, id eſt, anno CIↃ CCCVI. Paparum inſanas iſtas & furibundas proſcriptiones à Regibus Gallis contemptas, ac pro nihilo habitas fuiſſe. Neque verò minor fuit Regis Caroli ſexti virtus, circiter annum CIↃ CCCCXVIII. Nam, vt ex Senatus Pariſienſis Archiis, & Gallicis ac Germanicis annalibus intelligitur, vt primùm Martinus quintus in concilio Conſtantienſi Papa factus eſt, nõ contentus tot, tamq; magnis vectigalibus ac tributis, quibꝰ freti duo ſuperiores Antipapæ, tres itẽ ſuperiores Antipapæ, aliquantò etiam antè quatuor Antipapæ, funeſta

inter ſe bella, per quadraginta prope annos aluerant, noua inſuper in Eccleſiis, ac præſertim Gallicis, tributa imperare cœpit. Quo nuntio Rex accepto, conſeſtim Regni comitia de more habere inſtituit. In eo conuentu, re diu multumque cognita & deliberata, decretum ſit, vt nouum illud exactionum Papalium genus inhiberetur. Quod vbi Martinus Papa cognouit, repentè Legatos è ſuo comitatu in Galliam miſit, qui Lugdunenſi pręcipuè ciuitati ſacris omnibus interdicerent. Horum Papæ interdictorum (ſi quis fortè id neſciat) vis eſſe in illorum temporum caligine hæc ſolebat, vt Templorum omnium valuæ præcluderentur, ſacra nulla fierent, nullus eſſet religionis vllius vſus, aut exercitatio, campanarum etiam ſonitus conquieſceret. tantúmne? Imò verò etiam mortuis cœmeteriorum ſepultura denegaretur, Quibus rebus dici vix poteſt, quantoperè hominum animi ſuperſtitione imbuti perterrerentur. Quid igitur factum eſt? ſtatim de publici concilij auctoritate, & Pariſienſis Senatus decreto pronunciatū eſt, anathema illud pro nihilo habendum eſſe. Hæc recordentur, hæc cogitent, hæc meditentur, ſi qui in Gallia noſtra, vel tam ignari atque imperiti rerum, vel tam malè erga ſummos Principes animati ſunt, vt iſtam ſtultam & ridiculam Bardocuculli noſtri Monachi proſcriptionem alicuius eſſe momenti arbitrentur: præſertim hoc tempore, quo Paparū hypocryſis tota ferè in Europa patefacta eſt. Nam idem fecit *Peretus* noſter, quod limaces ſolent hyeme pręterita, quæ vbi ſentire Solem cœperunt, tum è ſuis cochleis tumidas ceruices, & bina cornua protendunt, quibus nonnunquam infantuli terrentur. Sic ille complures annos in ſuo monachali latibulo tacitus delituit, famem ſuam hoſtiatim mendicando miſerè tolerans. Nunc vbi ſe in tantum honorem collocatum videt, rectà de capite cucullo, cornua inſolenter

lenter oſtentat, iisq; ſe terrorem Principibus ac Regibus illaturum ſperat. Verùm, vt diximus, iampridem Principes plerique Chriſtiani belluarum iſtarum cæcitatem nôrunt: iampridem quid inter leonem & Cumanum interſit, didicerunt: neque Manduci latè deſiſtentibus malis, & clarè crepitantibus dentibus, aut aliis generis eiuſdem puerilibus terriculamentis mouentur. Memoriæ proditum eſt, eum, quem modò dicebamus Galliæ noſtræ Regem, Carolum ſextum, circiter annum c I Ↄ c c c x x x. pari animi magnitudine brutum Papæ fulmen deſpexiſſe. Nam cùm propter prohibitas nouas quaſdam & inuſitatas Papæ Benedicti decimitertij exactiones, ab illo proſcriptus fuiſſet, de publici concilij & ordinum ſententia decreuit, vt Legati Papæ, qui bullam illam pueris & mulierculis horribilem, in Galliam attulerant, Lutetiæ hac ignominia damnarentur: primùm vt hora ante meridiem decima, quo tempore dimitti Senatus Pariſienſis ſolet, ad Palatij gradus adducti, adſtantibus Epiſcopis aliquot & magno Sacerdotum numero, nudi ardentem dextra tædam tenentes, palàm admiſſum ab ſe facinus confiterentur: eiuſque veniam ſupplices peterent. Tum vt à Carnifice pictis ad ignominiam veſtibus induti ac mitellati, cum illius Papæ inſignibus ad ignominiam inuerſis, per celebriores vrbis vias lutulento plauſtro circumuecti, plebis ludibrio exponerentur. quod & factum, & celeriter executioni mandatum fuiſſe, Pariſienſis Senatus monimenta declarant, & refertur à Paponio in libro Arreſt. 1. tit. 5. artic. 27. Quin etiam extat Doctoris Baldi auctoritas aduerſus illam Benedicti decimitertij temeritatem, in cap. olim. col. penult. extrà, de reſcript. vbi animosè atque acriter in illius temporis Antipapas inuehitur: quorum hic Benedictus Auenione, alter Bonifacius Romæ ſedem occupârat: illumq; bouem boantem, hunc bel-

luam bellantem appellat: atque vtrumque acerrimè ac liberrimè inſectatur. Quin etiam extat Epiſtola Vniuerſitatis ac ſtudij Pariſienſis apud Theod. Nihemium, tract. 6. cap. 17. vbi hæc prima requeſta proponitur: *Quod laceretur & frangatur litera Papæ ad Bullæ modum confecta, tanquam iniurioſa, ſeditioſa, fraudulenta, ac Regiæ maieſtatis offenſiua, cum proteſtatione ad maiora producendi: & capiantur & detineantur omnes ſuggeſtores, fautores, receptores pro puniendo & corrigendo ſecundùm Canones.* Par Florentinorum ciuium virtus enituit aduerſus Papam Sixtum quartum, cuius hic noſter Sixtus quintus & nomen ſibi aſciſcendum, & exemplum imitandum putauit: quippe, qui ex eodem Bernardonicorum ſeminario prodierit. Nam cùm Florentinos ob illum proditorem Epiſcopum, de quo ſuprà commemorauimus, è curiæ feneſtra ſuſpenſum proſcripſiſſet, eosque Ferdinando Siciliæ Regi in prædam addixiſſet, Florentini, contempto Papæ bruto fulmine, ac Duce Ferrariæ in belli ſocietatem aſcito, furibundi ac ferocis excucullati veſaniam compreſſerunt: eumq; ad obliterandum ſuum anathema bello atque armis compulerunt. Quam hiſtoriam Raphaël Volaterranus libro Geograph. 5. commemorat. Quinetiam extat conſilium Franciſci Aretini Iuriſconſulti, per id tempus in primis clari ac nobilis: in quo Florentinorum cauſam defendens, his verbis vtitur: *Crimen quod infertur Magnifico Laurentio de Medicis de rebellione, adeò manifeſtè refellitur, vt erubeſcam vocem ſummi Pontificis in hac parte. Nam ex literis ſuis ſcriptis ad eundem Magnificum virum, de menſe Septembris præteriti declaratur, quod de crimine illo habet eum pro innocente & innoxio, & quod nihil ſiniſtri de eo ſuſpicatus eſt. Vnde ergo beatiſſime Pater, poſt paucos menſes etiam multa & enormia crimina in eum congeris, tu videris. Meum non eſt ponere os in cœlum. hoc tantùm dixerim, In eo qui ſedet in*

det in throno Dei nō eſt ſatis honeſtum tanta varietate vti. Hæc Aretinus conſil 163. ſicut Ioannes, num.3. Dies nos deficeret, ſi Principes ac proceres, qui proſcriptiones iſtas & inania tonitrua, fulmina, fulgetra Papalia, etiam ſuperioribus ſeculis, in tanta temporum caligine, cæcisque tenebris contempſerunt, perſequi conemur. Imperator Ottho quartus ab Innocentio proſcriptus eſt. Henricus quartus à Gregorio ſeptimo. Henricus quintus à Paſchali ſecundo. Fridericus primus Sueuus ab Adriano quarto, & Alexandro tertio. Philippus Friderici primi filius, ab Innocentio tertio. Fridericus ſecundus à Gregorio nono, non ſemel, non iterum, ſed tertiùm excommunicatus eſt. Conradus quartus ab Innocentio quarto. A' quo verò primùm iſtius audaciæ ac furoris initium natum fuerit, non ſatis inter Hiſtoricos Germanos conſtat. Ottho quidem Friſingenſis refert ad annum CIↃ. LXVI. quo Guillielmus Angliæ Rex à Papa Alexandro ſecundo proſcriptus eſt, lib. Chron. 6. cap. 35. *Lego*, inquit, *& relego Romanorum Regum, & Imperatorum geſta, & nuſquam inuenio quenquam eorum ante hunc à Romano Pontifice excommunicatum.* At Ioannes Tritemius in Chronic. Hirſaug. cap. 4. de Imperatore Henrico quarto ſcribens: *Is à Gregorio ſeptimo*, inquit, *excommunicatus, & ab Imperio Synodali Epiſcoporum decreto fuit depoſitus: quamuis non curaret. Ipſe autem primus eſt inter omnes Imperatores per Papam depoſitus.* Verùm vtcunque ſit, (neque enim ad id quod agimus magni intereſt, quo tempore hæc Paparum inſolentia cœperit) conſtat omnibus ſeculis cordatos complures viros extitiſſe, qui tonitrua iſta Papalia, tanquam bruta fulmina, & aniles bombos, ac puerorum terriculamenta contempſerunt.

DE NAVARRAE REGNO à Papa prodito.

NEque verò prętereunda hoc loco videtur execratio, qua Rex Galliæ Ludouicus duodecimus, vnà cum Ioanne Nauarro Rege, cognato ac populari ſuo proſcriptus eſt. Nam anno c I ɔ I ɔ X I. quo tempore bellum illud, de quo ſuperiùs commemorauimus, inter Papam Iulium ſecundum, & Regem Galliæ Ludouicum duodecimum, patriæ ſuæ parentem appellatum, vehementiſſimè exarſerat, ac tyrannus ille furioſus, eundem Regem brutis ſuis fulminibus terrere conabatur, eiuſque regnum prædæ ac direptioni expoſuerat, regnabat in Nauarris Ioannes huius Henrici noſtri proauus. Is cùm & in Galliæ regno natus eſſet, & Galli Regis propinquus, & propter magna quæ in ipſius regno poſſidebat feuda, eiuſdem cliens ac vaſſallus, rogatus à Rege Ludouico eſt, pro ſenioris iure & clientelarum feudalium inſtitutis, vt ſibi aduerſus hoſtem ſuum auxilium adduceret. Nauarrus ſui erga Regem officij nō immemor, maturè coactis in ſuo regno peditum equitumque copiis, tantùm in Galliæ fines adduxit exercitum, vt regnum ſuum viris propè nudatum ac deſtitutum relinqueret. Qua re cognita Iulius, confeſtim cum Hiſpanorum Rege Ferdinando (cui tum primùm Catholici cognomentum, anno 1 4 9 2. impoſuit) per internuntios agere inſtituit, vt celeriter copias compararet, Regisque Nauarræ abſentis ditionem inuaderet: polliceturq; ſe, & Nauarrum pro hæretico ac ſchiſmatico proſcripturum, & ipſius regnum eidem pro præmio addicturum. Ferdinandus tantam rei gerendæ occaſionem nactus, ſibi non deeſſe ſtatuit. Promulgata in Nauarrum Regem execratione, manus cogit: atque in vicini Regis abſentis fines ingreſſus, primùm vrbem primariam, nomi-

ac Pompeiopolim, tum deinde maximam totius regni partem occupat: auctore (vt dictum eſt) Papa Iulio, bono & ſine vlla dubitatione idoneo: ſi modò in regula iuris, qua dicitur, eum iniuſtè poſſidere, qui prætore auctore poſſidet: pro *Prætore auctore*, ſcriptum eſſet, *Papa auctore*. Aliquantò poſt Rex Galliæ non ignorans Seniorem ſuo vaſſallo periculum illius euentus præſtare oportere, (quod etiam Bellaius Langæus, Galliæ quondam clariſſimum lumen, lib. Commentariorum primo dilucidè teſtatur) exercitum ſuum ad recuperandam Pompeiopolim miſit, cui ducem præfecit Aquitaniæ Præfectum Dunoſium, Longouillanum Ducem. Sed quidnam & illo tempore, & multis poſt annis acciderit, commodiùs viſum eſt in aliud tempus differre, & in libellum iis de rebus inſtitutum conferre. Nunc enim ſatis eſt intelligi, Regem Nauarrum, huius noſtri proauum, non alia de cauſa regno ſuo ſpoliatum fuiſſe, quàm quia Regi Galliæ, propinquo ſuo, vicino ſuo, Seniori ſuo, à Papa Iulio excommunicato, proſcripto, hæretico ac ſchiſmatico pronunciato, debitum ſubſidium adduxerat. Cuius rei non modò Galli omnes Hiſtorici teſtes ſunt, in his Arnoldus Ferronus, & Bertrandus Helias, verùm etiam Itali & Hiſpani, ac præcipuè Stephanus Garibaius, libro 29. Franciſcus Tarapha, & Antonius Nebriſſenſis libro de Bello Nauarrenſi 1. capite 1. 2. 3. quibus locis non prætereunda videtur Hiſpani (vt vulgò loquimur) Fedantis arrogantia, qui Regem Gallum, omnium qui vnquam fuerunt & prudentiſſimum & moderatiſſimum, tamen hoc verborum honore affecit (cap. 2.) *Ludouicus*, inquit, *Gallorum Rex, homo more gentis ſuæ leuiſſimus, non contentus ſe intra pelliculam ſuam, hoc eſt, intra regni ſui fines continere, animum in Italiam iniecit*. Et paulò poſt: *Igitur Pontifex Iulius ſecundus, ira percitus, gladium ex Petri manibus corripit, in rebelles contuma-*

ceſque ſtringit: ipſos ſchiſmaticos ac proinde hæreticos declarat: bona publicat: ad cuius ſententiæ executionē Chriſtianos Principes inuocat, atque in primis noſtrum. Item cap. 3. *Igitur Hiſpani orbis moderator, verens Gallorum rabiem, Henricum Britannorum Regem (ad quem Aquitania pertinebat) hortatur vt repetat bello: atq; vt iuſtior eſſet repetendi cauſa, Apoſtolica intercedit auctoritas, quâ Gallum Aquitania priuat* (attendãt Senatores & Conſiliarij Regij) *Britannoq; occupandam proponit.* Et mox eo loco vbi Papam cum Cardinalibus colloquentem inducit: *Iuuandus eſt*, inquit, *Rex Hiſpaniæ. In communes bonorũ omnium hoſtes Gallum & Nauarrum Reges, noſter vterque ſtringendus eſt gladius: atque dum ſecularem alterũ acuimus, interim ſpiritualem alterum in ſchiſmaticorum ceruices intentemus. Itaque communi Cardinalium decreto Rex Nauarrus declaratus eſt ſchiſmaticus, ac proinde hæreticus: quia identidem admonitus, pertinaciùs agebat, & ſe iam non obſcurè Gallum profitebatur. mulctatur regno & omnibus fortunis: non modò ipſe, ſed & vxor, & filij, cũ omni poſteritate ſua, & in Hiſpaniam omne ius regnandi transfertur.*

Hæc totidem verbis Hiſpanus Nebriſſenſis: ex quibus intelligitur, quo iure, quo auctore, & qua de cauſſa Rex Nauarrus regno ſuo ſpoliatus fuerit. Guicciardinus quidem libro Hiſtoriæ Italicæ 11. his verbis ſuum ea de re iudicium exponit: *Hiſpanorum Rex*, inquit, *cùm ſe Nauarræ regnum legitimè poſſidere alio nomine affirmare non poſſet, occupationem iure Pontificij imperij factam eſſe ſacroſanctæ ſedis auctoritate, diſſerebat. Pontifex enim rebus in Italia feliciter geſtis minimè contentus, paulò antè edictum in Galliæ Regem promulgârat, quo illum non amplius Chriſtianiſſimum, ſed Illuſtriſſimum appellans, eum & quotquot illi ſtuderent, omnibus Hæreticorum & ſchiſmaticorum pœnis ſubijciebat: cuius fortunas, regna, reſque illorum omnes iure occupandi facta poteſtate, damnatos declarabat.* In

eandem

eandem quoque ſententiam Arnoldus Ferronus doctiſſimus rerum Gallicarum Hiſtoricus, & Burdegalenſis quondam Parlamenti Senator, his ſcribit verbis: *Ferdinandus*, inquit, *Rex Hiſpanus, vbi fœdus inter Gallum & Nauarrum Reges initum intellexit, inſtructas copias, quas in Galliam ducturus erat, vertit in Nauarrum: atque hæc cauſſa fuit Ferdinando vicini Regis eijciendi: quamuis alteram etiam prætexuit, quòd edicto Pontifico & Gallorum Rex, & qui auxilium ei ferrent, impij pronuntiati eſſent, eorumque regna publicata.* Hæc Ferronus: ex quibus fieri coniectura poteſt, quantum Illuſtriſſimis Germaniæ Principibus, atque adeò Regibus Europæ omnibus, ex illa tam arcta Paparum & Maranicæ inquiſitionis conſpiratione periculi impendeat. Nam iſta compendiaria ratione, Monachus aliquis, dummodò vafro & callido ingenio ſit, aliquandiu in Hiſpania, (vt Sixtus hic noſter) commoratus, & cum Inquiſitoribus Maranicis verſatus, facere cum illis fœdus & pactionem huiuſmodi poterit, vt ſi eorum gratia & commendatione conſequi Papatum poſſit, tum primùm quemque Regem aut Principem, arrepta vndecunque occaſione, ſchiſmaticum & hæreticum pronuntiet: regnum ipſius quaſi feudum ſedi Romanæ apertum & commiſſum illis adiudicet. Optandum eſt igitur, vt nobis tandem Rex aliquis heroico animo diuinitùs detur, qui Meretricem iſtam Babylonicam è ſua ſede deturbet, & Chriſtianam Eccleſiam ex tam diuturna, ac miſera ſeruitute, in priſtinam ſuam libertatem ac dignitatem vindicet: quam animi magnitudinem Ludouicus ille Rex noſter duodecimus, parens patriæ nominatus, ac ſeruitutis illius pertæſus, ſuſceperat, cùm poſt illam Papæ Iulij furibundam execratione̅ nummos aureos in Gallia, cũ hac inſcriptione cudi iuſſit: *Lud.* XII. *D.G. Franc. Rex: Dux Mediolani.* tũ ex altera parte inſignia

Franciæ

Franciæ & Mediolani coniuncta, cum hac inſcriptione: *Perdam Babylonem*. Quod nomen, ſi quis fortè nō intelligit, conſulat Apocalypſim Ioannis, cap. 17. & Hieronymum in Catalogo, vbi Marci meminit, & apertè ſcribit, Romam à Petro in Epiſtola priore, capite 5. Babylonis nomine figuraliter intellectam. Itemque in Prologo, libro de Spiritu Sancto, vbi Romam apertè Babylonem appellat, & purpuratam illam Meretricē, quæ in Apocalypſi deſignatur. Quod idem etiam confirmat in Eſaiam, cap. 14. & iterum cap 47. & ad Aglaſiam in 11. quæſt. qua de cauſſa Paula quoque & Euſtochium in ea Epiſtola, quam ad Marcellum ſcripſerunt, ſimiliter Babylonis nomine Romam appellāt: nec obſcurius idem Hieronymus in Epiſtol. *Cùm apud Babylonem,* inquit, *eſſem, purpuratæ Meretricis colonus*, &c.

SVPERIORIS PROTEſtationis Concluſio.

HIs igitur ita conſtitutis, ſupereſt, vt concluſa nobis hæc ſit ratio: *Cùm Papa Sixtus Quintus*, ſeptem grauiſſimorū ſcelerum nomine à maxima Chriſtianitatis parte damnatus ſit: nimirum impietatis occupatæ in Eccleſia tyrannidis, corruptæ religionis, ſacrilegij, maieſtatis, perduellionis, & falſi: cumque ſuperiorum ſuorum inſolentiam, audaciam, ac ferocitatem ſecutus, inſaniſſimum hoc decretum contra omnia diuina & humana iura, falſis vſus allegationibus, ſine vllo iudiciali ordine, ſtultè, ſtolidè, atque impudenter aduerſus Sereniſſimum Nauarræ Regem, & Illuſtriſſimum Principem Condæum promulgârit, eoſque ſpurcis & inauditis verborum contumeliis onerârit: cùm eos Iræ filios, Hæreticos pertinaces, notorios, relapſos, in cœno volutatos, contra Regem Chriſtianiſſimum rebelles, Eccleſiæ

cleſiæ perſecutores prolem deteſtabilem, læſæ diuinæ atque humanæ maieſtatis reos appellaret: atque his de cauſſis eoſdem ſuis principatibus, ducatibus, dominiis, feudis, honoribus omnibus, & iure legitimæ in regno Galliæ ſucceſſionis priuaret: cumque hæc illius abiudicandorum & adiudicandorum regnorum inueterata atque effrenata audacia, perſpicuè ad omnes Europæ Reges, Principes ac potentatus pertineat, periculumque ſit, ne qui alienorum regnorum cupidi atque appetentes erunt, deinceps per hanc excommunicationum & proſcriptionum artem, alijs pacatis & quietis Principibus inſidias moliantur: *Ob haſce res*, ſupradicti Sereniſſimi Principes proteſtantur, eundem Papam Sixtum quintum, pro impio, periuro, ſacrilego, tyranno, confictarum religionum auctore, crudeli & truculento Eccleſię Chriſtianæ parricida, importuno ac ſcelerato religionis hoſte, certiſſimoque Antichriſto habendum eſſe: rogandosque & implorandos Chriſtiani orbis Monarchas omnes, Reges, Principes, potentatus, quique cum aliquo imperio, vel legitima poteſtate ſunt, vt iiſdem Sereniſſimis Principibus ad comprimendos huius immanis tyranni furores, frangendosque crudeles ac furibundos ipſius impetus, auxilium ferre velint: ſuaque conſilia & arma conferre ad illam humani generis peſtem extinguendam, Remque publicam Chriſtianam ab illo prodigioſo atque exitiali monſtro liberandam. Interea ſupradictum Papam Sixtum quintum pro intolerandis verborum immanium contumeliis, quas vecordi mente aduerſus ſupradictos noſtros Principes effudit, haberi dicique à cunctis Chriſtianis oportere, prodigium immaniſſimum, portentum fœdiſſimum, ac monſtrum non in vltimas terras exportandum, ſed ex humanæ naturæ finibus exterminandum, tanquam certiſſimum, notorium, ac manifeſtum Antichriſtum: cuius exſecra-

to capiti, malam omnes Chriſtiani peſtem, exitium, atque interitum imprecari debeant, vt quandiu anima maledicta in ipſius cadauere ſpirabit, tandiu piis omnibus ſit (vt Spiritus Sanctus loquitur) *Anathema Maranatha*. Et ne cui fortè noſtrum hoc imprecationis genus nouum & inuſitatum videatur, rogatos lectores volumus, primùm vt eorum locorum meminiſſe velint, quos ſuperiùs, ex Diui præſertim Bernardi libris deprompſimus: vbi Papatus Romanus diſertè, dilucidè, nominatim appellatur Antichriſtus, Filius perditionis, Homo peccati, Dæmonium, non modò diurnum, ſed etiam meridianum, quod non ſolùm transfiguratur in Angelum lucis, ſed extollitur ſuper omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur. Hieronymus autē Romam appellat Babylonem & Purpuratam meretricem. Deinde vt legant, atque attentè conſiderent ſanctionem Decreti Pontificalis ſanctiſſimam, in c.2. diſt.23. & c.ſi quis pecunia. diſt.79. vbi ſtatuitur, *vt qui vel pecunia, vel gratia humana* (qualem huius Monachi gratiam Occidentalem fuiſſe conſtat) *vel populari tumultu, vel quolibet ingenio* (id eſt, ambitione & malis artibus) *Papatum adeptus erit, is non Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus habeatur, & cum ſuis fautoribus & ſequacibus à liminibus S. Dei Eccleſiæ ſeparatus abÿciatur, ſicut* Antichriſtus *& inuaſor & deſtructor totius Chriſtianitatis*. in quam ſententiam audacter Canoniſtæ ſummo conſenſu ſcribere, ac palàm profiteri auſi ſunt, *Papam aliter quàm Canonicè electum, eſſe Diabolum, & habere claues non cœli, ſed inferni*. Nam hæc Felini verba ſunt, in cap. Ego N. de iureiur. Conſiderent præterea Papas, Cardinales & Epiſcopos omnes, qui annis ab hinc amplius centum in Eccleſia Romana dominati ſunt, ex certiſſimo ſchiſmaticorum & Apoſtatarum ſeminario profectos eſſe. Nam annus iam agitur ſupra centeſimū propè quinquageſimus, ex quo Baſilienſe Concilium,

ium ſummò Chriſtianorum omnium ordinum ſtu-
dio ac voluntate celebratum fuit. Hoc Concilio nul
um vnquam aliud conſtat in Eccleſia Romana ma-
ore adhibita ſolennitate indictum, habitum, & cele-
bratum fuiſſe. Nam & duorum Paparum decreto in-
dictum erat: nimirū Martini quinti, & Eugenij quar-
ti, & eorum Legatis præſidentibus habitum, ac cele-
bratum. Per idem Concilium ſolenniter citatus &
euocatus Eugenius, tandem adhibita ſumma & ſo-
enni cauſæ cognitione fraudum, præſtigiarum, ma-
chinationum, ac factionū aduerſus eius Concilij li-
bertatem conuictus, tandem Papatu ſuo abdicatus
eſt, & pro ſchiſmatico & Apoſtatico, vnà cum Car-
dinalibus & Epiſcopis omnibus, qui partes ipſius ſe-
cuti erant, exauctoratus. Amedæus autem Sabaudo-
rum Dux in ipſius locum ſuffectus. Audiamus cuiuſ-
modi fuerit iſtius exitus tragœdiæ. Breui pòſt tem-
pore, ille ipſe Eugenius damnatus, abdicatus, exau-
ctoratus, tamē Principum quorundam gratiâ & con-
entione in ſuam ſedem reſtitutus; Cardinales & E-
piſcopos ſuarum partium omnes ſecum pariter reſti-
uit. Amedæus autem, etſi non ſponte, tamen ga-
ero Cardinalitio donatus, Papatu ſe abdicauit. Con
iderent nunc graues & cordati viri, ſecundùm il-
am, quam modò commemorauimus, ſanctiſſimam
Decreti Pontificalis ſanctionem, vtrúmne Apoſto-
icorum, an potius Apoſtaticorum loco habendi
int: vtrum cœli, an potius inferni claues habeant;
qui orti ex illo Eugenianiorum ſeminario in Eccle-
ia Romana per hæc tempora dominantur. Quod vt
commodiùs iudicari poſſit, operæpretium eſt, Do-
ctorum & Iuriſconſultorum ſententias cognoſce-
e, qui aliquid hac de re ſcripſerunt, atque in primis
Ludouici Romani, qui Baſilienſi Concilio interfuit,
vbi Concilium ſcripſit vltimum, cuius num. 15. verba
hæc ſunt: *Si paſtor paſtorum Eccleſiam ſcandaloſè regens;*

N 2

& inordinatè tractans, per Eccleſiam monitus, non mox reſipiſcat, imò in ſua perſeueret inſolentia regendi, officio poteſt & debet exui. Cùm enim ipſe Eccleſiam non honoret, ipſum ſalubriter admonentem, nec tunc merebitur ab Eccleſia honorari: ita vt toleret ipſum ſcandaloſè regentem, atque incorrigibilem. argumento eius, quod dicit Orator Domitius: & refert Hieronymus in Epiſt. ad Neapol. ſic inquiens: Cur ergo te habeam vt Principem, cùm tu me non habeas vt Senatorem? diſt. 95. cap. eſto ſubiectus. Eſt ergo veritas, Papam ſuis criminibus Eccleſiā notoriè ſcandaliſantem, ac etiam manentem incorrigibilem, poſſe apud Eccleſiam accuſari, atq; per illam denudari Papatu. Quæ concluſio demonſtratur vlterius ſic: Papa ſtans in crimine notorio, ſcandaliſante totam Eccleſiam, nec deſiſtere volens, incidit in ſuſpicionem hæreſis. cap. nullus. 38. diſt. ſic dicente: Qui rebelliter viuit, & diſcere atque agere bona recuſat, magis Diaboli, quàm Chriſti membrum eſſe oſtenditur: & potiùs infidelis, quàm fidelis eſſe monſtratur. Hæc Ludouicus Romanus, qui Baſilienſi, vt diximus, Concilio magna cum auctoritate interfuit. Vbi ſunt qui diſputant, Hæreticorum numero habēdos, qui Paparum tyrannidi aduerſantur? qui effrenatam ipſius in proſcribendis Regibus audaciam diutius ferendam eſſe nō putant? qui Sixti quinti impietatem in confictis Bernardonicis & Dominicanis religionibus tuendis deteſtantur? Sed iam alteram eiuſdem ſummi viri auctoritatem ex eodem Conſilio proferamus: nam aliquantò pòſt, num. 17. ita loquitur: *Si ratio naturalis dictat, membrum incurabile totius corporis infectiuum pro ſalute corporis amputandum: pariter quoque dictare debet ciuilis ratio, membrum incurabile, quod eſt totius Eccleſiæ myſticæ infectiuum, amputādum fore, ne reliquum corpus inficiatur, aut ſcandaliſetur, & conſequenter Papam:* (adhibeatur in his legendis animorum æquitas, & comparentur hæc Ludouici Romani verba cum illa noſtra imprecatione, ac deteſtatione.)

tione.) *qui etſi pars ſit Eccleſiæ præcipua, tamen etiam eſt membrum de corpore ipſius Eccleſiæ, ſecundùm gloß. in c. ecce. 93. diſt. Hoc etiam ſuadet ratio diuinæ Scripturæ, approbantis aſſeuerationem Caiphæ principis Sacerdotum, dicentis: Expedit vt vnus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat: cùm etſi foret Papa poſitus ad gubernationem populorum, non tamen eſſe deberet ruina illorum: dicit text. 11. q. 3. c. ita corporis. Imò tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittit, dicit text. ead. cauſ. & q. in c. præcipuè. Sicut enim laudabile & diſcretum eſt, reuerentiam & honorem exhibere prioribus, ita rectitudinis & Dei timoris eſt, quæ in eis ſunt, quæ indigeant correctione nulla diſſimulatione poſtponere: ne totum corpus morbus inuadat, ſi languor non fuerit curatus in capite, dicit text. 2. q. 7. c. ſicut inquit. Et hanc concluſionem corroborat text. in c. in canonibus. 16. q. 1. & in d. c. ſed illud. ſic ſimiliter, & ille extors debet fieri ab Eccleſia, qui Eccleſiæ admonitione non corrigitur: dicente Domino; Auferte malum ex vobis. Ferro enim ſecanda ſunt vulnera, quæ non ſentiunt medicinæ fomenta. 82. diſt. c. quia aliquanti. 1. q. 1. c. reperiuntur.* Hæc ad verbum Ludouicus Romanus. Ex quibus, cum illa noſtra deteſtatione comparatis, æqui lectores diiudicare poterunt, iuréne an iniuria tam animosè tyrannicam iſtius Papæ audaciam execrati ſimus. Quinetiam illi Ludouici Romani querimoniæ conſentanea ſunt, quæ Cardinalis Zabarella, circa annum CIↃ CCCCVI. ſcripſit in tract. de ſchiſmate, num. 20. *De quolibet*, inquit, *notorio crimine Papæ, ſi eſt incorrigibilis, & ſcandaliſat Eccleſiam, poteſt accuſari, quia cenſetur pro hæretico. not. in gloß. 40. diſt. c. ſi Papa. nam hæc incorrigibilitas concernit cauſam fidei: vt in ead. gloß. Et ſi contingat, quòd iſti tueantur ſe per potentiam temporalem, poterunt de facto coerceri, etiam per ſecularem poteſtatem, arg. de iudic. c. cùm non ab homine.* Hæc Zarabella. Sed breuiùs Baldus in cap. olim. col.

 penult.

penult.extrà,de reſcript. vbi ſic ſcribit: *Contra Papam ſua poteſtate abutẽtem,primò vtendum eſt verbis:* (id eſt, admonitionibus) *ſecundò herbis:* (id eſt,comminationibus) *tertiò lapidibus: & quod vbi non ſufficit virtutis ingenium,ibi valere debet armorũ præſidium.* Et in eandem ſententiam Iaſ.in conſil.95.requiſitus.colum.4. *Papæ,*inquit, *ſcandaliſanti Eccleſiam, licitum eſt reſiſtere, & non eſt tolerandus. c.etſi illa.1.q.7. & c.ſunt quidam. 25.q.1. Innocentius in c.inquiſitionis.de ſent.excom. & in c.quanto. de conſuetud. Abbas in c.cùm teneamur. de appellat. Item Hieronymus loquens de Papa, in c.non omnes Epiſcopi. 2.q.7.dicit,quòd infatuatum ſal ad nihilum prodeſt,niſi vt proijciatur foras,& à porcis conculcetur.* Hæc Iaſon,nihilo,vt apparet, ſegnius, quàm aut Ludouicus Romanus, aut Zabarella: cùm tamen & in Italia, & in tantis Eccleſiæ Chriſtianæ tenebris hæc ſcriberent. Philippus autem Decius in eandem ſententiam loquitur in conſil.151. maximi ponderis. num.4.volum.1. *Quando Papa,*inquit,*eſt incorrigibilis in aliquo notorio delicto, pro quo Eccleſia ſcandaliſatur, gloſ.in terminis.in c.ſi Papa.40.diſt.tenet quod Papa accuſari poßit. & de illa gloſſa maximum fuit factum fundamentum contra Eugenium quartum in Concilio Baſilienſi: & illa gloſſa communiter tenetur per omnes. vt Abbas dicit in c.ſignificaſti. de elect. & in diſput.Epiſcopus & quidam rector: vbi inquit, quod totus mundus approbat illam gloſſam, & illam gloſſam pluribus rationibus comprobat Ludouicus Romanus in conſil.523. Primò, quia Papa, qui in notorio crimine perſiſtit, & non vult corrigi, in ſuſpicionem hæreſis incidit. 38. diſt. c.fin. 86. diſt. c.ſi qui ſunt, & c.fin. de pœnit. Sed pro hæreſi Papa accuſari poteſt. dicto c.ſi Papa. Ergo pro tali crimine. Secundò, quia remouetur Epiſcopus ab Eccleſia particulari vt ſcandalum tollatur, vt notat Innocentius in c.cùm pridem.de renunt.idem à fortiori videtur dicendum in ſummo Pontifice, in quo eſt periculum vniuerſalis Eccleſiæ.*

Tertiò, per auctoritatem Euangelij: Si oculus tuus, aut pes ſcandaliſauerit. de quo text. eleganter loquitur in c. illud ſanè. 24. q. 3. Expedit enim vt vnus homo moriatur pro populo, ne tota gens pereat. Ergo Papa incorrigibilis moriatur ciuiliter, ne tota Eccleſia pereat: quia Papa poſitus ad gubernationem populorum, non debet eſſe ruina illorum: vt text. dicit 11. q. 3. in c. ta corporis. Nam tot mortibus dignus eſt, quot exempla perditionis ad ſuos tranſmittit. c. præcipuè. 11. *q*. 3. Quæ cùm ita ſe habeant, iterum ſine cunctatione concludimus, non modò anathema ſupradicti Papæ Sixti quinti, propter temerarij iudicis incompetentiam, falſæ cauſſæ allegationem, defectum ordinis iudicialis, & conceptæ ſententiæ ſtultitiam pro nullo habendum eſſe: verùm etiã, vt execrationes eiuſdem Sixti in ipſius caput redundent, cum ipſum ſeptem atrociſſimis criminibus, certiſſimiſque teſtimoniis conuictum, cunctis Chriſtianis eſſe deinceps oportere *execrabile & deteſtandum anathema Maranata.*

AMEN.

SANCTISS. D. N.
SIXTI PAPAE V.
DECLARATIO,
CONTRA
HENRICVM BORBONIVM ASSERTVM REGEM NAVARRAE, & HENRICVM item BORBONIVM, prætenſum Principem Condenſem Hæreticos, eorumque poſteros & ſucceſſores: Ac liberatio ſubditorum ab omni fidelitatis & obſequij debito.

ROMÆ,
Apud Hæredes ANTONII BLADII
Impreſſores Camerales.
M. D. XXCV.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

AB immenſa æterni Regis potentia, beato Petro, eiusq; ſucceſſoribus tradita auctoritas omnes terrenorũ Regum & Principum ſupereminet poteſtates, ſtabiliq; in petra conſiſtens, nec vllis aduerſantibus, vel etiam ſecundis flatibus à recto deflexa, inconcuſſa profert in omnes iudicia: & ne diuinæ maximè leges violentur, ſumma ope prouidet, & ſi quos ordinationi Dei reſiſtentes inuenit, ſeueriore hos vindicta vlciſcitur, & quamuis potentiores de ſolio deiiciens, veluti ſuperbientis Luciferi miniſtros, ad infima terræ deturbatos proſternit. Quare pro incumbenti nobis Eccleſiarum omnium, populorum, ac gentium ſolicitudine, vt animarum ſaluti in primis proſpiciatur, & non ſolùm famulatus noſtri, ſed etiam omnia futura tempora impiis ac deteſtandis monſtris purgata, cunctis Chriſtiani Orbis partibus pacem afferãt; & quietem: & præſertim ampliſſimo Galliæ regno, in quo Chriſtiana religio omni tempore ita viguit; tantaq; Regum illius pietas, fides, ac deuotio; tot in Romanam Eccleſiam merita extiterunt; vt ij iure optimo glorioſiſſimum Chriſtianiſſimi cognomẽ ab ea ſint con ſecuti, ac etiam ne nos de neglecta officij noſtri cura vnquam apud Deum argui poſſimus, arma militiæ noſtræ, quæ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo in deſtructionem munitionum, nunc contra duos potiſſimùm iræ filios, Henricũ Borbonium, quondam Nauarræ Regẽ, & Henricum Borbonium olim Principem Condenſem exercere compellimur. Ille enim quondã Rex, Caluini errores atq; hæreſes etiã ab ineunte adoleſcẽtia ſecutus eſt, pertinaxq; earũ patrocinium tandiu exercuit, quoad claræ memoriæ Caroli IX.

li IX. Francorum Regis,& chariſſimę in Chriſto filię Catharinæ Reginæ eius matris pientiſſimæ,atq; etiã dilecti filij noſtri Caroli tit. S. Chryſogoni Presbyteri Cardinalis Borbonij patrui ſui,& Ludouici Mompenſerij Ducis,piis frequentibusq; hortationibus, apertisq; eximiæ virtutis ac doctrinæ Theologorum demonſtrationibus ad fidem Catholicam & Apoſto licam Romanam(vt exiſtimabatur)conuerſus,hæreticas omnes contra fidem Catholicam opiniones Pariſiis publicè in Eccleſia damnauit,anathematizauit, & abiurauit, fidemq; ipſam Catholicã expreſsè profeſſus eſt; datisq; ſubinde ſuis adferre. Gregorium Papam XIII.prædeceſſorem noſtrũ literis,quibus eundem prædeceſſorem ſupremum Catholicæ Eccleſiæ caput iam agnoſcens,ipſum ſupplex deprecabatur,vt pœnitentiæ,conuerſionis, & obedientię ſuæ confeſſionem acceptam habere, & anteactorũ veniam, remiſſionisq; gratiam concedere dignaretur: firmiter promittẽs ſe fidem ipſam Catholicã perpetuò, integrè,ac inuiolatè ſeruaturũ. Quibus literis,vtpotè Regiis idem prædeceſſor credens, & paternæ charitatis viſceribus commotus, ac etiã grauiſſimo Regis, Reginæ matris, Cardinalis & Ducis prædictorũ de huiuſmodi conuerſione teſtimonio adductus, illum ipſum præteritos errores confitentem, veniamq; humiliter petentem,à crimine hæreſis, & à cenſuris Eccleſiaſticis propterea incurſis abſoluit,& in gremium Sanctæ matris Eccleſiæ, communionemq; fidelium admiſit,omni inhabilitate ab eo ſublata. Quin etiam vt arctiori, & firmiori vinculo ligaretur cum eo, & Margarita dicti Caroli Regis ſorore,quę ex illa Chriſtianiſſima ſtirpe nata,atq; alta facilè maritum in officio,& Religionis Catholicæ obſeruantia continere poſſe ſperabatur,diſpenſauit,vt non obſtantibus impedimentis tertij, & aliorũ forſan inter eos graduum conſanguinitatis,& cognationis ſpiritualis matrimo
nium

nium inter ſe cōtrahere poſſent, prout in facie Eccleſiæ contraxerūt, excurſisq́; deinde aliquot menſibus, ille Ioannem Duratij Dominum Oratorem ſuum, q nomine ſuo de pœnitentia, conuerſione, fide, & conſtantia ſua in ſedis Apoſtolicæ conſpectu ſponderet, ad dictum prędeceſſorem delegauit, habitoq́; pro eo publico, ſolemniq́; in aula Regia de more Conſiſtorio, in conceſſu Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, Prælatorumq́; & aliorum frequentiſſimo concurſu, profeſſis omnibus ſupradictis, idem Henricus tanquā Rex recens ad fidem conuerſus, & vt Catholicus admiſſus eſt, tota vrbe exultāte, & ingentes Deo de conquiſita & inuenta oue gratias agente. Sed ille, vt erat vario & inconſtanti animo, haud multò pòſt à Catholica fide, & debita erga ſedem Apoſtolicam obedientia, cæterisq́; à ſe ęxpreſsè, & cum iuramēto profeſſis deficiens, atque in eo, quo priùs erat, cœno reuolutus, à Rege Chriſtianiſſimo clàm ſe ſubducēs, collectoq́; in loco ab ipſius Regis aula ſatis remoto, q potuit copioſo hæreticorum ſceleratorum, aliorumq́; id genus impiorum hominum numero, ibi ea omnia, quæ de Caluiniſmi deteſtatione hæreſeōn omnium abiuratione, ac Romanæ fidei Catholicę & Apoſtolicæ profeſſione anteà fecerat, palàm reuocauit: teſtificatus, ſe Caluiniſmū ipſum profiteri, prout profeſſus eſt, eiq́; hæreſi pertinaci, & obdurato animo ſemper adhæſit: & in ea hucuſque viuens, ſæpius hæreticos perduelles, ac ſeditioſos (quorum caput, dux & propugnator in Gallia, & etiam exterorum acerrimus fautor ſemper fuit) ad arma contra prædictum Carolum, ac etiam chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Henricum Regem Chriſtianiſſimum, tametſi cùm vt Regem, ac Dominū ſuum colere, vt ſororium amare, & ſequi debebat, omnis ſcilicet officij ac impietatis immemor, aduerſus ipſum & reliquos Catholicos omnes cōcitauit, infeſtiſſimos exercitus,

ctus, accitis etiam externarum nationum hæreticis contraxit, à quibus omnia paſſim loca cruentis piorum hominum cædibus fœdata, ſacra ei Templa temerata & direpta: Sacerdotes & viri religioſi cruciatibus trucidati ſunt: oppida præterea & munitiones Catholicorũ partim inſidiis, partim vi & armis occupauit,& in eis Catholicæ Eccleſiæ ritus prohibuit, ac ſuſtulit; Miniſtros & Concionatores hæreticos conſtituit: Ciues & Incolas ad eandem impietatẽ capeſſendam minis verberibusque coegit. Sed ne hæc quidem ſatis ſibi exiſtimãs, inter alios intimũ quendam ſuum nefariis artibus ſuis inſtructum, extra Galliæ fines ad diuerſa loca miſit, per quẽ cum primariis hęreticis impia conſilia ſua communicauit,eorumq; vires & arma contra religionem Catholicam, & Romani Pontificis poteſtatem prouocauit: conciliabula quoq; hæreticorum in diuerſis Prouinciis habẽda curauit; quorũ nonnullis (dum iniquiſſima illa fœdera contra fidem Catholicam, ac præſertim contra Eccleſias, Clerũ, & vniuerſos Catholicos regni Franciæ tractabantur) ille non ſolùm interfuit, ſed etiam præfuit. Henricus verò Borbonius Princeps Condenſis, vtroq; parente hæretico genitus, cùm illi exitialia Caluini dogmata, eorumq; Miniſtros pertinaciter in omni vita fouiſſent, eorundẽ, patris, ac matris ſecutus hæreſes, conſimilia facinora etiam adoleſcens perpetrauit: deinde eadem illa, qua alter Henricus, opera, viam veritatis pœnitẽtia & humilitate cordis, quantum conijci potuit, arripiens, deteſtatisq; pariter, & abiuratis publicè omnibus hæreticorũ erroribus & deliramentis, fidem Catholicam, vt præfertur, profeſſus eſt. Quibus ad eundem Pontificẽ perlatis, ac etiã pro eo ſimilibus precibus porrectis, ipſe prædeceſſor illum, ac etiam quondam Mariam Cliuenſem prætenſam coniugem ſuam, eodem tunc hęreſis crimine infectam, ſimili modo pœnitentẽ, deteſtantem,

tem,ac profitentem,ab hæreſi & cenſuris huiuſmodi abſoluit,eosq; in gremium Catholicę Eccleſiæ,fideliumque conſortium recepit: quinetiam ex paternæ charitatis abundantia,cum eis,vt non obſtante impedimento ſecundi gradus conſanguinitatis, quo inuicem tenebantur, matrimonium inter ſe contrahere poſſent,diſpenſauit. Sed ille paulò pòſt ad priſtinam impietatem rediens, deterrimamq; illam viam, quæ ſignata & impreſſa erat veſtigiis quondam Ludouici Condenſis patris ſui, impiiſſimi Catholicæ Eccleſiæ perſecutoris ingreſſus,eiſdemq; veſtigiis inſiſtens, ſe quoque hęreticorum ac conſceleratorum hominum dicti Regni Galliæ Ducem,ac defenſorē,bellorumq; ciuilium, ac ſeditionum auctorem præſtitit; militum hæreticorum exterorū copias in Galliam tranſduxit, Vrbes & oppida expugnare tentauit, Templa euertit, ſacra violauit, & populatus eſt: Sacerdotes indignis modis necauit; Miniſtrosque impietatum ſubſtituens; peruerſam illorum doctrinam publicari & cuſtodiri iuſſit; & denique omne feritatis & ſæuitiæ genus,tam in Dei Miniſtros,quàm in cæteros Catholicæ fidei cultores exercuit. Quæ omnia cùm manifeſta, publica,& notoria ſint, cumque nobis plenè & legitimè conſtet, præſertim ex proceſſu tempore eiuſdem ferè Gregorij Papę prædeceſſoris noſtri confecto, & aliis quamplurimis documentis,& grauiſſimis teſtimoniis; Henricum quondam Regē,& Henricum Condenſem prædictos notorij, & inexcuſabilis criminis hæreſis, & in hæreſim relapſos, atque etiam hæreticorum fautoriæ reos exiſtere; Nos gladium vindictæ cōtra eos pro officij noſtri debito exercere coacti; vehementer indolemus, quòd illum in hanc prolem deteſtabilem, ac degenerē inclytę Borboniorum familię,in qua ſpectatę religionis candor, & virtutis decus,ac in ſedem Apoſtolicā obſeruantia omni tempore emicuit, pro his ſceleribus cōuertere

debea-

debeamus. Itaq; in præcelſo hoc folio & in plenitudine poteſtatis, quam ipſe Rex Regum, & Dominus dominãtium, licet nobis indignis tribuit, conſtituti, auctoritate Dei omnipotentis, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorũ eius, & noſtra, ac de venerabilium fratrum noſtrorum Sanctæ Romanę Eccleſię Cardinalium conſilio, pronuntiamus & declaramus Henricum quondam Regem, & Henricum Condenſem ſupradictos, fuiſſe, & eſſe hæreticos, in hæreſes relapſos, & impœnitentes, hæreticorũ quoq; duces, fautores, & defenſores manifeſtos, publicos, & notorios, ſicq; læſæ Maieſtatis diuinæ reos, & orthodoxæ fidei Chriſtianæ hoſtes, adeò vt nulla poſſint ſe tergiuerſatione, aut excuſatione defendere: ac proinde eos damnabiliter incurriſſe in ſententias, cenſuras & pœnas ſacris canonibus, & conſtitutionib⁹ Apoſtolicis, legibusq; generalibus, & particularibus contentas, ac hæreticis relapſis, & impœnitentibus debitas, & ſpecialiter eoſdem fuiſſe, & eſſe ipſo iure priuatos, Henricum quondam Regem, videlicet prætenſo Nauarræ regno, illiusq; parte, quam adhuc obtinuit, nec nõ Bearni; alterũ verò Henricum, Condenſi, & vtrumque, eorumq; poſteros omnibus, & quibuſcunque aliis Principatibus, Ducatibus, Dominiis, Ciuitatibus & locis, feudisq;, & bonis etiã emphyteuticis, & ſucceſſionibus, nec non dignitatibus, honoribus, muneribus & officiis, etiam regiis, ac iuriſdictionibus, & iuribus, quę de facto detinent, & ad quæ ius quomodolibet habuerunt, ſeu prætendunt, eoſdemq; propterea ſe illis reddidiſſe indignos: ac fuiſſe & eſſe inhabiles & incapaces ad illa retinenda, & alia huiuſmodi in poſterum obtinẽda. Ac pariter eos ipſo iure priuatos, & incapaces, ac inhabiles ad ſuccedendum in quibuſcunque Ducatibus, Principatibus, Dominiis, & Regnis: ac ſpecialiter in Regno Franciæ, in quo tot atrocia, & nefaria crimina patrârunt, ac Regno

gno ipſi annexis dominiis, iuriſdictionibus, & locis, cæteriſq; omnibus bonis, & rebus prædictis, & ad illa aliâs quomodocunque acquirendum, prout etiam ex abundanti, & in quantum opus eſt, nos illos, illorumque poſteros priuamus in perpetuum: videlicet Henricum quondam Regem, regno Nauarræ, & illius parte, ac Bearni, & alterũ Henricum Condenſi, ac vtrunque; & eorum poſteros aliis Principatibus, Ducatibus, Dominiis, Feudis, ac cæteris omnibus bonis, & rebus, necnon iure ſuccedendi & acquirendi, aliiſq; prędictis vniuerſis, & ſingulis: ac etiam in perpetuum inhabilitamus eoſdem, eorumq; poſteros ad illa, & ad ſucceſſionem in quibuſuis Principatibus, Ducatibus, Dominiis, Feudis, & Regnis, & ſignanter in Francię regno, & illi annexis omnibus ſupradictis, ſupplentes omnes iuris & facti defectus, ſi qui forſan interuenerint in eiſdem. Quinetiam Proceres, Feudatarios, Vaſſallos, Subditos, & populos Regnorum, Ducatuum, Principatuum, & aliorum Dominiorum prædictorum, etiam alium ſuperiorem nõ recognoſcentes; an cæteros omnes; q̃ illis quomodocunque iurauerunt, à iuramento huiuſmodi, ac omni prorſus Dominij, fidelitatis, & obſequij debito perpetuò abſolutos eſſe, prout nos illos omnes tam vniuersè, q̃ ſingulatim, auctoritate præſentium abſoluimus, & liberamus, præcipimuſq; & interdicimus eis vniuerſis & ſingulis, ne illis, eorúmve monitis, legibus & mandatis audeant obedire: qui ſecus fecerint, eos excommunicationis ſententia innodamus eo ipſo. Cęterùm eundem chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Henricum Francorum Regem Chriſtianiſſimum per viſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti hortamur, rogamus, ac etiam monemus, vt memor præſtantiſſimæ fidei & religionis Regum maiorum ſuorum, quam quaſi hæreditatem longè ipſo Regno potiorem ab eis accepit, memor etiam illius iuramenti,

quod

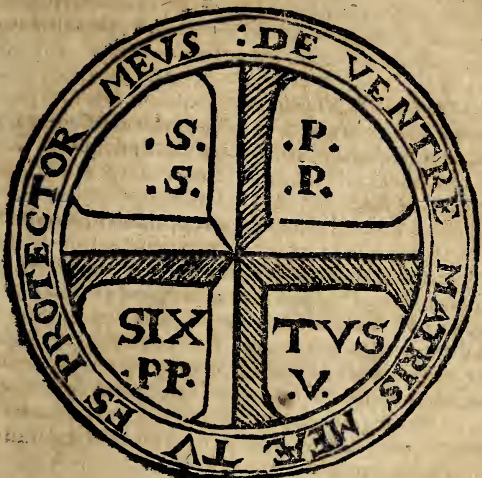
quod in eius coronatione de exterminandis hæreticis ſolenniter præſtitit, autoritate, poteſtate, virtute, atq; animi magnitudine verè regia ad executionem tam iuſtè huius ſententiæ noſtræ incumbat, vt ſcilicet in hoc quoq; gratum ſe omnipotenti Deo exhibeat, & matri ſuæ Eccleſiæ obſequium debitum perſoluat. Prætereà omnibus venerabilibus fratribus noſtris Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis per regnum Franciæ, Nauarræ, Bearni, & alia prænominata loca conſtitutis in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus, & mandamus, vt cùm primùm harum literarum exempla ad eorum manus peruenerint, illa publicari faciant, & quantum in ipſis erit, ad effectum perduci curent. Volumus autem quòd eædem præſentes noſtræ literæ ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, & in acie Campi Floræ de Vrbe, vt moris eſt, affigantur, & publicētur, quodq; earum exemplis etiam impreſſis, ac notarij publici manu, & Prælati Eccleſiaſtici, eiúsve curiæ ſigillo obſignatis, eadem prorſus fides in iudicio, & extra illud vbiq; gentium habeatur, quæ haberetur ipſis præſentibus, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ pronuntiationis, declarationis, priuationis, inhabilitationis, ſuppletionis, abſolutionis, liberationis, præcepti, interdicti, innodationis, hortationis, rogationis, monitionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autē hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorū eius ſe nouerit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Marcum, Anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo, quingēteſimo, octogeſimoquinto, Quinto Idus Septembris, Pontificatus noſtri Anno primo.

A. de Alexiis.

Ego

Ego Sixtvs Cathol. Eccleſ. Epiſcopus.

†
†
† *Ego Io. Ant. Epiſc. Tuſc. Card. Sancti Georgij.*
†
†
†
† *Ego M. S. Car. ab. Altaeps*
† *Ego Iu. Aua. Card. de A-rag.*
†
†
† *Ego P. Car. Sãctacruſcius.*

† *Ego Mic. Bo. Card. Alex.*
† *Ego Lud. Car. Madrutius.*
† *Ego N. Card. Senonenſis.*
†
† *P. Card. Deza.*
† *Ego Ant. Card. Carafa.*
† *Io. Ant. Car. SS. Quatuor.*
† *Io. Ba. Card. S. Marcelli.*
† *Aug. Card. de Verona.*
† *Ego Vin. Car. Montis Regalis.*
† *Ego M. Card. S. Stephani.*
† *Scipio Card. Lancelotus.*
†

† *Ego Guliel. Car. Sirletus.*
†

†
† *Ego Fer. Card. de Medicis.*
† *Phil. Vaſt. Card. Cam.*
† *Iul. Ant. Sanctorius Card. Seuerin.*
† *P. Card. Cæſius.*

†
† *Ego Hier. Card. Ruſt.*
† *Ego Io. Hier. Card. Albanus.*
†

† *Ego Vinc. Card. Gonzaga.*
† *Ego Fr. Card. Sfortia. S. Nic.*
†
† *Alex. Card. de Montealto.*

Anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo quinto, indictione decimatertia, Die verò vigeſima prima menſis Septembris, Pontificatus ſanctiſs. in Chriſto Patris, & D. N. D. Sixti diuina prouidentia Papæ V. Anno primo, Retroſcriptæ literæ affixæ, & publicatæ fuerunt in Baſilica Principis Apoſtolorũ de Vrbe, & in acie Campi Floræ per nos Hieronymũ Lucium, & Nicolaum Tallietrum, ſanctiſs. D. N. Papæ Curſ.

Ioan. Andreas Panizza Mag. Curſ.

Ioan. Caijanus Cur. Card. Camerariæ Apoſtolicæ Ibotus Ful.

ROBER-

ROBERTI BELLARMINII SOCIETATIS IESV, DISPVTATIONIS DE PRIMATV SEDIS Romanæ.

CAPVT XXV.

Et ad eam RESPONSIO.

EDITA nuper eſt diſputatio Roberti Bellarminij, Ieſuitæ inter primos ſummi, de primatu Epiſcopi Romani, cui dum plenior reſponſio paratur, viſum eſt hanc ad caput illius diſputationis quintum & viceſimum, reſponſiunculam, quaſi alterius plenioris præcurſorem emittere. Summa quæſtionis, quæ ſub illo capite tractatur, hæc eſt: An iure diuino liceat Epiſcopis à ſuæ diœceſis Archiepiſcopo condemnatis ad Epiſcopum Romanum appellare: vtpotè ab inferiore Iudice ad ſuperiorem, vt Epiſcopus Romanus eam ſententiam retractare ac reſcindere pro ſuo iure poſſit. Hoc enim appellationum ac prouocationum ius eſſe, nemo ignorat. Bellarminius contendit, iure diuino licere Epiſcopis omnibus, etiã ſi qui apud Antipodas à ſuæ prouinciæ Synodo condemnati eſſent, ad Epiſcopi Romani tribunal prouocare. Nos qui religionem reformatam tuemur, fortiter negamus: & quamuis non ei qui negat, ſed ei qui affirmat, proba-

tionis onus incumbat, tamen bonitate cauſæ noſtræ freti, vltrò ac lubenter onus probationis in nos ſuſcepimus. Primũ igitur probationis caput hoc erit. Nefas eſt dicere, quicquam iure diuino licere, niſi quod vel diſertis Legis diuinæ verbis permiſſum eſt, vel ex ipſius ſentẽtia & mẽte permiſſum intelligitur. Deut. 4.5.6. Matt.15. Mar.7. Ioan.14. 2.Tim.3. Atqui nulla in Scriptura ſacra iſtius licentiæ vel ad Epiſcopũ Romanum ex omnibus terrarũ partibus appellandi, vel cuiuſuis Epiſcopalis & prouincialis conuentus ſententias reſcindendi mentio reperitur. Id quod vel ex eo conſtat, ꝙ ne Appellationis quidem, in cauſſis Ecclesiaſticis aut Prouocationis, aut reſcindẽdæ ſententiæ vocabulum vſquam in Literis ſanctis inuenitur. Quare patet euidens conſequentia, falſum eſſe quod Bellarminius contendit, licentiam illam iure diuino introductã fuiſſe. Nam de ſentẽtia & mente Scripturæ S. imò verò ꝙ iſta licentia iuri diuino aduerſetur, vel hinc poteſt intelligi, ꝙ Chriſtus Apoſtolos omnes ſuos pari iure, dignitate, poteſtate eſſe voluit: neque cuiquam eorum iuriſdictionẽ, ſiue (vt quondam loquebãtur) audientiam alterius audientia maiorem aut ſuperiorẽ attribuit: ex quo ſecundùm vulgatam regulam ſequitur euidentiſſima concluſio; Pari in parem nullum eſſe imperium, nullam iuriſdictionẽ, nullam alterius retractandæ aut reſcindendæ ſententiæ poteſtatem. Paſcite greges veſtros, inquit Petrus, nõ dominantes Clero: ſed alij ſe aliis demiſsè ſubiicientes: πάντες ἀλλήλοις ὑποτασσόμενοι. 1.Pet.5. Cũ Spiritus Dei linguarũ ignearum forma in Apoſtolorum capita deſcendiſſe dicitur, nulla fit mentio linguæ alicuius cæteris amplioris, aut inſignioris, quę capiti Petri, quaſi principis & coryphęi inſiſteret. Cùm Petrus aliquandiu vna cum præputiatis Chriſtianis liberiùs verſatus fuiſſet, eaq́; re offenſi q ex Iudæis Chriſtiani facti erãt, grauiter cum eo expoſtulaſſent, modeſtiſſimè

mè facti ſui rationem illis reddidit, neq; ſe ἀνυπεύθυνον, aut ἀνεκλόγιστον haberi voluit, Act.11. Cùm in Apocalypſi cœleſtis Hieroſolyma duodecim columnis fundata dicitur, hoc eſt, duodecim Apoſtolis, nō aliqua columna memoratur cæteris firmior & ſtabilior, ſed omnes pares & æquales fuiſſe ſignificantur. quid multa? Paulus non modò ſe Petro exæquat, neque ſe illo vlla re inferiorē eſſe oſtendit, verùm etiam cùm in culpa eſſet, grauiter illum, tanquam parem & collegam, & eiuſdem muneris ſocium coarguit. Nam Epiſt. ad Galat. cap. 2. ita ſcribit: Euangelium mihi apud Gentes concreditum eſt, ſicuti Petro apud Iudæos. Nam qui efficax fuit per Petrum ad Apoſtolatum Iudæorū, idem per me fuit efficax erga Gentes. Cumq; Iacobus, Cephas, & Ioannes, qui videbantur eſſe columnæ, gratiam mihi datā cognouiſſent, tum mihi & Barnabæ ſocietatis dexteras dederunt: vt nos quidem apud Gentes, ipſi verò apud Circumciſos prædicarent. Quinetiam cùm Petrus Antiochiam veniſſet, ei in os reſtiti: quia reprehendendus erat. Quibus ex locis omnibus perſpicuū eſt, Petrum nulla rè cæteris Apoſtolis ſuperiorem, aut præſtantiorem habitum fuiſſe: ſed omnes à Chriſto pari iure, dignitate, poteſtate conſtitutos fuiſſe. Itaque veteres veterum Eccleſiarū Epiſcopi in Carthaginenſi Concilio, cap. 42. ſtatuerunt, ne primæ ſedis Epiſcopus appellaretur Princeps Sacerdotum, vel ſummus Sacerdos, aut aliquid eiuſmodi: ſed tantùm primæ ſedis Epiſcopus: quem canonem Epiſcopus Rom. in ſuum Gratianicum Decretum imprudens (vt poſteà conſtabit) referri paſſus eſt, 99. c. primę ſedis. ſibi enim ſoli Chriſtus & ſummum ius, ſummumq; principatum in Eccleſia excepit: & ſingulare nomen retinuit, vt Princeps Sacerdotum, & Princeps Paſtorū appellaretur: ἀρχιερεὺς, inquā, & ἀρχιποίμην, 1. Pet. 2. 5. Hebr. 6. & 7. item Caput Eccleſię, Caput corporis Eccleſię.

1.Coloſ.18.Epheſ.15.&16. 1.Pet.2.& 5. Quæ cùm ita ſint, aperta concluſio ſequitur, licentiam retractandorum iudiciorum, quæ vel ab aliis Epiſcopis, vel à prouincialibus Conciliis pronuntiata ſunt, non modò iure diuino introductam nō eſſe, ſed aduerſus ius diuinum Romanorum Epiſcoporum ambitione vſurpatam fuiſſe.

Sequitur ſecundum argumentum. Prima & vetuſtiſſima Concilia Chriſtiana, ſummam cuique Archiepiſcopo in ſua prouincia audiētiam, iuriſdictionem ac poteſtatem tribuerunt: ac vetuerunt ne quis Archiepiſcoporum vllum ſibi ius in alterius diœceſim vſurparet. Quare, neque cuiquam ab Epiſcopis ſuæ Prouinciæ damnato ad Epiſcopum Romanum appellare, neque Romano Epiſcopo illam appellationem recipere, & aliorum Epiſcoporum ſententiam reſcindere licuit. Antecedens multis teſtimoniis probatur, quorum primum eſt ex Niceni Concilij can.6.his verbis: *Antiqui mores ſeruentur, qui ſunt in Aegypto, Lybia, & Pentapoli, vt Alexandrinus Epiſcopus horum omnium poteſtatem habeat: quandoquidem & Epiſcopi Romani hoc idem eſt conſuetum. Similiter & in Antiochia, & in alijs prouincijs ſua priuilegia & ſuæ dignitates & auctoritates Eccleſiis ſeruentur.* Quod decretum Rufinus lib.Hiſt.Eccleſ.10. his verbis expoſuit: *Apud Alexandriam, & in vrbe Roma, hæc conſuetudo ſeruetur, vt & ille Aegypti, & hic ſuburbicanarum Eccleſiarum ſollicitudinem gerat.* Secundum teſtimonium proferri poteſt ex Concilio Conſtantinopolitano, vbi eadem de re ita decretum eſt: *Epiſcopi ad Eccleſias, quæ ſunt vltra ſuam diœceſim, ne accedant, nec Eccleſias confundant: ſed ſecundùm canones, Alexandriæ quidem Epiſcopus Aegyptum ſolùm regat: Orientis autem Epiſcopi Orientem ſolùm adminiſtrent, ſeruatis priuilegijs ac præeminentijs, quæ ſunt in Nicæni Concilij canonibus Antiochenæ Eccleſiæ. Et Aſianæ diœceſis Epiſcopi, quæ ſunt*

ſunt in ſola Aſia adminiſtrent, & Thraciæ Epiſcopi Thraciam tantùm regant, & Pontaneæ Pontanam. Quibus ex locis perſpicuè intelligitur, Eccleſiæ primitiuæ temporibus ſeruatam illam, quam diximus à Chriſto inſtitutam inter Epiſcopos æquabilitatem: neq; cuiquam licuiſſe ius aut poteſtatem vllam ſibi in alterius diœceſim vſurpare: tantùm abeſt, vt Epiſcopo Romano iure diuino licuerit appellationes ex longinquis & tranſmarinis Eccleſiis recipere, & aliorum Epiſcoporum res iudicatas reſcindere. Itaq; pari eodemque modo Antiochina Synodus habita, imperante Conſtantio, Conſtantini Magni filio, can. 15. hanc Epiſcoporum in iudicando æquabilitatem ſeruauit: *Si quis Epiſcopus,* inquit, *aliquorum criminũ accuſatus fuerit ab omnibus prouinciæ Epiſcopis condemnatus, & omnes vnam conſentientem aduerſus eum ſententiam tulerint, is ne amplius ab alijs iudicetur: ſed illius prouinciæ Epiſcoporum firma maneat ſentẽtia.* Vbi tum fuit Epiſcopi Romani ſuprema illa potentia & dignitas, vt de rebus in quauis orbis terrarum parte iudicatis iterum cognoſcere, & aliorum Epiſcoporum ſententias retractare poſſet? Quartum teſtimonium eſt ex Mileuitani Concilij, can. 22. vbi ſic ſcriptũ eſt: *Si Presbyteri, Diaconi, & cæteri Clerici de iudicijs Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint, vicini Epiſcopi eos audiant, & inter eos quicquid eſt finiant, adhibiti ab eis ex conſenſu Epiſcoporum ſuorum. quod ſi & ab ijs prouocandum putauerint, non prouocent niſi ad Africana Concilia, vel ad primates prouinciarum ſuarum. Ad tranſmarina autem qui putauerit appellandum, à nullo intra Africam à communione recipiatur.* Hoc Mileuitani Concilij decretum eſt, imperantibus Arcadio & Honorio AA. Coss. Quo loco non prætereunda ſilentio eſt Epiſcopi Romani teterrima impudentia, qui cùm illum canonem in ſuum Decretum à Gratiano referri paſſus eſſet, impudentiſſimam hanc exceptionem adie-

cit: NISI FORTE' ROMANAM SEDEM APPELLAVERIT. 2.quæſt.6.cap.placuit. Quid enim impudentiùs, quàm cuius potiſſimùm prohibendi cauſa, canon ille ſcriptus eſt, eum ſolùm à prohibitione excipere? Sequitur tertium argumentum, quod ex eorundem Conciliorum decretis & Imperatorum Chriſtianorum conſtitutionibus ſumemus, de Conſtantinopolitana ſede Romanę ſedi ſic exæquata, vt ei nulla omninò in re cederet, extra quam vt Romanus Epiſcopus in conuentibus Eccleſiaſticis primus, in iiſdem tamen ſedibus, conſideret: proximè verò Conſtantinopolitanus ei aſſideret, ac deinceps cæteri, neque vlla re alia ſeſe Romanus aliis anteferret. Nam Conſtantinopolitanæ Synodi, can. 3. ita decretum eſt: *Conſtantinopolitanus Epiſcopus habeat primas honoris partes (πρεσβεῖα) poſt Romanum Epiſcopum, eò quòd hæc vrbs eſt noua Roma.* Rurſus Chalcedonenſis Concilij, can. 28. *Sanctorum Patrum decreta vbique ſequentes, & canonem centum & viginti Epiſcoporum agnoſcentes, eadem quoque & nos decernimus, ac ſtatuimus de priuilegijs ſanctiſſimæ Eccleſiæ Conſtantinopolis nouæ Romæ. Etenim antiquæ nouæ throno, quoniam vrbs illa imperabat, iure Patres priuilegia (πρεσβεῖα) tribuere. Et eadem conſideratione moti centum quinquaginta Epiſcopi ſanctiſſimo nouæ Romæ throno æqualia priuilegia tribuêre: rectè iudicantes vrbem, quæ & imperio & ſenatu honorata ſit, & æqualibus cum antiquiſſima regina Roma priuilegijs fruatur, etiam in rebus Eccleſiaſticis, non ſecus ac illam extolli, ac magni fieri, ſecundam poſt illam exiſtentem.* Sed & in eandem ſententiam extat Imperatoris Zenonis conſtitutio, in Cod. Iuſtiniano. l.decernimus. 16. Cod. de ſacroſancta Eccleſ. his verbis: *Sacroſanctam huius Conſtantinopolitanæ religioſiſſimæ ciuitatis Eccleſiam, & matrem noſtræ pietati & Chriſtianorum orthodoxæ religionis omnium, & eiuſdem Regiæ vrbis ſanctiſſimam ſedem priuilegia*

legia & honores omnes ſuper Epiſcoporum creationibus, & iure ante alios reſidendi, & cætera omnia, quæ ante noſtrum imperium, vel nobis imperantibus habuiſſe dignoſcitur, habere in perpetuum firmiter, Reginæ vrbis intuitu, iudicamus & ſancimus. Hæc Zeno: cuius ſententiam Imperator Iuſtinianus ſecutus in l. 24. Cod. eod. ita ſanxit: ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησία πασῶν τῶν ἄλλων ἐστὶ κεφαλή. *Conſtantinopolitana Eccleſia omnium aliarum eſt caput*. Sequitur quartum argumentum. Vetus iuris regula eſt, vbi de conſuetudine ambigitur, vt ea potiſſimùm valeat, de qua contradicto iudicio diſceptatum eſt. Atqui Epiſcopus Romanus illam appellationũ & reſcindendarum ſententiarum poteſtatem ſibi vindicans, à generali Carthaginenſi Concilio (in quo beatus Auguſtinus interfuit) re per quinquennium quæſita & deliberata, ſummo Patrum omnium conſenſu condemnatus eſt. Quare non licet Epiſcopo Romano ſibi ius vllum ex illa damnata conſuetudine arrogare. Aſſumptionem hoc modo probabimus: Anno Chriſti 485. cùm eſſet indictum generale totius Africæ Concilium in vrbem Carthaginem, Epiſcopus Romanus tres eò Legatos Italos miſit, qui nomine ipſius peterent, vt ius illud appellationum ſibi conſeruaretur: ſimulq́ titulum atque inſtrumentum ſui iuris Legatis illis commiſit, Nicæni nempe Concilij auctoritatem, quo in Concilio ius illud ſibi tributum fuiſſe contendebat. Omnes qui aderãt Epiſcopi continuò reſponderunt, nihil ſe vnquam eiuſmodi in Nicæni Concilij actis legiſſe, ſimulque Legatos illos iuſſerunt, ſi canonem illum habebant, Danieli Scribæ publico tradere, vt illud palàm recitaret. Exhibuerunt caput Sardicenſis quidem Concilij tertium, ſed mutilum, & contaminatum. Nam in authentico ſcriptum ita eſt: εἴ τις ἐπισκόπων ἔν τινι πράγματι δόξῃ καταχρίνεται, καὶ ἀπολαμβάνει ἑαυτὸν μὴ σαθρὸν, ἀλλὰ καλὸν ἔχειν τὸ πρᾶγ-

μα, ἵνα καὶ αὖθις ἡ κρίσις ἀνανεωθῇ, εἰ δοκεῖ ὑμῖν, τῇ ἀγάπῃ Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου τὴν μνήμην τιμήσωμεν, καὶ γράφειν, παρὰ τούτων τῶν κρινάντων Ἰουλίῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, ὥστε διὰ τῶν γειτνιώντων τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, εἰ δέοι, ἀνανεωθῆναι τὸ δικαστήριον, καὶ ἐπιγνώμονας αὐτὸς παράσχοι. hoc eſt, *Si quis Epiſcopus in aliqua cauſa condemnatus fuerit, & exiſtimet ſe non malam, ſed bonam cauſam habere, vt iterũ iudicium renouetur*, SI VOBIS VIDETVR PROPTER CHARITATEM HONOREMVS MEMORIAM PETRI APOSTOLI, *vt ſcribatur ab ijs, qui iudicârunt* IVLIO *Epiſcopo Romano, vt per vicinos Epiſcopos illius prouinciæ, ſi iudicium retractari oporteat, retractetur: & ipſe Iudices det*. Hæc Sardicenſe Concilium. At Epiſcopus Rom. omiſſis illis verbis, *Propter charitatem honoremus Petri Apoſtoli memoriam, & ad Iulium Romanum Epiſcopum ſcribatur:* decurtatum caput his miſit verbis: *Si Epiſcopus accuſatus fuerit, & propriæ eius prouinciæ qui conuenerunt Epiſcopi eũ condemnauerint, & viſum ſit appellare, & ad beatiſſimũ Romæ Epiſcopum confugerit, & ipſe eum audiri voluerit, & æquum exiſtimauerit, vt renouetur examinatio, ſcribere dignabitur ad Epiſcopos, qui ſunt in finitima prouincia, vt ipſi diligenter etiã inquirant, & ex vero & æquo peragant. Et ideò ſi quis velit negotium ſuum rurſus audiri, & Epiſcopum Romanum ſua ſupplicatione mouerit, vt à latere ſuo legatum mittat, in ſua ſit poteſtate quod vult, & quod melius exiſtimat*. Hæc ille: vnde intelligitur, q̃ perfidioſè, & quàm impudenter Concilio Carthaginenſi fucum facere conatus ſit: nobis autem fucum fecerit in ſuo Decreto Gratianico, vbi ſimili fallacia & calliditate vſus, illa eadem verba præteriit. 6.q.4. c. Oſius. quæ verba idcircò ſuæ cauſæ aduerſari intelligebat, quia ſi ius illud omninò ad ſe pertinuiſſet, non illum paraſiſtratum Oſium appoſuiſſet, qui priuilegium illud precibus eblandiretur: ſed directis verbis illud ſibi vindicaſſet: quandoquidem rei ſuæ pre-

carium

tarium nullum eſt, vt Iuriſconſulti loquuntur. Sed iam reliqua videamus. Nam vbi Carthaginenſes Patres ad vnũ omnes, ac ſine vlla varietate profeſſi ſunt, ſe nunquam illud caput in Nicæni Concilij actis legiſſe, ac decreuerunt vt ab Epiſcopo Conſtantinopolitano, Antiocheno, Alexandrino, atq; etiam ipſo Romano, vera Nicæni Concilij exẽplaria peterẽtur, ſi fortè in illis canon ille reperiri poſſet, neq; per annos quinque perpetuos quicquam eiuſmodi peruestigari potuiſſet, tum de Concilij ſententia literæ ad Epiſcopum Romanũ his verbis ſcriptæ ſunt, quibus os ipſius impudens acriter, vt decuit, verberatum eſt. Sequemur autem Gentiani Herueti Catholici Romanenſis interpretationem, quam in ſuperioribus quoque locis omnibus accuratè ſequuti ſumus, ne cui alterius interpretatio creare ſuſpicionem poſſit. *Petimus, ne deinceps ad veſtras aures eos, qui hinc veniunt, facilè admittatis, nec qui à nobis excommunicati fuerint, in communionem velitis deinceps recipere. Nam hoc quoque in Nicæna Synodo definitum veſtra facilè inueniet beatitudo. Si enim etiam de inferioribus Clericis et laicis illic ſeruari videtur, hoc vult multò magis etiam de Epiſcopis ſeruari. Ne ergo qui in propria prouincia à communione ſuſpenſi ſunt, à tua ſanctitate dedita opera, & , vt non oportet, communioni reſtituti videantur. Presbyterorum autem ſimiliter & conſequentium Clericorum impudentes fugas, vt te dignum eſt, perſequetur tua ſanctitas. Nam neque per vllum Patrum Decretum hoc Africanicæ Eccleſiæ eſt prohibitum: & Nicænæ Synodi ſtatuta, ſiue Clericos inferioris gradus, ſiue ipſos Epiſcopos proprijs metropolitanis apertiſſimè commiſerunt. Sapienter enim & iuſtè perſpexerunt, quæcunque fuerint exorta negotia ea in proprijs locis terminari debere. Neque enim vnicuique prouinciæ Sancti Spiritus gratiam deeſſe putârunt, per quam iuſtitia à Sacerdotibus & videtur prudenter, & ſtabiliter tenetur: maximè quod vnicuique conceſſum*

ſum eſt, ſi ei videatur, de iudicum ſententia ad Synodos propriæ prouinciæ, vel prætereà etiam ad vniuerſalem Synodum appellare, niſi vbique eſt aliquis qui credat, vni cuipiam, quicunque is ſit, poſſe Deum noſtrum iudicij iuſtitiam inſpirare, innumerabilibus autem Sacerdotibus in Synodum congregatis, denegare. Quomodo ergo firmum erit hoc tranſmarinum iudicium, ad quod teſtium neceſſariæ perſonæ, vel propter naturæ, vel propter ſenij imbecillitatem, vel propter nonnulla alia impedimenta, deduci non poſſunt. Nam de mittendis quibuſdam veluti à latere veſtræ ſanctitatis, à nulla Patrum Synodo conſtitutũ inuenimus. Nam quod per Fauſtinum, tanquam ex parte Nicænæ Synodi iſtius miſſum fuerat, in verioribus deſcriptionibus Nicænæ Synodi, nihil eiuſmodi inuenire potuimus. Itaque ne velitis permittere, vt fumoſum Mundi faſtum in Chriſti Eccleſiam inducere videamur. Hactenus Carthaginenſes Epiſcopi: ex quib⁹ facilè quiuis perſpicit, non modò quàm impudens Epiſcopi Romani impoſtura, in illo ſacro Patrum conuentu patefacta, & manifeſtò deprehenſa fuerit, verùm etiam quàm multis, quamque iuſtis rationibus ab iiſdem refutata, condemnata, & repudiata ſit.

Sequitur vt videamus quibus argumentis Ieſuita Bellarminius Romanum ſuum Epiſcopum, cui hanc operam nauauit, excuſare, & contrariam ſententiam tueri conetur. Nam verba illius hæc ſunt.

¶ Primum argumentum hæreticorum noſtri temporis eſt huiuſmodi: *Si iure diuino Papa eſt ſummus Iudex Eccleſiæ totius, quare Pontifices non ex iure diuino, ſed ex Concilio Nicæno ius ſuum de appellationibus ad Apoſtolicam ſedem confirmare nituntur? Et cur tot Catholici, ſanctique Patres Carthaginenſis Concilij ius illud admittere nolunt, niſi in Concilio Nicæno reperiatur?*

Ad hoc eorum argumentum breuiter reſpondemus, iure quidem diuino ad ſummum Pontificem appellari ſemper

ſemper potuiſſe: tamen an expediret ea poteſtate vti, & omnibus in locis, non ſine cauſa dubitatum eſſe. Nam vtrinque rationes adferri poſſunt. ¶ Horum vtrunque falſum eſt: nam neque vnquam iure diuino ad Epiſcopum Romanum vlla ex altera diœceſi appellare licuit: neque in Concilio Carthaginenſi dubitatum eſt, an omni tempore id facere expediret. Prioris teſtimonio eſt paritas illa, & æquabilitas à Chriſto inter Coapoſtolos, & conſequenter inter Coëpiſcopos inſtituta, quemadmodum ſuprà demonſtratum eſt. Poſterioris documento eſt illa Patrum omnium Carthaginenſium concors, prompta & expedita reſponſio, negantium ſe in Synodi vllius actis legiſſe, poteſtatem illam Epiſcopo Romano tributam fuiſſe: deinde Nicæni Concilij auctoritas apertiſſima, quæ ſuam cuique Archiepiſcopo prouinciam ac diœceſim certis ac propriis finibus circumſcripſit. ¶ *Si enim paſſim omnibus appellatio concedatur, facilè fiet, vt multi effugiant legitima iudicia, vt immeritò vexentur Epiſcopi, qui primò iudicârunt, vt cauſſæ, alioqui faciles, & perſpicuæ, in longum tempus protrahantur. Atque hinc Sanctus Cyprianus libro primo, Epiſtola tertia & quarta, non ſemel conqueritur de ijs, qui ſemel legitimè iudicati, & damnati, Romam ad Pontificem prouocabant. Et Sanctus Bernardus libro tertio de Conſideratione multa enumerat incommoda, quæ ex nimia frequentia appellationum oriuntur.* ¶ Nugatorem hunc nō patiemur aut leues, aut falſas cauſſas Patribus Carthaginenſibus affingere: ſed eas ipſas, quas in Epiſtola Epiſcopo Romano ſcripta protulerunt, exponemus. Prima eſt, quòd Nicæna Synodus ſuam cuique Archiepiſcopo, ac proinde Romano, diœceſim definiens, & iuriſdictionem in ſuos tantùm prouinciæ Clericos attribuens, tacitè vetuiſſe intelligetur, ne quis ſibi ius vllum in alienam prouinciam arrogaret: *Hoc quoque,* inquit, *vt ne qui à nobis excommunicati*

municati ſunt, à vobis in communionem recipiuntur, in Nicæna Synodo definitũ veſtra facilè inueniet beatitudo. Item: *Nicænæ Synodi ſtatuta ſiue Clericos inferioris gradus, ſiue ipſos Epiſcopos proprijs metropolitanis apertiſſimè commiſerunt.* Secunda cauſa eſt, quòd abſurdum eſſet exiſtimare, Spiritus Sancti gratiam & rectè iudicandi prudentiam omnibus præter Epiſcopum Romanum Sacerdotibus & Epiſcopis denegatam fuiſſe. Tertia eſt, quòd cùm ſatis ſit bis appellare, facultas eſt volentibus appellare à ſententia ſui Epiſcopi, prouocare ad Synodum prouincialem, & rurſus ab hac ad Synodum vniuerſalem. Quarta eſt, quòd cùm in ſententiis retractandis teſtium præſentia & depoſitio requiratur, iniquiſſimum eſſet teſtes ex quamuis longinquis, atque etiam tranſmarinis regionibus vſque Romam euocari: præſertim aut ſenio, aut valetudine, aut aliis cauſis, quę innumerabiles eſſe poſſunt, impeditos. Quinta eſt, quòd iſta ratione & πλεονεξίᾳ videretur fumoſus Mundi faſtus in Eccleſiam Chriſtianam introduci. His vſi rationibus Carthaginenſes Patres, illam Epiſcopi Romani petitionem repudiârunt: quemadmodum ex eorum Epiſtola paulò antè prolata cuiuis cognoſcere licebit.

¶ *Contrà verò ſi nulli concedatur appellatio, dabitur occaſio particularibus Epiſcopis, vt facilè & temerè iudicent, & tyrannicè populos opprimant, nec non vt exiſtiment, nullum ſe habere ſuperiorem, nulli rationem eſſe reddendam: quod nihil eſſet aliud, quàm vnum corpus Eccleſiæ in tot partes ſcindere, quot ſunt Epiſcopatus. Itaque cùm res dubia eſſet, Concilium Sardicenſe generale, ipſo etiam conſentiente Pontifice, declarauit, expedire, vt ordinariè Presbyteris, & alijs minoribus Clericis appellatio concedatur ab Epiſcopis ad Concilium prouinciale, Epiſcopis autem, ad ſedem Apoſtolicam. Eſſe autem hanc declarationem non nouam conceſſionem, teſtantur exempla eorum, qui ante Concilij Sardicenſis & Nicæni tempora omnibus*

ætatibus

ætatibus ad Romanum Pontificem appellarunt. ¶ Imò remedium aliud, & commodius, & ſapientius à Conciliis vniuerſalibus in Spiritu Dei congregatis repertum eſt, vt ab Epiſcopis ad prouinciale Concilium, à prouinciali ad vniuerſale appellare liceret: neq; ferri vel arrogãtia, vel impudentia illa poteſt, ſi Romanus Epiſcopus contenderet vel diſceptandi prudentiam, vel Spiritus Sancti benignitatem ſibi vni conceſſam, cæteris omnibus conuentibus Eccleſiaſticis denegatam fuiſſe. Quinetiam Theodorus Balſamon Antiochinus Patriarcha longè aliter illud Sardicenſe decretum interpretatur: *Si Epiſcopus*, inquit, *controuerſiam aliquam habeat cum ſuo Epiſcopo, Synodus ſtatuit eos à prouincialibus Epiſcopis iudicandos: neque vllum debere alium Epiſcopũ ex alia prouincia ad illud iudicium euocare, ne omnes illius prouinciæ Epiſcopi* (attende Lector, atque animum aduerte) *vel ignorantiæ, vel iniuſtitiæ condemnari videantur: Prouinciales tamen, vt honos tribuatur memoriæ Petri Apoſtoli, eam rem ad Iulium, qui per id tempus Epiſcopus Romanus erat, deferre.* Quibus verbis & Synodus & Balſamon non obſcurè ſignificant, decretum illud & perſonale, & temporale fuiſſe, vt neque Iulij, per id tempus Epiſcopi, perſonam, neque tempus ipſius Epiſcopatus excederet. quid amplius? ſubiungit Balſamon hoc decretũ pugnare cum Antiochina Synodo, quam ſub eodem Imperatore Conſtantio, Conſtantini Magni filio, habitam fuiſſe, quinto poſt Conſtantini mortem anno, idem Balſamon teſtatur. Verba Patrum Antiochinorum can. 15. hæc ſunt: *Si quis Epiſcopus aliquorũ criminum accuſatus fuerit, ab omnibus prouinciæ Epiſcopis condemnatus, & omnes vnam conſentientẽ aduerſus eum ſententiam tulerint, is ne amplius ab aliјs iudicetur, ſed prouinciæ Epiſcoporum firma maneat ſententia.* Sed commodius eſt Concilij iſtius Sardicenſis hiſtoriam ex Nicephori lib. 9. exponere: præſertim vt intelliga-

P mus

mus, quo ore Bellarminius Concilium illud Nicæno æquiparare,& illius geminũ facere ſit auſus. Scribit igitur Nicephorus Iulium illum Epiſcopum Romanum, cui Oſius noſter Sardicæ ſupparaſitatus eſt, arrogantia & ambitione tumidum in eam confidentiam veniſſe, vt Sacerdotes omnes cuiuſuis criminis damnatos, & ab Orientalibus Epiſcopis eiectos, in communionem recipere, atq; in ſedes ſuas reſtituere auderet, contendens Epiſcoporum omnium curam ſummumque arbitrium ad ſe pertinere: quam illius inſolentiam cùm cæteri ferre nõ poſſent, Antiochinum illud Concilium inſtituiſſe, quo in Concilio de Patrum omnium ſententia publicè ad illum literas ſcriptæ ſunt, quibus tantam illam confidentiam acriter atque acerbè repreſſerunt. Breui autem pòſt tempore ſedandæ illius controuerſiæ cauſa Concilium alterum in vrbem Illyrici Sardicam indictum fuiſſe, quem in locum ex Oriente ſex & ſexaginta, ex Occidente trecenti Epiſcopi conuenerunt: ſed partim illius Iulij artibus & machinationibus: partim Oſij noſtri proteruitate & peruicacia tantam inter illos exortam ſeditionem fuiſſe, vt alij alios execrarentur, & Orientales Iulium ipſum Romanum Epiſcopum ſacerdotio ſuo exauctoratum ab Eccleſiarũ ſuarum communione arcerent. Oſium autem vbique Nicephorus ita deſcribit, vt eum facilè Romanenſis ſui Iulij paraſitaſtrum & palpatorem agnoſceres. Ex quo de Sardicenſis Concilij auctoritate, quod Bellarminius Nicæno exæquat, facilis cuiuis exiſtimandi copia eſt. ¶ *Cur igitur in Concilio Carthaginenſi Romani Pontifices non ius diuinum, ſed Nicænum Concilium, ad ius appellationum ſtabiliendum, proferrent: cauſa erat, quoniam demonſtrare volebant, non ſolùm poſſe ad ſe ab omnibus appellari, ſed etiam Eccleſiæ expedire, vt ita fieret: quandoquidem generale Concilium idem ſenſerat.* ¶ Imò ſi iuris diuini auctoritatem Epiſcopus Romanus

nus habuiſſet, neque vllum certius cauſæ ſuæ firmamentum proferre potuiſſet, neq; in Eccleſiaſtico conuentu vti ferè alio argumẽto debuiſſet: nam vniuerſi Patres confeſtim illi auctoritati ſine vlla cunctatione paruiſſent. Eccleſiæ autẽ expedire iuriſdictionem illam ſibi tribui, ſi Epiſcopus Romanus exiſtimauit, at nõ exiſtimârunt CCXVII. Patres eiuſdem Coëpiſcopi, qui & poſtulatum eius repudiârunt, & iniquitatem petitionis hac ratione demonſtrârunt: quòd ſi ei ſoli tanta auctoritas concederetur, nõ modò rectè iudicandi prudentia, verùm etiam Spiritus Sancti fauor ei ſoli concedi, cæteris omnibus denegari videretur. ¶ *Pari ratione Africani Patres impedire cupiebant eiuſmodi appellationes, quoniam exiſtimabãt eas Eccleſiæ ſuæ non expedire, tametſi neque ignorarent, neque negarent eas abſolutè impediri non poſſe. Quocirca in vtraque Epiſtola, quam ad Pontifices Romanos de hac cauſa miſerunt, ſubiectionem ſuam ad Apoſtolicam ſedem teſtantur, dum ad eam referunt acta Concilij, & eius mandata accepiſſe ſe dicunt: & non iubent, ſed rogant, vt nõn facilè aures appellantibus præbeat. Sed hæc omnia clariora erunt, in ſolutione alterius argumenti.* ¶ Imò, quia iudicârunt eas non expedire, nõ dubitârunt eaſdem impedire: atque adeò abſolutè, præciſè, & ſimpliciter impedire, vetare, prohibere. Cauſam autem & cur non expediret, & cur ipſi impedirent, apertè demonſtrârunt: ne conuẽtus omnes Eccleſiaſtici extra vrbem Romam habiti, expertes Spiritus Sancti iudicarentur: ne longinquarum regionum Epiſcopi ſuas Eccleſias relinquere, & mare tranſire, ac tam longinquas ac periculoſas, & moleſtas, & ſumptuoſas peregrinationes ſuſcipere cogerentur. Denique, ne Nicęni Concilij, & aliorũ poſteriorum, quæ contra licentiam illam decreuerãt, auctoritatem aſpernari viderentur. Quocirca in vtraque Epiſtola, quam ad Pontifices Romanos in hac cauſa miſerunt, non ſubie-

ctionem vllam ad ſedem Romanam ſignificârunt, vt Bellarminius impudenter ſcribere auſus eſt: ſed modeſtè quidem, attamen pro ſuo iure pronuntiârunt, ei non licere tantam ſibi auctoritatem aſciſcere: *Petimus*, inquiũt, *ne deinceps ad veſtras aures eos, qui hinc veniunt, facilè admittatis: nec qui à nobis excommunicati ſunt, eos in communionem deinceps recipiatis. Nam hoc quoq; in Nicæna Synodo decretum, veſtra facilè inueniet beatitudo.* (Nota Lector, appellationes iſtas à Synodo Nicæna fuiſſe interdictas) *Si enim etiam de inferioribus Clericis & laicis illic ſeruari videtur, hoc vult multò magis etiam de Epiſcopis ſeruari. Ne ergo qui in propria prouincia à communione ſuſpenſi ſunt, à tua ſanctitate dedita opera, & vt nõ oportet, communioni reſtituti videantur.* ¶ *Alterum igitur argumentum Magdeburgenſium & Caluini, eiuſmodi eſt, Zozimus, Bonifacius, & Celeſtinus Romani Pontifices, ius appellationum ad Apoſtolicam ſedem ex Nicæno Concilio probare voluerunt: atqui diſcuſſa cauſa, falſatores & corruptores Nicænorum Canonum deprehenſi ſunt: igitur ne humano quidem iure, nedum diuino ad eorum iudicium prouocari poteſt.*

Reſpondendum primùm, Africanos Patres ex ignorantia deceptos, Magdeburgenſes & Caluinũ ex malitia peccare. Nam Africani in Epiſtola ad Celeſtinum bis repetunt, in nulla Patrum definitione, & in nulla Synodo ſe inueniſſe illos Canones: ex quo apparet, eos non habuiſſe Canones Sardicenſis Concilij, in quibus tres illi Canones diſertis verbis continentur: & ſi eos habuiſſent, ſine dubio acquieuiſſent. Non enim minor eſt Sardicenſis, quàm Nicæni Concilij auctoritas. Neque maior eſt error citare Nicænum Concilium pro Sardicenſi, quàm Matthæum pro Ioanne, vel Hieremiam pro Zacharia, vt citauit S. Matthæus, cap. 27.

Sicut ergo non poſſumus vocare Matthæum falſarium, quia idem Spiritus Sanctus in Hieremia & Zacharia loquuntus eſt, ita, &c.

¶ Imò

¶Imò neque Africani Patres fuerunt decepti ex ignorantia, neque noſtri malitia peccârunt. At planè intollerabilis eſt Bellarminij inſolentia condemnantis Carthaginenſem Synodum ignorantiæ, quam & Nicephorus & Balſamon, & alij teſtantur generalem fuiſſe: ſi non ſimul patiatur nos Sardicenſem Synodum eodem ferè tempore, & ſub eodem Imperatore habitam paris ignorantiæ accuſare: *Patres Africani*, inquit, *in Epiſtola ad Epiſcopum Romanum bis repetunt ſeſe in nulla Patrum definitione, & in nulla Synodo illos canones inueniſſe.* Satiſne attendis, Bellarmini, quid voluerint, quid ſequuti ſint, quid verbis illis ſignificarint? nempe ſe poſtulatum illud Oſij, de beati Petri memoria in illis appellationibus honoranda, & appellationibus ad Iulium Romanum Epiſcopum deferendis, nō probare: ſed Antiochinæ Synodo malle obtemperare, quæ veterem illarum Eccleſiarum conſuetudinem confirmârat. Ex quo intelligis falli te grauiter, cùm ais, non minorem fuiſſe Sardicenſis, quàm Nicæni Concilij auctoritatem: proinde quaſi vllum vnquam fuerit probatum in Eccleſia Concilium, quod Nicænam Synodum ſic abrogare auderet, vt Sardicenſe illud ab illo Antiochino, & noſtro Carthaginienſi, & vero etiam à Chalcedonenſi abrogatum eſt: cuius poſtremi can. 9. verba hæc ſunt Sardicenſi planè contraria: *Si Epiſcopus aut Clericus cum prouinciæ ſuæ metropolitano controuerſiam habeat, diœceſis exarchum adeat, vel imperialis vrbis Conſtantinopolis thronum, & apud eum litiget.* Verba, inquam, hæc ſunt huius Synodi, Oecumenicæ multis poſt Sardicenſe Concilium annis habitæ, & à ſexcētis triginta ſanctis Patribus celebratæ. Quod verò de Magdeburgenſibus & Caluino abs te ſuperatis, itemque aliis locis de Chemnitio, Illyrico, Bucero, Melanchthone pari modo deuictis toties gloriaris, in eo te alterum planè Terapontigonum, aut Pyrgolopinicem agnoſcimus:

ſcimus: neque dubitamus, quin eiuſmodi aduerſarios tuos, *quinquagintos ſimul*

Ni hebes machæra foret, vno ictu occideres.

Summæ autem impudentiæ eſt, dicere Romanum Epiſcopum pari lapſu memoriæ Nicænũ Concilium, pro Sardicenſi nominaſſe, quo Matthæus capite 27. Hieremiam ꝓ Zacharia nominârat: primùm quia iam à noſtris demonſtratum eſt, cùm in editione Syriaca Prophetæ nomen ſit omiſſum, probabilius eſſe illud quoque à Matthæo fuiſſe præteritum, quàm vllum Matthæi ἁμάρτημα μνημονικὸν fuiſſe: tum verò quid ſimile? nam ſuperiùs dictum eſt, quod etiam Bellarminius fatetur, non vnius Epiſcopi Romani mendum & peccatum illud fuiſſe, ſed trium ordine Romanorum Epiſcoporum pertinacem ac perpetuam per annos ipſos quinque fallaciam atq; impoſturam. Quòd ſi Papæ ſui errorem hunc malit Bellarminius appellare, non magnoperè luctabor, modò illum ſimul fateatur à conuentu Carthaginenſi conuictum & reductum in viam fuiſſe. ¶ *At Magdeburgenſes nouerunt Sardicenſe Concilium & tanquam legitimum in ſuam quartam centuriam tranſtulerunt: ergo neceſſe eſt, fateantur Africanos deceptos, & cauſſa excidiſſe: ergo cùm illis nihilominus obſtinatè victoriam tribuunt, ſecum pugnant, & ex malitia peccant.* ¶ Imò, qua prudentia Magdeburgenſes in veteribus Conciliis recenſendis, Sardicenſe non prætererunt, eadem prudentia vbi Antiochinum, Carthaginenſe, & Chalcedonenſe Concilia ſuum in ordinem retulerunt, quanti poſtulatum illud Oſij Sardicenſis facerent, quod ab illis Conciliis fuit abrogatum, non obſcurè demonſtrârunt: neque vel errore, vel malitia peccârunt, vt Bellarminius loquitur: ſed Bellarminium manifeſtæ ſycophantiæ & aucupij alicuius Epiſcopalis, vel potius mendacij contra Spiritum Sanctum prolati apertè condemnârunt.

¶ Sed

¶ *Sed dices: In iſto Concilio* VI. *Carthaginenſi, cap.6. citatur nominatim Sardicenſe Concilium: ergo non ignorabant illud Africani.*

Reſpondeo: Illa verba, quibus citatur Sardicenſe Concilium, non eſſe Africanorum, ſed Legatorum Pontificis. Ipſi enim ex commonitorio ſibi dato à Pontifice Zozimo, illa verba citabant. Et prætereà exiſtimo, omninò eſſe corruptum eum locum, & vel poſitum à Librarijs, Sardicenſi, pro Nicæno: vel, quod magis ſuſpicor, ex margine irrepſiſſe in textum illud: Ex Sardicenſi Concilio. *Ponitur enim in margine, Sardicenſe Concilium, quia reuera verba, quę ibi citantur, non inueniuntur nunc, niſi in Sardicenſi Concilio.*

¶ Hoc verè eſt nugas agere: nam ego quoque non pugno, quominus illa verba ex margine ſumpta ſint, quando neque in Græco exemplari ea reperio, neque ab Herueto tranſlata ſunt, quod Bellarminium neque vidiſſe, neque hoc loco inter alia obieciſſe, mirum alicui videri poſſit. Sed vt ex margine ſumpta ſint, quid tum poſtea? nam omnes ad vnum Africani Patres ſummo conſenſu Concilio illi Sardicenſi fidem atque auctoritatem abrogârunt, & Antiochini Concilij contrariam illi Concilio ſententiam amplexi ſunt: ac trium Romanorum Epiſcoporum quinquenne pertinax poſtulatum impudens apertè repudiârunt.

¶ *At nihilominus non debet eſſe in textu nomen Sardicenſis Concilij. Siquidem verba illa citantur ex commonitorio Papæ Zozimi, quod ex Roma Legati attulerant: Legati autem illi ex Nicæno Concilio ſe canones citare dicebant. Vnde mox verbis illis recitatis, Auguſtinus dixit:* Et hæc nos ſeruaturos profitemur, ſalua diligentiori inquiſitione Nicæni Concilij. *Quibus verbis indicat, ſe accepiſſe Canonem citatum tanquam ex Nicæno Concilio.*

¶ Imò B. Auguſtinus ſermonem illum ſuum retulit, non ad illud Sardicenſe caput, in quo Iulij Epiſcopi

Romani & appellationum ad eum deferendarum mentio fiebat,ſed reſtrictè ad illud alterum,quod ibi Daniel Scriba recitârat de appellatione ad vicinos Epiſcopos prouinciales,his verbis: *Qui eiectus eſt,habeat poteſtatem appellandi ad finitimos, vt cauſa eius audiatur, & diligentius tractetur. Ei enim appellanti, non eſt audientia deneganda.* Tum illud continuò ſubiungitur: *Et his lectis, Auguſtinus Epiſcopus Eccleſiæ Hipponenſis dixit: Hoc quoque nos ſeruaturos profitemur, ſeruata diligentiori Nicænæ Synodi inquiſitione.* Ex quibus de bona Bellarminij conſcientia & fide, & ſumma in ſuo Papa defendendo ſinceritate quiuis exiſtimare poterit. ¶ *Adde quod Auguſtinus libro 3. contra Creſconium,cap.34. non agnoſcit aliud Sardicenſe Concilium,quàm quoddam hæreticum Concilium Orientalium Epiſcoporum contra Athanaſium. Duplex enim fuit Sardicenſe, vt patet ex Sozomeno lib.3.Hiſt. cap.10.& 11. vnum catholicum generale ſupra* CCC.*Epiſcoporum,quod Auguſtinus nunquam vidit: alterũ hæreticum* LXXVI. *Epiſcoporum,quod Auguſtinus vidit.*

¶ Totum hoc caput planè nugatorium eſt: quid enim ad inſtitutam diſputationem pertinet, vtrum Auguſtinus Sardicenſe illud Concilium viderit, an non viderit? dum illud maneat, quod negari non poteſt, caput illud Sardicenſis Concilij, quod tres ex ordine Romani Epiſcopi pro Nicæno ſuppoſuerunt, à generali Synodo Carthaginenſi, cui Auguſtinus interfuit,repudiatũ fuiſſe: quinimò Bellarminius ſcribens Auguſtinum non agnouiſſe Sardicenſe Concilium, confirmat illud ipſum, quod ſuperiùs aliquoties diximus, caput illud Sardicenſis Concilij de appellationibus ad Iulium Papam deferendis, ab Antiochino Concilio contradictũ,pro nullo,irrito,illegitimo à Carthaginenſibus Patribus habitum fuiſſe.

¶ *Secundò dico, Canones Nicæni Concilij, qui ſunt apud Ruffinum lib.*10.*Hiſt. cap.6. & qui miſsi ſunt ex O-*

riente ad Africanos, ſine dubio non eſſe omnes canones, quos Nicænum Concilium edidit, & proinde probabile eſſe, hos tres canones, quos Zozimus citauit ex Nicęno Concilio, re-uera in eo Concilio fuiſſe.

Quòd illi Canones non ſint omnes, probant nonnulli ex Epiſtola Athanaſii ad Marcum Papam, in qua petit exemplum Nicæni Concilij ex Romani Pontificis ſcrinio, aſſerens exempla, quæ erant Alexandriæ, fuiſſe cremata ab Arianis.

¶ Imò ridicula illa concluſio eſt: Non omnes extant Nicæni Concilij Canones: ergo probabile eſt, tres illos Canones ab Epiſcopis Romanis miſſos partem Nicæni Concilij fuiſſe. Prętereà, quamuis negationis plerunque probatio nulla ſit, tamen hęc negatio implicitam in ſe continet probationem: nam ſi neque in Africanis, neque in Romanis, neq; in Conſtantinopolitanis, neque in Alexandrinis, neque in Antiochinis exemplaribus reperiatur, neque alia vſquã exemplaria extent, ſequitur illos malitiosè confictos & ſuppoſitos fuiſſe. ¶ *Sed hoc argumentum ridetur à Magdeburgenſibus, & verè non eſt ſolidum. Nam illa incenſio librorum accidit tempore Conſtantij Imperatoris, quando Athanaſio expulſo Georgius quidam Arianus, in locum eius ordinatus eſt, vt ipſe Athanaſius teſtatur in Epiſtola ad omnes Orthodoxos: conſtat autẽ ex Chronico Hieronymi, Marcum Papam eo tempore iam fuiſſe defunctum.*

Deinde ſi Marcus Papa exemplum miſiſſet ad Alexandrinos ex Romano ſcrinio, certè conueniſſent deinceps inter ſe exemplaria, Romanum & Alexandrinum. Quomodo in exemplari à S. Cyrillo ex Alexandria ad Africanos miſſo, deerant iſti canones tres, qui inueniebantur in Romano? ¶ Quoniam Bellarminius ineptire ſe, & nugas agere fatetur, operam in illis ineptiis refellendis non abutemur: nam, vt ait Arnobius, Contradicere rebus ſtultis, ſtultitiæ eſt maioris. ¶ *Omiſſa ergo iſtæ*

 Athana-

Athanaſii Epiſtola probatur canones illos nō eſſe integros.

Primò, quia vnus ex præcipuis canonibus Nicæni Concilij erat: vt Paſcha die Dominico celebraretur; vt patet ex Epiſtola Conſtantini apud Euſebium, lib.3. de vita Conſtantini, ex Epiphanio hæreſ.69. & ex Athanaſio in Epiſtola de Synodis Arimini & Seleuci. At iſte Canon non extat inter illos XX. *Ruffini.*

Secundò, Ambroſius in Epiſt.82. docet, in Concilio Nicæno ſtatutum, ne bigamus in Clerum aſciſcatur. At neq; hoc in illis XX. *canonibus inuenitur.*

Tertiò, Hieronymus Præfatione in Iudith, aſſerit à Concilio Nicæno librum Iudith inter Canonicos receptum. At non reperitur inter Canones Ruffini.

Quartò, Auguſtinus Epiſt.110. de deſignando ſucceſſore aſſerit, in Concilio Nicæno prohibitū, ne duo Epiſcopi ſimul ſedeant in eadem Eccleſia: contra quem canonem ſe imprudenter feciſſe dolenter refert. At iſte canon nuſquam apparet inter illos XX.

Quintò, in Concilio Africano, canone decimoquarto, aſſerunt Patres ex Canone Nicæni Concilij, non licere, niſi ieiunis offerre Euchariſtiam. At vbi eſt iſte canon inter illos XX.

Sextò, in fine Concilij Chalcedonenſis Atticus refert, in Concilio Nicæno determinatam fuiſſe rationem ſcribendarum formatarum Epiſtolarum, de quibus loquitur Optatus libro 2. contra Parmenianum, vbi ait: Cum quo, *(Syricio Romano Pontifice)* nobis totus orbis, commercio formatarum, in communionis ſocietatem communicat. *Et Concilium Mileuitanum, canone viceſimo, dum prohibet, ne ſine formatis literis Clerici ad comitatum eant. At hoc nuſquam apparet in illis viginti canonibus Ruffini.*

Denique ſeptimò, Lutherus, Caluinus, Centuriatores, & cæteri hæretici paſſim obijciunt ex Socrate libro 1. *Hiſt. capite 8. canone Nicæni Concilij, in quo dicunt, permiſſas coniuges Sacerdotibus. At iſte canon non inuenitur in illis* XX.

lis XX. *Ergo ſi Zozimus corruptor & falſator canonum Nicænorum dicitur, quia citauit nomine Nicæni Concilij vnum canonem, qui non inuenitur in illis* XX.*canonibus: eadem ratione corruptores & falſatores dicendi ſunt Conſtantinus, Athanaſius, Epiphanius, Ambroſius, Hieronymus, Auguſtinus, Atticus, Socrates, Africani Patres, & ipſi Centuriatores, atq; etiam Lutherus & Caluinus. Omnes enim iſti citãt canones Nicæni Concilij, qui in illis* XX. *non reperiuntur.*

Adde vltimò, quòd in Concilio Florentino, ſeſſione viceſima, Ioãnes quidam vir doctiſſimus aſſerit, ſe multis ſanctorum veterũ teſtimonijs poſſe oſtendere Concilij VI. *Carthaginenſis Patres tandẽ agnouiſſe, corruptos & falſos canones Nicæni Concilij ad ſe ex Alexandria & Conſtantinopoli miſſos fuiſſe.*

Otio abundaſſe Bellarminium oportet, cùm hæc ſcribere exorſus eſt: quorſum enim hæc illorum enumeratio, quæ deeſſe dicit in actis Nicæni Concilij? Multa ſe poſſe Bellarminius oſtendit docta dicta dicere: & quamuis facundè hiſtoriam veterem atque antiquam eloqui: ſed eò redeundum eſt denique, in quo cauſa conſiſtit. Romanus Epiſcopus in agenda ſua cauſa protulit inſtrumentum, quod Iudices ad vnum omnes ſpurium, falſum, & adulterinum eſſe iudicârunt. Iuſſus eſt melius proferre, ſi quod haberet. Quinquennium illi ſpatij ad conquirendum datum eſt. Si Bellarminius eo tempore vixiſſet, & Iudicibus illis probaſſet non omnes Nicæni Canones adhuc editos fuiſſe, iccircóne viciſſet, iſtos tres canones in Sardicenſis acta relatos, ex illis actis tollendos, & in Nicæna transferendos fuiſſe? At Iudices non modò negârunt canones illos in Nicæno fuiſſe, verùm etiam demonſtrârunt, illos cum decretis Nicænis apertiſſimè pugnare: quibus decretis ſua cuique Epiſcopo iuriſdictio & diœceſis attributa definitaque fuerat.

¶ *Dic*

¶ Dico tertiò, mihi videri probabile admodum in Concilio Nicæno non fuiſſe expreſſè hos tres canones, de quibus agimus, ſed à Zozimo, & à Bonifacio vocari hos canones Nicænos, quia Concilium Nicænum & Sardicenſe pro vno & eodem habebantur, & vtriuſque Concilij canones ſimul coniuncti erant in Bibliotheca Romana, tanquam ſi eiuſdem Concilij eſſent. Cuius rei ignoratio Africanos Patres perturbauit.

Rationes quæ me mouent, hæ ſunt: Prima, quoniam iiſdem verbis habentur hi canones in Concilio Sardicenſi, quibus eos allegant Legati Zozimi: nec eſt veriſimile, eoſdem prorſus canones fuiſſe in Nicæno Concilio, & tamen non indicare vllo modo Patres Sardicenſes, ſe canones non condere, ſed renouare.

Itaq; exiſtimo, in Nicæno Concilio implicitè & obſcurè decretum, vt ad Pontificem appellaretur: quia, nimirum canone 6. iubet Concilium ſeruari antiquas conſuetudines, & vna eſt hæc de appellationibus, vt patet ex Leone, Epiſt. 89. & ex exemplis ſuprà adductis: & etiam quia iubet idem Concilium cauſam ſemel iudicatam, iterum in alio loco iudicari poſſe, vt patet ex Epiſt. Iulij apud Athanaſium, in 2. Apolog. ſed expreſſè & diſertè Conciliũ Sardicenſe rem totam explicuit. ¶ Quis homo ſtomachum habet, & ferre hoc commentum poteſt, Concilium Nicænum & Sardicenſe pro vno & eodem habitum fuiſſe, cùm illud celebratum fuiſſe dicatur, imperante Conſtantino Magno, anno CCCXXV. hoc verò imperante Conſtantio ipſius filio, tum verò ſi pro vno & eodem habebantur, quaſi geminum illud Nicænum Concilium fuiſſet, quę fuit vel CCC. Patrum Carthaginenſium incogitantia, qui per quinquennium meminiſſe non poterant, vel Epiſcopi Romani ſtultitia, qui per illud idem ſpatium reſpondere Patribus illis non potuit, quod reperire in actis Nicænis non poterunt, id extare ſcriptum in Sardicenſibus, quæ pro vnis iiſdemque tabulis habebantur? quan-

quam

quam quid verbis opus eſt? nam ſi ius hoc fuit Epiſcopi Romani, ſi tanta ipſius in omnem terrarum orbem potentia & diuino & humano iure munita eſt, quid illa Nicænorum actuũ conquiſitione opus fuit? Cur non confeſtim Carthaginenſes illos omnes dicto audientes eſſe, atque imperata facere coëgit, & emiſſo aliquo excommunicationis fulmine pauidos parere impulit? Sed ſatis multa de nugis. Nam me ſanè iſtius tantæ & impudentiæ & ſycophantiæ & ſtultiſſimæ loquacitatis pudet, pigetque, neque diutius in illa refellenda tædium ſuſtinere poſſum: ſed quibus amplius otij ſuppetet, iis illam vexandam ac ludificandam relinquam.

FINIS.

CONIECTVRA

ALCIATI, CVIACII, & HOTOMANI, de falſitate L. inter claras. 8. Cod. de ſumma Trinit.

TYPOGRAPHVS LECTORI S.

CVM aliquot pagellæ vacarent, non alienum fore putauimus eas replere diſputatione nõ infructuoſa de veritate aut falſitate l. inter claras. 8. C. de ſumma Trinit. proptereà quòd directò pertinet ad crimen falſi, de quo ſuperiùs in Proteſtatione nullitatum explicatum eſt.

ALCIA-

ALCIATVS lib. Parerg. 5. cap. 23.

SVNT qui ſuſpectam habeant Ioannis Pontificis Epiſtolam, quæ ſub titulo de Summa Trinitate in Iuſtiniani Codice ſita eſt, dicuntque in antiquis Codicibus non inueniri: quod, vt arbitror, eò faciunt, vt illos adiuuēt, qui Pontificis Romani autóritatem deprimunt: quo nomine alios quoque autóres deprauatos ab eis deprehendi, vt Otthonis Phriſingenſis Chronica, & Ligurini Poëtæ carmina quędam. Ego in antiquis plurimis eam extare ſcio, nec vlla ſuſpicione conuelli poſſe; quòd ſi vnus aut alter Codex non habeat, id ſcriptorum incuriæ tribuendum, qui eam quandoque omiſerunt, quòd non multum ad legalis ſcientiæ materiam pertineret. Non tamen ideò hæſitandum eſt, quin genuinus germanusque Ioannis XI. ſit fœtus.

CVIACIVS Obſer. 12. cap. 26.

MERITO doctiſſimus Alciatus non tulit eos, qui à tit. de Summa Trinit. & fid. cath. conabantur abſtrahere Epiſtolam Ioannis Papæ, ſiue Archiepiſcopi Romani ad Imperatorem Iuſtinianum, cui incerta eſt etiam ab ipſo Iuſtiniano ad eundem ſcripta fidei profeſſio. Nec enim in eo tit. ponendæ Epiſtolę illius autor alius fuit, quàm Iuſtinianus ipſe, qui Pontificis Rom. (cui libenter defert primas in Eccleſia) iudicio & approbationi tribuebat omnia, & omninò res ita procedit: poſuit primùm in eo tit. Iuſtinianus fidei ſuæ profeſſionem, quam ediderat ſtatim ipſe initio ſui imperij, quæ eſt lex 5. Deinde edictum de fide ſua, & hæreticorū condemnatione, propoſitum omnibus populis fidelibus, vt Ioannes ait in ſua Epiſtola: Conſtantinopolitanis ſcilicet, & Epheſiis, & Cæſarienſibus Cyzicenis, & Amidenis, & aliis pleriſque, quæ eſt l. 6. Tum ad Epiphanium Archiepiſcopum Conſtantinopoleos ſpecialiter

cialiter Epiſtolam eadem de re, quæ eſt l.7. Et octa-
uo atque vltimo loco ſimilem aliam, præterquàm ꝗ
Latinè, in rei ſumma, verborum ſerie & conſequẽtia,
parem ad Ioannem Archiepiſcopum vrbis Romæ,
quã maluit vna confirmationi & approbationi Ioan
nis iniectam nobis, quàm ſolam exhibere, & proba-
tur hic ordo euidenter libris Baſil. in quibus vltimo
loco quod Ioannis Latinè exordium eſt huiuſmodi:
Inter claras Manſuetudinis veſtræ laudes, ita reddi-
tur, *ἐν τῇ λαμπρότητι τῆς ἡμετέρας πραότητος*, &c. Et de
hac Epiſtola idem Ioan. ſcribẽs illuſtribus viris, Auie-
no Senatori, Liberio, Seuerino, & aliis: Iuſtinianus
inquit, Imperator, vt ex eius Epiſtolæ tenore cogno-
uiſtis, de his tribus quæſtionibus orta certamina fuiſ-
ſe ſignauit, vtrũ vnus ex Trinitate Chriſtus & Deus
noſter dici poſſit. An Deus Chriſtus carne pertulerit,
impaſſibili Deitate, an propriè & veraciter mater
Domini Dei noſtri Ieſu Chriſti Maria ſemper virgo
debeat appellari. Probauimus in his catholicam Im-
peratoris fidem, &c.

HOTOMANVS lib. Obſer. 7. cap. 2.

MVLTA eſſe video, quæ fraudis & impoſturæ
ſuſpicionem aduerſus iſtas mutuas Iuſtiniani
& Papæ Rom. Epiſtolas mouere poſſint: atq;
illud in primis, quod complures eruditi & fide digni
viri iampridem teſtificati ſunt, illas in antiquis ma-
nuſcriptis Iuſtiniani Codicibus non inueniri: quod
ne Alciatus quidem certiſſimus Papalis celſitudinis
ſuffragator, negare eſt auſus lib. Parerg. 5. cap. 23.

Alterum eſt, quòd cùm Papa Rom. eiuſmodi frau
dium & fallaciarum, quæ ad ſuam potentiam ampli-
ficandam valere poterãt, iampridem conuictus fue-
rit, (quod vel ex falſo & confiſto Conſtantini dona-
tionis inſtrumento iam in vulgus notum eſt) atque
etiam in vetuſtiſſima Carthaginenſi Synodo c c.

& xxx. Epiſcopis Iudicibus falſitatis & impoſturæ damnatus: videtur locus eſſe regulæ iuris ab ipſo traditæ, vt ſemel malus ſemper ſui ſimilis exiſtimetur, ſemel malus ſemper præſumatur malus in eodem genere mali, præſertim cùm hæc impoſtura magnopere ad augendam & confirmandam ipſius potentiam valere potuerit: cuius rei ſtudioſiſſimos ſeculis omnibus Papas Rom. fuiſſe, nemo vel mediocriter in illo hiſtoriarum genere verſatus ignorat.

Tertium eſt, ꝙ cùm mendacem (vt in prouerbio eſt) memorem eſſe oporteat, tamen harum Epiſtolarum architectus in duabus vicinis legibus (ſeptima ſcilicet atq; octaua) pugnantia ſcripſiſſe arguitur, vehementerq; inter ſe diſſidentia. Nam cùm l. 7. Græcè ſcripta, & anno Chriſti 533. data, (nempe Iuſtiniano ſolo III. Cos. 7. Kal. April.) faciat eum ſcripſiſſe literas (vt nunc loquimur) patentes, omnibus cognoſcendas, ad Patriarcham ſuum Conſtantinopolitanum, quibus literis prædicat ſe hanc ſuam fidei confeſſionem iam ante Rom. Papæ ſpectandam cognoſcendamq; miſiſſe: tamen hæc noſtra l. 8. quæ confeſſionem illam continet, facit eaſdẽ illas literas ad Papam Rom. datas, legatoſq; miſſos anno demũ inſequẽte, nempe 534. Iuſtiniano IIII. & Paulino Coſs. 8. Kal. April. Superiore, inquam, anno ſcribit, ſe iam miſiſſe Legatos ad Papam Rom. at anno vertente, duodecimo denique poſt menſe, ſcribit ſe tum primũ ac tum demum legationem & confeſſionem illam mittere. Quàm ſunt iſta, quæſo, conſentanea, aut inter ſe congruentia? priore anno edictũ promulgare de ſua fide & religione, quam & ab illo Patriarcha ſuo, Epiſcopiſq; Orientis omnibus, & item ab Epheſiis, Cæſarienſibus, Cyzicenis, Amidenis, aliiſque populis ſuis vniuerſis obſeruari iubeat, vt ex illius legis inſcriptione apparet. Anno verò inſequente, & duodecim menſibus interiectis, Legatos ad Papam Rom. cum illa

illa eadem confeſſione mittere, per quos ipſius de illa ſua religione ſententiam ac iudicium exquirat? vt ſi ei probetur, tum illam edi atq; obſeruari iubeat: ſin minus eam extingat. quam tamen, vt dixi, duodecim iam antè menſibus per omnes Orientis ciuitates & Eccleſias promulgari ac recipi imperârat? Quid igitur ſi Romanus Epiſcopus eam improbaſſet? nunquid ſe ipſe Iuſtinianus ſummæ amentiæ condemnaſſet, qui eam duodecim antè menſibus ꝑ vniuerſi Orientis Eccleſias nō modò promulgandam curaſſet, verùm etiam probari ac recipi imperaſſet? Quam repugnantiam ſi Alciato, viro doctiſſimo, per eos videre licuiſſet, qui legem illam Græcè ſcriptam per ea tempora comprimebant, alteram fortaſſe vel commodiorem, vel honeſtiorem Papæ Romani ſuffragandi occaſionem captaſſet: tametſi quid de fabula donationis Conſtantini ſenſerit, nō minus lepidè, q̃ dilucidè in iiſdem parergis oſtendit: lib. 7. cap. 19. vbi Bonifacium octauum Canē & Vulpē à Baldo appellatum, idcircò Iuriſconſultum acutiſſimum fuiſſe ſcribit, quòd verba illa Petri, *Ecce duo Gladij hîc:* ſubtiliùs quàm omnes ante ipſum Iuris vtriuſq; Doctores interpretatus ſit, de ſpirituali & temporali: quorum vtrunque ſibi ea de cauſa pro ſuo iure aſciuit.

Sed iam ad tertium argumentum veniamus. Nam cùm & Iuſtinianus & ſuperiores Impp. Patriarchæ ſuo Conſtantinopolitano vel maiorem quàm aliis omnibus, vel rectè parem potentiam atq; auctoritatem tribuerint, tamen Iuſtinianus in hac octaua lege & Latina Epiſtola fingitur illum Papæ Romani poteſtati & in conſtituenda religione cognitioni ac iudicio ſubiicere. Nam (vt alia ſexcenta teſtimonia omittamus, neq; longius quàm ex eodem primo Codicis libro teſtimonium petamus) extat eiuſdem Imperatoris conſtitutio in l. 24. C. de ſacroſan. Eccleſ. vbi ſcriptum ita eſt: ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησία πασῶν

τῶν ἄλλων ἐςὶ κεφαλή. *Conſtantinopolitana,* inquit, *Eccleſia omnium aliarum eſt caput.* Extat item altera ſuperioris Imperatoris nomine Zenonis conſtitutio in l. decernimus.16. eod.tit. cuius hæc verba ſunt: *Sacroſanctam huius Conſtantinopolitanæ religioſiſſimæ ciuitatis Eccleſiam, & matrem noſtræ pietatis* (hoc age Lector, & animũ aduerte:) *Et Chriſtianorũ orthodoxæ religionis omnium, & eiuſdem regiæ vrbis ſanctiſſimã ſedem, priuilegia & honores omnes ſuper Epiſcoporũ creationibus, & iure ante alios reſidendi, & cætera omnia, quæ ante noſtrum Imperium vel nobis imperantibus habuiſſe dignoſcitur, habere in perpetuum firmiter, Regiæ vrbis intuitu, iudicamus & ſancimus.* Hæc ille. Ex quibus licet intelligi, quantoperè ab illorum temporum inſtitutis abhorreat, quod hoc loco Iuſtinianus ſcripſiſſe fingitur, velle ſe Conſtantinopolitanum Patriarcham Romani Papæ iudicio atq; poteſtati ſubiicere: præſertim cùm in Nouel.131. dilucidè profiteatur, priuilegium illud, quod Papa Romanus ſibi per ea tempora vindicabat, vt in Synodis Eccleſiaſticis primo loco & ante alios ſederet, ſuo & ſuperiorum Imperatorum beneficio illi tributũ, & conceſſum fuiſſe: *Sancimus,* inquit, *Epiſcopum Romanum priorem omnibus Epiſcopis & Patriarchis ſedere, & poſt illum Conſtantinopolitanæ ciuitatis Archiepiſcopum.*

Quartum argumentum eſt, quòd cùm idem Imperator fingatur tum in hac Epiſtola, tum etiam in ſuperiore ſeptima Græcè ſcripta, Papæ Rom. ſcripſiſſe, nullum ſe pati velle geri negotium ad religionẽ pertinens, quantumuis notum ſit, ac diuulgatum, de quo non continuò ad illum, exquirendæ ſententiæ ſuæ cauſa, deferatur: *vtpotè caput exiſtens omnium Dei Eccleſiarum:* tamen extant Nouellæ conſtitutiones eiuſdem Imperatoris quamplurimæ, in quibus liberè, ac pro ſuo iure de rebus innumeris ad religionem pertinentibus, ſine vlla Papæ Romani mentione decernit,

cernit,velut in Nouel.6.& Nouel.11.& Nouel.123.vbi de creatione & conſecratione Epiſcoporum leges ſanxit. Itemq; de numero Patriarcharum,& Archiepiſcoporum, eorumque iuriſdictione & priuilegiis. Item, vt quotannis ſemel aut iterum Eccleſiaſticæ Synodi in ſingulis Epiſcoporũ diœceſibus celebrentur. Item, Nouel.3. ne Clerici vna Eccleſia in alteram demigrent: vt per certum numerum ab Epiſcopis in ſingulis Eccleſiis ordinentur. Item Nouel.16. ſi legitimus Clericorum numerus deſit, quomodo eum in Eccleſiis ſuppleri oporteat. Item Nouel.5.vt Clericis liceat matrimonium contrahere, non autem Monachis. Cuius conſtitutionis initio ſcribit, conſequens eſſe, vt cùm Epiſcopis & Clericis leges præſcripſerit, nunc Monachis vtriuſque ſexus leges imponat. Item Nouel.3. & Nouel.16.de Clericis ordinandis,& eorum numero in certis ciuitatibus definiendo. Item Nouel.5.& 133.de Monachis & Archimandritis,& Aſtetriis,& Diaconis & Diaconiſſis. Item Nouel.58.Ne cui ſacram communionem in priuatis ædibus celebrare liceat. Item Nouel.137.cap.6. vt Epiſcopi clara voce, quæ ab omnibus & intelligatur,& exaudiatur: eas preces pronuntient, quæ in ſacra communione & Baptiſmo celebrando adhibentur. Cui tandem veriſimile fiet,Iuſtinianum auſum non eſſe inconſulto Papa Romanus de vllo negotio ad religionem pertinente leges condere,qui tamen de grauiſſimis quibuſque rebus tam liberè, ac pro imperio ſtatuerit? quinetiam extant eiuſdem Imperatoris Nouellæ non paucæ,quibus Papę Rom. & ipſius Eccleſiæ leges imponit, veluti Nouel.123. §.1. Iubemus,inquit, Archiepiſcopos & Patriarchas veteris Romę,& Conſtãtinopolis,& Alexãdriæ,& Theopolis, & Hieroſolymorũ ſiquidem conſuetudo,&c. Item Nouel.7.vt nulla Eccleſia,quę ſub Romana ditione ſit, licentiã habeat alienãdi res immobiles,&c.

Quintum argumentum eſt (de quo tamen nō temerè quemuis iudicem admittemus) quod dicendi genus illud, quo logodædalus, harum Epiſtolarum auctor vſus eſt, prorſus ab eo ſtylo alienum eſt, quo Iuſtinianus in Latinis ſuis conſtitutionibus vti conſueuit: quæ res apud eruditos viros plurimùm ad hanc quæſtionem diſceptandam valere poterit. Nam primùm omnium plena hæc Epiſtola eſt indecorę aſſentationis, & tanto Imp. indignæ, quam ne veriſimile quidem eſt Patriarchā Conſtantinopolitanū (haud minus fortaſſe, quàm ille Occidentalis fuit, ambitioſum) æquo animo laturum fuiſſe: *Nos*, inquit, *reddentes honorem Apoſtolicæ ſedi Romanæ*. Quaſi verò hæc ſedes vel ſola eſſet Apoſtolica, vel propter excellentiam commune multarum Eccleſiarum nomē ſuum feciſſet: vel tantum ei honorem Iuſtinianus debuiſſet, vt nihil ad religionem pertinens, niſi de ipſius ſententia & auctoritate, vel ſine ipſius permiſſu ac venia, ſtatuere auderet, quod eſſe falſiſſimum index ille Nouellarum, quem modò protulimus, perſpicuè oſtendit. Ex eodem genere illud eſt: *Semper nobis in voto fuit, & eſt, vt decet, honorare vt patrem, veſtram beatitudinem*. Cuius ſimilem orationem nego in vlla Iuſtiniani cōſtitutione reperiri poſſe. Quàm verò Maieſtati Imperiali conſentanea eſt illa ſupplex, ne dicam monachalis, clauſula: *Petimus veſtrum paternum affectum, vt veſtras ad nos deſtinetis literas*. vel illa poſterior: *Manifeſtum nobis faciatis, quod omnes, qui prædicta rectè confitentur, ſuſcipit veſtra ſanctitas*. aut verò illa feſtiua: *Petimus veſtram beatitudinem Dei nobis acquirere prouidentiam*. Sed operæpretium eſt, ornamenta illa orationis & florida dicendi genera obſeruare, feſtinatoria dicam, an properatoria? *Feſtinamus ad notitiam veſtram deferre. Properamus omnes Sacerdotes Orientis tractus ſedi veſtræ ſubijcere. Properamus, per omnia honorem creſcere veſtræ ſedis. Patriarcha Conſtantinopolitanus*

nopolitanus feſtinat in omnibus ſequi ſedem Apoſtolicam beatitudinis veſtræ. Quæ omnia ſi quis neget Curiæ Romanæ ſtylum, & Decretaliſticum dicendi genus redolere, vehementerq; ab vſitata ſcribendi conſuetudine Iuſtiniani abhorrere, is vel parum ſe in illius libris verſatum eſſe, vel certè non magnum ſe in hoc genere habere iudicium oſtendet. Neque tamen inficior, Iuſtinianum ſuam illam fidei confeſſionem Epiſcopo Romano miſiſſe: ſed eodem conſilio miſiſſe contendo, quo Epiſcopis Orientalibus anteà miſerat: nempe, vt illam in Latinis Eccleſiis proponendam promulgandamque curaret. Supplicem autem & propè ſeruilibus verbis conſcriptam Epiſtolam miſiſſe, & Conſtantinopolitanum ſuum Archiepiſcopum illius poteſtati ſubieciſſe, vel totius religionis Chriſtianæ cauſam illius arbitrio iudicioq; permiſiſſe, nemo Papæ Romani vel ſuffragator, vel paraſitus mihi vnquam perſuaſerit. Neque me illius teſtimonium mouet, qui prædicat ſe in libris Baſilicῶn manuſcriptis, legem hanc 8. Græcè conuerſam legiſſe, cum hac præfatione: ἐν τῇ λαμπρότητι τῇ ἡμετέρας πρᾳότητος. Quidni enim Græcè conuertendam curaſſet Papa Romanus Epiſtolam, quam antè Latinè confictam ediderat? ánnon habere ad manum Græculum eundem tribus obolis conductum interpretem potuit, cuius opera in figmento donationis Conſtantini Græcè vertendo vſus anteà fuerat? qua ex officina ſuperioris quoq; legis ſeptimæ partem eam prodiiſſe non dubito, in qua tantoperè Papæ Romani autoritas prædicatur: cùm ea prædicatio tum à Iuſtiniani conſuetudine (quod anteà demōſtrauimus) tum ab Orientalium Epiſcoporum & Eccleſiarum inſtituto nimium quantum abhorreat.

FINIS.

INDEX RERVM ET VERBORVM, QVAE IN HOC LIBRO NOTATV digna occurrunt, copioſiſſimus.

A

ABſolutio Papalis p inceſtu nefario cū matre, in quinque aſſibus taxata 63
Abſolutionum Papalium execrabilis taxatio ibid.
Accuſator non eſt idoneus, qui criminis alicuius reus eſt 2.3
Actor allegans cauſas intentionis ſuæ contrarias, nō auditur 38
Aeneæ Syluij Papæ improbitas 101
Agni cereoli Papalis blaſphemia 48
Alberici Iuriſc. execratio contra Papam 64
Alienata inter viuos non cadunt in teſtamentum 117
Allegationis falſitas reddit ſententiam nullam 126
Ammiani Marcellini de Papæ crudelitate hiſtoria 94.95
Anglici regni feudum ſibi Papa vindicat 75.76
Annatarum Papalium tributum 55
Antichriſti præcurſor Papa dictus à Gregorio 45
Antiochenſis Eccleſiæ dignitas 120.121
Apoſtolici nomen à Papa profanatum 135
Apoſtolici non ex loco, ſed ex continuatione doctrinæ iudicantur 134
Appellationes ad ſedem Romanam damnatæ à Bernardo 127
Arragonici regni feudum ſibi Papa vindicat 76
Aſinorū ſtupor cicuta depaſtorum 164

B

BAldi iudicium de Paparum inſania 171
Baldi teſtimonium de Papa Bonifacio 73
Baptiſmus campanarum impius 49

Bartolus non credidit Papatui 91
Baſilienſis Concilij hiſtoria inenarrabilis 93. & *ſeqq.*
Bella Paparum conſilia nuper excitata 95.96
Bernardus appellat Papam dominantem in Clerum, dominantem fidei, mox dominaturum Angelis 45
Bernardus execratur Paparum faſtidium 111. & *ſeqq.*
Budæi libertas in hypocriſi Paparum irridenda 150. 151
Budæi παῤῥησία *in Papam* 86

C

CAmpanarū baptiſmus impius 48. 49
Canoniſtarum error in ſucceſſione Papali 42
quomodo Cardinalis & Papa factus 36.37
Cardinalis Zabarellæ iudicium de Papæ ſuperbia 68
Caput Eccleſiæ miniſteriale vniuerſum nullum 41
Chriſtianæ & Papalis doctrinæ antitheſis 47.48. & *ſeqq.*
Chriſtianiſſimi Gallicarum Reges vnde dicti 152
Chriſtianitatis pars maxima Papatum repudiat 35
Chriſtus ſolus caput Eccleſiæ 37. *cui Papa nomē hoc eripere conatur. ib.*
Chriſti regnum neque diuiſionem recipit, neque communionem 41. 42
Cœna Dominica vtriuſque ſpeciei diſtributionem requirit 52
Coniugiū Sacerdotibus honeſtum & neceſſarium 52.53
Conſtantini fabula 38
Conſtantinianæ donationis fabula 67.68
Conſtantinianæ donationis figmentum 99. & *ſeq.*
Coſmæ Guimerij Senatoris Pariſienſis de Papatu iudicium 92
Crimina notoria nō requirunt ordinē iudicialem 142
Croatici regni feudum ſibi Papa vindicat 76
Crudelitas Paparum tyrannorum omnium crudelitatem exuperat 97

D

DAemonium Meridianum Papa vocatus

catus à Bernardo 180
Dalmatici regni feudum ſibi Papa vindicat 76. 77
Danici regni feudum ſibi Papa vindicat 77.78
Decij & Canoniſtarum error 42
Decij iudicium de Papæ tyrannide 129
Decretalis cuiuſdam falſitas inſignis 61.62. item decreti cuiuſdam 126
Decretalis Nouit, cōtra Galliam emiſſa, teſtis odij Papalis 90
Decretalium falſitas 125
Diaboli amphibolia Papa illuſus 10.11
Diaboli pactum cum Papa futuro ibid.
Diaboli teſtimonium pro Franciſcanis 18
Diœceſis ſingulę ſingulis Epiſcopis attributæ 121
Diſpenſationes Paparum exiguo pretio vendūtur 165.166
Dominicus præſtātior Chriſto 25. faciliùs itur ad Chriſtū per illum, quàm per Paulum 25.26
Donationes diuerſæ requirunt diuerſa inſtrumenta 106

E

Eccleſia Romana cogitur credere fabulas Franciſci & Dominici 131.132
Eccleſiæ Romanæ Papa imperat, vt Franciſcanas fabulas credat 21.22
Epiſcopus vniuerſalis Antichriſti præcurſor 40
Epiſcopi ſunt nuntij Chriſti, non muti, aut deſides 44
Epiſcoporum deſcriptio vetus per orbem Chriſtianum ibid.
Epiſcopis ſingulis ſui definiti termini 120
Euchariſtia in ignem à Papa coniecta 10
Euchariſtia Papæ deportatur inter calones & meretrices 10.11
Excommunicandi ordo legitimus 144.& ſeq.
Excommunicatio Papæ contra Regem Galliæ 84
Excommunicationum Papalium ortus 173

F

Factum infectum fieri non poteſt, niſi à Papa 157
Falſitas obligationis reddit ſententiam nullam 130

Falſitas Papæ in donatione Conſtantini 99. *in donatione Ludouici* 203. *& ſeq.*
Famulatus Papæ, dominatus intollerandus 70. 71
Famulatus Papæ Sixti dominatus intollerabilis 152
Franciæ regni feudum ſibi Papa vindicat 78
Franciſcanorũ triginta millia bellis Papalibus oblata 15.16
Franciſcus plura miracula fecit, quàm omnes Apoſtoli 23. *multis partibus ſuperat Ioannem Baptiſtam* 22.23.24
Fridericus Imperator à Papa conculcatus 71.72

G

Galli per annos vigintiduo Paparum inſtinctu miſerè bellis ciuilibus vexati 83
Gallia exhauſta fraudibus Papæ Martini V. 59. 60
Galliæ quantum olim tributum Cæſaribus pependerit 57
Gallorum Reges vnde Chriſtianiſſimi dicti 152
Gallorum his annis viginti ceciderunt Papæ inſtinctu duodecies centena millia 83
Gregorius Magnus vniuerſalem Epiſcopum appellat Luciferum 148

H

Hæreticus nemo niſi monitus, pertinax, & contumax 143
Hæreticus, qui Franciſcanicis fabulis non credit 21
Hæretici definitiones vanæ 130. 131
Hæretici regni feudum ſibi Papa vindicat 83
Hæretici tribus modis internoſcuntur 136
Hæreticorum iudicandorũ forma ibid.
Hieronymus Romam appellat Babylonem, & Meretricem purpuratam 115
Hiſpani quo iure Nauarræ regnum occupârint 175. *& ſeqq.*
Hiſpanici regni feudum ſibi Papa vindicat 80. 81
Hungarici regni feudum ſibi Papa vindicat ibidem.

Iaſonis

I

IAſonis conſilium de Papa incorrigibili 139
Iaſonis iudicium de Papæ tyrannide 130
Ieſus typicus dictus Franciſcus 17
Imperator Papæ ſtrepã tenere iubetur, et eundem ſuis humeris baiulare 67 & ſeqq.
Imperator propè à Papa interfectus 10.11
Imperatores qui & quot à Papis excommunicati 173
Imperij Germanici feudum ſibi Papa vindicat 80.81
Impietas Papæ triplex 4
Inauditi, indicta cauſa iniuſtiſſimè damnãtur 140 141
Inſtrumentũ ſcripturæ pars eſſe debet 106
Ioannis XXII. Papæ theſaurus incredibilis 62
Ioannis Fabri iudicium de Papæ ſuperbia 68
Iudex rei propriæ nullus idoneus 3
Iudex ſtultus iudicatur ex ſententiæ ſtultitia 145
Iudicis incompetentis ſententia ipſo iure nulla 3
Iulius Papa Petri claues in Tyberim proiecit 85.86

L

LEpra morbus olim in Italia reſtinctus 108

M

MAieſtas Regũ à Papis conculcata 68. & ſeqq.
Marſilius Patauinus ante viginti annos Papatum oppugnauit 40
Matrimonium Monachis temporale Papa concedit 166
Matrimonium Sacerdotibus honeſtum & neceſſarium 51.52
Mediator Dei & hominum ſolus Chriſtus à Papa repudiatus 49
Medicei Principes in Miſſa necati Papæ conſilio 12
Miſſa Lutetiæ, hora poſt meridiẽ quarta 156.157
Monachorum ordines varij pro varijs eorũ religionibus 15
Monachis temporale matrimonium Papa concedit 166.167
Monitionibus opus eſt ante excommunicationem 141

N

NAuarræ regnum à Papa proditũ 174. 175
Neronis oratio eximia Papæ conuenientiſſima 82
Nicænæ Synodus Romano Papę ſuos limites terminauit anguſtiſſimè 121
Noſtrum, ex vna tantùm cauſa noſtrum eſt 38
Notorium non indiget probatione 142
Νεθεσία verbum Platonis & Apoſtoli cõmune 143

O

OPeribus tributa merita, contra Chriſti doctrinam 52.53
Oſculum pedum Papalium à veteribus damnatũ 68

P

PAtris diuiſio inter liberos teſtamẽti vim obtinet 116.117
Papa conatur Imperatorem necare 10
Papa Deum ſe appellari gloriatur 3.114
Papa diſpenſat cum Monacho, vt vxorem ducat ad tempus 166.167
Papa Eccleſiam appellat ſuam ſponſam 5
Papa falſitatis conuictus in Concilio Nicæno 127. 128
Papa incorrigibilis membrum putridum à corpore amputandum 182
Papa Mediceos Principes necare conatur in Miſſa 11.12
Papa perduellis humani generis 83
Papa ſeptem criminũ à maxima Chriſtianitatis parte damnatus 2
Papæ diuini honores attributi 5.6
Papæ iura & nomina à Canoniſtis tributa 6.7
Papæ pendit Europa maiora tributa, quàm antiquis Imperatoribus 56. 57
Paparum artes in Regibus exteris ad bellum excitandis 88.89
Paparum crudelitas in Gallos 88.& ſeq.
Paparum fiſcus vorago Europæ 58.& ſeq.
Paparum ſimoniaca ſacrilegia 54.55
Pariſienſis Senatus querelæ de Paparum auaritia 57
Pariſiis tragœdia nuptialis propter Papæ tyrannidem

dem exorta 127
Pars iudicum maior dupliciter intelligitur 3.4
Petrus à petra, non à petra Petrus 44
Petri Ferrarienſis execratio contra Papam 64.& ſeqq.
Petro non dictum eſt, Paſce oues: ſed Petri cõfeſſioni 44
Polonici regni feudum ſibi Papa vindicat 81
Practicæ Ferrarienſis execratio cõtra Papam 64. & ſeqq.
Poteſtatem habet in Purgatorio & Inferis 8
Purgatorij figmẽtum Chriſti ſanguini oppoſitũ 50

R

REgis Galliæ cum Papa bellum execrabile 175
Reges Europæ omnes Papæ vaſalli 66.75.& ſeq.
Reges Papæ ſtrepam tenere iubentur, & eundem ſuis humeris baiulare 67.& ſeqq.
Regum Galliæ conatus omnes in comprimenda religione inanes 96.97
Regum Galliæ virtus in Papis coercendis 168.169
Regnorum omnium dominatum ſibi Papa vindicat 75.& ſeq.
Religionem cogi non oportere 160
Religiones tot in Papatu, quot Monachorum ordines 25
Res ad triarios Ieſuitas redijt: prouerb. 151
Rei ſuæ acquiſitio nulla eſt 106
Romana Eccleſia iubet credere Franciſcanorum impoſturis 21.22
Romanæ Papæ gaza gurges inſatiabilis 58.59
Romanæ ciuitatis fœditas ab Italis execrata 147
Ruſciæ regni feudum ſibi Papa vindicat 81.82

S

SAcerdotium cum temporali dominatu non conuenit 111
Sacramẽtum corporis Chriſti à Papa in ignem coniectum 10
Sacramenta tantùm duo veteres Doctores agnouerunt 51
Scripturæ ſacræ ſtudium vanitatem religionum alienarum extinguit 16
Sedes Papæ ſtercoraria 160

Sedis

Sedis Papalis tanta vis, vt ſeſſorem ſanctificet 6
Senatus Pariſienſis querelæ de Paparum auaritia 57
Sententia iudicis incompetentis ipſo iure nulla 3
Siculi regni feudum ſibi Papa vindicat 82
Sixtus Papa V. Franciſcanorum commenta oraculorum loco haberi vult 19.20. *à Veneto nobili propter ſuperbiam fuſtibus cæſus* 35. *à Senatu Veneto eiectus* 36
Sixti V. vomitus contumeliarum execrabilis 72.73. *latratus* 74
Sorbonæ ſententia contra Papam 11
Sortilegium Papæ horribile de Euchariſtia in ignẽ iniecta 10
Stephani Papæ figmentum ridiculum 107.108
Stultitia ſermonis mentis ſtultitiam arguit 145
Succeſſio doctrinæ attenditur in Epiſcopis, non loci, aut ſedis 42
Succeſſor Chriſti Papa dici non poteſt vlla ratione 41
Succeſſores alij iuris, alij rei, alij muneris perſonalis ibid.
Superſtitionis vis in animis mortalium incredibilis 72

T

Tentationis vitandæ artificium inſigne à Franciſcanis excogitatũ 165
Teſtari non licet de alienatis inter viuos 117
Teſtis in ſuo negotio nullus idoneus 90
Traditiones Papales Chriſti doctrinę cõtrariæ 48. *& ſeq.*

Z

Zabarellæ Cardinalis de Papa ſententia 68.183

FINIS.